

Riksdagens protokoll

2011/12:107

Onsdagen den 2 maj

Kl. 09.00 – 17.57

Protokoll
2011/12:107

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 24 och 25 april.

2 § Anmälan om ordförande i utrikesutskottet

Andre vice talmannen anmälde att *Sofia Arkelsten* (M) valts till ordförande i utrikesutskottet från och med den 26 april.

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2011/12:330

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:330 Digital kompetens

av Monica Green (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 1 juni 2012.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang och resor.

Stockholm den 27 april 2012

Näringsdepartementet

Anna-Karin Hatt (C)

Enligt uppdrag

Jenny Forkman

Tf. expeditionschef

Interpellation 2011/12:336

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:336 Fortsatt subventionering av kärnkraften

av Lise Nordin (MP)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 1 juni 2012.

Prot. 2011/12:107
2 maj

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang och resor.
Stockholm den 27 april 2012
Näringsdepartementet
Anna-Karin Hatt (C)
Enligt uppdrag
Jenny Forkman
Tf. expeditionschef

Interpellation 2011/12:337

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:337 Systemet för utvärdering av högre utbildning

av Ibrahim Baylan (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 8 maj 2012.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade resor och engagemang.

Stockholm den 26 april 2012

Utbildningsdepartementet

Jan Björklund

Interpellation 2011/12:338

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:338 Hoten mot vår säkerhet

av Peter Rådberg (MP)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 11 maj 2012.

Skälet till dröjsmålet är att statsrådet vid de svarstillfällen som finns före den 11 maj 2012 befinner sig på resa och tar emot inkommande besök.

Stockholm den 25 april 2012

Försvarsdepartementet

Karin Enström (M)

Enligt uppdrag

Nils Cederstierna

Expeditionschef

4 § Anmälan om inkommet protokollsutdrag från utskott

Andre vice talmannen anmälde att ett utdrag ur prot. 2011/12:27 för torsdagen den 26 april i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag inkommit från justitieutskottet.

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2011/12:FPM136 Skuggbanksektorn *KOM(2012)102* till finansutskottet

6 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Kulturutskottets betänkande 2011/12:KrU6

Konstitutionsutskottets betänkande 2011/12:KU9

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2011/12:SfU14

7 § Kommittéberättelse 2012 m.m.

*Kommittéberättelse
2012 m.m.*

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2011/12:KU19

Kommittéberättelse 2012 m.m. (skr. 2011/12:103).

Anf. 1 ANDREAS NORLÉN (M):

Herr talman! Denna vackra vårmorgon när björkens blad precis har spruckit ut, i varje fall hos mig i Motala, har kammaren att behandla 2011 års kommittéberättelse. Det är regeringens redogörelse för sammanställningen av och verksamheten i de kommittéer regeringen har tillsatt, vanligen för att utreda en fråga och föreslå lagändringar eller en ny lag. Kommittéväsendet är en viktig del av den svenska lagstiftningsprocessen och ett inslag i beredningen av nya lagar som Sverige har utvecklat och strukturerat mer än många andra länder.

Kommittéernas, utredningarnas, arbete är av stor betydelse för att vi ska få lagar som är noga genomtänkta. Det är en illustration av deras betydelse att regeringen varje år redovisar en sammanställning av kommittéernas arbete för riksdagen. Redogörelsen innehåller inga förslag utan är just en redogörelse, och därför är förslaget att den ska läggas till handlingarna.

Till berättelsen fogas också utskottets ställningstagande till några motionsyrkanden från allmänna motionstiden. Det handlar först och främst om nordiska konsekvensanalyser, alltså att man noggrannare ska beakta de nordiska aspekterna i olika frågor som riksdagen har att avgöra. Utskottets konstaterande är att det redan pågår ett mycket omfattande arbete med att beakta de nordiska dimensionerna i lagstiftningsarbetet, att riva de gränshinder som finns och att underlätta arbetsmarknadernas sammanväxning.

Det finns ett förslag i en annan motion om att alla lagar borde få en tidsgräns så att de inte längre gäller efter en viss tid. Syftet är gott. Det gäller naturligtvis alltid att tänka efter om varje lag och varje bestämmelse behövs. Förslaget ska ses i regelförenklingssammanhang. Men

utskottet bedömer att det är praktiskt ogörligt att ha en sådan ordning. Man konstaterar att det hela tiden måste pågå ett arbete med att följa upp och utvärdera den lagstiftning som finns. Regeringen har bedrivit ett omfattande regelförenklingsarbete, men mycket återstår fortfarande att göra för att göra det lättare för privatpersoner och företag att ha en överblick över de regler som gäller och att följa dem.

Sist och slutligen föreslås ett särskilt it-verktyg för att göra medborgarna mer delaktiga i lagstiftningsprocessen. Utskottet menar dock att det i första hand är de politiska partierna och inte riksdagen som sådan som har att föra dialog med medborgarna i lagstiftningsärenden och andra politiska frågor. I det arbetet kan partierna naturligtvis använda elektroniska kommunikationsmedel, men framför allt handlar det om att lyssna, föra dialog och möta medborgarna i deras vardag. Det handlar om att lära av deras verkligheter och att fånga upp deras förslag till förbättringar.

Ett exempel är att Moderaterna nu genomför ett omfattande arbete för att utveckla och förnya vår politik när det gäller barn. Det handlar om lyssnande och dialog på förskolor, i föräldragrupper och i andra sammanhang där man kan möta barn och föräldrar och dem som arbetar med barn. Det är nog i grund och botten ett bättre sätt att gå till väga på än att införa ett nytt it-verktyg i Sveriges riksdag.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

*Handlingsplan för att
värna demokratin mot
våldsbejakande
extremism*

8 § Handlingsplan för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2011/12:KU18
Handlingsplan för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism
(skr. 2011/12:44).

Anf. 2 JONAS ÅKERLUND (SD):

Herr talman! På bordet har vi en handlingsplan för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Det är bra. Den behövs. Lika välkommet som det är att den finns här på vårt bord, lika bedrövligt är det att den över huvud taget behövs. Vi kan bara hoppas att den visar sig bli framgångsrik när den omsätts i faktisk handling, för den berör ett oerhört väsentligt område när det gäller att värna vår demokrati.

Jag tycker att det är särskilt glädjande att man skriver så klart hur man ser på den grundläggande frågan. Det står så här: "I skrivelsen redovisar regeringen sin syn på demokrati och på våldsbejakande extremism samt presenterar de åtgärder som regeringen har vidtagit och avser att vidta under mandatperioden för att stärka medvetenheten om demokratin och värna den mot våldsbejakande extremism."

Man fortsätter med följande: "Ordet extremism används i skrivelsen för att beskriva rörelser, ideologier eller personer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning. En person anses som våldsbejakande om

han eller hon vid upprepade tillfällen bedöms ha uppvisat ett beteende som inte bara accepterar våldsanvändning, utan stödjer eller utövar ideologiskt motiverat våld för att främja en sak.”

Sådana här grupper lever inte i ett vakuum, utan de är beroende av en kontext, som det heter numera, ett samhällssammanhang. Jag är i den ålder då man har sett en samhällsutveckling under en tid. Jag minns ett tv-program från 1968, tror jag att det var. Tage Erlander var i varje fall statsminister, och det fanns *en* kanal att titta på. Där satt en programledare med ett antal unga män som sade att de tyckte att den Erlanderska skendemokratin inte gav folket dess rättmätiga plats. De menade att den bör avskaffas, och eftersom den inte torde låta sig avskaffas i allmänna val skulle man använda våld för att göra detta. Programledaren sade: Det var intressanta tankegångar. Tack för att ni kom hit!

Jag såg ingen läsarstorm i tidningar eller hörde något om detta på radio. Saker kunde sägas på den tiden. Om man däremot – vid den här tiden bodde jag i Uppsala – hörde talas om att någon faktiskt hade slagit någon reagerade man väldigt mycket och tyckte att det var helt på tok.

I dag har våldet blivit så vanligt att det egentligen bara är gratistidningarna som delas ut i olika stadsdelar som under rubriken Polisrapporter rapporterar om väpnat rån på öppen gata, misshandel och liknande.

En sak som jag tyckte var ganska skrämmande var när jag för någon vecka sedan tog del av en undersökning som man hade gjort på en skola. Man hade ställt den här frågan till killar i tonåren: Om du hör någon säga någonting som du inte vill höra, är det då okej att slå ned honom och fortsätta att sparka även med risk för allvarliga skador eller för att personen rent av dör? Nästan hälften svarade: Ja, ungefär, typ.

I ett sådant sammanhang är det mycket viktigt att stor vikt läggs vid den här planen. Vår demokrati förutsätter trots allt att vi känner oss fria att uttrycka våra åsikter.

Jag har inga som helst problem med planen. Det är bara på en punkt som vi skulle vilja se en annan skrivning. Det gäller det vi skriver i vår reservation, som jag yrkar bifall till. Vi skriver att undersökningar visar att ungdomar som ansluter sig till vänsterautonoma eller våldsbejakande islamistiska organisationer inte lämnar dessa när de blir äldre i samma omfattning som individer som ansluter sig till andra ideologiska våldsmiljöer. Vi anser därför att det är viktigt att bygga upp verksamheter som bedrivs för att förebygga rekrytering till dessa grupper samt stödja individer som vill lämna sådana grupper. I dag har vi ingen organisation som bedriver en sådan verksamhet.

Med det sagt yrkar jag bifall till förslaget i KU18 med undantag för vår reservation.

Anf. 3 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S):

Herr talman! Våldsbejakande extremism ska alltid bekämpas på det mest effektiva sättet. Den målsättningen är vi helt övertygade om att även regeringen delar. Det är bra att regeringen redovisar de åtgärder man vidtagit – det mesta startade ju under den förra S-regeringen, men det har fortsatt – och vad man tänker göra för att värna demokratin mot just våldsbejakande extremism.

Men, herr talman, vi tycker att handlingsplanen är tunn, och det har vi reagerat på. Den innehåller en hel del utredningar och studier och väldigt

Prot. 2011/12:107
2 maj

*Handlingsplan för att
värna demokratin mot
våldsbejakande
extremism*

få konkreta åtgärder. Det är alltid bra att skaffa sig mer kunskap i olika sammanhang, men vi anser att det redan finns en hel del kunskap som bör tas till vara och att det i skrivelsen saknas en helhetssyn på de bakomliggande orsakerna. Det går inte att bara åtgärda symptomen, utan handlingsplanen och det förebyggande arbetet måste bygga på en genomarbetad samhällsanalys för att leda till effektiva åtgärder.

Herr talman! Det är vår grundsyn att väldigt få människor under normala omständigheter frivilligt väljer att bli kriminella eller våldsbejakande extremister. Däremot är det väldigt många som upplever att de inte är en önskvärd del av samhället och därför väljer att vända sig ifrån det på olika sätt. Klyftorna i samhället har ökat. Utbildningsnivå, betygens betydelse och den klassegregering som skapas i utbildningssystemet är nyckelfaktorer som låser in individer.

Andra faktorer är nedmonteringen av de sociala skyddsnäten som slår hårdast mot de individer som har en låg utbildningsnivå och är arbetslösa. En ökande segregation, inte minst i boendet, och en hög arbetslöshet, speciellt bland unga, leder till att fler och fler upplever ett utanförskap i samhället och känner sig diskriminerade. Denna utveckling leder fram till en ökad rekryteringsbas för all sorts kriminalitet och självfallet även för den våldsbejakande extremismen.

För att komma till rätta med problemen med våldsbejakande extremism måste det förebyggande arbetet i form av skapandet av ett samhälle med ökad integration och minskade sociala spänningar inta en central position. Detta är ingen nyhet. Det finns redan en bred kunskap om dessa förhållanden. Det är alltså oerhört viktigt att regeringen agerar kraftfullt mot de ökade klyftorna i samhället och mot den massarbetslöshet som gör att människor hamnar i utanförskap.

I vår motion och i vårt särskilda yttrande tar vi framför allt upp tre områden som det är nödvändigt att ta ett helhetsgrepp på. Det handlar om den ökande segregeringen i skolan, arbetslösheten bland ungdomar och den organiserade brottsligheten.

Vårt mål är en sammanhållen skola där elever med olika bakgrund lär av varandra och där alla elever ges samma chans att lyckas. Skolhuvudmännen måste arbeta för att sammansättningen av elever i varje skola ska vara heterogen när det gäller kön och social och etnisk bakgrund. För att kunna ha förståelse och tolerans för alla människors sätt att vara och leva måste man ha möjlighet att vistas tillsammans, och där har skolan en oerhört viktig roll.

De som är unga i dag ska bära upp samhället i morgon. Det är ett ekonomiskt och mänskligt slöseri att låta många unga börja sitt vuxenliv med arbetslöshet. Har de inget arbete att gå till förlorar många känslan att vara behövda. Det behövs inga rutiner för att få livet att fungera, och risken är stor att man förlorar tron på samhällets förmåga till stöd och hjälp. Förlorar du den tron blir demokratin och dess uttryck och former oväsentliga och andra former och uttryck för att föra fram ditt budskap och dina åsikter ett alternativ.

Fler än jag har säkert läst om Maslows behovstrappa under sin utbildning. Alla har behov. Det handlar inte bara om de primära behoven av mat och sömn, utan det handlar också om behov av trygghet, kontakt, gemenskap och uppskattning. Nästa steg i trappan är prestationsbehovet.

Det handlar om att kunna påverka sin egen situation och ägna sig åt det man själv tycker är meningsfullt.

Det är när det gäller de två sistnämnda trappstegen i behovstrappan som det i de flesta fall går åt fel håll för dem som ansluter sig till våldsbejakande grupper. Kan du inte vinna respekt och bli omtyckt för vad du kan eller vem du är kan du kanske sätta dig i respekt genom hot och våld. Har du inte ett socialt kontaktnät som accepterar de demokratiska värdena och samhällets uppbyggnad ansluter du dig till något annat nätverk eller någon annan grupp. Dessa är i många fall kriminella eller har extrema och snäva åsikter och en extrem och snäv världsbild.

Herr talman! Det är viktigt att ha en tillhörighet och att någon ser en. Därför är det så otroligt viktigt att de unga får möjlighet att möta och lära känna andra elever från andra uppväxtförhållanden och får börja sitt vuxna liv på en arbetsplats.

Det tredje området är organiserad brottslighet. Tar vi inte tag i unga lagöverträdare och sätter in åtgärder snabbt löper denna grupp stor risk att hamna i grövre kriminalitet och att ansluta sig till extrema rörelser. Även här handlar det om att bli sedd, respekterad och accepterad. Det måste finnas en rejäl och trygg möjlighet att lämna extrema och våldsbejakande miljöer. Jag hoppas att den satsning som polisen har gjort med en jourtelefon dygnet runt kan vara till någon hjälp. För att stödja dem som lämnar fängelset och få dem att bryta med gamla kriminella miljöer har vi också tagit fram ett förslag om en särskild utslussningspeng. Det är mycket viktigt att bryta gamla mönster och förhindra återrekrytering i de grupper som ägnar sig åt våldsbejakande extremism.

Även segregerade bostadsområden kan skapa en grogrund för känslor av utanförskap och diskriminering hos dem som bor där. Invånarna upplever ofta en hopplöshet och en stark känsla av att vara satta på undantag i samhället. Ett sätt att bryta detta mönster kan vara att rusta upp själva bostadsområdena och försöka skapa en blandad bebyggelse.

Herr talman! Regeringen skriver i skrivelsen att man avser att fördela medel till organisationer som har en verksamhet som stärker ungas demokratiska värderingar, och det är gott. Men vi anser att det också behövs medel för speciella insatser inför valet 2014. Demokratin måste vinnas av varje generation. Får vi inte de unga att gå och rösta och tycka att det demokratiska system vi har är ett bra verktyg för påverkan och styrning ger de uttryck för sina åsikter på annat sätt, och i en del fall sker det på ett våldsamt sätt.

Som distriktsordförande för Unga Örnar i Jönköpings län var jag med på en Unga Örnar-kongress i Älvsbyn samma helg som kravallerna i Göteborg ägde rum. Våra unga stod i talarstolen och argumenterade för sina förslag och sina åsikter medan ungdomarna i Göteborg kastade sten för att visa sitt ställningstagande och motstånd mot både toppmötet och det sätt de tyckte sig bli behandlade på av ordningsmakten.

Den helgen kände jag hur viktigt det är att vi fortsätter att jobba för de demokratiska former som vi har i Sverige och att vi aldrig får göra avkall på dem eller ge efter för hot och våld eller extremgrupper som tar till andra medel för att få sin vilja igenom och skapar rädsla i samhället.

Herr talman! Eftersom vi inte har någon reservation utan bara ett särskilt yttrande ställer jag mig bakom att KU:s betänkande nr 18 läggs till handlingarna.

Prot. 2011/12:107
2 maj

*Handlingsplan för att
värna demokratin mot
våldsbejakande
extremism*

Anf. 4 CECILIA BRINCK (M):

Herr talman! Regeringen tar arbetet med att förebygga våldsbejakande extremism på extremt stort allvar. Den viktigaste byggstenen i det arbetet är, som tidigare talare har nämnt, att värna demokratin och det demokratiska systemet. Det kan verka fullständigt självklart och är det för oss som sitter här, men det kräver arbete och engagemang hela tiden. Demokratin är aldrig självklar.

Enligt Säpo och Brå som har bidragit med fakta till den här handlingsplanen finns det ett antal olika extremistiska inriktningar. Jag tror att det är viktigt att man betonar det eftersom vi gärna ser all extremism som uttryck för ungefär samma typer av förhållanden. Enligt Säpo och Brå finns det de nynazistiska grupperingarna som förespråkar våld i största allmänhet utifrån något slags antidemokratisk, rasistisk världsbild. Där finns till exempel de aktiva inom den svenska vitmaktmiljön.

Man har även identifierat de så kallade vänsterautonoma grupperna. De anser också att våld är ett fullständigt legitimt medel för att förändra det samhälle som de tycker illa om – rättstat, marknadsekonomi och frihet betraktar man som fiendliga. Därtill har Säkerhetspolisen också identifierat ett antal personer som aktivt stöttar och deltar i våldsbejakande islamistisk extremism.

Herr talman! Vi tror gärna att även om uttrycken skiljer sig åt är grunderna för extremismen desamma. Extremister blir extremister på grund av fattigdom och på grund av att de står utanför det etablerade samhället och inte anser sig ha andra medel att ta till. Det finns något slags determinism här som gör att man tänker att somliga människor inte har något annat val än att hamna i extremistiska miljöer. Men så är det inte, eller i varje fall är det absolut inte så enkelt.

Det råder visserligen delade meningar inom forskningen om varför människor hamnar i den här typen av miljöer och om orsakerna till att vissa människor lockas att ta till våld för att förändra samhället. Socioekonomisk exkludering och utanförskap är viktiga faktorer för somliga men inte så viktiga som debatten ibland kan ge sken av.

I den vänsterautonoma miljön till exempel förekommer ofta unga som kommer från familjer med hög utbildningsnivå och hög inkomstnivå. Där handlar det inte alls om socioekonomiskt exkluderande, utan där handlar det om helt andra saker. För dem som ansluter sig till våldsbejakande islamistisk extremism finns det ingenting som tyder på att religiositeten i sig har särskilt stor betydelse. Det visar sig att det är personer med rätt lågt eller alldeles nyfunnet intresse för religionen som ansluter sig till de grupperna. Här finns ett delaktighetsproblem.

På grund av att de här grupperna ser så olika ut är det viktigt med en plan som har stor bredd bland åtgärderna, och det är det som regeringen fokuserar på i sin handlingsplan. Målet är att motverka tendenser som på sikt kan utgöra hot mot demokratin. De här rörelserna utgör i dag inget hot mot det demokratiska systemet. Däremot är de ofta utomordentligt obehagliga för de människor som hamnar i vägen för dem eller som rörelserna hamnar i vägen för.

Det handlar om att stärka medvetenheten om de demokratiska värderingarna. Det handlar om att öka kunskapen om våldsbejakande extremism och vilka människor som ansluter sig, vad de vill och hur de fungerar. Det handlar om att stärka samverkansstrukturer mellan kommuner,

det civila samhället och de offentliga myndigheterna, och det handlar om förebyggande arbete med att se till att människor inte hamnar i extremistgrupperna.

Handlingsplanen har också till syfte att motverka grogrunderna för det ideologiskt motiverade våldet och försöka fördjupa internationellt samarbete. Extremismen känner inga nationsgränser.

Arbetet berör väldigt många olika politikområden. Föregående talare var inne på hur viktigt det är att arbeta med de här frågorna i skolan, och jag instämmer i detta. Skolan har ett självklart uppdrag som arena för ungdomar. Skolan har också enligt skollagen ett självklart demokratiuppdrag där både demokrati och mänskliga rättigheter ska genomsyra utbildningen på alla nivåer.

Herr talman! Redan i dag pågår ett intensivt arbete för att motverka extremismen, men det arbetet måste fördjupas, och det är det som handlingsplanen handlar om. Regeringen delar in åtgärderna i sex områden. Det handlar om att stärka medvetenheten om de demokratiska värderingarna. Det handlar om att öka kunskaperna om våldsbejakande extremism. Det handlar om vikten av samverkan. Det handlar om att samverka med myndigheter, kommuner, civila organisationer och andra aktörer som spelar roll.

Det förebyggande arbetet vill jag speciellt betona. Det är utomordentligt viktigt, och där ingår också att hantera människor som väljer att hoppa av de här grupperingarna. Det finns organisationer som gör det. De gör ett fantasiskt arbete, men det behövs mer. Också åtgärder för att motverka grogrunderna för det ideologiskt motiverade våldet och att fördjupa det internationella samarbetet ingår i handlingsplanen.

En väl fungerande demokrati är det främsta skyddet mot all form av extremism, och det är vårt ansvar – vi som sitter här och alla våra kollegor – att värna och skydda demokratin.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 5 MATHIAS SUNDIN (FP):

Herr talman! Det är första gången som jag står här i riksdagens talarstol, och det känns väldigt ärofyllt. Jag är glad att jag hittade hit, för jag började arbeta för bara en timme sedan här i riksdagen.

Jag har haft kort förberedelse, men just den här frågan var bra att få börja med, för det finns många kopplingar till kommun- och landstingsnivå som jag är aktiv på.

Jag läste rapporterna från Brå och Säkerhetspolisen redan 2009 och 2010, och när jag nu har läst regeringens handlingsplan har jag haft en händelse i bakhuvudet från valrörelsen i Norrköping i augusti 2010. En av våra kampanjarbetare blev nedslagen. Han blev sparkad i huvudet och hotad till livet. Anledningen till det var att han var folktoppartist och hade engagerat sig för Folkpartiet i valrörelsen.

När vi efter den händelsen pratade med personer som kände till mannen som hade misshandlat kampanjarbetaren sade de att han ofta pratade om otäcka saker, som de uttryckte det. Några påstod att han hade kopplingar till islamister och al-Shabab, och andra sade att han själv var islamist. Hur det var med den saken vet inte jag i dag, men som ni förstår påverkade detta vår valrörelse mycket. Vi fick en allvarlig påminnelse

Prot. 2011/12:107
2 maj

*Handlingsplan för att
värna demokratin mot
våldsbejakande
extremism*

om hur konkret det här är. Se bara på det som hände i Eskilstuna i går när vänsterautonoma och vit makt drabbade samman där.

Herr talman! Jag tycker att den här planen innehåller många bra och konkreta punkter. Jag ska inte rabbla upp alla dessa, utan jag vill framför allt framhålla en av dem, och det är den som handlar om avhopparverksamheten.

Av de här tre grupperna som vi pratar om – vit makt, de vänsterautonoma och islamisterna – finns det ett naturligt avhopp i de två första grupperna. Det är inte alls många som fortsätter efter 25-årsåldern. Men i islamistgruppen kan vi se att det naturliga avhoppet inte riktigt finns. Därför känns det extra viktigt med en avhopparverksamhet där, och därför tycker jag att det är bra att regeringen skjuter till pengar till Ungdomsstyrelsen. I år finns det 2,7 miljoner kronor att ansöka om till avhopparverksamhet och andra insatser mot våldsbejakande extremism.

Förra året avsattes ½ miljon kronor för att bygga upp en nationell plattform till avhopparverksamheten. Inom vitmaktområdet finns en mycket bra avhopparverksamhet i form av Exit, men stöd till avhopparverksamhet för den vänsterautonoma gruppen och islamistgruppen finns inte i dag. Det tas upp i handlingsplanen, och det finns pengar. Det är viktigt att detta blir av och att det kommer till i samarbete med civilsamhället.

Herr talman! Jag vill kort kommentera oppositionens synpunkter och yttrande, och jag inser jag att jag nu låter som en lite naiv kommunpolitiker. På kommunnivå är vi nämligen duktiga på att i denna typ av mycket allvarliga frågor lyckas lyfta oss över det partipolitiska poängtagandet. Jag kanske är lite orättvis om jag hårdrar Socialdemokraternas yttrande, men om man genomför Socialdemokraternas budgetmotion försvinner dessa problem. Det är en orättvis beskrivning, men jag är lite orättvis just för att peka på att den här debatten ska handla om de specifika, konkreta punkter som finns i planen.

Det är inget fel att diskutera de underliggande orsakerna i samhället, men där tror vi i Alliansen att vår politik är bäst för att komma till rätta med dem och ni rödgröna tror att er politik är bäst för att komma till rätta med dem. Jag tycker att man kan debattera det i andra sammanhang. Nu bör vi fokusera på dessa punkter och måna om att komma fram till en samsyn. Det är mycket viktigt. Jag tror inte att det är bra om vi uppträder splittrade i den här frågan.

Eftersom man yrkar bifall till handlingsplanen ställer man sig därmed bakom den. Jag tycker att det är bra om vi kan uppnå en sådan samsyn och kan jobba i den andan.

Anf. 6 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik:

Herr talman! Eftersom vi blev apostroferade begärde jag replik. De saker som finns i handlingsplanen ska det självklart jobbas med. Vi tycker att de är bra. Det vi angriper är att man inte tar vara på lite mer av den kunskap som vi anser finns. Man tillsätter ytterligare studier och utredningar.

En av de saker som jag reagerat på – jag har min bakgrund bland annat i skolan – är att man plockar fram material för att man ska kunna ta diskussionerna ute i skolorna, vilket givetvis är jättebra. Vi gjorde så när det gällde Förintelsen. Då gav regeringen ett uppdrag till Forum för le-

vande historia. Man fick ut ett material till skolorna. Men när vi har skolor som är så segregerade som de är i dag talar man om olika grupperingar, olika människor som man aldrig möter. Det är den stora biten vi måste angripa.

Skolan har en enorm betydelse. Går du i en skola där det bara finns en homogen grupp elever – du vistas med dem i skolan, på eftermiddagarna, på kvällarna, du kanske tillhör samma religiösa gruppering, samma kvarter eller vad som helst – får du aldrig en chans att visa tolerans för en annan grupp människor. Jag menar att man måste ta tag i det, och det är därför vi i vårt yttrande och vår motion så starkt betonar de bakomliggande orsakerna.

Anf. 7 MATHIAS SUNDIN (FP) replik:

Herr talman! När Helene Petersson säger till en folktopist att skolan är viktig träffar hon helt rätt. Jag instämmer naturligtvis i det. Där finns inga skiljaktigheter.

Forum för levande historia nämns i handlingsplanen just för att de ska ta fram nytt material. Segregering och andra underliggande orsaker är givetvis ett problem, men jag tycker att ert yttrande, Helene Petersson, och även en stor del av ditt anförande, handlar om de övergripande – eller underliggande kanske man ska säga – orsakerna. Det är inget fel i sig, men vi har i handlingsplanen nu ett antal konkreta, specifika punkter som jag tycker är viktiga att diskutera och hitta en samsyn kring.

Ni nämner några saker i ert yttrande, bland annat bättre samverkan mellan polis och skola. Jag kan tänka mig att det är en viktig del för att det inte ska bli så dramatiskt med polisen senare i livet; då kanske man inte känner sådant stort avstånd till polisen och så vidare. Det är en bra punkt, men det låter lite grann som att ifall vi genomför förslagen i er budgetmotion blir det bättre. Där har vi i grunden olika politiska uppfattningar, men här är det viktigt att vi anstränger oss för att komma fram till en samsyn.

Anf. 8 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik:

Herr talman! Att angripa orsakerna måste vara det primära för att inte någon ska hamna i våldsbejakande extremism. Mathias Sundin tog själv upp avhoppbarverksamheten, som är jätteviktig. Speciellt viktigt är att den finns i alla grupperingar, att det finns stöd och hjälp för alla grupper att kunna lämna. Det är ett stort steg att ta. Det kan vara ett stort steg att lämna en gruppering som är mindre extrem, men har du hamnat i denna grupp har du kanske även samhällets ögon på dig på ett helt annat sätt och då blir det ännu svårare. Jag tog upp behovstrappan, att du har ett behov av att bli sedd, respekterad och uppfattas som trovärdig. Därför får dessa personer ännu större problem.

Vi tycker fortfarande att vi måste börja med grundorsakerna, och sedan ska vi ta det andra. Vi måste bygga upp kunskap. Vi måste se till att värna demokratin. Därför tycker vi att valen är viktiga. Vår regering anslog före valet 2006 pengar för att man speciellt skulle jobba med ungdomar och öka valdeltagandet. Vi ville se till att de sätt på vilka vi arbetar med demokrati blev mer kända, mer accepterade. Det är den sortens demokratiutveckling som även ungdomarna ska vilja ansluta sig till i fortsättningen.

Prot. 2011/12:107
2 maj

*Handlingsplan för att
värna demokratin mot
våldsbejakande
extremism*

Vi tycker att det är illa att man inte anslagit speciella pengar till det. Nu är det ett par år kvar till valet så det finns möjlighet för denna regering att ändra åsikt. Vi har även några konkreta idéer om hur man ska kunna gå vidare. Framför allt måste vi börja underifrån.

Anf. 9 MATHIAS SUNDIN (FP) replik:

Herr talman! Det finns ingen brist på debatter om underliggande orsaker. Det är den stora debattfrågan. Det var den det talades om i går på första maj. Det är alltid det vi debatterar när det gäller jobbpolitik och så vidare. Det är inte jobbskatteavdraget som avgör om någon blir våldsbejakande extremist eller inte.

När vi nu har en konkret, specifik plan tycker jag att vi huvudsakligen ska debattera den och försöka hitta en samsyn i de frågorna. Sedan har vi gott om tid att debattera alla andra frågor, såsom de underliggande orsakerna.

Anf. 10 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Herr talman! Vi diskuterar en skrivelse från regeringen som handlar om hur regeringen har för avsikt att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Det finns några följdmotioner till skrivelsen och några motioner från den allmänna motionstiden.

Vad gäller handlingsplanen finns bara ett förslag. Ingen har yrkat på någonting annat beträffande själva handlingsplanen, även om man kunde tro det med tanke på det tidigare replikskiftet. Däremot finns ett särskilt yttrande skrivet av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Bakgrunden till yttrandet är för Vänsterpartiets del att om man ska anta en handlingsplan mot våldsbejakande extremism till skydd för demokratin vore det logiskt att tänka sig att den smartaste och mest effektiva ingången vore att fokusera en del på orsakerna och bakgrunden till att människor väljer att ställa sig bredvid samhället, på orsakerna till att man ger upp tron på demokratin och i stället väljer att bekämpa den. Det gäller alltså att verkligen satsa på det förebyggande arbetet. Inom många politikområden anses det vara helt självklart; sjukvården är väl ett klassiskt exempel på det.

När det gäller att värna demokratin mot våldsbejakande extremism väljer regeringen emellertid att framför allt fokusera på vad man ska göra när människor redan blivit extremister, dragits till grupperingar runt extremister eller på andra sätt verkar vara på väg åt det hållet i stället för att motverka att de över huvud taget dras till de grupperingarna.

Vi vet att människor som har vuxit upp med arbetslösa föräldrar med dålig ekonomi och tillhör socioekonomiskt utsatta grupper oftare vänder sig mot samhället än personer som känt sig delaktiga i det gemensamma samhällsbygget under sin barndom. Vi hörde tidigare här ett inlägg om vikten av att ha en skola där man träffar människor från olika grupperingar och har möjligheter att skapa en gemensam syn med alla människor runt sig på hur vi ska bygga vårt samhälle. Det är inget konstigt med det.

Det beskrivs också i handlingsplanen. Även om det inte ser exakt likadant ut för alla de olika grupperingarna är det tydligt att socioekonomisk utsatthet är en viktig grogrund för extremism. I handlingsplanen anges också att det övergripande syftet är att värna och stärka demokratin

och att göra samhället mer motståndskraftigt mot våldsbejakande extremism. Det anges att det förutsätter ett långsiktigt arbete för att öka den demokratiska medvetenheten och insatser för att förebygga uppkomsten av våldsbejakande extremistmiljöer.

Ändå väljer man att framför allt fokusera på repressiva åtgärder i efterskott i stället för att på allvar ta itu med den arbetslöshet och de stora ekonomiska skillnader som drar isär vårt samhälle och delar upp det alltmer i ”vi” och ”de”. Det finns väldigt mycket att göra innan. Det finns ingenting i handlingsplanen som är direkt fel, inget som är direkt dåligt. Det är bara lite för sent i processen, och det har fel fokus.

Vänsterpartiet står bakom utskottets förslag, men vi har som sagt tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet ett särskilt yttrande om vikten av att arbeta för ökad jämlikhet om vi på allvar ska kunna motverka extremism och antidemokratiska grupperingar.

Anf. 11 MONTASER ENEIM (M):

Herr talman! Vår svenska demokrati är det kanske starkaste fundamentet i vårt gemensamma samhällsbygge. Demokratin åtnjuter ett nästan totalt stöd hos befolkningen och efterlevs i stort sett oberoende av kön, ålder, religion, partifärg och så vidare. Vi tar den mer eller mindre för given och utgår ofta från att så kommer det alltid att förbli.

Tyvärr är det inte så. Den våldsbejakande extremismen, terrorismen och grovt organiserade brottsligheten har nått Sverige, och den vill bara expandera. Detta är och förblir oacceptabelt.

Lite drastiskt uttryckt är vår demokrati därför utsatt för en hotbild. Det handlar inte om något militärt hot från något annat land eller några andra länder. Hotbilden har fått den moderna världens karaktär och verkar och sprids därför främst genom sociala medier och via gräsrotsaktivism. Den utnyttjar de friheter och möjligheter som vår svenska demokrati innebär – allt i syfte att sprida våld, hat och förödelse.

Hotbilden har även en annan karaktär än tidigare samhällsomstörtande grupper haft under efterkrigstiden. I dag räcker det tyvärr ofta med en ensam galning vars illdåd kan både skada enskilda människor och åstadkomma stor materiell skada. Detta är ingenting som längre är begränsat till utlandet, till avlägsna militärdiktaturer eller utvecklingsländer på andra sidan klotet. Nej, denna nya typ av terror har tyvärr redan hemsocht vårt land flera gånger – bland annat även häromåret mitt i vår huvudstad.

Många av dessa grupper vill inte bara fortsätta. De vill även utöka och förvärra terrorn för att sprida sitt hatiska budskap och skada de människor vars åsikter eller utseende de ogillar.

Herr talman! Sverige är ett öppet, tolerant och inkluderande land och ska så förbli. Men vår demokrati varken kan eller får stå still inför hotet från den våldsbejakande extremismen. Vi måste agera preventivt så att den aldrig uppstår, och vi måste agera om den trots allt skulle uppstå. Vi måste också lära oss av egna och andras erfarenheter av hotet från våldsbejakande extremister. Här måste vi samla alla goda krafter till det gemensamma försvaret av vår demokrati och frihet. Demokratin kan därför aldrig tas för given, utan måste ständigt utvecklas, stärkas och värnas.

Prot. 2011/12:107
2 maj

*Handlingsplan för att
värna demokratin mot
våldsbejakande
extremism*

Detta arbete mot våldsbejakande extremism känner jag personligen extra starkt för. Jag har själv tvingats fly två gånger från länder som drabbats av extremism och terror.

Mot denna bakgrund är det därför välkommet att regeringens skrivelse debatteras här i kammaren.

Herr talman! Arbetet med att öka den demokratiska medvetenheten och förebygga uppkomsten av extremistmiljöer är ett långsiktigt arbete. Det är viktigt att påpeka att våldsbejakande extremism, grovt organiserad brottslighet och terror ofta beror på utanförskap, bristande integration och ekonomiskt underläge. Därför handlar kampen mot dessa samhällshot inte enbart om traditionell brottsbekämpning eller om påföljder.

Skrivelsen tar fasta på att framgång kräver en bred portfölj av åtgärder. Sådana åtgärder måste tillsammans skapa och uppmuntra de känslor av inkludering, gemenskap och hopp som troligen utgör det starkaste vapnet mot extremismens, kriminalitetens och terrorns grogrunder. Här har givetvis vi politiker ett stort ansvar att fatta rätt beslut och fördela mandat och resurser till de bäst lämpade myndigheterna, organisationerna och företrädarna.

Samtidigt har även civilsamhället ett stort ansvar att förvalta, utveckla, utföra och följa upp de åtgärder som de har ålagts av regering och riksdag. Denna syn delas i allt väsentligt av justitiekottet och kulturutskottet i deras yttranden.

Med dessa avslutande ord, herr talman, vill jag yrka avslag på motionerna och yrka på att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Anf. 12 HANS EKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag hade inte tänkt begära ordet, men i går var första maj och jag höll förstamajtal i Strängnäs. Det var strålade väder, ovanligt många mötesdeltagare och bra stämning. Därefter tog jag bilen för att åka till Stockholm och mötte 10–15 polispiketer med blåljus, den största polisutryckning jag har sett någon gång. Jag undrade vad som hade hänt. Strax därefter blev jag uppringd på telefonen från min hemstad Eskilstuna, där det just då surrade en helikopter över staden. Polispiketbilarna var på väg till Eskilstuna, där Svenskarnas parti och något slags autonoma vänstergrupper hade kravaller. Tillresta från hela landet hade de här grupperna kidnappat min hemstad, och rena stridsscener utspelades på stadens gator.

Det är klart att detta får en att fundera över vad det är som gör att sådana tendenser dyker upp. Cecilia Brinck var inne på att det kanske inte är så enkelt som att det bara finns *en* grogrund, och det är rätt. Jag läste just en bok om döda vita män som jag kan rekommendera för läsning. Den handlar om engelska aristokrater av olika sorter med bra kläder. De engelska fascisternas ledare Mosley var född i aristokratin och gift med ölmiljarderna från Guinness, men lyckades ändå bli fascistledare, så visst finns det olika bakgrunder till att man kan hamna i konstiga miljöer.

Men nog finns det någonting som är gemensamt. När vi ser tendenser till särhåll i stället för samhälle, när människor inte möter människor som är annorlunda än de själva är, då är det mycket enklare att skapa bilder av hur människor är och därigenom också ta avstånd totalt från de människorna.

Jag tror att det handlar väldigt mycket om att hata idéerna och älska människorna. Vi får inte hamna i att vi tar avstånd från de människor som har hamnat i extremism.

Det handlar också om att arbeta med den internationella utvecklingen. Självklart har väldigt mycket av extremismen internationella dimensioner. Fredsarbete är alltså en del av arbetet mot extremism också på hemmaplan.

En fred i Mellanöstern skulle säkert minska tendenserna till exempelvis islamisk extremism. Det handlar också om internationell ekonomisk utveckling. Minskade ekonomiska klyftor skapar mindre spänning. Det handlar även om en rimlig fördelning i samhället, inte bara i Sverige utan också internationellt.

Nog behöver man arbeta med grogrunden för extremism också, Cecilia, och det är det som vårt särskilda yttrande handlar om.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 9.50 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna i ca 5 minuter på grund av tekniska problem.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 9.55.

Prot. 2011/12:107
2 maj

*Handlingsplan för att
värna demokratin mot
våldsbejakande
extremism*

*Ansvar och
engagemang – en
nationell strategi
mot terrorism*

9 § Ansvar och engagemang – en nationell strategi mot terrorism

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2011/12:JuU21
Ansvar och engagemang – en nationell strategi mot terrorism (skr.
2011/12:73).

Anf. 13 ELIN LUNDGREN (S):

Herr talman! Jag vill allra först yrka bifall till reservationerna 5 och 7.

Regeringen redovisar skrivelsen *Ansvar och engagemang – en nationell strategi mot terrorism*. Terrorhoten mot Sverige har de senaste åren ökat, och hotbilden har förändrats. Att det finns behov av en nationell strategi mot terrorism är uppenbart. Vi ställer oss bakom skrivelsen i de delarna, men vi socialdemokrater tycker att det saknas konkreta, skarpa förslag på åtgärder som krävs för att bekämpa terrorismen effektivt.

Skrivelsen pekar på att flera utförda eller avbrutna attentat har planerats och utförts av personer som agerat på egen hand. Det gör hotbilden mer komplex och svårbedömd. Förberedelser till terrorbrott kan vara svåra att upptäcka, och det utvecklas hela tiden nya mönster.

För att nå framgång med en strategi mot terrorism krävs en grundlig samhällsanalys ur ett brett perspektiv. En av de viktigaste åtgärderna för att bekämpa terrorismen är att fokusera på orsakerna till att människor väljer en extremistisk bana där våld används för att nå politiska mål.

Säkerhetspolisen pekade i en rapport förra året ut den ökade polariseringen i samhället som ett hot inför framtiden när det gäller extremism. Här är regeringens analys bristfällig. Det saknas målsättningar och åtgärder för att bryta en sådan polarisering.

En strategi mot terrorism borde också kompletteras med en handlingsplan där en rad åtgärder preciseras. I stora delar är skrivelsen mest en beskrivning av det skydd som finns i dag.

Som en viktig del i det förebyggande arbetet mot terrorism ingår att minska enskildas och grupper vilja att begå eller stödja terroristbrottslighet. Vår grundsyn är att väldigt få människor under normala omständigheter väljer att bli kriminella eller våldsbejakande extremister. Däremot är det alltför många som upplever att de inte är en önskvärd del av samhället och därför väljer att vända sig från det på olika sätt.

Under flera år har utvecklingen i vårt samhälle för stora grupper gått åt fel håll. Vi kan se ökade klyftor i samhället, där ojämlikheten har ökat. Totalt lever 220 000 barn i Sverige i dag enligt Rädda Barnens definition i fattiga familjer. Arbetslösheten i utsatta områden är mycket hög, inte minst bland unga. Antalet långtidsarbetslösa ungdomar ökar. En ökad segregation har skett, inte minst i boendet. Nedmonteringen av de sociala skyddsnäten slår absolut hårdast mot dem som har en låg utbildningsnivå och är arbetslösa.

Den här utvecklingen leder fram till en ökande rekryteringsbas för all sorts kriminalitet – självklart även för den våldsbejakande extremismen. För att komma till rätta med problemen med våldsbejakande extremism måste det förebyggande arbetet i form av att skapa ett samhälle med ökad integration och minskade sociala spänningar inta en central position.

Regeringen måste agera kraftfullt mot de ökade klyftorna i samhället och mot massarbetslösheten. Människor måste komma ut i arbete och egen försörjning. Vi efterlyser konkreta åtgärder från regeringen för att minska klyftorna i samhället, som är en grogrund för extremism.

Det finns tydliga kopplingar mellan terrorism och den grova organiserade brottsligheten, eftersom terrorism ofta finansieras genom andra brott. Vi från Socialdemokraterna vill slå ihop Rikskriminalpolisen, Säkerhetspolisen och Ekobrottsmyndigheten till en nationell spetsorganisation. Det innebär att kopplingen mellan kampen mot terrorism och kampen mot organiserad brottslighet skärps.

Dessutom vill vi öka de centrala resurserna till Rikskriminalpolisen. Vi behöver också en lagstiftning som ger polisen möjlighet att arbeta med infiltration under rättssäkra former.

I skrivelsen pekar regeringen på att man kan komma att överväga åtgärder för att undanröja hinder för en effektiv och modern myndighets-samverkan. Det som avses är att byta information mellan de tre myndigheter som finns representerade i Nationellt Centrum för Terrorbedömning, som har framfört att de har behov av en sådan förbättring.

För att öka insynen i Säpo och förstärka rättssäkerheten menar vi socialdemokrater att det bör övervägas om en ökad parlamentarisk insyn i

Säpo behövs. Det skulle exempelvis kunna handla om ett insynsråd. Vi ser även att det behövs någon fristående tillsyn över polisen.

Inom det förebyggande arbetet finns det också ett antal konkreta förslag som regeringen borde genomföra. Vi säger bland annat att regeringen borde tillsätta en nationell samordnare för det brottsförebyggande arbetet. En nationell samordnare skulle bland annat få i uppdrag att driva på och koordinera det brottsförebyggande arbetet regionalt och nationellt.

Herr talman! Våra förslag utgår från en samhällsanalys och skapar en betydligt mer heltäckande väv av åtgärder för att minska den våldsbejakande extremismen och bekämpa terrorismen än de åtgärder som regeringen har tagit fram i sin skrivelse.

(Applåder)

I detta anförande instämde Arhe Hamednaca, Mattias Jonsson och Anna Wallén (alla S).

Anf. 14 MARIA FERM (MP):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till reservationerna 3 och 5, även om vi självfallet står bakom alla våra reservationer.

I den skrivelse som vi i dag debatterar, *Ansvar och engagemang – en nationell strategi mot terrorism*, skriver regeringen: ”En utgångspunkt är att terrorism endast kan bekämpas effektivt med medel och för ändamål som hör hemma i ett öppet, demokratiskt och rättssäkert samhälle. Internationell rätt, inklusive mänskliga rättigheter, ska respekteras nationellt och internationellt.”

Det är vackra ord, men tyvärr är det långt ifrån hur verkligheten ser ut när det gäller det så kallade kriget mot terrorismen, både i Sverige och internationellt. Sedan den 11 september 2001 har en USA-ledd kamp mot den internationella terrorismen fått enorma konsekvenser för politiska beslut och lagstiftning i nationalstater världen över och självfallet även för individer.

Nu, över tio år senare, är det enkelt att konstatera att världen i dag är förändrad. Repressiv lagstiftning har drivits igenom i USA och i EU. Integritetskränkande förslag har antagits i en rasande fart på nationell nivå men även internationellt. Det går att konstatera att vi befinner oss i ett paradigmskifte, där flera av våra hitintills gällande rättssäkerhetsprinciper om den personliga integriteten frångås i terrorbekämpningens namn.

Vi i Miljöpartiet de gröna ser med oro på den pågående utvecklingen, där en stor mängd integritetskränkande lagar har antagits och fortsätter att antas – utan en större diskussion om vilka konsekvenser detta får för rättssäkerheten och den personliga integriteten.

Vi vill gärna tillsammans med regeringen avvärja hot mot Sverige som är baserade på realistiska bedömningar. Vi är däremot inte beredda att offra den personliga integriteten på terrorbekämpningens altare. Ett övervakningssamhälle riskerar att avskaffa de fri- och rättigheter som det egentligen är tänkt att försvara.

Vi kan inte acceptera att medborgares rättssäkerhet äventyras på ett sådant sätt och kommer därför att fortsätta vår kamp mot integritetskränkande förslag och för effektiva och starka rättssäkerhetsgarantier. En utvärdering av all lagstiftning som syftar till att bekämpa terrorism bör

Prot. 2011/12:107
2 maj

*Ansvar och
engagemang – en
nationell strategi
mot terrorism*

därför ske med utgångspunkt i integritet, proportionalitet och kostnads-effektivitet.

I alla samhällen kommer det alltid att finnas radikala individer. I stället för att se radikaliserings som ett nytt fenomen ska det snarare ses som en ofrånkomlig samhällsföreteelse.

En viktig del för att förebygga terrorism är att stärka demokratin och möjliggöra en konstruktiv kanalisering av ungas engagemang för och frustration över samhället. En viktig ansats för att förebygga terrorism är alltså, precis som regeringen tar upp i skrivelsen, målsättningen att "bidra till en väl fungerande demokrati och ett öppet och tolerant samhälle där det finns förutsättningar för diskussion och debatt."

Även i Säkerhetspolisens rapport om våldsbejakande islamistisk extremism från 2011 tas tillgång till alternativ information och en ökad öppenhet upp som något av stor vikt. I den rapporten konstateras: "Det mest effektiva sättet att motverka misstro och missförstånd är således kanske inte statliga informationskampanjer, utan en ökad öppenhet. Det låter alla dra sina egna slutsatser och kan bidra till att positiva idéer sprids mellan människor."

När det gäller orsaker och grogrunder för terrorism är regeringens analys dock bristfällig. Regeringen bör komplettera sin strategi med en mer heltäckande analys av orsaker och riskfaktorer bakom extremism och terrorism.

En viktig del i det förebyggande arbetet är att minska enskildas och gruppers vilja att begå eller stödja terrorbrott. Få människor väljer under normala omständigheter att bli kriminella eller våldsbejakande extremister. Däremot är det alltför många som upplever att de inte är en önskvärd del av samhället och därför väljer att vända sig från samhället. För att råda bot på segregation och upplevt utanförskap krävs åtgärder för att minska klyftor i samhället, minska arbetslösheten, minska trångboddheten och stärka demokratin.

Skolan blir här självfallet en arena av stor vikt, dels för att det är där som många unga känner sig misslyckade och förlorar framtidstron, dels för att det är en viktig aktör för att motverka att unga tar till sig förenklade sanningar. Att allt färre unga går ut gymnasiet med fullständiga betyg är inte minst i detta sammanhang oroväckande.

Internet har ökat i betydelse för våldsbejakande grupper och nätverk, delvis som medel för egen kommunikation men kanske allra mest som plattform för att föra ut budskap och propaganda. I en tid då det är väldigt enkelt att på nätet sälla information och komma i kontakt endast med meningsfränder som bekräftar ens egen verklighetsbild är det viktigt att rusta unga med till exempel bättre undervisning i källkritik.

De senaste tio åren har islamofobin ökat, och åsikter om att muslimerna är vårt största utländska hot sedan andra världskriget har letat sig in i politikens finrum.

Säkerhetspolisen och Brottsförebyggande rådet redovisade 2009, på uppdrag av regeringen, rapporten *Våldsamt politisk extremism – Antidemokratiska grupperingar på yttersta höger- och vänsterkanten*. År 2010 redovisade Säkerhetspolisen, också på uppdrag av regeringen, rapporten *Våldsbejakande islamistisk extremism i Sverige*. Ingen genomgång har dock gjorts om den antimuslimska våldsbejakande miljön. Det

enda som kommer i närheten är Europols kartläggning av extremism i norra Europa.

Brottsförebyggande rådet har i sin årliga statistik över utvecklingen av hatbrotten i Sverige för år 2010 redovisat att ungefär 270 anmälda brott var baserade på islamofobi, vilket är en ökning jämfört med år 2009 och följer en uppåtgående trend sedan mätningarna startade. Det är inte klart i vilken grad islamofobin har funnits med som skäl för personer att begå terrorhandlingar, men dagligen kan vi till exempel följa rättegången mot en norsk terrorist med antimuslimska åsikter.

Säkerhetspolisen bör därför utreda i vilken omfattning den antimuslimska våldsbejakande miljön leder till utövandet av systemhotande brottslighet även i Sverige.

Anf. 15 KENT EKEROTH (SD):

Herr talman! Skrivelsen består av tre delar, och det jag anför här gäller främst delen om att förebygga terrorism.

Vi vill se en skrivelse där det tydligt framgår om regeringens handlingsplan mot terrorism verkligen är genomtänkt och effektiv. Vi valde därför att följdmotionera med yrkandet att handlingsplanen ska innehålla en klar koppling mellan översiktliga analyser av olika former av terrorism och riskgrupper, åtgärder specifikt anpassade efter dessa riskgrupper och slutligen vetenskapligt underlag som ger stöd för att åtgärderna verkligen fungerar.

Detta måste anses grundläggande. Annars kan man utifrån handlingsplanen inte veta vad man ska förebygga och med vilka medel.

I hotbildsbeskrivningen om terrorism i Sverige sägs inte speciellt mycket i skrivelsen. Det sägs att varken högerextremister, vänsterextremister eller islamister utgör något hot mot det demokratiska styreskicket. Detta låter naturligtvis betryggande, men vad säger detta om hotet att utsättas för terrorattentat för vanliga medborgare, företag, mediepersonligheter eller liknande?

Självmoordsbombaren i Stockholm 2010 riktade sitt inspelade avskedstal till hela svenska folket och sade att våra barn, bröder och systrar skulle dö och försökte sedermera spränga några hundratals stockholmare i julruschen. Man kan undra hur regeringen får detta till att hot och allvarliga brott endast riktas mot enskilda personer.

Hur som helst. Vilken typ av miljöer det är fråga om och omfattningen av den brottsliga verksamheten redovisas inte. Inte heller redovisas och värderas vilka riskgrupper som riskerar att rekryteras till terrorism.

Regeringen vill inte redovisa en korrekt hotbildsbeskrivning. Det är viktigare att skydda en grupp människor från att bli utpekade än att ta itu med problemen och skydda den stora befolkningen som består av vanliga hederliga människor. I skrivelsen står det nämligen: Dessutom bör alla berörda undvika att brännmärka någon särskild grupp människor och i stället utveckla en dialog för att främja ömsesidig medvetenhet och förståelse.

Beröringsångesten med verkligheten är genomgående för regeringens politik vare sig det gäller terrorism eller brottslighet i allmänhet. Det handlar givetvis inte om att brännmärka. Det handlar om att identifiera problemet. Görs inte det går det knappast att förbättra situationen.

Prot. 2011/12:107

2 maj

*Ansvar och
engagemang – en
nationell strategi
mot terrorism*

Vill man vara seriös med en handlingsplan mot terrorism, vilken inkluderar handlingsplan mot det som kallas våldsbejakande extremism, kanske det vore åtminstone lite relevant med kunskap om vilka åsiktsströmningar som florerar inom vissa grupper. Det är åsikter som på ett mycket tydligt sätt visar på idéer som kan resultera i just terrorism. Det finns många opinionsundersökningar gjorda till exempel bland muslimska grupper, många av dem i England. Jag tänker referera till några av dem för att ge lite perspektiv.

År 2011 visade en undersökning från Kanada att 35 procent inte ville ta avstånd från al-Qaida. Endast en liten minoritet tog enligt samma undersökning avstånd från terroristorganisationer som Hamas och Hizbullah. I en undersökning från 2010 från England som genomfördes vid 30 universitet där man frågade muslimska studenter var det 32 procent som ansåg att det var berättigat att döda i religionens namn, och 40 procent ville ha sharialagar.

År 2010 gjordes en annan undersökning, denna gång i Danmark, som visade att var fjärde ung muslim sympatiserar med eller direkt stöder islamism. År 2008 gjordes en undersökning bland muslimska studenter i Storbritannien. Det visade sig att en tredjedel ansåg att det var berättigat att döda i islams namn.

I en undersökning från 2006, också den från Storbritannien, visade det sig att 78 procent av de muslimer man undersökte ville straffa dem som publicerade Muhammedteckningarna, och 68 procent ville åtala dem som förolämpar islam.

Detta är bara några exempel på flera opinionsundersökningar runt om i världen som visar på dessa tendenser. Man kan undra: Är sådana åsiktsströmningar inte relevanta i en handlingsplan mot terrorism och extremism för att konkretisera vad det är man talar om? Jag menar att de är det.

Trots att jag med flera har påtalat det tidigare är det först nyligen som fler vågat erkänna den muslimska antisemitismen med Malmö som praktexempel. Till och med judiska församlingen har sent omsider vågat erkänna det den tidigare inte vågade erkänna. Det är bara ett exempel på extremism som länge förbisetts av styrande politiker och svenska medier. Man kan undra: Är sådant inte relevant att veta om man har en handlingsplan mot terrorism och extremism? Jag menar att det är det, och regeringens rädsla att våga peka ut problemet förvärrar det bara.

I utskottsbetänkandets motivering till avslag på mitt motionsyrkande instämmer man i att förebyggande arbete ska ske med stöd av vetenskapligt underlag. Man hänvisar vidare till diverse åtgärder, bland annat till utökat antal platser inom komvux. Det är ett ungefär lika roande som Miljöpartiets förslag när det gäller organiserad brottslighet. Jag kunde förvänta mig sådana stollerier från Miljöpartiet. Men i ärlighetens namn blev jag något förvånad att ett sådant förslag nu även kommer från regeringspartierna.

Komvuxförslaget vittnar om en klassisk villfarelse när det gäller att förklara varför vissa hänger sig åt terrorism. Vi hörde det förut från Socialdemokraterna, och vi ganska övertygad om att vi kan höra det också från Vänsterpartiet. Det handlar givetvis om deras favoritargument: fattigdom. Tanken är väl att med komvux får terroristerna bättre möjlighet att skaffa sig ett jobb, och då skulle de inte hålla på med terrorism. Det skulle jag tro är det bakomliggande argumentet.

Som jämförelse kan jag nämna att självmordsbombaren i Stockholm hade universitetsexamen. Hjärnan bakom attackerna den 11 september Muhammed Atta hade två examina i arkitektonisk ingenjörskonst respektive stadsplanering. Hjärnan bakom bomberna i Londons tunnelbana var neurolog, och terroristerna kom från välmående medelklasshem.

Jag kan passa på att slå håll på myten när vi väl är inne på den. Är det så att terrorister drivs av fattigdom? Är det vad som gör att de känner ett behov av terrorism?

Den mest uppenbara iakttagelsen är att titta på alla länder i världen som är fattiga, och de är ganska många. Trots att större delen av Afrikas länder, många i Sydamerika och inte minst i Östeuropa, är mer eller mindre fattiga har terrorism aldrig blivit ett bestående fenomen där. Endast i muslimska miljöer har detta etablerats på riktigt.

I *Journal of Economic Perspectives* från 2003 presenterades en undersökning bland palestinaaraberna där de tillfrågades om det finns ”några omständigheter där du kan motivera terrorism för att uppnå politiska mål”. Det mer välbeställda segmentet bland dessa var mer positiva till detta än de mindre välbeställda.

De i det högre segmentet var också mer benägna att stödja väpnade attacker mot israeliska mål. Samma dynamik finns när man tar med utbildning.

En annan studie undersökte Hizbullahanhängare som dött i strid och jämförde dem med den övriga libanesiska befolkningen. Hizbullahmedlemmarna hade något mindre sannolikhet att vara fattiga och mycket högre sannolikhet att ha avslutat gymnasiestudier. En annan studie fann att självmordsbombare generellt sett var rikare. Det var 15 procent som var under fattigdomsgränsen jämfört med 35 procent av normalbefolkningen. De var dessutom mer välutbildade än den övriga befolkningen. Det var 95 procent som hade motsvarande gymnasiestudier avklarade medan siffran för befolkningen i allmänhet var 50 procent.

Harvardprofessorn Alberto Abadie presenterade i oktober 2004 en studie av 1 776 terroristattacker och hittade inga kopplingar mellan attackerna och fattigdom.

Han har sagt: Förr i tiden hörde vi människor hänvisa till den starka kopplingen mellan terrorism och fattigdom. Men faktum är att när man tittar på data är den inte där. Det sade han i Harvard Gazette 2004.

Förhållandet visar sig snarare vara det omvända. Två forskare, Efraim Benmelech vid Harvard University och Claude Berrebi vid RAND, undersökte förhållandet mellan humankapital och terrorism och fann att äldre personer med högre utbildning anförtros uppdrag som har högre profil, dödar mer människor och löper mindre risk att misslyckas. Med andra ord: ju mer välutbildad, desto bättre terrorist.

En annan som har undersökt förhållandet mellan terrorism och fattigdom är Marc Sageman, före detta CIA-agent, som tittade på 162 terrorister och kom fram till följande slutsatser: Två tredjedelar av de undersökta gick på universitet i en del av världen där endast 10 procent normalt gör det. De flesta kom från medelklass eller övre medelklass.

Till och med Svenska Dagbladet vågade erkänna och skrev om Aje Carlboms forskning, som kom fram till samma slutsats. Han skriver: Det typiska är att de mest radikala socialt sett inte är särskilt marginaliserade.

Prot. 2011/12:107
2 maj

*Ansvar och
engagemang – en
nationell strategi
mot terrorism*

Prot. 2011/12:107
2 maj

Utskottsmajoriteten påstår att det är viktigt med vetenskapligt stöd samtidigt som man köper in myten om att terrorism motiveras av fattigdom, trots att forskning visar på det motsatta. Det är ganska talande för skrivelsen, och det är centralt i min kritik av den.

I skrivelsen säger vidare regeringen att den stora utmaningen i att motverka terrorism är att möta fenomen som står i strid med grundläggande demokratiska värden och principen om allas lika värde. Det är fina ord, men något underlag som visar att detta förebygger terrorism redovisas inte.

Vidare hänvisar regeringen till att man har tagit fram en rapport tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting om hur man lokalt motverkat våldsbejakande extremism. Jag undrar om regeringen ens själv har läst den skriften.

Först och främst utgör den endast en samling anekdoter om hur man tidigare arbetat mot extremism utan att påvisa vad som verkligen är effektivt. Jag ska citera från skriften:

”Urvalet av lokala exempel är på inget sätt vetenskapligt och gör inget anspråk på att vara ’best practice’ inom området.”

Med andra ord är detta ingen skrift som kan användas som någon mall för hur man bäst arbetar mot terrorism.

Vidare hänvisar man till polisens förebyggande arbete. Mycket av polisens arbete är säkert bra. Men vad av det som redovisas i skrivelsen är så bra? Det står:

”Polisen genomför särskilda ansträngningar för att motverka brott med motiv att kränka en person på grund av hudfärg, nationellt ursprung, sexuell läggning”.

Någon koppling till exakt hur denna ansträngning skulle bidra till att förebygga terrorism redovisas inte.

Man hänvisar till att man gett Ungdomsstyrelsen i uppdrag att fördela medel till civila organisationer som arbetar med att förhindra rekrytering till terrorism, extremism och dylikt. Det låter jättebra. Men vet regeringen hur Ungdomsstyrelsen fördelar sina medel?

Ungdomsstyrelsen fördelar bland annat medel till Sveriges Unga Muslimer, som 2005 bjöd in en brittisk islamist, Riyadh ul Haq, en man som hyllar talibanernas förmåga att upprätthålla sharia och som vill uppmuntra till jihad och förföljelse av judar.

År 2009 bjöd Sveriges Unga Muslimer in den ökande muslimska föreläsaren Khalid Yasin, som tidigare kritiserats hårt för uttalanden om behovet av sharialagar, påståendet att aids är ett västerländskt påhitt, att jämställdhet är en vanföreställning och att hustrumisshandel är rimligt.

År 2010 anordnades Sikta högt, Nordens största muslimska ungdomsträff, av Sveriges Unga Muslimer. Då hade man bjudit in imamen Abdullah Hakim Quick, välkänd för sina hätska uttalanden om smutsiga judar och sitt försvar av dödsstraff för homosexualitet.

År 2012 bjöd man in Anas Altikriti, grundare av Cordoba Foundation i London, som av David Cameron beskrivits som en frontorganisation för islamistiska Muslimska brödrskapet.

Det låter här som att regeringen direkt arbetar mot sig själv genom att låta Ungdomsstyrelsen finansiera organisationer som accepterar islamism som en del av verksamheten.

Jag tänkte avsluta detta anförande med att återigen ta upp Europols rapport. Vänstern älskar den, och drar upp den varje gång. Jag tror säkert att de själva har förstått att den är irrelevant som argument i debatten.

De använder den som ett argument för att visa att islamistisk terrorism inte alls är det farligaste ute i Europa. Men redan i den inle-

dande sammanfattningen av rapporten skriver Europol: Under 2010 skedde terroristattacker i nio medlemsstater. Hotet om attacker av islamistiska terrorister i EU är fortfarande högt och varierande.

Hotbilden från separatisterna, som det gärna hänvisas till, riktar sig främst mot myndigheter och främst på materiell förstörelse. Det är givetvis illa nog. Men att jämföra det med medvetna massmord på människor är att gå väldigt långt.

Europol skriver att majoriteten av de fall som i dag benämns som terrorism liknar vanliga kriminella handlingar, såsom attacker på enskilda egendomar. Om Europol skulle klassa om de här attackerna mot enskilda egendomar skulle över hälften av fallen försvinna direkt.

För att få lite perspektiv ska jag läsa ett utdrag ur RAND-databasen över terroristbrott – det är väldigt typiskt när man beskriver de här separatisthandlingarna eller terroristhandlingarna, som vissa kallar dem: Högkvarteret för det spanska socialistarbetarpartiet fick flera rutor förstörda när det attackeras med stenar.

Detta var ett kort utdrag ur den här databasen för terroristattacker. Det handlar alltså om stenkastning mot skyltfönster. Det är illa nog, men det går knappast att jämföra med den dödliga islamistiska terrorn. Skadan för de här skyltfönstren uppskattades till några tusen kronor, kan jag väl tillägga.

Svenska massmedier borde självfallet rikta in sig på de hot som kan tänkas riktas mot svenska individer. Den hotbilden står inte fönsterkrossande separatister på den korsikanska landsbygden för, ej heller Eta. De hoten kommer från islamister och vänsterextremister i dag.

Sedan 2001 kommer 97 procent av alla dödsoffer vid terrorism från muslimska attentat. Räknar man bort den 11 september, som står för en stor del av dessa, är det 91 procent av alla dödsoffer. Det är den här faran som är påträngande.

Det sammantagna intrycket är att regeringen inte förmår skilja på och redovisa olika terroristbejakande miljöer och värdera deras olikheter. Som en följd av detta förmår man inte heller prioritera resurserna så att de kommer dit där de bäst behövs. Och de åtgärder som beskrivs verkar sakna varje tillstymmelse till vetenskapligt underlag när det gäller om de är effektiva eller inte.

Resultatet blir i bästa fall att Sverige inte förmår arbeta förebyggande mot terrorism och i värsta fall att arbetet riskerar att bli direkt kontraproduktivt.

Jag vill yrka bifall till SD:s reservation.

(ANDRE VICE TALMANNEN: Jag får upplysa om att den anmälda talartiden överskreds med över 100 procent.)

Anf. 16 MARIA FERM (MP) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag tycker att det är väldigt oroväckande att Kent Ekeröth försöker skuldbelägga alla muslimer, gång på gång, för vad enskilda terrorister har gjort.

Det är för mig helt obegripligt hur man kan försöka skuldbelägga enskilda människor bara på grund av religiös tillhörighet och försöka få det till att handla om vad extremister har gjort. Det är ungefär lika intelligent

som att försöka skuldbelägga alla norrmän för vad Anders Behring Breivik har gjort. Det tror jag inte att någon här skulle vilja göra.

Jag skulle tycka att det var mer klädsamt om man inte försökte göra sådana generaliseringar.

När det gäller det som vi debatterar i dag, nämligen terrorism i allmänhet, kan man bara konstatera att Kent Ekeröth försöker få allt till att handla om islamistisk terrorism. Det tycker jag är ganska problematiskt, eftersom det finns många likheter mellan alla sorters våldsbejakande extremism.

Det är faktiskt någonting som Säkerhetspolisen tar upp i sin rapport om just våldsbejakande islamistisk extremism, från 2011: Att alla olika former av extremism har likheter. Det handlar inte så mycket om ideologi utan snarare om extremismen som sådan eller våldsbejakandet som sådant.

Ett exempel på det är att flera olika extremister har gått från att vara vitmakttextremister till att bli islamistiska extremister och så vidare. Många rör sig runt de här olika grupperna bara för att det handlar om extrema åsikter.

Det är just det som Säkerhetspolisen säger i sin rapport. Vilken subkultur en person dras in i beror till viss del på vilken subkultur som är etablerad på orten där personen bor. Därför är det viktigt att våldsbejakande islamistisk extremism inte förknippas med religionen islam utan att fokus ligger på just extremismen i sig.

Anf. 17 KENT EKERÖTH (SD) replik:

Herr talman! Det handlar, som jag sade i mitt anförande, inte om att skuldbelägga muslimer, men om man har en handlingsplan mot terrorism, eller för den delen våldsbejakande extremism som man vill kalla det, blir det relevant att försöka identifiera var de här farorna kan ligga. Det ligger i sakens natur att man måste veta det. Man måste identifiera problemet innan man kan förebygga det.

När jag läste upp de här opinionsundersökningarna i mitt anförande var det för att visa på var dessa åsikter florerar som starkast. Det är inte bland norrmännen som Maria Ferm jämt vill göra gällande. Jag vet att den debatten alltid kommer att komma upp nu. Men det är inte bland norrmän sådana här åsikter är utbredda. Tyvärr är det inte det, eller tyvärr ska jag inte säga, för det är inte bra att de är utbredda någonstans, men om man tittar på var de är utbredda, där man har vågat göra dessa opinionsundersökningar, ser man tyvärr att det är bland muslimska grupper, ofta i Storbritannien men även på andra ställen.

Jag läste upp några av dem, och de säger en hel del. Det var ungefär som när vi diskuterade den så kallade arabiska våren. Då stod folk och sade att det inte fanns något islamistiskt hot i Egypten. Jag sade då att undersökningar visade att 75 procent ville ha sharialagar i Egypten. Vad hände sedan? Jo, 75 procent av befolkningen röstade fram islamister.

Det är klart att man måste dra någon slutsats av vilka åsikter olika grupper har, och har de sådana extrema åsikter som jag redogjorde för är det en ganska stor grogrund för rekrytering till terrorism och dylika organisationer. Då måste man också inrikta insatserna där de kan göra mest nytta i de grupper där risken är störst.

Prot. 2011/12:107

2 maj

*Ansvar och
engagemang – en
nationell strategi
mot terrorism*

Det handlar inte om att brännmärka någon, och det handlar inte om att peka ut hela grupper, utan det handlar om att vara realistisk så att man de facto kan göra något åt problemen i stället för att stoppa huvudet i sanden och låtsas att allting är bra, bara för att man ska vara politiskt korrekt.

Anf. 18 MARIA FERM (MP) replik:

Herr talman! Om Kent Ekeröth anser att man ska se till grupper där det finns extrema åsikter och se om man kan arbeta förebyggande där gissar jag att Kent Ekeröth tycker att det är fullt rimligt att rösta för den reservation som vi har om att Säkerhetspolisen borde utreda i vilken omfattning antimuslimska miljöer leder till systemhotande verksamhet. Jag gissar att Kent Ekeröth har kommit längre i dag än när Anders Behring Breivik sköt personer på Utøya och Kent Ekeröth skyllde det på muslimer i samma ögonblick och nu tänker att man faktiskt bör arbeta emot sådana extrema handlingar oavsett vem som står bakom dem. I så fall borde man rimligen kolla på dessa miljöer också, eftersom det är ett ganska aktuellt exempel där människor i vårt närområde har blivit utsatta för terrorism.

Anf. 19 KENT EKERÖTH (SD) replik:

Herr talman! Det är självklart att man ska jobba mot alla former av extremism, oavsett vad det nu må vara. Men när det gäller exemplet Breivik har det inte, vilket jag inte är förvånad över, kommit några som helst bevis på att han hade stöd av någon, att det handlade om någon organisation eller att detta på något sätt är ett utbredd fenomen. Allting tyder på att han var en ensam galning, och det finns också flera rapporter som har kommit fram till det.

Jag tror därför att det är viktigare att fokusera på de miljöer där det bevisligen under lång tid och i breda lager av populationen har visat sig finnas grogrund för de här åsikterna, dels i England och Kanada, dels i Sverige nu när den muslimska antisemitism som vi importerar dagligen till det här landet och som utsätter andra minoritetsgrupper i Sverige för hot och förföljelse har kommit upp till ytan.

Det handlar så klart om att prioritera sina resurser, och då ska man prioritera dem där de gör mest nytta. Oavsett hur gärna vänstern vill och försöker få det till högerextremism tror jag att vanligt folk och dessutom forskningen visar på det motsatta.

Maria Ferm pratade innan om att de som finns i vitmaktrörelsen snart går över till islamismen, hur islamismen går över till vänsterextremism och hur vit makt och vänsterextremismen möts. Det är sant. De har väldigt mycket gemensamt, de som kallas högerextrema. Nazister brukar ju kallas högerextrema, men egentligen är nazister socialister, så national-socialister och socialister ligger väldigt nära varandra ideologiskt sett. Det har de alltid gjort, och det är också därför de har börjat samarbeta på vissa ställen. Att nazister och islamister har mycket gemensamt är också sant, eftersom antisemitismen förenar dem, USA-hatet förenar dem och hatet mot kapitalismen förenar dem, precis som det förenar dem med socialisterna.

Det är alltså inte speciellt förvånande att de här grupperna möts. Socialist som socialist, som jag brukar säga.

Prot. 2011/12:107
2 maj

Anf. 20 MARIANNE BERG (V):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservationerna 2 och 5.

Ett samhälle som bygger på demokrati och alla människors lika värde vill som tur är de flesta av oss ha. Vi vill ha ett stabilt och öppet samhälle, för det är grunden till att vi ska känna oss trygga och utvecklas i positiv riktning.

Men i alla samhällen världen över finns det människor som inte känner sig delaktiga och som kanske aldrig får en chans att utveckla ett fritt och tryggt liv. Det är naturligtvis förödande, för vi vet att många gånger är det just under sådana förhållanden som det är lätt att rekrytera unga människor till brottslig verksamhet. Den har sin bas där.

Här hemma och i vår omvärld breder brottsligheten ut sig, och vi måste med alla de medel som står till buds bekämpa detta och, framför allt, försöka se orsakerna och analysera varför detta händer.

Ett samhälle är naturligtvis aldrig helt rosenrött, men vi får aldrig ge upp. Vi kan inte nå den optimala lösningen att allt ska vara fritt från brottslighet, extremism eller terrorism, men de bakomliggande faktorerna måste vi se till att få med.

Vi vill inte ha ett samhälle där vi bekämpar varandra på grund av att vi har olika åsikter eller religioner. Vi vill inte ha ett samhälle där rasismen groar. Vi vill inte ha ett samhälle där hat och våld är en del i vår vardag. Därför måste vi se till helheten när vi ska motverka dessa mörka krafter. Vi kan inte bara se till vissa delar, för då har vi inte gjort allt vi kan för att stävja brottsligheten eller för att se till att förhindra att extremism och terrorism utvecklas och växer sig fast.

Regeringen har en strategi. Där tar man bland annat upp demokrati och öppenhet för att motverka dessa mörka sidor i vårt samhälle. Det är jättebra, men Vänsterpartiet anser att det finns något mer att önska, och det är en heltäckande analys av orsaker och riskfaktorer bakom brottslig verksamhet, extremism och terrorism.

Herr talman! Säkerhetspolisen har, som någon tog upp tidigare, pekat på den ökande polariseringen i samhället och att den utgör ett hot inför framtiden. Vi ser det inte i dag, men vi kan kanske se det i framtiden när det gäller extremism. Detta anser Vänsterpartiet att regeringen inte tagit till sig på fullt allvar.

Här tycker jag att Alliansen har haft skygglappar. De ser inte att under de år som de har styrt har landet splittrats och klyftorna ökat. Arbetslösheten har ökat, speciellt bland ungdomar. I dag är nästan 25 procent av ungdomarna arbetslösa. Jämställdhetsarbetet har många gånger fått stå tillbaka. Barnfattigdomen breder ut sig.

Det är just sådana faktorer, bland flera, som utgör orsakerna till att extremism och terrorism kan utvecklas. Sociala och ekonomiska orättvisor i ett samhälle utgör en av flera grogrunder för en ökad rekryteringsbas för kriminalitet och extremism i alla dess olika skepnader och måste naturligtvis motarbetas. Vi får inte heller glömma att vi måste göra stora satsningar på de avhopparverksamheter som i dag finns i landet.

*Ansvar och
engagemang – en
nationell strategi
mot terrorism*

Herr talman! För att på bästa möjliga sätt motverka alla typer och former av brott måste målet vara att skapa det jämställda samhället, ett jämlikt samhälle där alla känner sig delaktiga, ett samhälle som i stället för att öka skillnaderna och klyftorna mellan människor ser till att minska dem.

Då krävs handling genom bland annat att med krafttag minska arbetslösheten, öka antalet utbildningsinsatser och satsa på att ge ungdomar en positiv skolgång och en bra fritid. Men i dag har vi en regering som definitivt inte fullt ut lägger allt krut där.

Herr talman! I en nationell strategi mot terrorism måste konkreta åtgärder för att minska klyftorna i samhället ingå. Annars blir det inte komplett. Det blir inte en fullgod strategi. Alla eventuella riskfaktorer måste tas med. Alliansen säger nej till detta, men jag kanske kan få ett svar lite längre fram i debatten på varför ni inte ser någon anledning till att se till de riskfaktorer som jag precis har nämnt.

Ett växande problem, ett skrämmande problem, i den brottsliga verksamheten är också införseln av illegala vapen. För att stoppa detta krävs en rad åtgärder. Regeringen har gjort en del, och det tycker jag är bra, men det finns alltid något som kan göras bättre för att just minska antalet vapen som förs in i landet till gagn för brottslig verksamhet. De kan också användas i extrema syften och vid terrorattentat.

Tullen och polisen har i dag ett jättebra samarbete, men för att verkligen komma åt den organiserade brottslighetens verksamheter måste detta stärkas. Tullens befogenheter måste utökas. Bland annat vapensmugglingen bör bli ett prioriterat område inom tullens ramar.

För att ta ytterligare ett steg vore det på sin plats att Tullverket förutom att utföra varukontroller av brev, paket och så vidare kunde utföra dessa kontroller på försändelser som i dag kommer via så kallade kurirföretag. När denna möjlighet inte finns, för den har vi inte i dag, tycker jag att det säger sig självt att vi öppnar vägar in i landet för smuggling av än det ena, än det andra.

Menar vi allvar måste vi se till att täppa igen varje hål, herr talman. Vänsterpartiet menar allvar och anser att Tullverkets befogenheter måste utökas för att på bästa möjliga sätt se till att bland annat illegala vapen inte förs in i vårt land.

Anf. 21 KENT EKEROTH (SD) replik:

Herr talman! Jag noterade att Vänsterpartiet här pratade om att motverka extremism. Jag har en fråga med anledning av det.

Det visar sig att extremismen i Malmö har tilltagit på grund av den invandringspolitik som vi har haft. Det har numera många erkänt, inte minst sedan Paulina Neuding skrev om den muslimska antisemitismen i Neo. Det visar sig att den muslimska population som vi nu har importerat under 30 år har en utbredd antisemitism som utsätter den judiska minoriteten för förföljelse. Jag undrar om ni från Vänsterpartiet menar att motverkandet av extremism går hand i hand med den liberala invandringspolitik som vi har och har fört under väldigt lång tid.

Den andra frågan jag har utgår från att Vänsterpartiet pratade om polarisering och sade att påverkan av arbetslösheten är ett sätt att bemöta extremism och terrorism. Då undrar jag hur det går ihop med den förda invandringspolitiken i Sverige. Enligt regeringen – det erkänner man

själv i sin vårproposition – är det så att sysselsättningsgraden har gått ned enbart på grund av den invandring vi har haft. Om vi inte hade haft en vad de kallar ogynnsam demografisk förändring, kopplad till invandringen, skulle situationen på arbetsmarknaden alltså se mycket bättre ut än den gör i dag. Nästan hela tappet kan räknas till den invandring vi har haft.

Båda de här perspektiven, extremismen som till exempel syns tydligt i Malmö och den polarisering som Marianne Berg menar har med arbetslöshet att göra, kan på ett eller annat sätt kopplas till den invandringspolitik som vi har fört. Jag tänkte fråga: Hur går det ihop med det du sade om den liberala invandringspolitik som jag vet att Vänsterpartiet förespråkar?

Anf. 22 MARIANNE BERG (V) replik:

Herr talman! Malmö är min hemstad. Där har jag bott i snart 40 år. Här har Kent Ekeröth mage att tala om den extremism som finns i Malmö och samtidigt påstå att den skulle komma från ett islamistiskt håll. Det är, på ren svenska, skitsnack.

Vad det handlar om i Malmö är den organiserade brottsligheten, och där är många svenskar, bland annat de många så kallade motorcykelklubbarna. Var finns den extremism i Malmö som har förorsakats av någon från en annan etnisk bakgrund, som du vill påstå att den kommer ifrån? Jag vet det inte.

Den sista beskjutningen av invandrare begicks av en svensk man. Är alltså alla svenskar extremister? Det pågick i flera år. De senaste beskjutningarna som har skett i Malmö, om det är det du vill ta upp, har begåtts av den organiserade brottsligheten.

Jag har inget mer att tillägga i den frågan.

Anf. 23 KENT EKERÖTH (SD) replik:

Herr talman! Det var ett exempel på att svara på något helt annat, som jag inte ens har pratat om.

Marianne Berg pratade om skjutningar i Malmö och den organiserade brottsligheten. Men det är inte det jag pratar om. Jag vet att det är gängen som står för den organiserade brottsligheten. Det är inte det jag pratar om.

Jag pratar om det som judiska församlingen sent omsider själv har vågat erkänna. De har gått ut och sagt rakt av: Nej, det är inte de vita skinnskallarna som står för antisemitismen i Malmö i dag, som den klassiska bilden är. Det är inte de. Det har de själva gått ut och sagt. Det kommer mer eller mindre uteslutande från den muslimska gruppen i Malmö. Det har de själva gått ut och sagt. Det är möjligt att Marianne Berg har missat det, men det har varit en väldigt stor debatt efter att Neo intervjuade Reepalu om situationen i Malmö.

Jag pratar inte om organiserad brottslighet. Jag pratar om extremism. Jag pratar om de miljöer som vi står här och säger att vi vill motverka, de miljöer som vi importerar dagligen till det här landet. Det är de miljöerna det är fråga om. Jag utgår från de ord judiska församlingen i Malmö själv uttalar.

Jag är också född i Malmö. Jag har släkt där fortfarande. Jag vet precis hur det ser ut. Och det har varit så under väldigt lång tid. Det är först

nu det har kommit upp till ytan. Det här missar Vänsterpartiet helt och hållet att svara på.

Jag vill gärna ha ett svar på *min* fråga, inte om organiserad brottslighet i allmänhet utan om extremismen och den muslimska antisemitismen. Menar Marianne Berg att det går ihop med den nuvarande invandringspolitiken?

Den andra frågan jag hade var: Om Marianne Berg nu menar att motverkandet av arbetslösheten är centralt för att bekämpa extremism, hur går det ihop med den invandringspolitik som enligt regeringen själv orsakar hög arbetslöshet? Hur går det ihop?

Anf. 24 MARIANNE BERG (V) replik:

Herr talman! Nej, jag får inte regeringens politik att gå ihop. Det har du rätt i, Kent Ekeröth. Det får jag inte. Du tog upp arbetslösheten. Den är en del i att människor känner sig utanför. Det är *en* av många grogrunder till att man kan hamna mycket snett i samhället. Det är *en* del av att den brottslighet, den extremism eller den terrorism som kan florerar i landet kan få en rekryteringsbas att hämta nya medlemmar från.

Där behöver vi verkligen ta tag för att motverka, för att människor ska känna sig delaktiga, för att människor ska få ett arbete, för att människor ska få en utbildning och känna sig trygga i samhället. Det har jag kritiserat i dag och det står jag för. Jag tycker inte att regeringen gör tillräckligt mycket när det gäller den delen.

Kent Ekeröth har hela tiden enbart detta att komma med. Det vi säger är att det är en del av många som är grogrund för brottslighet, extremism och terrorism. Det säger till och med Säkerhetspolisen.

Anf. 25 PATRICK RESLOW (M):

Herr talman! Justitiekottet har behandlat regeringens skrivelse *Ansvar och engagemang – en nationell strategi mot terrorism*. Det är en uppdatering av den strategi som regeringen presenterade 2008. I skrivelsen redogör regeringen för utgångspunkterna, målsättningarna och inriktningen för svensk bekämpning av terrorism. Det är en beskrivning av såväl genomförda som påbörjade och planerade åtgärder för att möta de framtida utmaningarna på området. I huvudsak går dessa åtgärder ut på att förebygga uppkomsten av terrorism, att förhindra terroristattentat och att förbereda för det fall ett terroristattentat ändå inträffar.

Terrorism – oavsett omfattning, syfte och aktörer – är ett allvarligt hot mot det öppna, fria och demokratiska samhället och mot de principer på vilka ett sådant samhälle vilar. Sedan attacken mot World Trade Center den 11 september 2001 har också omvärldens insatser fördjupats i syfte att bekämpa den gränsöverskridande och globala terrorismen, främst med inriktning mot våldsbejakande islamistiska terrornätverk som al-Qaida. Ökat globalt samarbete och effektivare bekämpning av terrorism har också minskat förmågan för dessa nätverk att utföra attentat i större skala. Detta har emellertid även bidragit till en förändring av taktik när det gäller planerade och genomförda terroristattentat.

Europa har utsatts för terrordåd. Attentaten i Madrid 2004 och i London 2005, som båda ledde till ett flertal civila offer, utfördes av gärningsmän med liknande syften som al-Qaida. Annars drivs terroristgrupperna i Europa av andra politiska ideologier än våldsbejakande islamism.

Dessa grupper, ofta vänsterextrema, anarkistiska eller separatistiska, agerar lokalt i de länder eller områden där de politiska målen fokuseras.

Under senare år har emellertid hotbilden förändrats. Attentat utförs numera i flertalet fall av ensamma gärningsmän, där bakgrund och målsättning kan variera helt och hållet. Dessa personer kan vara lierade med internationella nätverk men även agera helt på egen hand utan koppling till något nätverk. Terrordåden i Norge sommaren 2011 är exempel på ett sådant attentat. Hotbilden är således i dag mer komplex och svårbedömd än tidigare, vilket också ställer större krav på arbetet med att bekämpa terrorism.

Regeringen anför i sin skrivelse att hotbilden från den våldsbejakande extremismen i Sverige – definierad som vit makt, vänsterautonomi och våldsbejakande islamistisk extremism – inte i dagsläget utgör något allvarligt hot mot det svenska styrelseskicket. Utförda attentat och avbrutna attentatsplaner visar emellertid att det finns risk för terroristattentat även i Sverige eller mot svenska intressen.

I Dagens Nyheter kunde vi dessutom för någon månad sedan läsa om hur unga svenska män utbildas i andra länder för att utföra terroristdåd och få träning i väpnad strid. Risken för fler attentat liknande det i Stockholm för ett och ett halvt år sedan ska inte negligeras. Hotbildens komplexitet har därför bidragit till en bred ansats i såväl målsättningar som åtgärder från regeringens sida.

I skrivelsen lyfter regeringen fram ett antal utgångspunkter och principer som ska vara styrande för svenskt arbete och samverkan mot terrorism. Som exempel kan nämnas att arbetet ska präglas av respekten för mänskliga rättigheter och de grundlagsfästa fri- och rättigheterna, upprätthållandet av rättssäkerheten, tillförsäkran av rättstrygghet, insyn, tillsyn och kontroll av berörda myndigheters arbete samt proportionerlig tillämpning av varje åtgärd. Kampen mot terrorismen ska således utföras i enlighet med de principer på vilka det öppna, fria och demokratiska statsskicket vilar. Avvägningar mellan olika intressen och målsättningar, inte minst den fria åsiktsbildningen och den personliga integriteten, måste hela tiden göras.

Herr talman! Förebyggande och förhindrande av terrorism syftar till att minska enskilda personers och grupper vilja att begå eller stödja brottslighet i form av terrorism. Arbetet inkluderar ansträngningar för att försöka identifiera och minska möjliga grogrunder för terrorism och våldsbejakande extremism. Förebyggande arbete består även i att stärka de värden som det demokratiska samhället vilar på.

Alliansregeringen har med kraft tagit sig an uppgiften att arbeta för att förebygga och förhindra terrorism. En gedigen handlingsplan för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism har tagits fram och nyligen behandlats i kammaren, och stödet till olika organisationer i det civila samhället har stärkts. Ett antal uppdrag till olika aktörer, såsom Sveriges Kommuner och Landsting samt Forum för levande historia, syftar till att på olika sätt kartlägga och stimulera insatser för att förebygga våld samt att stärka och värna demokratins grundvalar bland unga. Regeringen har också prioriterat polisens och Säkerhetspolisens förebyggande arbete, där dialogen med det kringliggande civila samhället står i centrum och där syftet är att samverka för att motverka rekryteringen till olika kriminella nätverk. Regeringen har också i mars 2011 givit klar-

Prot. 2011/12:107
2 maj

*Ansvar och
engagemang – en
nationell strategi
mot terrorism*

tecken till en pilotverksamhet med sociala insatsgrupper för unga som riskerar att bli kriminella. Dessutom arbetar Sverige aktivt internationellt för att bekämpa fattigdom, utveckla stabila demokratier, förebygga och lösa konflikter samt stärka de medborgerliga fri- och rättigheterna och rättsstaten som idé för att bidra till att förebygga terrorism.

Herr talman! Alliansregeringen har genomfört den största satsningen på rättsväsendet genom historien. Alliansen visar därmed tydligt att brottsbekämpning prioriteras högt. Satsningen har gjorts för att bekämpa brott i allmänhet, men även för att specifikt förbättra förmågan att förhindra terroristattentat.

För att upptäcka, utreda och förhindra terroristattentat mot svenska intressen behövs en tydlig och effektiv samverkan mellan olika aktörer. Detta har också varit en viktig utgångspunkt för regeringen. Säkerhetspolisens samarbete med övriga polisen ska här särskilt omnämnas. Samverkan behövs exempelvis därför att det ibland kan vara oklart, särskilt i ett tidigt skede av ett brottsligt angrepp, om det är fråga om terroristbrott eller någon annan form av allvarligt brott. Samverkan krävs också av resurs- och effektivitetshänsyn. Säkerhetspolisen kan till exempel behöva anlita Nationella insatsstyrkan vid ingripanden. Polisen har dessutom ansvar för många verksamheter som i sina delar har stor betydelse i den övergripande kampen mot terrorism.

Samverkansrådet mot terrorism, som för närvarande samlar 14 myndigheter som har viktiga funktioner i kampen mot terrorism, har utvecklats till ett effektivt forum för myndighetssamverkan för att förbättra förmågan att förebygga och förhindra terroristattentat. Samverkansrådet har inte bara genomfört gemensamma övningar och utbildningar utan även varit ett viktigt forum för informationsutbyte mellan myndigheterna. Alliansregeringen stöder fortsatt och fördjupat arbete inom Samverkansrådet mot terrorism.

Under benämningen Nationellt centrum för terrorhotbedömning analyseras terrorisshotet mot Sverige och svenska intressen av representanter från Säpo, Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten samt Försvarets radioanstalt. Den tillgängliga informationen vid de tre myndigheterna används för att kartlägga eventuella hot och åtgärder i ett mycket tidigt skede. Utbyte av information står även i centrum i det internationella samarbetet, främst inom ramen för Europeiska unionens terroristbekämpning.

Samarbetet mellan myndigheter är också centralt när det gäller att bryta finansieringskällorna för terroristgrupper. Detta arbete kommer även i fortsättningen att vara prioriterat, då det förmodligen är det mest effektiva sättet att bekämpa såväl grov organiserad brottslighet som terrorism.

För att Sverige ska vara väl rustat för morgondagens hotbilder måste fokus också läggas på forskning och utveckling på området. Ett fortsatt informationsutbyte, utvecklande av kunskap på respektive myndighetsområde, expertstöd, utvärderingar, analyser och vetenskaplig forskning är oundgängliga instrument i kampen mot terrorism.

Herr talman! Regeringens strategi mot terrorism är omfattande och tydlig. Den har en bred ansats och omfattar alla former av terrorism oavsett bakgrund, syfte och aktörer. Den tar fasta på samarbetet inte bara mellan myndigheter och över nationsgränser utan även mellan myndig-

heter och det civila samhället. I anledning av detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Prot. 2011/12:107
2 maj

*Ansvar och
engagemang – en
nationell strategi
mot terrorism*

Anf. 26 MARIANNE BERG (V) replik:

Herr talman! Det finns mycket som är bra i regeringens strategi mot terrorism. Jag har två frågor.

Varför har utskottet valt att direkt säga nej till att analysera de riskfaktorer som har tagits upp i dag? Det gäller klassklyftor, arbetslöshet, ungdomsarbetslöshet och nedmontering av till exempel ungdomars fritid.

Min andra fråga gäller kurirförsändelser. Det finns inte någon kontroll i dag. Tullen kan inte kontrollera dem. Vi vet att det i dessa försändelser kan förekomma mycket smuggling av till exempel cigaretter, narkotika, alkohol och vapen – som just finansierar terroristernas verksamhet. Varför har ni sagt nej till att arbeta fram en ny lagstiftning på det området?

Anf. 27 PATRICK RESLOW (M) replik:

Fru talman! Först och främst instämmer jag i vad Marianne Berg säger. Det är en bra strategi som regeringen har tagit fram på området.

Marianne Berg ställer en fråga om varför vi inte tar med de riskfaktorer som hon efterlyser i dokumentet. Det beror helt och hållet på att vi har olika ingångsanalyser när det gäller vad i samhället som leder fram till terrorism eller kriminalitet.

Regeringen arbetar intensivt med att bekämpa arbetslöshet, med att förbättra bostadssituationen och med att förbättra skolan, som har varit segregerad under lång socialdemokratisk tid. Det innebär att flera elever har lämnat grundskolan utan att vara behöriga till högre studier.

Det här är insatser som gjort att sådant kraftfullt har tillrättalagts, och vi kommer att se konsekvenserna av den politiken i en snar framtid.

Kritiken ni för fram i respektive budgetskrivelser bygger på en helt annan analys än den regeringen har gjort.

Sedan var det en fråga om krav på försändelser. Vi är positiva till alla typer av kontroller som gör att möjligheten att föra in vapen eller vad det kan vara minskas. Arbetet är redan i gång. Det finns en utredning, Inregränslagsutredningen. Arbetet ligger redan på Regeringskansliet. Därför finns det inte skäl att i dag säga klart ja till det förslag som Marianne Berg för fram.

Anf. 28 MARIANNE BERG (V) replik:

Fru talman! Det är lite märkligt att alliansregeringen säger kort och gott nej. Till och med Säkerhetspolisen har pekat på att polariseringen i samhället kan vara en grogrund och att den analysen måste tas med i en strategi.

Ja, det pågår ett arbete om kurirpost. Utredningen lades fram 2006, och ännu finns inget svar på bordet. Det har gått sex år. Ska det ta sju eller åtta år? Hur lång tid ska det ta innan det finns ett lagförslag på bordet?

Anf. 29 PATRICK RESLOW (M) replik:

Fru talman! När det gäller kurirpost arbetar Regeringskansliet med den frågan. Det är en komplicerad fråga, och det finns många saker att ta hänsyn till innan man kan lägga fram ett förslag. Det får ta den tid det tar.

Jag vill bara säga att alliansregeringen är positivt inställd till att utföra kontroller som innebär att vi försvårar att genomföra brott och genomföra terroristbrott. Vi är väl medvetna om att vi ska se över den delen.

När det sedan gäller detta med grogrund för kriminalitet måste man trots allt, Marianne Berg, skilja på vad som är grogrund för vardagskriminalitet och vad som är grogrund för terrorism. I det här avseendet diskuterar vi bekämpning av terrorism. Där ser inte vi – det säger faktiskt flera oppositionspartier själva – att bara det att du har en viss social situation leder till omedelbart deltagande i terroristverksamhet.

Jag vill ändå säga att regeringens politik är tydlig. Fler ska i jobb. Alla jobb är viktiga. Vi arbetar för att fler ska få jobb. Vi arbetar för en skola där eleverna lämnar skolan med tillräckliga betyg och där man skapar sig en god framtid. Det är de prioriteringar som alliansregeringen har valt att göra.

Anf. 30 ROGER HADDAD (FP):

Fru talman! Regeringen har presenterat en reviderad nationell strategi mot terrorism. Även om Säkerhetspolisen i dag bedömer att det inte finns direkta hot mot styrelseskicket och vår demokrati finns det fortfarande en risk för terroristattentat i Sverige och mot svenska intressen. De som vill slå till eller har slagit till i terroryfte mot Sverige har exempelvis hänvisat till svenska konstnärers aktiviteter, exempelvis avbildningen av profeten Muhammed som rondellhund, men också vårt engagemang och militära deltagande i Afghanistan. Säkerhetspolisen har därför noterat en ökad vilja att stödja eller begå terroristhandlingar hos flera våldsbejakande islamister.

Ett mycket viktigt arbete är därför det förebyggande arbete och den handlingsplan mot all typ av våldsbejakande extremism som debatterades tidigare i dag. Jag delar inte de rödgröna representanternas åsikt att vi inte har analys och underlag. Handlingsplanen är ett konkret resultat av olika enkätundersökningar och studier, och den heter handlingsplan på grund av att den har utgått från ett visst behov på lokal, regional och nationell nivå.

Den innehåller flera konkreta delar – information, sociala insatsgrupper lokalt, avhopparverksamhet med mera – som direkt syftar till att minska risken för att enskilda personer eller grupper vill begå terroristhandlingar i Sverige eller mot svenska intressen. Det som kommer bort lite grann i denna debatt är det lokala politiska arbetet, kommunala politiker, kommuners betydande insatser i förebyggande syfte på kommun- och stadsdelsnivå när det gäller fritidsgård, skola och alla andra samhällsinsatser, som tidigare har nämnts.

Vi ska inte underskatta hur viktigt det är med goda bostadsförhållanden, delaktighet i samhället, det civila samhällets roll, en bra skola och att man får ett arbete. Misslyckas vi med detta och inte tar utanförskapsproblemen på allvar kommer det alltid att finnas krafter som vill nyttja detta i politiska eller religiösa syften, som vill förmå och uppmuntra unga som känner sig främmande och utanför, exempelvis unga somaliska

killar, att resa till Somalia, Pakistan och Afghanistan för att öva och träna med nätverk kopplade till terrornätverk som al-Shabab och al-Qaida.

Fru talman! Vår uppgift som förtroendevalda är att verka för ökad tolerans och värandet av vår demokrati. Därför är det positivt att regeringen tidigare gav Forum för levande historia ett uppdrag att studera attityder bland gymnasieungdomar mot minoriteter. Rapporten presenterades och heter *Den mångtydiga intoleransen*, och där fick 4 000 ungdomar tala om hur man ser på homosexuella, romer, judar och muslimer. Delar av studien är alarmerande, och det är viktigt att vi tar till oss det.

Det arbetet underlättas inte när representanten från Sverigedemokraterna går upp och håller ett anförande, kritiserar handlingsplanen och väljer att peka ut och lyfta upp en viss målgrupp. Tvärtom förstärks den intolerans som finns bland många ungdomar i samhället. Ännu märkligare blir det att just Kent Ekeröth som person åker runt och träffar högerextrema partier i Europa. Senast i januari var han till och med på en bal i Wien, för att kanske dansa med högerextrema kolleger.

Fru talman! Sverige ska inte vara en bas för stöd till terrorismen. Det finns enskilda och organisationer i Sverige som finansierar terrorism genom att skicka pengar till al-Qaida och al-Shabab för att visa sympati och stöd för deras kamp. Vår uppgift måste vara att förebygga viljan att stödja den här typen av brott. Satsningen på dialogpoliser i storstäderna och samverkan med de religiösa samfundet är därför viktiga.

Den 1 december 2010 fick vi en ny lag som gör det straffbart att offentligt uppmåla till terrorism, rekrytera, anordna träningsläger och sprida kunskap i terroristsyfte. Problemet med denna lag är att den inte når dem som vi känner till som reser ut till Afghanistan och Pakistan och övar på dessa träningsläger, utan vi kan bara lagföra brott som begås i Sverige. Men det är viktigt att Säkerhetspolisen har kunskap och kännedom om och försöker störa den här typen av aktiviteter.

Om våra myndigheter misstänker att en person som befinner sig i Sverige med hänsyn till rikets säkerhet befaras begå eller medverka till terroristbrott finns det stöd att utvisa personen enligt lagen om särskild utlänningskontroll. Säkerhetspolisen har det yttersta ansvaret att bekämpa terrorism, och myndigheten har därför fått ökade anslag av alliansregeringen för att stärka skyddet av den centrala statsledningen men också prioritera kontraterrorismarbetet.

Samverkansrådet mot terrorism som leds av Säkerhetspolisen är en viktig funktion för att snabbt koordinera olika myndigheters insatser. Nationellt centrum för terrorhotbedömning, som är en permanent arbetsgrupp under rådet, genomför viktiga strategiska analyser för att hela tiden uppdatera våra myndigheter kring den hotbild som finns för att vi ska ha en bra beredskap.

Vi kan inte förebygga allt ensamma, fru talman. Antiterrorismarbetet kräver samarbete med andra länder, och det finns konkreta fall där vi i samverkan med andra länders underrättelsetjänst har avvärjt terroristhandlingar.

Fru talman! Det är positivt att regeringen aviserat, bland annat i denna strategi, ett förslag där Säkerhetspolisen åter från och med den 1 oktober 2012 ska få beställa signalspaning från Försvarets radioanstalt, FRA. Detta har inte varit möjligt sedan 2009. Detta är ett viktigt komplement för att förbättra underrättelsearbetet. Säkerhetspolisen har själv

Prot. 2011/12:107
2 maj

*Ansvar och
engagemang – en
nationell strategi
mot terrorism*

medgivit att det skulle ha effektiviserat deras spaningsuppdrag i samband med självmordsattentatet i Stockholm i december 2010.

Regeringen ser nu över tre tillfälliga lagar kring hemliga tvångsmedel, såsom hemlig telefonavlyssning, och ska återkomma till riksdagen kring vilka delar som ska finnas kvar i den permanenta lagstiftningen. Utredningen har också fått ett tilläggsuppdrag att även titta på om det går att tillämpa regelverket för att motverka grovt vapenbrott, vilket vi från Folkpartiet välkomnar.

Justitieutskottet diskuterar också ett brittiskt förslag om hur vi ytterligare kan använda passageraruppgifter mellan EU och tredjeland men också inom EU för att identifiera vissa rutter vid misstanke om grov kriminalitet eller terrorismplanering.

De aviserade åtgärderna ska alltid provas noga, fru talman, och vi ska inte per automatik införa nya hemliga tvångsmedel eller luckra upp integritetsskyddet om det inte finns tillräckligt starka motiv. Den svenska strategin är en bra plattform, och den blir en del av den europeiska strategi som just nu diskuteras under det danska ordförandeskapet. Från Folkpartiets sida välkomnar vi detta initiativ då dess tyngdpunkt ligger på det förebyggande sociala perspektivet och inte enbart på det repres-siva.

(Applåder)

Anf. 31 JOHAN LINANDER (C):

Fru talman! Under min uppväxt på 80-talet hörde vi ganska ofta talas om terrorism. Det var i Nordirland och i Baskien, där Eta begick terror-dåd. Det var religiösa motsättningar mellan katoliker och protestanter, och det var separatistiska motiv.

År 2001 ändrades synen på terrorism genom al-Qaidas dåd mot World Trade Center i New York och Pentagon utanför Washington. Det var ett islamistiskt extremistiskt attentat av hat mot västvärlden. Men fortfarande var terrordåden långt från Sverige.

År 2004 kom terrorismen tillbaka till Europa genom terrordåden i Madrid, och 2005 var det London som drabbades. Trots detta var det fortfarande många, även här i riksdagens kammare, som talade som att terrorism är något som inte sker och finns i Sverige eller i Norden. Nu vet vi att det tyvärr inte är sant.

Den 11 december 2010 sprängde Taimour Abdulwahab ihjäl sig mitt i Stockholm. Det var ren tur att han inte tog fler med sig in i döden.

Den 29 december 2010 greps fyra män som hade rest från Sverige till Köpenhamn och som misstänks ha planerat att döda anställda på Jyl-lands-Posten, tidningen som 2005 publicerade de satiriska teckningarna av profeten Muhammed.

Förra sommaren, den 22 juli 2011, dödade Anders Behring Breivik 8 personer genom en bilbomb i centrala Oslo och sköt sedan kallblodigt ihjäl 69 personer på Utøya innan han greps.

Nu kan inte någon längre hävda att terrorism inte finns i Sverige eller i Norden. Terrordåd har utförts i Sverige, och det kan ske igen. Terrordåd har planerats från Sverige, och det är sannolikt att det kommer att ske igen. Vi kan inte sitta och vänta. Vi måste göra vad vi kan för att förebygga uppkomsten av terrorism, förhindra terroristattentat och förbereda för det fall att ett terrordåd skulle ske i Sverige.

Fru talman! Terrorister är kriminella och ska behandlas som kriminella. Det tror jag faktiskt att vi är överens om i denna kammare. Jag önskar också att vi är överens om att detta gäller oavsett vilka typer av terrorism som vi talar om och att de ska behandlas på samma sätt. Det kan vara ideologisk, separatistisk eller religiös extremism, men det viktiga är att vi inte koncentrerar oss på enbart en typ och bortser från en annan.

Terrorism har också en annan dimension än den rent kriminella. Terrorister har för avsikt att störa eller störta vårt demokratiska system. De accepterar inte vår demokratiska samhällsordning. Men fortfarande ska denna typ av allvarlig demokratihotande brottslighet bekämpas med demokratiska medel inom rättssäkerhetens ram. Antidemokratiska krafter kan inte bekämpas med antidemokratiska medel, för den dag vi lämnar våra grundläggande principer om alla människors lika värde, mänskliga rättigheter och rättssäkerhet är vi på samma spelplan som terroristerna, och det ska aldrig få hända. Så lågt ska vi aldrig falla.

Mycket har redan sagts om vad den nationella strategin mot terrorism innehåller. Därför tänker jag hålla mig till ett antal av de reservationer som finns i betänkandet.

Den första reservationen handlar om definitionen av terrorism, och den står Vänsterpartiet och Miljöpartiet bakom. När jag läser reservationen kan jag inte riktigt förstå vad det är som dessa partier vill ändra på. I motionen som ligger bakom skriver Miljöpartiet att definitionen av terrorism är för vid, men det enda konkreta exempel som nämns är att statsterrorism inte omfattas, alltså att definitionen borde göras ännu vidare. Ni får gärna precisera vad det är som ska förändras och hur.

Och tänker ni säga att terrorbrott inte får vara åsiktsbrott vill jag påminna om att alla terrorbrott är ett annat brott i grunden. Det är ett annat brott som begås men med det särskilda syftet att försöka störa eller störta staten, till exempel genom att injaga allvarlig fruktan hos befolkningen. Jag vill påstå att bakom alla typer av terrorbrott ligger en djup åsikt, även om det må vara en fullkomligt förvrängd åsikt som hatet mot hela det västerländska levnadssättet eller åsikten att unga socialdemokrater i Norge ska skjutas ihjäl så att de inte kan fortsätta med politik.

Fru talman! En annan reservation som Miljöpartiet och Vänsterpartiet står bakom handlar om rättssäkerhetsgarantier. På ett väldigt generaliserande och oprecist sätt påstås det att Sveriges lagar mot terrorism har stiftats på ett sådant sätt att ”flertalet av våra rättssäkerhetsgarantier har frångåtts”. Jag undrar vilka rättssäkerhetsgarantier som har frångåtts. Kan ni förklara det lite bättre? Gäller det rätten till rättslig prövning, möjligheten att få juridiskt biträde, översättning och tolkning vid rättegångar, är det sämre behandling i häkte eller i fängelse, eller vad är det egentligen det handlar om?

Jag kan nämna två tillfällen då rättssäkerheten har fått stå åt sidan. Det var dels när FBI tog över en avvisning av två män på Bromma flygplats, dels när icke dömda personer fick sina tillgångar frysta under lång tid utan möjlighet till rättslig prövning. Det är två oacceptabla situationer, men det handlar inte om svensk lagstiftning. Så beskriv i vilken ny svensk lagstiftning som flera rättssäkerhetsgarantier har frångåtts!

I reservation 5, som Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet står bakom, efterfrågas en komplettering av strategin med en analys av orsaker och riskfaktorer bakom extremism och terrorism, vilket också togs upp i det replikskifte som nyss var.

Precis före vår debatt debatterade konstitutionsutskottet handlingsplanen för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Det är visserligen en annan skrivelse som har behandlats av ett annat utskott, men jag kan ändå tycka att ni i oppositionen skulle klara av att lägga ihop ett och ett genom att läsa båda skrivelserna, för det ni efterfrågar finns i den skrivelsen. Och jag kan tillägga att era partikamrater i konstitutionsutskottet inte hade någon reservation utan var nöjda med just analysen av orsaker och riskfaktorer bakom extremism och terrorism.

Nästa reservation som jag kan tycka är något onödig är Socialdemokraternas och Vänsterpartiets reservation för något som de kallar för Reko, en sammanslagning av Säkerhetspolisen, Rikskriminalpolisen och Ekobrottsmyndigheten. Vad ni tycks mena är att regeringen ska låta utreda om en sådan organisation skulle vara en väg för att öka effektiviteten. Nu är det så att Polisorganisationskommittén har fått ett tilläggsdirektiv och utreder just detta, så vad är det egentligen som ni tycker att regeringen ska göra med anledning av ett sådant tillkännagivande? Det sker redan. Jag tror inte på detta med Reko, eftersom det är en oerhörd skillnad mellan Ekobrottsmyndighetens utredningar av skattebrott och Säpos kontraterrorismverksamhet. Men frågan utreds i Polisorganisationskommittén, och det är väl just det som ni vill ska ske.

Samma sak är det med reservationen om insyn hos Säkerhetspolisen. Polisorganisationskommittén utreder just nu Säpos organisation, och i det ligger också vilken insyn som ska finnas, så det ni föreslår i er reservation sker redan nu.

Till slut, fru talman, vill jag säga att liksom reservanterna i reservation 11, om kontroll av kurirförsändelser, välkomnar jag och Centerpartiet att tullen ska få stärkta befogenheter för att kunna förhindra organiserad brottslighet. Men frågan är komplicerad och bör beredas på sedvanligt sätt innan vi fattar skarpa beslut i frågan.

Med detta vill jag yrka bifall till betänkandets förslag till beslut och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Anf. 32 CAROLINE SZYBER (KD):

Fru talman! Jag tycker att det är bra att regeringen har tagit fram en nationell strategi mot terrorism. Det är viktigt att vi förebygger och förhindrar uppkomsten av attentat och förbereder oss ifall ett terrorattentat ändå skulle inträffa. Genom denna helhetssyn på terrorism strävar regeringen efter att effektivt möta hot från terrorism utan att skada de värden som ska försvaras: respekten för våra grundläggande värderingar.

Terrorism har alltid funnits men har kommit oss allt närmare i Sverige de senaste åren och blivit något som vi måste beakta och arbeta mot mer konkret. När bomben smällde i centrala Stockholm i december 2010 var vi många som ändå blev förvånade över att det hände här.

Terrorism och extremism ska bekämpas och bekämpas bäst genom öppenhet, tydlighet, utbildning, solidaritet och demokratiska värderingar. Våldsbejakande extremism förekommer i olika grupper i Sverige. Terror-

ismen riskerar att sprida hat, splittring, rädsla och främlingsfientlighet i vårt samhälle.

Målet med terroraktioner är givetvis olika i olika fall, men gemensamt är att de syftar till att döda, skrämma och påverka vårt öppna samhälle. Om vi människor blir misstänksamma mot andra blir det som att rädslan segrar.

Det är av vikt att våra principer för rättsstaten ligger fast. Balansen mellan det öppna samhället och det brottsförebyggande arbetet måste vi ständigt arbeta med. I ett öppet och demokratiskt samhälle som Sverige måste alla former av hat, främlingsfientlighet och fundamentalism bekämpas. Det gäller oavsett om det har sin grund i politisk inriktning, religion eller separatism.

Vi politiker ska tala om fenomen, inte behandla enskilda händelser. Det gör utredare och rättsvårdande myndigheter. Det betyder inte att vi inte kan debattera, men vi måste lyfta blicken och sätta det i ett större sammanhang.

Det gäller att vi politiker målar upp en rättvisande bild som inte bör överdrivas, men vi bör inte heller försöka påvisa risker som inte föreligger. Vi får inte blunda för problemen med radikaliserings, och de måste bekämpas med alla medel som en demokrati förfogar över.

En långsiktig rättspolitik kan förebygga våldshandlingar. Vi måste som sagt ständigt arbeta med balansen mellan det öppna samhället och det brottsförebyggande arbetet.

Det är av största vikt att vi håller oss uppdaterade och inte snävar in oss. Terrorism finns som sagt i olika grupper och uppträder i olika former. Till exempel har vi de senaste åren sett fler attentat utförda av personer som i huvudsak agerar ensamma, vilket gör hotbilden mer komplex och svårbedömd. Vi måste också jobba mer internationellt tillsammans.

Fru talman! Kampen mot terrorism är ytterst en kamp om värderingar. Det är en ideologisk kamp som måste vinnas i ett brottsförebyggande skede. Därför är det viktigt att vi nu samlas kring de gemensamma värderingar som bygger ett starkt och öppet samhälle. Våldshandlingar är fel oavsett av vem och av vilken anledning de utförs.

Det brottsförebyggande arbetet handlar förstås om att jobba med värderingar. Här är skolan en mycket viktig arena för det grundläggande arbete som kan bidra till att förebygga radikaliserings. Vid sidan av skolan är tillgången till meningsfulla fritidsaktiviteter ett sätt att främja konstruktiva livsval och därmed förebygga att ungdomar blir mottagliga för radikaliserings och rekryteringsförsök. Det måste finnas god samverkan mellan olika aktörer såsom skola, fritidsgårdar, föreningsliv, socialtjänst och närpolis.

Detta brottsförebyggande arbete måste även kompletteras med ett arbete i det civila samhället. En verksamhet som syftar till att förebygga att individer ansluter sig till våldsbejakande extremistgrupper och som stöder individer som vill lämna sådana grupper och miljöer där terrorism odlas är nödvändig.

Mina allianskolleger har redogjort för att regeringen har agerat på många olika fronter. Detta arbete måste fortsätta.

Efter att ha lyssnat på vissa i denna debatt känner jag att det tål att upprepas att det är viktigt att de åtgärder som görs mot terrorism och att

den debatt som förs dels inte kränker människors integritet, dels följer rättsstatens principer.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 33 MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Elin Lundgren redogjorde på ett utmärkt sätt för vår politik på detta område, så jag har inte mycket att tillföra i den delen.

Jag reagerade dock starkt när jag hörde Kent Ekeröth tala om beröringsskräck. Han höll ett helt anförande och nämnde knappt det värsta terrordådet i Norden i modern historia, nämligen det som skedde i Norge förra året. Tala om beröringsskräck!

Jag förstår varför Kent Ekeröth inte vill tala om detta. Breivik höll väl fortfarande på att skjuta unga socialdemokrater när Kent Ekeröth gick ut på Twitter och lade skulden på muslimerna. Det var innan han visste att det var Breivik. Han utgick från att det var muslimer som hade sprängt i regeringskvarteren i Oslo.

När det sedan gick upp för Kent Ekeröth hur det verkligen förhöll sig blev det väl tyst på Twitter ett tag, antar jag. Så kan det gå.

Det är så här det är med Sverigedemokraterna i denna fråga. De sitter och väntar på att det ska hända något hemskt så att de sedan kan gå ut och lägga skulden på muslimerna. Det är en i grunden helt avskyvärd inställning.

Vem har beröringsskräck i denna debatt?

Vi har hört att Breivik inte räknas som terrorist i Kent Ekeröths värld. Han var ju sinnessjuk, sade Ekeröth. Nu visar det sig att han inte var sinnessjuk. Han var bara främlingsfientlig och högerextrem. Han skulle säkert känna sig hemma i Sverigedemokraterna.

Ni använder dessa tragiska händelser för att fördjupa konflikterna och hetsa grupper mot varandra.

Jag tror inte att någon begrep Kent Ekeröths utläggning i en tidigare replik om nazism, socialism och annat. Det var svårt att följa resone-
manget, och jag ska inte ens försöka bena ut det.

En sak kan vi dock vara klara över, och det är att det här går en mycket djup klyfta mellan å ena sidan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet och de borgerliga partierna och å andra sidan Sverigedemokraterna. Våra partier försöker förebygga och bekämpa terrorism medan Sverigedemokraterna försöker exploatera dessa illdåd politiskt. Det är en hatets och illviljans politik, och den har vi sett förr i historien. Det har aldrig någonsin kommit något gott av det.

(Applåder)

I detta anförande instämde Roza Güclü Hedin, Arhe Hamednaca, Mattias Jonsson, Elin Lundgren och Anna Wallén (alla S), Maria Ferm (MP), Johan Linander (C) och Marianne Berg (V).

Anf. 34 KENT EKERÖTH (SD) replik:

Fru talman! Jag var inte ensam om att utgå från att det var muslimer. SVT gjorde detsamma, och Aftenposten i Norge erkände efteråt att man också hade trott att det var muslimer. Flera engelska tidningar, till exempel The Sun, utgick också från det i början. Det är inte så konstigt. Sedan

2001 har 97 procent av dem som dött i terrorattentat dött i attentat som har utförts av muslimska terrorister. I 97 procent av fallen stämmer alltså omvärldsanalysen.

Det här med sinnessjuk eller inte, som Morgan Johansson tog upp, var ju väldigt bekvämt. Först kom en undersökning som visade att han var sinnessjuk. Men, nej, det var fel; man måste göra rätt och visa att han inte är sinnessjuk. Det är som i det irländska valet där man gör om tills det passar.

De undersökningar som gjordes var för att avgöra om han var tillräcknelig eller inte. Det viktiga för mig och alla norrmän är att han sitter inne så länge som möjligt. Förhoppningsvis kommer han att göra det. Tillräcknelig eller inte – om man tittar på det han gjorde, på hans förvirrade manifest och hans uttalanden är det självklart att han har tomtar på loftet.

Till exempel talar han om att han är mot socialism men hyllar en av kommunismens värsta massmördare, Mao Zedong. Han säger att han är mot nazism men stöder nazistpartiets agenda till 60 procent. Han säger sig vilja ha ett tryggt rättssamhälle men vill mörda polisen med hjälp av maffian. Han vill återupprätta det muslimska kalifatet i Mellanöstern och hjälpa dem med atombomber men är mot islam här. Allt detta visar hur förvirrad och galen han är.

Socialdemokraterna hänger upp sig på denne terrorist, och jag förnekar inte att han är en terrorist, en galen terrorist. Terrorist var också han som i miljöns namn sprängde en massa människor i USA för ett antal år sedan.

Ni vill gärna uppehålla er vid Breivik för att ta bort fokus från det stora problemet i världen, det som står för 97 procent av dödsoffren, nämligen den muslimska terrorismen.

Anf. 35 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Vi uppehåller oss aldrig vid någonting, utan vi behandlar varje fråga för sig. Vi ser extrema rörelser på olika håll, politiska, ideologiska och religiösa. Vi försöker bekämpa det så gott det går med de medel som finns.

Vi försöker avhålla oss från att exploatera det politiskt. Det säger jag trots att det som ni väl vet var våra partivänner som dog på Utøya. Vi försöker ändå att avhålla oss från att utnyttja detta politiskt.

Men det gör inte Sverigedemokraterna. Ni använder detta för att splittra och dela upp människor och hetsa grupper mot varandra. Det kommer alltid att leda fel.

Ekeröth säger: Det var inte bara jag som var ute och spekulerade. Det var kvällstidningsjournalister också.

Som politiker, Ekeröth, är man ansvarig för sina ord. Journalister kan säga en sak ena dagen och en annan sak nästa dag. Som politiker är det viktigt att man vet vad man säger och att man inte uttalar sig innan man vet vad det handlar om.

Det var vad Kent Ekeröth gjorde. Det fanns ett syfte med det, nämligen att lägga skulden på muslimer. Så jobbar de politiker som önskar öka konflikter och aggressioner, ställa grupper mot varandra och öka våldsanvändningen i samhället. Så jobbar Sverigedemokraterna. Så har socialdemokratin aldrig arbetat.

Prot. 2011/12:107
2 maj

*Ansvar och
engagemang – en
nationell strategi
mot terrorism*

Anf. 36 KENT EKEROTH (SD) replik:

Fru talman! Det är intressant att Morgan Johansson säger att Socialdemokraterna minsann avhåller sig från att använda detta politiskt. Ändå står han här och använder det som ett politiskt slagträ.

Syftet med attentatet var, enligt Breivik själv, att öka det han kallar förtrycket mot demokratiska nationalister. Han har alltså gett upp hoppet om demokratiska nationalister som Sverigedemokraterna och andra partier eftersom han menar att det inte kommer att fungera. Han gjorde detta just för att sådana som Morgan Johansson skulle använda det som ett politiskt slagträ för att öka förtrycket av det som han kallar demokratiska nationalister.

Påstår Morgan Johansson att det han ville inte har uppfyllts i medierna när man ser på hur det ser ut i medierna och hur politikerna och Morgan Johansson själv uttalar sig? Det som Morgan Johansson gör är just vad terroristen ville. Det som svenska medier och medier runt om i världen gör är exakt vad han ville.

Det är uppenbart att man från vänsterhåll och i svenska medier försöker använda situationen. Omedelbart efter det att attacken skedde i Norge försökte man tysta debatten om tilltagande islamism i samhället och ökad terrorism och ökat våld mellan olika etniska grupper vilket bland annat Malmö och den judiska minoriteten är ett exempel på.

När det hände försökte man direkt tysta debatten. Problemet är bara att trots den fruktansvärda tragedin i Norge försvinner inte de dagliga problem vi har i Sverige, ute i Europa och i övriga världen med islam och islamiseringen som vi såg i samband med den arabiska vintern. De problemen försvinner inte bara för att ni vill skylla på en terrorist i Norge. Det är fakta.

Anf. 37 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Man kommer inte mycket längre med Kent Ekeroth. Man kan inte kommentera alla de resonemang som han snurrar in sig i. Min enkla tanke är att om man ser att politisk och religiös extremism tar sig våldsamma uttryck måste man behandla det. Man måste försöka förebygga och bekämpa det, men man ska avhålla sig från att göra stor partipolitik av det. Framför allt ska man avhålla sig från att ställa grupper mot varandra, och man ska avhålla sig från att som Kent Ekeroth har gjort i alla sina inlägg den här förmiddagen mycket hätskt och aggressivt lägga skulden på vissa individer, grupper och religioner. Det är livsfarligt att göra det.

Det är Kent Ekeroth som har beröringsskräck i debatten. Det är han som är blind och inte ser hela spektrumet. Jag inser att jag inte kommer mycket längre. Sverigedemokraternas hela politiska existens och budskap bygger på att man kan utmåla en viss folkgrupp och religion som aggressiv eller våldsam.

Vi får hoppas att Sverigedemokraterna aldrig får något större inflytande i svensk politik.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

Föredrogs

miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2011/12: MJU17

Landsbygdspolitik m.m.

*Landsbygdspolitik
m.m.*

Anf. 38 PYYRI NIEMI (S):

Fru talman! Vi socialdemokrater står bakom samtliga reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 3.

Dagens landsbygdsentreprenörer är moderna företagare som ser affärsmöjligheter där de finns och de drivs av passionen att bruka, förvalta och utveckla de jordbruksmarker som står till buds och övriga sysslor som ingår som djurhållning, skogsbruk, turism och alla övriga aktiviteter som ökar diversifieringen av den traditionella bondens sysslor och möjligheter att finna nya inkomstkällor för att minska affärsriskerna och utöka affärsvolymerna. Utvecklingen mot ett hållbart brukande har kommit långt men det finns oändligt mycket kvar att göra innan vi når en nivå där vi återför mer till jorden än vi tar ur.

Det pågår ett intensivt arbete med att utforma framtidens europeiska jordbrukspolitik. Ur de kommande framtida besluten kommer mycket av den svenska landsbygdspolitiken att få näring, framför allt vid fördelningen av stöd via landsbygdsprogrammet i pelare 2. Vi socialdemokrater hoppas att mer av pengarna går från pelare 1 till pelare 2. Dels för att vi successivt måste minska beroendet av inkomststöd till jordbruken, dels för att öka möjligheterna att göra nationellt anpassade och uthålliga aktiviteter.

Fru talman! Ett mervärde som under de borgerliga regeringsåren tappat i stöd är den ekologiska produktionen. Vi menar att detta är olyckligt dels eftersom Sverige skulle kunna ha konkurrensfördelar inom EU på detta område om det utvecklades, dels eftersom den svenska inhemska efterfrågan på ekologiska produkter har vuxit starkt. Men den har inte kunnat följas upp av ökad tillgång på ekologiska produkter.

Oroande är också att antalet ekologiska jordbrukare minskar. Enligt riksdagens utredningstjänst har antalet lantbrukare anslutna till miljöersättningen för ekologisk produktion minskat, och stödet inom landsbygdsprogrammet har minskat från 587 miljoner kronor till 500 miljoner kronor. En anledning är de förändrade miljöersättningarna för ekologisk produktion av vall, en annan är att det marknadsfrämjande stöd som tidigare fanns har avskaffats och delvis flyttats över till Matlandet Sverige-satsningen.

I Socialdemokraternas budgetmotion föreslog vi att 25 miljoner skulle tillföras anslaget åtgärder för landsbygdens miljö och struktur för att främja produktion och konsumtion av och handel med ekologiska produkter. Vi socialdemokrater vill sätta som mål att 30 procent av marken ska vara ekologiskt odlad 2020. Det hade naturligtvis krävt en ökad ekonomisk satsning och att offentlig verksamhet skulle gå före genom att upphandla ekologiska livsmedel och därmed bidra till ökad efterfrågan på ekologiska produkter.

I betänkandet beskrivs den satsning som regeringen genomför under namnet ”Sverige – det nya matlandet”. Vi menar att denna satsning bör omvärderas och ersättas med ett arbete för att ta fram en mer långsiktig

livsmedelsstrategi. I regeringens egna beskrivningar av satsningen nämns ekologisk produktion som en viktig del, men sanningen är att regeringen har sänkt ersättningarna och att antalet certifierade odlare har minskat. Det är oroande att regeringen inte tar dessa signaler på allvar och låter varumärket Matlandet Sverige vara ett slags alibi för att slippa rota i en del nödvändiga omställningsfrågor som till exempel ekologisk produktion. Regeringen bedömde 2006 att målet var att ekologisk produktion skulle uppgå till 20 procent och att inriktningen för konsumtion av ekologiska livsmedel i den offentliga sektorn skulle ligga på 25 procent år 2010.

Måluppfyllelsen år 2009 var 10 procent odlad mark, 4 procent inköp av livsmedel i butikerna och 10 procent konsumtion i offentlig sektor. Siffrorna har ändrats något, men det är långt ifrån tillräckligt. Det behövs verkligen krafttag och gemensamma insatser i kombination med en sammanhållen politik. Det går inte att sära på målen – allt hänger ihop. Därför måste regeringen utveckla konceptet Matlandet Sverige till att bli en mycket mer omfattande livsmedelsstrategi, där satsningar inom landsbygdsprogrammet i kombination med politiska beslut om restriktiv användning av bekämpningsmedel, återinförande av handelsgödselsskatt med mera går hand i hand, inte i parallella spår.

Fru talman! Statens insatser för jordbruksnäringen i form av ersättningar och bidrag från landsbygdsprogrammet, forskning, utbildning, slopade krav på avgiftsfinansiering av tillsyn, marknadsföring med mera bör inriktas på att främja en omställning till ekologisk produktion. Ersättningsnivåer till ekologiskt certifierade producenter bör ses över. Ett särskilt omställningsstöd kan behövas. Forskning och utveckling krävs för att utveckla den ekologiska produktionen. Sveriges lantbruksuniversitet eller någon annan institution behöver utveckla en utbildning för ekologiska producenter.

Vidare behövs ett kunskapsstöd för kommunernas kostansvariga och inköpare om hur de kan köpa in mer ekologiskt på ett bra och billigt sätt. För att få fart på försäljningen av ekologiska livsmedel i detaljhandeln kan det behövas säljfrämjande åtgärder i butikerna. Det handlar om informationsinsatser direkt till konsumenterna om vad som är ekologisk odling och varför det är nödvändigt i ett samhälle att få ut fler ekologiska produkter på marknaden.

Det är dock ställt utom allt tvivel att den offentliga konsumtionen måste öka mycket mer för att skapa det nödvändiga marknadstrycket och därmed också öka tillgången på ekologiska produkter från producent till konsument.

Fru talman! Biogasen är en del av landsbygdens framtida utvecklingspotential. Denna omställning har bara börjat.

Det finns i dag stödmöjligheter via landsbygdsprogrammet. Men för många lantbrukare har investeringar i tillkommande infrastruktur, som ledningar till uppgraderingsanläggningar, blivit ett hinder för nya satsningar inom området. Det behövs mycket mer innovationskraft och mod för att komma dit. Dels behöver vi få en större förståelse för biogasens omfattande betydelse avseende framtida drivmedel till fordon men också i form av ny hållbar energi som kan säljas till privatkunder och företag, dels behöver vi få ut mer produkter på marknaden både till konsumenter och till företag som ökar trycket på att få fram mer biogas.

Jag och mina socialdemokratiska utskottskolleger besökte några bröder som hade produktion i Västerbotten. De höll på att bygga upp en biogasanläggning som delvis finansieras av medel via landsbygdsprogrammet. Det var fascinerande att höra på brödernas innovationstankar från att bli självförsörjande av el till att ta hand om gödsel på ett smart och hållbart sätt, och allt detta bara genom att skapa en bra biogasanläggning som driver generatorer för jordbrukets elproduktion och som på sikt skulle försörja delar av den omkringliggande byn med el.

Det finns alltså ett antal liknande anläggningar som kan bli förebilder och som givetvis ska premieras. Detta är ett sätt att utveckla landsbygdens möjligheter till nya hållbara inkomstkällor. Det är också ett sätt att visa på vilka möjligheter det finns till helt nya lösningar för framtidens energiutmaningar.

I den förändring av landsbygdsprogrammet som nu övervägs ökar också anslaget för biogas, vilket bör möjliggöra att sådana investeringar kommer på plats.

(Applåder)

Anf. 39 KEW NORDQVIST (MP):

Fru talman! Vi debatterar i dag miljö- och jordbruksutskottets betänkande 17, *Landsbygdspolitik m.m.* Naturligtvis stöder jag Miljöpartiets samtliga reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 3 om en sammanhållen strategi för ekologisk produktion.

Jag tänker tala om två motioner som jag har väckt och som tas upp i detta betänkande. Bakgrunden till den första motionen om att minska krånglet inom jordbruket är mina egna erfarenheter som ekologisk bonde. Under 1990-talet underkastade jag mig minst två kontroller om året, varav en oanmäld, för att bli Kravgodkänd. Detta är helt frivilligt. Dessutom hade Arla gårdsinspektioner. Därutöver hade Jordbruksverket en särskild djurskyddskontroll. Kommunen genomförde inspektioner både av djurskydd och av miljö. Därtill ska vi lägga distriktsveterinärernas ögon vid olika sjukdomsbesök eller behandlingar. Inte undra på att jag då tyckte att man kunde dra ned på någon av kontrollerna.

Jag väckte en motion i kommunfullmäktige i kommunen där jag bor om att de som underkastar sig Kravkontrollen borde kunna få något besök mindre av kommunens inspektörer. Tyvärr vann min idé inte gehör den gången. Men eftersom jag nu sitter i Sveriges riksdag och dessutom inte längre talar i egen sak har jag aktualiserat frågan till att gälla hela riket. Det talas gärna om höga ambitioner för att minska krånglet för lantbrukarna och göra produktionen konkurrenskraftigare. Denna idé borde alltså kunna fall i god jord.

När det gäller min andra motion för dagen om strategi för ett ekologiskt jordbruk vill jag gärna börja med en beskrivning av vad som menas med ekologiskt jordbruk.

Ekologiskt jordbruk innebär odling och djurhållning där man strävar efter miljöhänsyn, resurshushållning och en hög självförsörjningsgrad. Både vad gäller växtnäring och foder utnyttjar man främst på platsen givna och förnybara resurser. Kemiska bekämpningsmedel och lättlöslig handelsgödsel används inte i ekologisk odling. Arbetssättet är helt inriktat på att arbeta förebyggande i stället för att tvingas hantera problem eftersom det ekologiska jordbruket inte har kemin att ta till och korrigera

med. Till exempel rutinmässig avmaskning är inte tillåten, utan de unga djuren får parasitfria beten. Däremot ska naturligtvis sjuka djur behandlas.

Växtskydd baseras på en varierad växtföljd. Växtföljdens avgörande betydelse kan inte nog understrykas där till exempel begrepp som närande och tärande grödor är centrala. Vallen med sin blandning av gräs- och kvävefixerande baljväxter spelar en avgörande roll för växtnäringens försörjningen. Man brukar säga att klövern är den ekologiska odlingens motor.

Tillsammans med en anpassad jordbearbetning och mekanisk ogräsbekämpning är växtföljden alltså viktig för att hålla ogräs och skadegörare på hanterbar nivå. Men växtföljden är även strukturförbättrande, näringsberikande och mullhaltshöjande.

Inom den ekologiska djurhållningen anpassas djurtätheten till gårdens förmåga att producera foder. En djurtäthet som är anpassad till den tillgängliga spridningsarealen för stallgödseln ger möjlighet till ett effektivt utnyttjande av dess växtnäringssinnehåll och minskar alltså risken för växtnäringens förluster till vatten. Eftersom en ekologisk bonde inte enkelt kan köpa in näring till gården är hushållning extra viktig.

Ekologisk produktion är ett medel i arbetet med att nå de miljökvalitetsmål som riksdagen har beslutat om, såsom ett rikt odlingslandskap, giftfri miljö, ett rikt växt- och djurliv, grundvatten av god kvalitet, ingen övergödning och begränsad klimatpåverkan.

Regeringens mål för ekologisk produktion och konsumtion till 2010 nåddes aldrig. Målet för offentlig konsumtion var 25 procent, och målet för den ekologiska odlingen sattes till 20 procent av landets jordbruksmark.

Några nya mål har inte presenterats, och vid en frågestund i denna kammare frågade jag landsbygdsminister Eskil Erlandsson om målen. Svaret jag fick gick inte att tolka på annat sätt än att regeringens ambitioner på detta område är sorgligt låga.

Att bara hänvisa till att konsumenten bestämmer genom sitt val menar jag är fel så länge som den konventionella produktionen inte betalar sina miljökostnader. I andra sammanhang är principen att förorenaren betalar accepterad men inte när det gäller vår mat. Att vältra över kostnader på kollektivet är inte okej. Därför behöver samhället gå in och korrigera dessa felaktigheter.

För närvarande saknas politisk vilja att föra en sammanhållen strategi för ekologisk produktion. Några exempel på vad jag tycker att den strategin skulle kunna innehålla är följande:

Exempelvis måste produktion och konsumtion stödjas samtidigt och på bred front.

Jag vill också återinföra beskattning av handelsgödsel.

Sedan behöver skatten på bekämpningsmedel skärpas. Om man inte gör det sänder det fel signaler och gör genomförandet av strategin att nå de uppsatta målen mycket svårare.

Statens insatser för jordbruksnäringen, till exempel i form av ersättningar och bidrag från landsbygdsprogrammet, forskning, utbildning, slopade krav på avgiftsfinansiering av tillsyn, marknadsföringsinsatser med mera, bör inriktas på att främja en omställning till ekologisk produktion.

Ersättningsnivåer till ekologiskt certifierade producenter bör ses över. Ett särskilt omställningsstöd, alternativt ett investeringsstöd, kan behövas.

Det finns en brist på forskning och utveckling i syfte att utveckla den ekologiska produktionen. SLU, Sveriges lantbruksuniversitet, eller någon annan institution behöver utveckla utbildning för ekologisk produktion.

Det behövs också ett kunskapsstöd för kommunernas kostansvariga och inköpare om hur de kan köpa in mer ekologiska varor på ett bra och billigt sätt. Nu har det också kommit en dom i Sigtunamålet som kan vara vägledande.

För att få fart på försäljningen av ekologiska livsmedel i detaljhandeln kan det behövas säljfrämjande åtgärder i butik av typen ”Ekobonde i butik” eller utbildning av butikspersonal ute på ekologiska gårdar. Listan kan göras lång; det som nämnts är några exempel.

Fru talman! Jag anser att regeringen bör ta fram en sammanhållen strategi för att stödja ekologisk jordbruksproduktion och sätta upp nya mål för ekologisk konsumtion och produktion.

Som jag inledningsvis sagt yrkar jag bifall till reservation 3.
(Applåder)

I detta anförande instämde Tina Ehn (MP).

Anf. 40 JOSEF FRANSSON (SD):

Fru talman! Folkpartiets Jan Björklund uttryckte för en tid sedan i en debatt att han kände oro över att en nedläggning av den svenska kärnkraften skulle göra oss beroende av rysk gas och sade:

”Det finns två problem med rysk gas; det ena är att den är rysk, det andra är att det är gas.”

Det är nästan bevingade ord och kommunikativt och retoriskt näst intill fulländat!

Jag håller i grunden med Björklund om denna analys. Givetvis ska vi inte ersätta vår stolta kärnkraftsindustri med fossil gas som vi dessutom måste importera. Det finns ändå anledning att bryta ned detta och att djupare analysera det.

I betänkandet behandlar vi ett antal motioner bland annat om biogas. Betänkandet innehåller också beskrivningar av regeringens politik på området där man via landsbygdsprogrammet ger investeringsstöd inom biogasframställningen som syftar till att ta till vara den resurs som finns till exempel i stallgödsel och restavfall från livsmedel.

Sverigedemokraterna ser biogasen som en framtidslösning med stor potential och instämmer i stort när det gäller regeringens satsningar och politik på området.

Det finns dock en intressant frågeställning som jag tycker lämnats därhän i utskottstexten, nämligen hur biogasen ska kunna konkurrera med andra energislag eftersom gasen, till skillnad från oljan, i stort saknar infrastruktur.

Biogasen befinner sig i ett slags moment 22 där den relativt sett lilla mängd biogas som framställs svårligen kan bekosta nödvändig infrastruktur – detta samtidigt som den bristfälliga infrastrukturen åt andra hållet bromsar utvecklingen inom biogassektorn.

En ganska fundamental princip i nationalekonomin är att om samhället bekostar infrastrukturen för olönsamma delar inom en konkurrensutsatt sektor innebär det att konkurrensneutraliteten sätts ur spel och att resurserna allokeras till verksamheter som långsiktigt minskar den ekonomiska tillväxten.

Att man ute på vänsterkanten ofta förbiser nationalekonomiska principer – speciellt om man kan få in ordet ”miljö” någonstans i en mening – må så vara. Men partier med ambitioner om mer ansvarstagande bör noga beakta detta och inte ösa subventioner över denna sektor motiverat endast med goda intentioner.

Detta kokar nu ned till det jag tror är nödvändigt om biogasframställningen ska ha en framtid i Sverige, utan att vi offerar miljarder av skattebetalarnas pengar på någonting som inte kan utvecklas på egna meriter, nämligen: Låt naturgas vara med och bekosta infrastrukturen för biogasen. Naturgasen har betydligt större förutsättningar att bära sina egna kostnader gällande investeringar i infrastruktur.

Låt oss därför titta på hur vi kan skapa förutsättningar för att den befintliga infrastruktur för naturgas som finns i Sydvästsverige ska kunna växa till att omfatta större delar av landet speciellt där förutsättningarna för biogasframställning via stallgödsel är goda, till exempel i Skåne och Västra Götaland där jordbrukssektorn är som mest intensiv.

Nu vill jag också återknyta lite till det som Jan Björklund sade om den ryska gasen. Tycker man att det är problematiskt att bedriva handel med Ryssland behöver man faktiskt inte göra det när det gäller naturgas. I dagsläget kommer det tioalet terawattimmar gas som vi importerar uteslutande från Danmark. Kanske är det i framtiden till och med möjligt för oss att själva utvinna skiffergas och på så vis öka vår självförsörjningsgrad gällande energi.

För en tid sedan gjorde jag ett studiebesök på en gård som investerat i en egen röttningsanläggning och där produktionen av biogas i huvudsak används för uppvärmning av djurstallar kombinerat med en liten del elproduktion ut på nätet. Givetvis är det glädjande att man kan ta vara på denna resurs. Men helst hade jag sett att gasen använts till fordonsbränsle. El och värme kan vi producera på annat sätt.

Den stora utmaningen för att minska beroendet av olja ligger i fordonsbränslet.

När det gäller frågan om biogas och naturgas har Sverigedemokraterna ännu inte lagt fram några skarpa förslag i riksdagen. Men vi tittar just nu på frågan och ämnar lägga fram förslag under hösten.

Fru talman! Sverigedemokraterna har i dagens betänkande en reservation om djurvälståndssättning. Den reservationen yrkar jag bifall till.

Vi sverigedemokrater värnar den svenska mer ambitiösa djurskyddslagstiftningen men inser samtidigt svårigheterna att konkurrera med andra animalieproducenter i EU i och med de ekonomiska pålagor som detta innebär.

Olika instanser har undersökt merkostnaden och relativt samstämmigt kommit fram till att svensk grisproduktion är flera kronor dyrare per kilo kött jämfört med de länder som vi på en fri marknad ska konkurrera med.

Detta har kommit att innebära att svenska grisgårdar lagts ned i en skrämmande hög takt och att näringen som helhet har tappat i kapacitet.

Sverigedemokraterna har därför verkat för ett införande av en djurvälståndersättning till grisnäringen men har också som långsiktig målsättning att alla animalieproducenter ska få viss ersättning för de pålagor som svensk lagstiftning innebär för dem jämfört med hur det är för konkurrenterna.

Det allra bästa är givetvis om de länder vi handlar med anammar en bättre djurvälstånd så att dessa konkurrenssnedvridningar försvinner. Men fram till dess finns det, tycker vi, anledning att hjälpa svenska företagare med att upprätthålla en produktion med god djuromsorg.

Regeringen har sedan vi sverigedemokrater väckte den motion som ligger till grund för vår reservation infört ett djurvälståndsbidrag riktat till grisnäringen, vilket givetvis är någonting som vi i grunden ställer oss bakom. Vi anser dock att denna satsning är alltför blygsam för att göra några betydande skillnader för näringen i stort. Satsningen behöver vara mångdubbelt större.

Vi tror också att incitamentsstrukturerna för ett gott djurskydd och en kostnadseffektiv struktur bäst tillgodoses om bidraget delas ut till uppfödarna proportionellt efter mängden kött man kan leverera – inte, som regeringen valt, att lägga subventionerna på suggorna i smågrisproduktionen.

Det finns exempel som skrämmer där man valt att sätta in subventionerna alltför tidigt i produktionskedjan.

Anf. 41 KEW NORDQVIST (MP) replik:

Fru talman! Egentligen har jag bara några funderingar kring hur man ersätter oljan.

Så vitt jag förstår skissar Sverigedemokraterna här på att gå in för fossilgasanvändning. Hur ser du, Josef Fransson, på hur vi uppnår klimatmålet med en sådan övergång?

Jag vill också tala om att jag delar din syn på biogasen – att vi i första hand inte ska göra el och värme av den. Det klarar vi på annat sätt. I stället ska biogasen användas inom transportsektorn. Hur ser ni på hur vi ska kunna lösa transportsektorns problem?

Anf. 42 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Fru talman! Om vi tittar bara på naturgas kontra fossil olja kan vi konstatera att kan fossil gas användas i stället för fossil olja har vi redan där en besparing i form av till exempel 25 procent lägre koldioxidutsläpp.

Naturligtvis utgår jag från att det ska vara en form av övergångsperiod – att man låter naturgasen hjälpa till med att bygga upp den infrastruktur som jag tror är helt nödvändig för att vi ska kunna få fart på biogasframställningen.

Jag tror att det kommer att bli väldigt många subventionskronor per energienhet eller per mil, om man så vill säga, med lastbilarna. Någonstans kanske man måste fundera på hur mycket samhället kan gå in och subventionera ny teknik. Biogasen är tyvärr väldigt blygsamt utvecklad i dag.

Anf. 43 KEW NORDQVIST (MP) replik:

Fru talman! Det är väldigt intressant, för bygger man upp ett system med fossilgas binder man sig ju vid det under en rätt lång tid framöver. Klimatmålet är att minska 25 procent, men det är inte tillräckligt. Vi måste bli fria från det fossila. Jag var intresserad av att höra hur er vision ser ut där.

Anf. 44 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Fru talman! Som sagt: Vi kommer att återkomma med skarpa förslag där vi mer i detalj kommer att beskriva hur vi ser på frågan i stort.

Om vi tittar på vad som händer till exempel i fordonsindustrin ser vi att Volvo nu presenterar en ny lastbilsmodell som kan gå på upp till 70 procent gas, tror jag. Den kan inte gå utan diesel, men den kan drivas på 70 procent gas och 30 procent diesel. För att man ska ha någonstans att tanka den måste det dock finnas infrastruktur. Den gård jag var ute och besökte producerade egentligen en väldigt liten mängd gas – det blir några kilowattimmar el, och det blir varmt i ladugården. Men hur ska detta komma in i lastbilen? Man kan ju inte gärna åka ut till en gård och tanka, utan infrastrukturen måste finnas för att vi ska kunna leda in det på ett större nät. Så ser i alla fall jag på frågan.

Då kan det egentligen vara helt nödvändigt att låta naturgasen spela en större roll över kanske ett antal decennier. Jag ser då naturgasen som betydligt mer miljövänlig än fossil olja ur flera aspekter. Den är även bättre på många andra sätt.

Anf. 45 JENS HOLM (V):

Fru talman! Vi debatterar nu jordbrukspolitik, och en av de viktigaste frågorna i detta sammanhang är läget för Östersjön. Vi i Vänsterpartiet har skrivit en separat motion just om att rädda Östersjön.

Östersjön, vårt stora innanhav, håller på att växa igen. Det ser man inte minst sommartid, då stora delar av Östersjön drabbas av algblooming. Stora delar av bottenarna är döda, och andra delar av kusten är igen-vuxna. Vi vet att det är jordbruket som är den enskilt främsta orsaken till att Östersjön håller på att växa igen. Det svenska jordbruket bidrar med utsläpp av kväve på ungefär 200 000 ton varje år. När det gäller fosfor är det ungefär 15 000 ton varje år. Trots alla storslagna planer och visioner från regeringen, bonderörelsen och så vidare går arbetet tyvärr alldeles för långsamt.

Jag vet inte hur många som kommer ihåg den dokumentär som gick på SVT för ungefär ett år sedan. Den hette *Vårt grisiga hav*. *Vårt grisiga hav* handlar om hur stora djurindustrier breder ut sig längs Östersjöns kust. I de baltiska länderna, i Polen och i Ryssland byggs jättelika anläggningar för att föda upp tusentals grisar, tiotusentals hönor som ska värpa ägg och hundratusentals broilerkycklingar som snabbt ska växa upp och bli kött på våra matbord.

Dessa djurfabriker är egentligen ingen nyhet. Liknande djurfabriker finns även här i Sverige. Det som är gemensamt för dessa stora djuranläggningar är att de bidrar till väldigt stora utsläpp av till exempel kväve och fosfor – just det som gör att Östersjön nu håller på att växa igen.

Vi i Vänsterpartiet anser att det är väldigt viktigt att vi här och nu kan presentera konkreta förslag för hur vi ska komma till rätta med proble-

met. Det går att göra en hel del inom jordbruket med förbättrade odlingsmetoder. Man kan anlägga kantzoner, och man kan anlägga våtmarker i närheten av åkrar för att fånga upp främst avgångar av kväve och fosfor. Det vill vi i Vänsterpartiet göra.

Vi tycker också att det är viktigt att man sätter ett pris på utsläppen från jordbruket. Det vill vi göra genom att återinföra skatten på handelsgödsel. Det som var bra med den tidigare skatten på handelsgödsel var att intäkterna gick oavkortat till jordbrukets miljöarbete. Flera av oss här har säkert blivit uppringda av väldigt oroade forskare på Lantbruksuniversitetet i Uppsala, som nu kan berätta att de får indragna forskningsmedel för sitt miljöarbete. Dessa forskningsmedel kom just från handelsgödsel-skatten.

Inte minst måste vi också våga ta tag i vår egen livsstil, till exempel hur mycket kött vi äter. Det är inte hållbart att konsumera så mycket kött som vi gör i Sverige – 86 kilo per person och år, en konsumtion som har ökat med nästan 50 procent sedan 1990. Vänsterpartiet var det första parti i denna riksdag som föreslog en handlingsplan för att minska köttkonsumtionen och öka den vegetariska konsumtionen. Vi vill som sagt se mer vegetarisk mat i framtiden, och det kött som produceras ska inte produceras i storskaliga köttfabriker som förstör Östersjön.

Vi tycker också att det är väldigt viktigt med konkreta insatser för att främja ekologisk produktion av livsmedel. Vi vet att ekologisk produktion bidrar till minskade utsläpp av i synnerhet kväve. Det har från riksdag och regering funnits planer på och målsättningar för att den ekologiska produktionen ska uppgå till 20 procent av jordbruksarealerna och 25 procent av konsumtionen av livsmedel inom den offentliga sektorn.

Vi vet att dessa mål inte har uppnåtts, och det tycker vi i Vänsterpartiet är djupt upprörande. Vi är dock inte särskilt förvånade, när man drar in de riktade stöd som har funnits till ekologisk produktion och när man avskaffar skatten på handelsgödsel. Det är en skatt som gör att det blir dyrare att producera med mycket gödsel, vilket främjar ekologisk produktion.

Vi i Vänsterpartiet har budgeterat för just riktade stöd till ekologisk produktion. Vi vill också använda den offentliga upphandlingen i större utsträckning, för att köpa in mer ekologisk mat. I den budget vi presenterar i dag har vi också öronmärkt, nya pengar till våra kommuner för att de till exempel ska kunna köpa in bättre mat.

Vi har med intresse studerat regeringens stora flaggskepp för livsmedelsproduktion i Sverige, Matlandet Sverige. Vi tycker att det är ett intressant initiativ, men det Matlandet Sverige saknar är tydliga miljöambitioner. Därför säger vi i Vänsterpartiet att vi inte är motståndare till att man har en strategi för att främja svensk livsmedelsproduktion, men det måste finnas ett tydligt ekologiskt och klimatmässigt mervärde i det hela. Därför har vi presenterat Det hållbara matlandet Sverige. Det är alltså ett främjande av svensk livsmedelsproduktion, men det ska vara ekologiska livsmedel och klimatsmarta livsmedel.

(Applåder)

Anf. 46 ÅSA COENRAADS (M):

Fru talman! I dag debatterar vi landsbygdspolitik – ett ämne som innehåller det mesta. Jag kommer att beröra ämnena som landsbygdspro-

grammet, Matlandet Sverige, upphandling och Sverige och världen utanför. Jag ska avsluta med att tala om biobränsle. Som sagt: Det är ett stort politikområde och inte helt lättdebatterat.

I utskottets betänkande behandlas 34 motioner från den allmänna motionstiden. Låt mig börja med att säga att vi ställer oss bakom betänkandet i dess helhet.

Vår syn på jordbrukspolitiken speglas bland annat i det landsbygdsprogram som sjösattes år 2007. Programmet syftar till att landsbygden ska utvecklas på ett så hållbart sätt som möjligt – ekonomiskt, ekologiskt och socialt.

Under 2010 påbörjades en särskild riktad satsning inom landsbygdsprogrammet, nämligen Sverige – det nya matlandet. Satsningen omfattar 160 miljoner kronor. Det är en historiskt hög summa inom det här området. Syftet med satsningen är att uppnå regeringens långsiktiga mål om att Sverige ska bli det ledande matlandet i Europa. Ett land med god mat, en levande landsbygd och upplevelser i världsklass skapar förutsättningar för både tillväxt och jobb. Minst 10 000 nya jobb, en fördubbling av livsmedelsexporten och fler turistnätter på landsbygden är några av de mål som vi ska uppnå.

Visionen för Matlandet är uppdelad i fem fokusområden: måltiden inom den offentliga sektorn, primärproduktion, förädlad mat, matturism och restaurang. Pengarna fördelas bland annat som investeringsstöd, projektstöd och kompetensutveckling. Stödet till Matlandet Sverige ska främja innovationer och kompetensutveckling i livsmedelssektorn. Med en starkare livsmedelssektor och med matupplevelser i världsklass får vi en starkare exportindustri.

Regeringen har varit klar och tydlig med målet. Det ska finnas möjligheter för företag som vill växa att göra så. Regeringen har successivt ökat satsningarna på att öka exporten av livsmedel från 5 miljoner kronor år 2007 till 20 miljoner år 2010. Har detta gett resultat? Ja, det har gett resultat. På exportsidan är jordbruksvaror och livsmedel nu nästan 5 procent av den totala varuexporten och uppgår till nära 55 miljarder kronor. Det är mer än en fördubbling av andelen på 15 år. Dessutom växer turistnäringen, som även den sysselsätter just människor på landsbygden.

Jordbruket måste fortsätta att utvecklas på marknadens villkor. Jordbruket måste producera det som konsumenterna efterfrågar i det långa loppet. Ytterligare reformer inom EU är nödvändiga. Det nuvarande stödsystemet snedvrider i många fall konkurrensen på EU:s inre marknad.

Det är vår uppfattning att en utfasning av stödet kommer att underlätta tillväxten och företagsutvecklingen och ge en ökad sysselsättning i jordbrukssektorn. Landsbygdsdepartementet arbetar för att stärka konkurrenskraften i jordbruket och kommer att återkomma med åtgärder.

I motionerna i betänkandet kommer man med en del förslag på möjligheten att ställa krav på djurskydd i offentliga upphandlingar. Som jag sade i debatten om livsmedelskontroll senast jag stod här i talarstolen finns det inga principiella hinder för detta så länge kraven på upphandlingsreglerna för objektivitet, icke-diskriminering och likabehandling uppfylls.

Miljöstyrningsrådet är regeringens expertorgan inom miljöanpassad och hållbar upphandling. Miljöstyrningsrådet tar fram kriterier för upphandling: miljöledning och miljörelaterad produktinformation.

Konkurrensverket är tillsynsmyndighet i upphandlingsfrågor. I Konkurrensverkets rapport *Mat och marknad – från bonde till bord* kommer man fram till att konkurrensen i livsmedelskedjan i det stora hela fungerar ganska bra. Däremot konstaterar Konkurrensverket att det finns brister i samordningen av det nationella upphandlingsstödet till offentliga beställare. Konkurrensverket påpekar att regeringen ska avstå från att införa regler som påverkar hur upphandlande myndigheter ska köpa. Reglerna och lagstiftningen ska förbli en ren förfarandelagstiftning. Det är inte riksdagens roll att försöka sätta upp upphandlingskriterier åt kommunerna. Vi bör sätta upp regler för hur man gör en upphandling, inte bestämma vad som ska upphandlas.

Olika myndigheter hjälper till på olika sätt för att få offentliga upphandlingar att bli så bra som möjligt. Socialdepartementet utreder hur de ska samordna upphandlingsstödet för att öka kompetensen och tillgängligheten gentemot upphandlingens aktörer. Jordbruksverket arbetar för att lägga fram förslag till förenklingar för företag, särskilt inom EU-lagstiftningen.

Regeringen arbetar för att minska regelkrånglet och den administrativa bördan för företagen, även på EU-nivå. I förslaget till en gemensam jordbrukspolitik för åren 2014–2020 kommer ekologiskt certifierade lantbrukare att gynnas på flera olika sätt.

Fru talman! Jag har besökt många lantbrukare som arbetar med grisuppfödning. Jag vet att de kämpar i en bransch som ibland kan te sig lite snedvriden och orättvist subventionerad. Jag vet också att de svenska bönderna tar bättre hand om sina djur och upprätthåller en högre standard än de flesta andra länder – ofta till ett högre pris. Resultatet är att Sverige har friskare och mer välmående djur. Framför allt har vi djur i Sverige som föds upp utan antibiotika.

Fru talman! Det har både förr och nu förordats att man ska öka den ekologiska produktionen inom jordbruket. De mål som fastställts för den certifierade ekologiska odlingen är 25 procent för griskött och fågel respektive 20 procent för landets jordbruksmark. Även i detta fall kommer finansieringen i huvudsak från landsbygdsprogrammet.

Sverige är ett av de länder i världen som har högst andel ekologiskt jordbruk. Ekologiskt jordbruk strävar efter miljöhänsyn och hållbarhet och gynnar även förekomsten av nya företag på landsbygden. Därför har regeringen inom ramen för landsbygdsprogrammet betalat ut ca 500 miljoner kronor per år till jordbrukare som bedriver ekologisk produktion.

Ekologisk matproduktion ska inte ske på grund av subventioner utan på grund av efterfrågan av privatpersoner och andra aktörer på marknaden. På så sätt skiljer sig inte vår syn gällande ekologiska livsmedel från vår syn på andra varor och tjänster. Det är konsumenternas efterfrågan som ska driva utvecklingen av ekologiska livsmedel. Glädjande nog sker detta redan. Antalet företag med småskalig och ekologisk produktion ökar. Efterfrågan på ekologiska, lokala råvaror ökar för varje år som går. Efterfrågan är till och med så stor att vi måste importera en del av våra ekologiska livsmedel i Sverige.

Prot. 2011/12:107
2 maj

*Landsbygdspolitik
m.m.*

Frihandel och en livsmedelproduktion fri från subventioner är vad vi moderater eftersträvar både i EU och i riksdagen. Om marknaden inte kan lösa tillgång och efterfrågan på ekologisk mat utan fortsätter att kräva subventioner är vi helt fel ute. Vi lurar oss själva om vi tror att det är hållbart att gödsla branschen med skattepengar i all oändlighet. Oavsett vilka goda intentioner vi har kommer man att få svårt att förklara för skattebetalarna varför just ekologisk matproduktion aldrig kan stå på egna ben. Vi moderater ser positivt på framtiden. Vi hoppas och tror att marknaden kommer att lösa matchningen mellan efterfrågan och tillgång.

Fru talman! Jordbruksprodukter är inte bara mat. Det är också förnybar energi. En förnybar energiform är etanol. En annan är biogas. Efterfrågan på biogas har exploderat de senaste åren och har många gånger överstigit tillgången. Regeringen har i landsbygdsprogrammet förstärkt investeringsmöjligheterna med 200 miljoner kronor under perioden 2009–2013. Detta har ökat intresset att producera biogas på gårdsnivå. Tillsammans med länsstyrelserna har Jordbruksverket förenklat ansökningsförfarandet och ärendehantering. Det är en prioriterad fråga för alliansregeringen att minska vårt beroende av fossila bränslen.

I regeringens energiöverenskommelse från 2009 slogs det fast att den svenska energipolitiken ska bygga på samma tre grundpelare som energisamarbetet i EU: ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet.

Som ett led i den fastslagna energipolitiken har ett förslag till biogasstrategi utarbetats av Energimyndigheten i samråd med Jordbruksverket och Naturvårdsverket. I strategin prioriteras biogas av avfallsprodukter, till exempel biogas gjord av gödsel genom ett särskilt produktionsstöd, så kallad metanreduceringsersättning. Strategin innefattar biogas av matavfall, samhällets avfallsströmmar och styrmedel i energiproduktionen.

I budgetpropositionen för 2012 framgick att 23 biogasanläggningar hade beviljats investeringsstöd på totalt 39 miljoner kronor. Trenden är att alltmer avfallsprodukter används för biogasproduktion. Många lantbrukare har möjlighet till egen produktion och skulle kunna tillverka biogas på sina gårdar för eget bruk och för försäljning. I en bransch med små marginaler är detta ett välkommet alternativ. Biogasinvesteringar ska inte bara ses i ljuset av slutproduktionen utan även som ett allmänt främjande av hållbarhet och förnybar energi, en energiform som är viktig av miljöhänsyn och ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv.

Regeringen beslutade i höstas att ändra i landsbygdsprogrammet och inkludera biogasproduktionen under gruppundantagsförordningen. Detta skulle innebära en uppgradering till en högre stödnivå då biogas i dag ligger under en förordning av mindre betydelse. Programändringen har skickats till kommissionen för godkännande, vilket förhoppningsvis kommer att ske redan i juni.

Fru talman! Som jag nämnt i tidigare debatter serverar det offentliga köket 3 miljoner måltider varje dag. Det offentliga Sverige upphandlar för ca 500 miljarder kronor varje år. Valet av vilken mat som serveras får därför stor påverkan på miljön och djurhållningen runt om i hela världen.

Bra offentlig mat är ett av fem prioriterade områden i regeringens satsning Sverige – det nya matlandet. Som jag nämnt tidigare i det här anförandet finns det en stor möjlighet för beställaren att ställa särskilda krav på produkter som ska köpas in. Särskilda krav kan gälla djurhåll-

ning eller miljö. Det beställaren inte får göra är att tvinga leverantören att leverera just svenska produkter. Det skulle strida mot en av hörnpelarna i EU, nämligen principen om likabehandling. Detsamma gäller närproducerad mat.

Vi i Sverige vill öka vår matexport, och skulle vi då införa regler i offentlig upphandling som diskriminerar utländska leverantörer skulle vi med största sannolikhet få svar med samma mynt. I stället ska vi fokusera på att göra det vi kan för att få en så nyttig, miljövänlig och bra mat som möjligt inom de ramar vi har att jobba med.

Kommuner har möjligheter att få hjälp, och de bör ta den hjälp de kan få från till exempel Miljöstyrningsrådet. Miljöstyrningsrådet kan vägleda i hållbara upphandlingar och ge stöd till de kommuner som behöver hjälp. Ett bra exempel är Sigtuna kommun som såg till att upphandla med höga produktionskrav. Miljöstyrningsrådet hjälpte Sigtuna kommun att upphandla med mycket mer långtgående krav än vad EU-regleringen kräver.

Det är viktigt att upphandlingar tar hänsyn till miljön, konkurrensen, producenterna och skattebetalarnas pengar. Därför har regeringen tillsatt flera utredningar som ska ta reda på hur upphandlingsregelverket, som det ser ut i dag, tillgodoser dessa krav och hur det kan bli bättre.

EU hyser samma tankar som vi, nämligen att vi ska försöka göra det lättare för små och medelstora företag att delta i upphandlingar. Medan vi inväntar svaren från de EU-utredningar som nu pågår lämnar vi motioner som behandlar upphandling utan åtgärd för tillfället.

Fru talman! Vår vision för Sverige är klar och tydlig. Vi vill ha ett Sverige där både tätort och glesbygd kan frodas på olika sätt men ändå på lika villkor. Sverige är unikt, och det ska vi ta vara på och använda som en konkurrensfördel. I Sverige ska man kunna leva och bo även utanför de stora städerna. För detta krävs en levande landsbygd som konkurrerar med unika förutsättningar.

Med en landsbygd som med hög kunskapsnivå producerar bra och miljösmarta varor för den inhemska marknaden och för export kan vi uppfylla drömmen om ett Sverige som frodas överallt.

(Applåder)

Anf. 47 PYRY NIEMI (S) replik:

Fru talman! Jag tänker vara kort. Jag har två frågor. Vilket mål, det vill säga i procent mätt, har Moderaterna för den ekologiskt odlade marken här i Sverige? Åsa Coenraads sade att det skulle skapas 10 000 nya jobb tack vare Sverige – det nya matlandet. Hur många jobb har skapats tack vare Sverige – det nya matlandet?

Anf. 48 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Fru talman! I mitt anförande pratade jag om att den ekologiska produktionen är viktig om konsumenterna vill ha den. Vi har satt ett mål för hur stor produktionen ska vara. Pyry Niemi frågar mig om exakt hur många procent Moderaterna har avsatt för den ekologiska produktionen. Vi har faktiskt inte ett sådant mål. Ett procentmål kan också uppfattas som taket för en ekologisk produktion. Skulle konsumenterna vilja ha mer än det tak man sätter upp hindrar man konsumenterna från att kunna konsumera mer. Därför har vi valt att inte ha ett sådant tak.

Hur många jobb har Matlandet Sverige skapat? Det är vår ambition att skapa 10 000 nya arbeten runt om i hela Sverige. I och med att Matlandetprojektet inte är avslutat har vi ingen siffra på exakt hur många jobb som skapas, men vi kan se att det skapas fler jobb på landsbygden runt om i Sverige. Och det har ju varit ett av syftena med satsningen. Jag är stolt och glad över att kunna säga att vi har en satsning. Den här satsningen har inte funnits under tidigare regeringar. Det är en unik möjlighet för Sverige som vi faktiskt försöker ta till vara. Socialdemokraterna saknar tyvärr alternativ till detta.

Anf. 49 PYRY NIEMI (S) replik:

Fru talman! Jag fick inget svar på frågan hur många nya jobb som har skapats. Ni vet det helt enkelt inte eftersom Matlandet Sverige är en relativt blygsam satsning. Den är förvisso klok och innovativ. Jag kan faktiskt hålla med om att det har förädlat matproduktionen. Där är vi helt överens, men däremot tycker jag att det är aningen optimistiskt att påstå att det skulle skapas 10 000 nya jobb tack vare Matlandet Sverige. Ni får nog hålla på och mäta ganska många år innan någonting kommer att hända i det sammanhanget.

Jag noterar också att Åsa Coenraads och Moderaterna hoppas och tror att saker och ting ska ske med den ekologiska odlingen. Hoppas och tror gör man i andra salar än här i plenisalen. Här ska vi vara beslutsfattare och komma med visioner och strategier. Vi socialdemokrater hoppas att 30 procent av marken ska vara ekologiskt odlad 2020. Jag tycker inte att det är särskilt hårt eller tufft att framhärda med det, men då krävs det också politisk handling, politisk drivkraft och politiskt mod. Då måste det också finnas möjligheter till subventioner. Det måste finnas möjligheter för SLU att bedriva bra forskning. Det måste finnas ett omställningsstöd för att främja den ekologiska odlingen.

Den här hoppas-och-tro-mentaliteten är lite bekymmersam. Det har visat sig tidigare att den inte fungerar. Människor använder plånboken när de köper mat. Om det dessutom inte finns tillgång till ekologiska produkter i till exempel butikerna väljer man naturligtvis andra produkter för att tillgodose sina matbehov. Det här är ett bekymmersamt förhållningssätt. Om man hoppas och tror att saker och ting ska lösa sig kommer ingenting att hända. Det tror jag att Åsa Coenraads håller med om.

Jag tycker att det är väl optimistiskt att påstå att 10 000 nya jobb tillkommer via Matlandet Sverige. Och jag är mycket bekymrad över att det inte finns något som helst mätbart mål hos Moderaterna, ej heller hos Alliansen, avseende den ekologiska odlingen.

Anf. 50 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Fru talman! Matlandet Sverige ger hopp åt svenska lantbrukare runt om i Sverige. Det är ett hopp som de inte har haft på mycket lång tid. Jag skulle vilja säga att de nog aldrig tidigare har sett en sådan satsning som den vi har gjort nu. Jag dristar mig faktiskt till att säga att jag vet att lantbrukare runt om i Sverige är ganska glada över den här satsningen.

Jag säger "hoppas och tror", och du säger "vision och strategi", Pyry Niemi, men det viktiga är ändå action och vad som händer i verkligheten. Nu kan vi se att jordbrukssektorn i Sverige ökar sakta men säkert. Det är

någonting som den inte har gjort under den tidigare, socialdemokratiska regeringen.

Jag tycker också att det är viktigt att se vilka som handlar produkterna. Vår största konsument är offentlig sektor. Jag tror mig veta att majoriteten av Sveriges kommuner är socialdemokratiskt styrda i dag. Därför vill jag skicka tillbaka en läxa till Socialdemokraterna att titta på vad man upphandlar i socialdemokratiska kommuner runt om i Sverige. Om man upphandlar bättre än vad man gör i dag skulle vi kunna öka den svenska produktionen, även den ekologiska produktionen som jag vet att Pyry Niemi hemskt gärna vill öka i Sverige. Det krävs mod för att göra bra upphandlingar. Har man fega kommun- och landstingspolitiker ute i Sverige gör man dåliga upphandlingar. Med väl pålästa politiker med stor kunskap om offentlig upphandling kan man också göra bra val. Det är det vi vill som en del av Matlandet Sverige.

Prot. 2011/12:107

2 maj

*Landsbygdspolitik
m.m.*

Anf. 51 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag har några frågor till Åsa Coenraads och Moderaterna. Du, Åsa, konstaterade att målet om att 20 procent av jordbruksmarken ska vara ekologiskt certifierad 2010 inte har uppnåtts. Precis som föregående talare efterfrågar jag lite konkreta styrmedel och åtgärder från regeringen för att främja den ekologiska produktionen.

Du sade att bönderna ska producera det som konsumenterna kräver, och du förlitar dig väldigt mycket på att marknaden ska sköta framtagandet av de ekologiska produkterna. Det kan man göra om man tror blint på marknaden. Jag tycker inte att det riktigt hänger ihop i Moderaternas politik när ni bifaller offentliga subventioner till Matlandet Sverige på 80 miljoner kronor varje år – det är att direkt gå in och styra marknaden – men inte opponerar er, vad jag har hört i alla fall, mot de stora köttsubventionerna som alltså är direkta bidrag till djupuppfödare, transporter och slakterier på EU-nivå. Det handlar om ungefär 30 miljarder kronor varje år i direkta köttsubventioner. Är det någonting som Moderaterna tycker är bra?

Ni har också gått med på Eskil Erlandssons direkta subventioner till grisuppfödarna på 440 miljoner kronor de närmaste fem åren. Är inte det att gå direkt in och styra marknaden?

Anf. 52 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Fru talman! Jag tror mycket på marknaden, och jag tror på konsumentmakten. Upplysta politiker och upplysta konsumenter gör bra val i slutändan. Jag är helt övertygad om det.

Att vi subventionerar just Matlandet Sverige är en liten puff i rätt riktning. I grund och botten tror jag inte på subventioner över huvud taget, ska jag ärligen säga, men det här har varit en subvention som styr i rätt riktning. Vi har gett den till hela jordbrukssektorn, och där ingår även köttproduktionen.

Vår förhoppning är att vi ska kunna fasa ut de här subventionerna. På samma sätt önskar jag att man kunde fasa ut EU-bidragen på EU-nivå också och få en marknad som kan stå på egna ben där konsumenterna gör medvetna val och köper bra saker.

Anf. 53 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Det är lite konstigt att du, Åsa Coenraads, å ena sidan säger att vi ska fasa ut subventionerna, samtidigt som ni å andra sidan bifaller direkta subventioner på 80 miljoner kronor varje år till Matlandet Sverige som inte ens har några tydliga ekologiska, miljömässiga eller klimatmässiga mervärden. Det är ju direkta subventioner till svensk livsmedelsindustri. Ni bifaller de direkta subventionerna till svenska grisuppfödare på 440 miljoner kronor de närmaste fem åren. Det rimmar inte alls väl med visionen om att man ska avskaffa subventionerna.

Vi ser att i Moderaternas politik är det inte bara marknaden som ska styra, utan då det till exempel handlar om storskalig köttindustri ska man gå in med subventioner. Men när man tror på att det är marknaden som ska styra blir man ganska tomhänt när det gäller konkreta politiska verktyg för att främja till exempel ekologisk produktion.

Jag tänker på det som står på s. 18 i betänkandet och det som Åsa Coenraads och de borgerliga partierna står bakom angående resonemanget om den ekologiska produktionen. Man konstaterar att målet om 20 procents ekologisk produktion inte har uppnåtts. Vad ska man då göra i framtiden? Jo, man skriver på s. 18 att enligt utskottets mening ska det här analyseras vidare. Man ska analysera vidare. Det är alltså ingen konkret handling för att främja den ekologiska produktionen. Det är uppenbarligen det som vi har att vänta oss de närmaste åren.

Anf. 54 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Fru talman! De subventioner som ligger under Matlandet Sverige måste man se i ett bredare perspektiv. Matlandet Sverige handlar inte bara om matproduktionen, utan det handlar också om att skapa en levande landsbygd och att skapa fler jobb på landsbygden. Fler jobb genererar mer skattepengar, och på så vis kan man fasa ut subventionerna på sikt.

Vi talar allihop om att hela landet ska leva, men talar man bara om tunnelbanan i Stockholm tycker jag att man är lite fel ute. Det handlar om glesbygden. Det handlar om områden där det har varit svårt att skaffa jobb. Det handlar om områden där det med Vänsterpartiets politik skulle vara helt omöjligt att bo och leva i och med att man behöver kunna köra bil också på landsbygden. Det gör er politik, tillsammans med de andra oppositionspartiernas, det tyvärr omöjligt att göra.

Matlandet Sverige är en satsning med breda penseldrag för att skapa jobb inom många olika sektorer. Det kan också ge en spinoffeffekt på olika typer av jobb.

Grisuppfödningen har det väldigt svårt just nu, och de har en puckel att ta sig över. Jag förstår att Jens Holm och vissa av hans kolleger kanske inte vill ha någon grisproduktion över huvud taget i Sverige för att de inte tycker om kött, men det är inte det som det här handlar om. Det handlar om att grisuppfödningen är en del av en levande landsbygd, och den vill vi gärna ha kvar.

Vi är stolta över Matlandet Sverige. Vi kommer att fortsätta att utveckla Matlandet Sverige, och vi kommer att fortsätta att prata om Matlandet Sverige, för det är en fantastisk satsning.

Anf. 55 KEW NORDQVIST (MP) replik:

Fru talman! Åsa, du pratade i ditt anförande om att öka exporten. Jag satt och funderade på att problemet väl snarare är att vi importerar närmare 50 procent och att den svenska produktionen krymper.

Sedan funderar jag på den globala livsmedelsförsörjningen. Hur vill ni i Moderaterna öka Sveriges självförsörjningsgrad? Eller vill ni inte det?

Anf. 56 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Fru talman! Handel är jättebra. På samma sätt som vi importerar kan vi exportera, och det är någonting som får i gång ekonomin i Sverige och skapar fler jobb på landsbygden. Jag ser det bara som positivt.

Vår självförsörjningsgrad i Sverige kan vara en lite känslig fråga att diskutera. Måste man vara självförsörjande när det gäller precis alla produkter? Nej, jag tror faktiskt inte att man behöver det. Vi ska producera saker där vi gör det bäst och billigast, och sedan kan vi exportera och importera produkter. Det är bra för Sverige och skapar fler jobb i slutändan.

Anf. 57 KEW NORDQVIST (MP) replik:

Fru talman! Ja, det är ju känt att Moderaterna tycker så. Bill Clinton sade i ett tal i FN att han hade kommit till insikt om att mat inte är som andra industriprodukter och inte går att handla med på samma sätt. Jag tycker att det är ett lite märkligt svar jag får, att man ska handla med allt. Inser ni inte att vi kan behöva en högre självförsörjningsgrad?

Du talade om efterfrågan från konsumenten, Åsa Coenraads, och att om man vill ha eko köper man eko, men prisbilden är den att när förevararen inte betalar blir den konventionella produkten billigare, och då blir relativt den ekologiska produkten dyrare. Tycker du inte att samhället bör rätta till den orättvisan?

Anf. 58 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Fru talman! Det finns en röd tråd i det som Kew Nordqvist tar upp här, och det är utbud och efterfrågan. Ju större efterfrågan är desto större kommer utbudet att bli, och ju större utbudet är desto mer sjunker priset. Det är ganska enkelt. Om man tittar på prisbilden på ekologiska och närodlade produkter som finns i våra dagligvarubutiker i dag ser man att priserna har sjunkit de senaste åren. Det är för att konsumenterna efterfrågar sådana produkter. Det är jättespositivt om det är det man vill handla.

Jag tror att med en satsning som till exempel Matlandet Sverige och med en politik som gynnar och främjar landsbygden kan vi få en ökad produktion i Sverige. I dag är det inte lönsamt för många bönder att driva livsmedelsproduktion.

Som jag har sagt tidigare vill vi gärna att landsbygden ska kunna stå på egna ben. Underlättar man inte för landsbygden på alla möjliga sätt och på alla olika plan blir det svårt att driva en produktion i Sverige, och då får vi svårt med vår självförsörjningsgrad.

Jag tror inte att man kan tala om livsmedelsproduktion med bara subventioner på själva produkten. Vi behöver tala om infrastruktur också. Där driver den här regeringen en linje som underlättar för landsbygdsbe-

folkningen att kunna leva, bo och verka på landsbygden. Det ger spinoff-effekter för alla möjliga olika företag.

Vi vill ha en levande landsbygd, och då måste vi driva en landsbygdspolitik som fungerar. Det tycker jag att alliansregeringen gör, och oppositionspartierna är ett hot mot landsbygdens framtid.

Anf. 59 NINA LUNDSTRÖM (FP):

Fru talman! Som Åsa Coenraads redan nämnt behandlar vi i betänkandet motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2011. Motionerna tar upp frågor som rör Sveriges landsbygdsprogram, reformering av EU:s jordbrukspolitik, ekologisk odling och många andra frågor. Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet.

Fru talman! Landsbygdspolitiken syftar till att bidra till en hållbar utveckling av landsbygden genom bland annat fler och växande företag samt naturresurser som brukas utan att förbrukas.

Under 2010 påbörjades en särskild riktad satsning inom landsbygdsprogrammet på Sverige – det nya matlandet som omfattar 160 miljoner kronor för perioden 2010–2013. Medlen fördelas till företagsstöd, och åtgärderna är av betydelse främst för visionens fokusområden: primärproduktion, förädlad mat och matturism. Syftet är att uppnå regeringens långsiktiga mål att Sverige ska bli det ledande matlandet i Europa och att skapa bättre förutsättningar för jobb och tillväxt. Visionen är uppdelad i fem fokusområden: måltiden inom offentlig sektor, primärproduktion, förädlad mat, matturism och restaurang.

Turistnäringen fortsätter att växa. Turistnäringen är sysselsättningsintensiv och bidrar till många jobb på landsbygden.

Fru talman! Två miljoner av Sveriges befolkning bor på landsbygden. Det är visserligen en minoritet, men ändå en stor andel av befolkningen. Vissa områden gör landsbygden speciell: företagsstrukturen, infrastrukturen, glesheten, kapitalbildningen och de speciella värden som landsbygden ger vad gäller biologisk mångfald, natur, kultur och en god boendemiljö för många människor.

Även mitt hemlän Stockholms län har landsbygd – hör och häpna.

En landsbygdsdimension behövs i politiken. Det är en viktig aspekt för oss alla.

Fru talman! Landsbygdsministern har framhållit att det är viktigt att den svenska jordbruksproduktionen ges möjlighet att utvecklas. För att underlätta den utvecklingen måste jordbruket marknadsanpassas också i fortsättningen, så att det kan producera det som konsumenterna efterfrågar.

Ytterligare reformer av den gemensamma jordbrukspolitiken inom EU är nödvändiga. Det nuvarande stödsystemet försvårar en marknadsanpassning bland annat genom att vissa stöd är kopplade till produktion och därmed snedvrider konkurrensen på den inre marknaden. En fortsatt marknadsanpassning av jordbrukspolitiken och en utfasning av stöden kommer att underlätta tillväxt, företagsutveckling och ökad sysselsättning i jordbruket och på landsbygden.

Den ekologiska produktionen har varit föremål för många inlägg här i debatten. Jag vill uppmärksamma kammaren på att det på s. 19 finns angivet hur mycket stöd som ges till ekologisk produktion, bland annat

en halv miljard årligen som stöd till jordbrukare med ekologisk produktion.

I Jordbruksverkets regleringsbrev för 2012 anges att minst 5 miljoner kronor ska användas för kompetenshöjande insatser på området måltider inom offentlig sektor, vilket även ska inkludera offentlig upphandling av livsmedel.

Certifierad ekologisk produktion ingår som en del i detta regelförenklingsarbete vad gäller att ytterligare underlätta för ekologisk odling. Flera åtgärder kommer att leda till ett minskat regelkrångel för den ekologiskt certifierade lantbrukaren.

Den 30 maj 2012 kommer Jordbruksverkets uppdrag att se över målen för ekologisk produktion att redovisas. Därför anser utskottet att vi ska avvakta den analysen.

Regeringen arbetar även på EU-nivå för att minska den administrativa bördan för lantbrukare, inklusive de ekologiskt certifierade. I förslaget till en gemensam jordbrukspolitik för åren 2014–2020 kommer, som lagförslagen nu är utformade, dessutom den ekologiskt certifierade lantbrukaren att gynnas på flera sätt, bland annat genom den så kallade förgröningen och som en egen åtgärd med en egen artikel i landsbygdsförordningen.

Fru talman! Jag vill också säga något om skolmaten och offentlig upphandling. Även utbildningsutskottet har behandlat frågan om skolmåltider.

Genom beslut den 13 oktober 2011 uppdrog regeringen åt Livsmedelsverket att i samverkan med Statens skolverk stödja arbetet med näringsriktig skolmat och skolmåltidens utformning. Satsningen ska utgå från den nya skollagens bestämmelse om näringsriktig skolmat. I uppdraget ingår att utforma en informationssatsning om näringsriktig skolmat och målgruppsanpassade utbildningar till ansvarig personal inom skolkök samt till kostchefer, konsulter och ansvariga för upphandling av mat i kommunerna. Syftet med utbildningen ska vara att stärka arbetet med näringsriktig mat och skolmåltidens utformning. Uppdraget ska slutredovisas senast den 12 mars 2014.

Det är i dag kommuner och landsting som ansvarar för att den mat som serveras vid skolor och särskilda boenden är såväl god som nyttig. Här är den offentliga upphandlingen viktig. Men det är också viktigt att det finns engagerad och utbildad personal och att de politiker som styr kommunen eller landstinget engagerar sig i matfrågorna.

Fru talman! Det är i dag möjligt att ge goda förutsättningar för lokala, och många gånger mindre, företag att lämna anbud. Ett sätt är att dela upp upphandlingen så att fler aktörer har möjlighet att lägga anbud. På så sätt blir det en bättre konkurrens och ett större utbud. Ett annat sätt är att leverantörerna bara behöver leverera till ett ställe i en kommun och slipper sköta distributionen till alla förskolor, skolor och särskilda boenden.

Livsmedelsproduktion är en framtidsbransch. Att framställa hälsosamma livsmedel har alltmer hamnat i fokus. Överviktsproblematiken redan i unga år men också diabetes samt hjärt-kärlsjukdomar är delvis kostrelaterade sjukdomar. Just nu samverkar forskare och jordbrukare för att utveckla hälsomervärde, vilket kan innebära viktig produktion både för vårt land och för export.

Prot. 2011/12:107

2 maj

*Landsbygdspolitik
m.m.*

Många av oss har egna erfarenheter av hur viktig kosten är för att värna hälsan. Ibland är det ett påtvingat, ibland ett frivilligt val, men ofta har det positiva effekter.

Slutligen: En levande landsbygd är lika viktig för storstadens människor som den är för dem som väljer att leva på landsbygden – och vice versa. Landsbygd och storstad klarar sig inte utan varandra.

Anf. 60 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag har två frågor till Folkpartiet och Nina Lundström.

Nina! Du sade i ditt anförande att jordbruket måste marknadsanpassas, att man måste producera det som konsumenterna efterfrågar och att ni vill se en utfasning av stöden – jag antar att du menar subventionerna inom jordbruket. Men det känns som att Folkpartiet backar in i framtiden, för ni tillstyrker samtidigt stora nya subventioner inom jordbruket. Matlandet Sverige satsar man 160 miljoner kronor på under de närmaste två åren. Grisindustrin får 440 miljoner kronor under de närmaste fem åren. Är det verkligen Folkpartiets politik, när ni å andra sidan säger att ni vill avskaffa subventionerna?

Min andra fråga är vad Folkpartiet säger till de väldigt duktiga och engagerade forskare på Lantbruksuniversitetet i Uppsala som nu får sina pengar indragna för sin miljöforskning och sin jordbruksforskning. Har ni inte någon finansiering för detta? Ska denna viktiga forskning bara dö ut?

Anf. 61 NINA LUNDSTRÖM (FP) replik:

Fru talman! Det som Jens Holm tar upp från mitt anförande handlar egentligen om två olika delar. Jens Holm refererar till det jag redogjorde för om EU:s gemensamma jordbrukspolitik och synsätten där. Jag är inte helt klar över om Jens Holm anser att EU:s jordbrukspolitik och subventionerna där är någonting som ska talas för och gynnas. Där får Jens Holm återkomma. Förutom EU:s gemensamma jordbrukspolitik tog jag också upp stödet för ekologisk produktion i Sverige, som vi står bakom. Det är regeringens politik, och den står Folkpartiet bakom. Det är också ganska betydande belopp som ges i stöd där. Det är alltså två helt olika delar.

När det gäller SLU:s verksamhet vill jag framhålla att man inte ska blanda ihop hur den totala finansieringsramen ser ut och de besparingar som görs. Forskning i alla avseenden är viktig. Till hösten kommer också en forsknings- och innovationsproposition. Forskningsfrågorna är framtidsfrågor för Sverige. Ska vi hävda oss i en internationell, global konkurrens är det viktigt för oss att vara i framkant.

Däremot tror jag att det är väldigt viktigt att hålla isär vad som är beslut utifrån en budgetram och vad som är indragningar av forskning. Jag är inte helt på det klara med om Jens Holm har beskrivit frågeställningen korrekt.

Anf. 62 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Forskningen på Lantbruksuniversitetet finansieras ju delvis av pengar från handelsgödselskatten. Det fina med handelsgödselskatten är att den har dragit in 400–500 miljoner kronor varje år, som bland annat kan gå till att finansiera jordbruks- och miljöforskning på

Lantbruksuniversitetet. Det är de pengarna som nu är slut eftersom ni har avskaffat den skatten.

Ni i Folkpartiet är mer än välkomna att göra upp med oss rödgröna, så att vi kan införa en skatt på handelsgödsel som både gör att utsläppen kan gå ned och att vi kan finansiera viktig miljöverksamhet, såsom forskning vid Lantbruksuniversitetet. Är det något som Folkpartiet är berett att göra?

Vad gäller subventionerna blir det konstigt. Nina Lundström säger att de subventioner man vill avskaffa är på EU-nivå, men på svensk nivå vill ni införa nya subventioner. Och det är inga små subventioner – det handlar om hundratal miljoner kronor till livsmedelsindustrin och grisindustrin, som inte medför något miljömässigt mervärde. Jag kan tycka att subventioner kan vara bra, men då ska de innebära ett mervärde för miljön och klimatet.

Anf. 63 NINA LUNDSTRÖM (FP) replik:

Fru talman! Låt mig börja med den sista frågan. Vi kunde också uppnå att en del av målet för den ekologiska produktionen skulle avse bland annat grisuppfödning och fågeluppfödning. Där har målet för den ekologiska produktionen uppnåtts, vilket står på s. 18 i betänkandet.

Jag blir lite fundersam över Jens Holms inlägg. Jag tycker mig höra att han försvarar ekologisk produktion men kanske inte just i det här avseendet. Det målet är dock uppnått.

När det gäller handelsgödselskatten har Folkpartiet uppfattningen att kadmium ska beskattas. Det har vi också tydliggjort i andra debatter. En viktig skillnad här är dock att det finns en större principiell diskussion om hur man finansierar forskning. Jag tycker mig höra att Jens Holm är för skatter som är specialdestinerade till forskning. Vanligtvis brukar vi ha ett synsätt att skatter ska komma in till statskassan och sedan fördelas genom olika riktade satsningar. Annars låser man pengarna i ekonomiska konstruktioner som är skattebaserade. Avgifter är en helt annan fråga, exempelvis trängselavgifterna i Stockholms län.

Jag tycker att det är viktigt att skilja mellan hur man finansierar forskning och att det inte är pengar som låses. Det är Folkpartiets uppfattning att skattepengarna ska gå in till staten och att en fördelning sedan ska ske utifrån det.

Hur forskningspropositionens finansiering ser ut och vilken mängd pengar som finns där får vi säkert anledning att debattera i höst när propositionen kommer. Men att de här frågorna är viktiga för Sverige och att vi ska ligga i framkant med forskning också på det här området är självklart för Folkpartiet.

Anf. 64 ERIK A ERIKSSON (C):

Fru talman! Det var egentligen Roger Tiefensee som skulle hålla det här anförandet, men han fick förhinder. Han kanske gör som Eskil Erlandsson och tänker på det gamla talesättet: Även min dräng hade en dräng.

Jag ska göra så gott jag kan även om jag inte sitter i miljö- och jordbruksutskottet längre. Jag gjorde det i fyra år, och det var fantastiskt roligt. Det märks att det är stuns i debatten. Det är frågor som berör. För

Prot. 2011/12:107

2 maj

*Landsbygdspolitik
m.m.*

ordningens skull vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på motionerna.

Jag tycker dock att vissa motioner här ser trevliga ut. Då tänker jag inte bara på de två motioner som jag själv har varit med och skrivit, utan jag tycker att även Ann-Kristine Johanssons motion är intressant och trevlig. Jag inser dock att svaren är klokt formulerade och väl genomarbetade av detta eminenta utskott.

Det finns mycket att säga om det här betänkandet. Jag tycker att det är lite som Gott & blandat – en liten påse med många frågor och mycket idéer om vad vi vill med livsmedelsproduktion, Östersjön och med miljön i stort och smått. Jag skulle vilja returnera med frågan: Är gräset grönare på andra sidan?

Ja, att politiken behöver ha gröna inslag är vi några härinne som är överens om – före detta mjölkbönder och andra. Men för korna är det alltid grönare på andra sidan. De av oss som har jobbat med kor vet att det av någon märklig anledning är så, och för vissa människor också.

Hur var det innan vi blev medlemmar av Europeiska unionen? Var det bra med vår livsmedelsproduktion i Sverige då? Jag skulle säga att det var ganska uschligt. De som inte vill ha subventioner till jordbruket kan ha varit nöjda. Det var 60 kronor per ko i Sverige innan vi gick med i EU. Mer var det inte. Vi var i det närmaste helt avreglerade.

Sedan blev vi medlemmar av Europeiska unionen, och det är väl efter det som vi har tappat när det gäller offentlig upphandling, som ju är en viktig del för att få det offentliga Sverige att fungera. Men varför har vi inte gjort bättre ifrån oss? Förvisso faller inte all skuld på Alliansen och Centerpartiet, i varje fall inte de första nio åren, men vi kan göra mer och bli bättre. Jag anser att en av de allra viktigaste delarna är att se till att just offentlig upphandling görs på ett klokt sätt.

Jag är själv delägare i ett föräldrakooperativt dagis. Vi ser att vi kan göra små upphandlingar. Det är fullt möjligt i dag. Man kanske inte ställer rätt frågor alltid. Det finns kommuner som har gått före med goda exempel – Rättviks kommun, Melleruds kommun och andra – och som törs ställa sig upp och genomföra andra slags upphandlingsförfaranden. Det är väldigt bra.

I debatten känns det som om vissa frågor egentligen är lokala och mer handlar om kommuner och landsting medan andra har helt och hållet med staten att göra. Det är väl så att det hänger ihop.

Varför har vi då en självförsörjningsgrad som är knappt 50 procent när det gäller livsmedel i dag? Det är nästan som i mitt kära och vackra grannland Norge – jag bor ju ganska när norska gränsen. Jo, det beror bland annat på att vi har ett högt kostnadsläge för att anställa människor, för att frakta produkter och för att bedriva produktion. I jämförelse med många andra länder är det högt. Detta är ingen nyhet för den här kammaren, men jag tycker ändå att det är värt att rekapitulera lite grann.

Vi har inte varit tillräckligt snabba med att parera detta sedan EU-inträdet. Nästan 50 procent är importerade livsmedel i dag. Den danska fläskfilé som vi köper i affären kostar minst det dubbla i en dansk affär. Det handlar alltså om att vara en skicklig företagare. I det här fallet handlar det om köttproduktion, men företagare är även lantbrukare – dem vi talar om i den här debatten.

Vill vi ha öppna landskap, vilket jag tror att nästan samtliga svenskar vill – det är viktigt för att en bygd ska kunna vara en bra arbetsplats och också ett rekreationsområde för många – krävs det att det finns djur, framför allt nötkreatur. Det är av största vikt. Det finns inget som slår detta när det gäller att hålla landskapet öppet och hindra förbuskning och sly. Jag väljer att tala om detta i första hand och inte så mycket om forskare och deras tjänster.

Om inte lantbrukaren finner lönsamhet i det han eller hon håller på med läggs produktionen ned. Det har vi sett i Sverige. Flera goda talare har talat om den ekologiska livsmedelsproduktionen. Den är jätteviktig, tycker jag personligen. Jag har själv aldrig använt besprutningsmedel, men det är också en kostnadsfråga. Det krävs mycket stora kunskaper för att ställa om till ekologisk produktion. Det räcker inte med en riksdag som anslår pengar. Det krävs mycket kunskap, klokhet och en hel del tur med vår Herre när det gäller väder och vind.

Det är klart att vi är överens om att ekologiska livsmedel är bra. Låt mig dock kort blicka på den motion jag har varit med och skrivit under och säga att förutsättningarna för att vi ska kunna ställa om den andel som i dag inte är ekologiskt jordbruk är att den andelen finns kvar. Annars har vi inga bönder som producerar ekologiska livsmedel. Det kan vi bara glömma, om vi nu inte får en väldigt stor grön våg av människor som väljer att flytta ut från våra större städer och kanske starta som lantbrukare.

Startsträckan är oändligt mycket längre om man ska gå från noll i kunskap till att bli ekologisk bonde. Jag vet att det finns de som har lyckats – all heder åt dem – men det är ett jättestort kliv. Vi satsar i dag stora pengar från staten på ekologisk livsmedelsproduktion, och vad händer? Jo, vi konsumenter är inte köptrogna. Den mjölk som produceras lokalt i Värmland säljs som vanlig standardmjölk. Då har något misslyckats. Det kommer inte bara an på politiken, utan det gäller hur vi egentligen handlar. Vad tycker vi är viktigt?

Vi har 16 miljömål som revideras. Riksdagen har slagit fast dem. Det är demokratiskt och i all ordning. Man hur är det egentligen med vår befolkning? Det kanske är ett upplysningsarbete som behövs.

Bara detta att vi satsar på ekologisk produktion innebär inte

1. att det blir lönsamhet för lantbrukaren, i producentledet,
2. att konsumenten självklart handlar de ekologiska varorna,
3. att det blir en nytta för produktionen som man kan se.

Jag vill återkomma till att djuren är viktiga. Matlandet Sverige har fått både ris och ros i debatten hittills. Låt mig säga: Jag tycker personligen inte att Matlandet Sverige är världens mest omvälvande händelse i svensk historia. Det är roligt för Eskil Erlandsson, och det är roligt för några andra också. Men det är väl roligt om vi är några svenskar som kan vara stolta över vår gamla pölsa och vår husmanskost och för all del vegetariska alternativ, om vi vill ha det. Det är väl inte fel?

Det är väl klart att vi ska satsa på Matlandet Sverige. Finns det en fransman som över huvud taget tvekar om att säga att fransk mat är bra? Och vi andra håller med – åtminstone de flesta tycker att fransk mat är god.

Jag tycker att det är jättebra att det finns en satsning på detta.

I landsbygdsprogrammet – som för övrigt Erlandsson ha all kredd för, herr talman, att han iscensatte så pass snabbt och fick upp på bordet bland det första han gjorde 2006–2007 – fanns det outnyttjade poster. Det är väl där vi ser att oppositionen lite grann laddar för att använda dem. Används de inte ska de kunna riktas om. Därför tycker jag att det är klokt att det har förts in satsning på biogas. Den möjligheten har funnits och används framdeles.

Helt kort om biogas: Varför används den inte bättre? Ja, om vi bönder hade varit lite kvickare i huvudet hade vi väl själva byggt anläggningar långt tidigare, innan politiken fick upp ögonen för biogasen. Det har ändå hänt en hel del.

Jag tror inte i första hand att biogasen ska fraktas in till städerna, även om inte jag ska avgöra det. Men om jag får tro något – även om man inte fick det förut: En gasklocka på varenda gödselbrunn är en alldeles utomordentligt klok investering för den enskilde jordbruksföretagaren men också för vår miljö och vårt klimat.

Jag inbillar mig att det rimliga är att lantbruket i första hand använder biogasen. Därutöver kan en marknad använda resterande biogas, om det finns avsättning för den.

Det var några korta kommentarer. Om landsbygden ska kunna utvecklas tror jag att det krävs stabila spelregler. Det krävs framför allt att det finns goda förutsättningar för att driva företag i Sverige. I annat fall kan vi se på hur det gick på andra sidan Östersjön, på den tid när det inte var fritt företagande där. Det fick stora negativa konsekvenser för djurskyddet, miljön och faktiskt även för konsumenterna.

Herr talman! Helt kort om reservationerna, så jag kanske får en replik om jag lyckas reta upp någon. När det kommer till mål för livsmedelsproduktion, reservation 1: Jag tycker ändå att det faller under den politik som förs i dag. Framför allt har vi något att se fram emot, och det är översynen av CAP, EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Vi är inte ett enskilt land i en stilla öken långt uppe i norr, utan vi är i dag en del av något större. Det är till nytta även för miljöfrågorna.

(Applåder)

Anf. 65 PYYRI NIEMI (S) replik:

Herr talman! Först vill jag välkomna Erik A Eriksson till debatten. Det känns bra att ha dig här. Det var också ett friskhetstecken att Erik A Eriksson hade en något mer nyanserad bild av Matlandet Sverige. Det tycks ju ibland vara ristat i sten att det inte går att ha någon bra debatt kring det. Jag välkomnar alltså de inspelen.

Erik A Eriksson nämnde självförsörjningsgraden. Jag har några korta frågor.

Vad är Centerns uppfattning om hur stor självförsörjningsgrad det bör vara i Sverige? Hur mycket ska vi producera åt oss själva? Det är den första frågan.

Hur stor andel ekologiskt odlad mark bör vi ha i Sverige fram till 2020? Det är den andra frågan.

Det tredje tycker jag är lite mer intressant att resonera kring. Åsa Coenraads svarade att det egentligen inte behövs några subventioner för ekologisk odling. Men Erik A Eriksson gav mig känslan att det skulle

behövas någon form av subventioner för att få till mer ekologisk odling, eftersom det inte gör sig av sig självt. Utveckla gärna ett svar på det!

Prot. 2011/12:107
2 maj

Anf. 66 ERIK A ERIKSSON (C) replik:

Herr talman! Jag vill tacka Pyy Niemi för möjligheten att få dryfta frågorna lite vidare.

Vad gäller självförsörjningsgrad anser inte Centerpartiet att det ska vara satt något tal eller någon gräns. Jag bara konstaterar att dagens situation innebär att allt fler lantbrukare slutar där vi egentligen skulle ha ett generationsskifte. Jag tycker snarare att krutet ska sättas in där än att vi kanske ska satsa på att slå fast ett mål. Det riskerar att bli så att politiken sätter upp ett tak, ett mål eller ett önskemål som det sedan blir omöjligt att nå.

Exemplet är väl regelförenklingar. Där lovade man att man skulle minska regelkrånglet med 25 procent. Erlandsson är väl den enda som kanske har lyckats med den siffran. Det är otroligt svårt, när man kommer till sådan materia, att sätta upp ett mål. Detta tror jag är ännu svårare, eftersom det handlar om fria företagare, som i princip kan välja att emigrera allihop, så att vi kan stå inför en mycket besvärlig situation att inte ha några bönder, även om jag inte tror att det blir så.

Den andra frågan ber jag att du repeterar för mig.

När det kommer till ekoodling: Jag tycker inte att det ska behöva vara subventioner. Man har redan tidigare sett skillnader när det kommer till mjölkproduktion, som är det jag kan bäst. Den ekoodlare som har haft mjölkproduktion har haft ett bättre netto än den som har varit konventionell.

Vad gäller förbrukaren har det ändå fungerat bra med den modell som fanns tidigare. Problemet finns i konsumentledet, när konsumenterna inte köper produkten utan den blir stående i hyllorna och kanske blir tillbaka-körd och i bästa fall blir biogas och inte ens det. Då har vi i alla fall inte lyckats.

Jag förstår andemeningen och tanken med att man ska satsa mer på detta. Men vi måste nog se till att det harmonierar mycket bättre, att vi får ett jordbruk som i så fall har tid på sig att ställa om, ungefär som man ställer om en bilpark eller en motorflotta. Detta är ännu krångligare än att ställa om en motor.

Anf. 67 PYY NIEMI (S) replik:

Herr talman! Jag fick svar delvis. Jag respekterar resonemanget kring självförsörjningsgraden. Men jag har vid ett antal tillfällen diskuterat med landsbygdsministern om detta med självförsörjningsgrad, och jag har också till landsbygdsministern ställt flera frågor om livsmedelsstrategi och förväntat mig att få något slags uppfattning om vart vi är på väg.

Hur mycket borde vi producera i Sverige för att det ska vara skäligt, för att vi ska kunna upprätthålla en levande landsbygd, för att vi ska kunna ha en bra, sund djurhållning och så vidare? Vi befinner oss i ett läge där den europeiska jordbrukspolitiken styr upp väldigt mycket av den produktion som sker i Sverige.

Men jag har aldrig fått något annat svar från landsbygdsministern. Jag förväntar mig naturligtvis inte att Erik A Eriksson ska kunna ge alla svaren, nu när han fick hoppa in i debatten.

*Landsbygdspolitik
m.m.*

Men det är lite bekymmersamt när Matlandet Sverige i dag enligt landsbygdsministern är svaret på alla de frågor som jag har ställt. Det innefattar allt detta med självförsörjningsgrad, det innefattar allt detta med livsmedelsstrategi, det innefattar också all den ökade sysselsättning som man enligt Moderaterna får inom landsbygden och så vidare.

Då blir jag lite förvånad över att vi aldrig någon gång kan få ett rimligt svar. Jag tyckte i alla fall att det fanns en ansats till att Matlandet Sverige nu kanske är lite mer pittoreskt. Men jag ska kanske inte säga det, för det är bra att vi höjer upp värdet på svensk matproduktion – det tycker vi socialdemokrater också. Men jag tycker att ansatsen kring Matlandet Sverige har fått väldigt stora proportioner i förhållande till vad som har sagts och vad som har blivit utfallet.

Min fråga är då: Finns det några tydliga, mätbara mål, som man kan mäta ut från Matlandet Sverige? Kan vi över huvud taget mäta in detta med ekologisk odling? Den ambitionen fanns ju tidigare, när man kom till makten 2006. Då satte man upp nivåer för ekologisk produktion och ekologisk odling.

Vad anser Centerpartiet om det?

Anf. 68 ERIK A ERIKSSON (C) replik:

Herr talman! Tack också för de frågorna! Jag tycker att Matlandet Sverige är bra och skulle önska att alla står bakom det, så att vi kan stå upp för våra svenska matvaror, att det är positivt. Nackdelen med att vara emot eller ifrågasätta Matlandet Sverige alltför mycket är ju att det faller tillbaka. Det är i dag svårt att stå upp för ett lands livsmedelsproduktion. Det är stenhård konkurrens.

Vad jag menade med mitt inlägg var att Matlandet Sverige inte är svaret på allt. Där ligger inte all strategi. Våra företagare behöver inte ha kilometerskatt, de behöver inte ha extra skatter, och de behöver inte ha någon extra handelsgödselskatt, som någon anförde tidigare. Vad som händer då är att det läggs kostnader ovanpå. Då läggs fler lantbruk ned, och då har vi snart inget matland Sverige att prata om.

Därför vill jag inte ha några särskilda, fasta siffror, utan jag vill att detta ska vara något som bidrar positivt. Men jordbrukspolitiken står inte för sig själv. Den är en del av ett samhällsbyggande, där vi måste se till att allt fungerar.

Livsmedelsproduktionen är till för att producera sunda och säkra livsmedel, så att vi känner att vi kan lita på vad vi äter.

Hittills har vi kunnat göra det vad gäller svenska livsmedel. När det är 50 procent av det som finns på vår svenska marknad har vi ett problem. Jag tror att Matlandet Sverige, och för all del andra engagemang, kan vara ett sätt att stärka och lyfta näringen.

Det finns ganska många inom Kocklandslaget och andra som har efterfrågat att få lite skjuts i det hela. Det handlar inte bara om att marknadsföra kött, som någon nämnde tidigare. Det är mycket annat som rymms under detta i vår matproduktion, vilket jag är väldigt glad över.

Jag är också glad över att det är flera talare som har nämnt att energiproduktionen ska gå hand i hand här. Vi slänger i dag mycket mat. Det är förskräckligt och bedrövligt. Man önskar att detta kan knyta ihop säcken. Jag hoppas att det kan bli så.

Herr talman! Det är inte lätt att ställa sig i talarstolen efter Erik A Eriksson som har både kunskapen, kompetensen, humorn och värmländskan. Det är ljuvligt att igen lyssna till dig Erik från utskottets sida. Du säger nämligen ganska många sanningar som jag tror att vi allihop kan skriva under på.

*Landsbygdspolitik
m.m.*

Jag får ha lite frökenfasoner och upprepa en del av det som har sagts tidigare och kanske lägga till en något ny vinkel på någon punkt.

Vi debatterar landsbygdspolitik. Landsbygden och dess politik, är det någonting särskilt utöver all annan politik? Svaret är både ja och nej. Ja, därför att olika delar av vårt land har så olika förutsättningar. Nej, därför att vi har regelverk och lagar som täcker hela riket, eller för den delen inom detta område till stora delar hela Europeiska unionen. Det sista är icke att förglömma.

Herr talman! Efter drygt fem år som riksdagsledamot blir jag alltmer övertygad om att vi verkligen behöver en tydlig landsbygdspolitik. Det är inte bara därför att vi har ett landsbygdsprogram som ska genomföras där vi ska se till att få hem som mycket som möjligt av de resurser som vi har transfererat till unionsnivå utan därför att vi behöver en politik som möjliggör att vi kan leva och verka i hela landet.

Det är vårt moraliska ansvar i denna kammare att se till att det finns livsutrymme och livsmöjligheter i hela landet. Vi ska producera – för att föregå Pyry Niemis fråga – så mycket som möjligt av det vi själva behöver utifrån de givna förutsättningar och regelverk vi har att följa. Vi har en oerhört duktig kår som jobbar på lantbrukssidan.

Dagens betänkande behandlar ett antal motioner som väckts under allmänna motionstiden. Det gör det möjligt att tala om det som hjärtat är fullt av. Grundbulten för landsbygden måste vara ett reellt och reellt levande jordbruk och landsbygdsföretagare som har möjlighet att utvecklas på ett bra sätt.

Regeringen har denna period och förra perioden gjort ett antal satsningar. Även jag ska nämna ”Sverige – det nya matlandet”. Det är en viktig faktor. Det gäller oavsett, mina kära vänner, hur mycket pengar vi har satsat på detta. Jag har suttit i ett annat utvärderingsarbete tidigare i dag. Det är inte alltid pengar som är det viktigaste. Det är hur vi agerar, hur vi kommenterar och hur vi debatterar.

Bara detta att vi nu talar om den livsmedelsproduktion med hög kvalitet som vi har i Sverige gör att vi får en näring som med mycket större stolthet kan utveckla den vidare. Det gör att vi som konsumenter också får en större möjlighet att köpa och använda den om vi så är privatkonsumenter eller gör det utifrån att vi har ett offentligt ansvar.

Det är glädjande att se att det just nu tävlas i offentlig mat. Vi har duktiga personer inom mat i den offentliga världen som ser till att vi kan få världsklass även på den. Det är oerhört viktigt att vi avsätter resurser, vilket regeringen har gjort, för att se till att vi får upp kvaliteten. Det får vi genom kompetens och kunskap hos dem som gör jobbet.

Herr talman! EU:s gemensamma jordbrukspolitik är en viktig nyckelfaktor. CAP:en, som vi säger, måste formas på ett sådant sätt att den ger reell återväxt, återbruk och återmöjligheter för svenskt lantbruk.

Det får inte vara så att den nya programperioden gör att svenska lantbrukare missgynnas. Det är en av de viktigaste uppgifter vår lands-

bygdsminister har. Det gäller oavsett hur stor i kronor eller i euro räknat budgeten kommer att bli. Vi måste se till att den djurvelfärd som vi är stolta över och det miljöarbete som har gjorts och fortsätter att göras svenska jordbrukare inte missgynnas genom att vi nu kanske skapar stöd i andra sammanhang där våra jordbrukare har fått göra det på egen bekostnad och därmed skulle missgynnas.

Herr talman! Jag dristar mig att säga att Erik A Eriksson får utgöra ett exempel på driftigheten i vår kår, även om han nu mer eller mindre har lämnat den. Min dräng hade också en dräng, sade han. Jag får peka på att de drängar vi nu behöver framgent måste få kompetens, utbildning och känna en stolthet över det man vill göra.

Det är därför oerhört viktigt att vi fortsätter satsningarna på en god utbildning, en god kompetensutveckling och att vi använder det kommande landsbygdsprogrammet på ett sätt som möjliggör för alla att verka som lantbruksföretagare.

Herr talman! Det har också talats mycket om att vi ska använda de resurser som finns på ett bra sätt. Men det gäller också att producera drivmedel. Jag tänker inte upprepa vad tidigare talare har sagt. Men jag ser med stor förhoppning fram emot att vi vid det kommande landsbygdsprogrammet och kanske även dessförinnan kommer att kunna ta till oss och omsätta det som bland annat Energimyndigheten har sagt i resurser och möjligheter för ytterligare utveckling.

Det är oerhört centralt att vi kan ta till vara det som vi har sett som ren skit, på ren svenska, och använda den till någonting ännu bättre. Det handlar först om att driva våra traktorer och kanske så småningom våra bilar på den och sedan använda den som gödselmedel som har en betydligt bättre kvalitet än vad den hade från början.

Herr talman! Det debatteras också mycket i denna kammare om ekologisk produktion och ekologiskt lantbruk. Jag är personligen ganska trött på den motsättning som vi målar upp. Det ekologiska har varit och är en föregångare på många sätt. Men det konventionella jordbruket har gjort stora omstruktureringar, förändrats, förfinats och använder sina resurser på ett mycket mer optimalt sätt i dag än för låt säga tio femton år sedan.

Vi behöver fortsatt satsa på både och. Det konventionella lantbruket kommer att vara en av de viktiga faktorerna för att vi ska ha en landsbygd som lever, och det ekologiska har sin givna plats.

Herr talman! Låt oss inte se motsättningarna utan se dem som komplement. Låt oss ta det ansvar som vi måste göra för vårt eget land och en levande landsbygd men också för det internationella perspektivet och producera livsmedel på ett hållbart sätt i Sverige.

Jag yrkar därmed bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

Anf. 70 TINA EHN (MP):

Herr talman! Jag kan börja med att ställa mig bakom Miljöpartiets reservationer. Jag yrkar för tids vinning nu inte bifall till någon här.

Betänkandet heter *Landsbygdspolitik m.m.* Jag tycker nog att politik som sägs vara landsbygdspolitik behandlas besynnerligt i vår politiska dagordning. Det är ett slags jordbruksstuprör, eller kanske plogfåra är

mer lämpligt i sammanhanget. Dessa plogfårar brukar man harva emellan. Då blir det en helhet, en såbädd.

Landsbygd är så mycket mer och omfattar så många fler områden än de areella näringarna, även om de är historiskt förknippade med vad som sker på landsbygden. Jag tänkte dra lite bredare penseldrag. Jag hoppas att jag inte avviker för mycket från ämnet.

I Sverige som i övriga världen har vi en urbanisering, en flytt från stad till land, med en ökad koncentration i våra boendestrukturer. På många ställen töms landet omkring oss på folk, och städerna växer så att det knakar.

Debatten pågår, inte minst genom den bok som Kristina Mattson skrev, som heter *Landet utanför*. Förra sommarens radioprogram om det kluvna landet är också väldigt intressant.

Den här debatten har pågått i årtionden. Samtidigt har det pågått diskussioner och kommit förslag om kampen för att landsbygden ska överleva, återinflyttas och utvecklas.

I dag finns det orter där man lyckats vända trenderna, men många gånger är det väldigt sårbart. Och det är svåra utmaningar att långsiktigt behålla de framgångar man tillfälligt haft.

Stora samhällsförändringar påverkar oss och ger effekter som inte är lätta att sätta fingret på. Men oftast vet vi att när en skola läggs ned på en ort har den orten förlorat möjligheten att locka till sig barnfamiljer. När en bensinstation slår igen vet vi att vi måste åka mycket längre bort för att få tag i bränsle till bilen.

Men det finns annat som det är svårare att omedelbart förstå effekterna av. Det som brukar kallas för effektiviseringar av bland annat statliga myndigheter leder till att allt färre människor arbetar över hela landet. Verksamhet koncentreras till stora orter eller städer. Samtidigt urholkas servicen alltmer i glest befolkade områden.

När en bygd blir fattigare på människor minskar möjligheterna för dem som bor kvar. Det blir en brist på vänner att träffa och umgås med. Bristen på flera generationer med olika erfarenheter och behov betyder också att mångfalden minskas.

Den motion som jag väckte i höstas, som handlar om landsbygdspolitik, har som utgångspunkt att visa på det ömsesidiga beroendet mellan stad och land samt uppmärksamma behovet av att inkludera landsbygden och dess befolkning i den övergripande samhällsplaneringen.

De areella näringarna har i hög grad förändrats, och det har rasat i väg till en ganska stor förändring. En brytpunkt var faktiskt EU-inträdet. Det har gett oss en gemensam politik på flera områden, och jordbrukspolitiken är ett stort område.

EU-medlemskapet har gett oss ett system som vi ska inrätta oss i. Det är ett system som vi i Sverige också ska vara med och utforma, och det arbetet pågår just nu. Men det upplevs som abstrakt för många människor. Samtidigt vet vi att jordbrukare i dag i Sverige många gånger måste använda sig av det här systemet för att klara sig. De hade kanske gärna sluppit det. De hade kanske gärna använt den här tiden till att gå ut och bruka sin åker i stället för att sitta och fylla i blanketter. Men vi lever i det här systemet i dag. Det är komplext, och vi vill vara med och påverka det, så att det blir bättre.

Vi i Miljöpartiet anser att vår jord, vårt jordbruk och vår livsmedelsproduktion är så starkt förknippade med grunden för våra livsförutsättningar att det som ytterst behöver styra hur och vad vi producerar är de ekologiska systemen och hur mycket vi belastar dem.

Vi anser också att den produktion som belastar just vår miljö, det ekologiska systemet och framtiden är det som vi behöver forska runt. Vi behöver anpassa oss till och gynna det som vi kommer fram till är bra. Det gäller allt från pollinerare och växelgrödor i jordbruket till hur vi gynnar mykorrhizan i jorden. De pengar som kom från handelsgödsel-skatten behövs till forskning för att utveckla mycket av det här.

Jag tänkte också säga någonting om att alliansregeringen ofta pratar om Matlandet Sverige. Vi har hört det i dag. Vi hör det ofta ute i landet. Vi hör om matturism, om landsbygdsutveckling och så vidare. Man pratar om vikten av ett miljövänligare jordbruk. Men i akt och handling upplever vi många gånger att det görs tvärtom.

I dag kan vi läsa om motioner från representanter från Centerpartiet som i stort sett tycker att man inte behöver satsa så mycket på den ekologiska produktionen i förhållande till den andra produktionen. Så upplever jag det hela i alla fall.

Samtidigt läser vi i betänkandet att antalet företag inom livsmedelssektorn med småskalig produktion och gårdsförsäljning ökar. Och det är en ökad efterfrågan på ekologisk produktion och mat med lokal prägel.

Precis som Åsa Coenraads läste upp nådde den ekologiska produktionen, enligt Jordbruksverkets statistik, inte upp till de tidigare gällande målen, och den inhemska efterfrågan är betydligt större än produktionen. Den inhemska efterfrågan på ekologiska livsmedel är alltså större än produktionen, och det innebär att vi importerar ekologiska livsmedel. Alla vi som sitter här tycker att vi ska öka den svenska produktionen. Alltså finns det mer att göra. Här finns det en stor potential, och här behövs politik. Det är det som är så viktigt i den här debatten.

Det enda som tas upp av min landsbygdsmotion i den här kammaren i dag, under rubriken landsbygdspolitik, är frågan om tillagningskök. Att det är krångel med den offentliga upphandlingen och vilka kravspecifikationer som är möjliga att ha är jag mycket väl medveten om efter att ha varit ute och pratat om offentlig upphandling i skolor och i kommuner. Jag har upptäckt vilket otroligt arbete man behöver bedriva för att nå det man vill ha. Här behöver vi jobba tillsammans allihop för att lösa alla de knutar som fortfarande finns. Jag beundrar de människor som verkligen lyckas i kommunerna.

Min motion handlar egentligen inte om just upphandlingen utan om fenomenet att tillagningskök försvinner. Att kunna välja närproducerat och ekologiskt är något som många fler vill göra i de offentliga köken, men problemet är att tillagningsköken läggs ned på sjukhus, äldreboenden och skolor. De stängs och ersätts med mottagningskök där färdiglagad mat bara värms upp före servering. I stället lagas maten i stora industrianläggningar, och den färdiglagade maten transporteras långa sträckor. Tillagningsköken är många gånger nödvändiga för att man ska kunna välja närproducerade varor.

Vi har drivit ett förslag i Miljöpartiet om det som vi kallar för skolkökslyft och om att ställa krav i den offentliga upphandlingen som gynnar lokal matproduktion. Vi vill att man i riksdagen, i kommuner och i

landsting ska satsa på en vällagad, ekologisk och närodlad mat med genuin smak. Vi är övertygade om att det är viktiga förslag för att gynna lokal kvalitativ matproduktion.

I det sammanhanget vill jag uppmärksamma att Matlandet Sverige också ska kunna lyckas med att producera lokalt. Man ska kunna tillaga det och kunna äta det. Då krävs det att vi tittar på det här med en bredd.

För övrigt när det gäller landsbygdspolitik finns det mycket som den här regeringen kan göra, och som de skulle ha gjort, för att lyfta landsbygden i ett bredare perspektiv. Det har funnits utredningar – *Se landsbygden!* Det har kommit ett förslag om bättre offentlig service. Det kommunala utjämnningssystemet debatteras. Senast i går läste jag att 55 nya statliga myndigheter har kommit till, men hälften av dem har hamnat i huvudstaden.

Bredbandsfrågan är avgörande för landsbygden. Energisatsningen är avgörande för landsbygden. Företags möjlighet till rätt kompetens är avgörande för landsbygdsföretagen, och då bör man inte dra ned på resurser till de mindre högskolorna.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 13 §.)

11 § Kemikaliekontroll

Kemikaliekontroll

Föredrogs

miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2011/12: MJU18

Kemikaliekontroll.

Anf. 71 JOHAN LÖFSTRAND (S):

Herr talman! Vi ska nu debattera miljö- och jordbruksutskottets betänkande nr 18 om kemikaliekontroll. I betänkandet behandlas ett antal motioner från den allmänna motionstiden som tar upp bland annat EU:s kemikalielagstiftning Reach, det nationella kemikaliarbetet, bekämpningsmedel, nanoteknik och kemikaliekrav vid upphandling.

Det är en stor blandning av frågor, och i betänkandet finns det ett antal socialdemokratiska reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 2.

Herr talman! Kemikalier finns runt omkring oss och överallt. I dag finns det över 100 000 registrerade kemikalier, och man kan säga att de finns i stort sett överallt i vårt moderna samhälle. Vissa kemikalier är farliga för hälsan, för vår omgivning och för vår natur. Andra är helt ofarliga och påverkar varken levande eller döda ting.

Många av dem är av naturlig karaktär och finns i vår omgivning och i vår natur fast kanske inte riktigt i de koncentrationer som vi människor har tagit fram dem i.

Jag tycker att samhällsdebatten kring kemikalier i mångt och mycket är alldeles för liten. Vi skulle behöva diskutera kemikaliefrågan mycket mer. Det händer med jämna mellanrum att man får se olika typer av skräckrubriker i tidningarna om enskilda ämnen som har påverkat någon

Prot. 2011/12:107
2 maj

*Landsbygdspolitik
m.m.*

eller några eller som skulle kunna påverka någon eller några. Men samhällsdebatten dör oftast lika fort som tidningarnas intresse.

Jag tycker att vi bör ha en ständig kemikaliedebatt. De effekter och framför allt de kombieffekter som olika kemikalier kan ha på vår omgivning, på oss människor och på vår natur skulle nämligen behöva utredas mycket mer. Framför allt skulle vi behöva få en mycket bättre kontroll av och förståelse för hur de här olika effekterna faktiskt påverkar oss.

Här finns det mycket kvar att göra. Jag tror till exempel att väldigt få människor är medvetna om vilka kemikalier eller olika typer av ämnen som en stor del av de produkter man köper i dag innehåller. Det är oerhört problematiskt att man som konsument i dag inte riktigt vet eller har kunskap om vad olika produkter, från en mobiltelefon till en smörgås, kan innehålla.

När vi pratar om kemikalier och framför allt om att begränsa kemikalier i vår vardag ska man också vara medveten om att det skulle få ganska stora konsekvenser, för utan kemikalier och utan de tillsatser som finns tror jag att vi skulle ha svårt att sammanbinda det moderna samhället, den stressiga vardagen och det liv vi lever i dag. En hel del kemikalier har ju positiva egenskaper, till exempel som att öka livslängden på ett antal livsmedel och göra vissa produkter mer färgglada.

Det finns också egenskaper som skyddar mot brand, fukt och så vidare, och när man diskuterar vilka kemikalier som ska finnas och inte finnas i samhället är det också viktigt att fundera på hur det kommer att påverka det samhälle vi har byggt upp. Den balansgången är oerhört svår att hitta i ett system där vi både har säkra och fungerande kemikalier samtidigt som vi måste vara trygga med de produkter vi använder oss av.

Kemikaliers fördelar måste vägas mot nackdelarna, och vi måste hela tiden ha respekt för vad som komma skall. Problemet som jag och Socialdemokraterna ser är att kemikalieanvändandet i dag ökar. Det kommer nya kemikalier, och ett av de problem som dykt upp på sistone är att när en kemikalie förbjuds skapas en ny med exakt samma egenskaper för att kunna nyttjas under den korta perioden tills kemikalien återigen blir förbjuden. Ett annat problem är när industrin i många fall använder sig av kemiska råvaror i stället för naturliga råvaror för att göra produkter billigare utan att egentligen informera konsumenterna om dessa konflikter och problem.

Vi behöver som sagt en säkrare kemikalieanvändning. Kontrollen och tillsynen på det här området är oerhört viktig, och jag tycker att det behöver göras mer. I dagens samhälle finns det kontrollmekanismer, men de är inte på något sätt tillräckliga. Framför allt tycker jag inte att man informerar tillräckligt mycket om olika typer av kemikalier och hur de kommer att påverka både oss och vår närmiljö. Jag anser därför att det behövs ett mer transparent och tydligt uppföljningssystem för hur våra kemikalier tar sig genom våra kretslopp och framför allt genom samhällssystemet.

Herr talman! I betänkandet finns ett antal motioner som behandlar EU:s kemikalielagstiftning Reach. Det är oerhört viktigt att vi har ett internationellt samarbete, men det är också viktigt att detta samarbete hela tiden utvecklas. Reach har på många sätt inneburit en positiv viljeinriktning inom EU, men det finns fortfarande väldigt mycket att göra.

Här tycker jag att Sverige fortfarande är alldeles för passivt. Regelverket behöver skärpas, och principer om att ersätta farliga kemikalier med mindre farliga kemikalier måste intensifieras. Det handlar om att vi måste öka takten när vi analyserar vilka ämnen som är farliga. Vi måste sätta upp fler ämnen på den så kallade kandidatlistan, och vi måste se till att kontrollen och efterlevnaden av Reach förbättras. Jag tror att vi framgent måste arbeta för att utveckla Reach till någonting mer än det är i dag.

Herr talman! Jag går vidare till miljömålen och framför allt miljömålet om en giftfri miljö. Regeringen fattade nyligen beslut om ytterligare 13 etappmål för att uppnå miljö kvalitetsmålen. Regeringen och miljöministern slog på stora trumman i förra veckan och menade att nu visar man handlingskraft och kommer med ett antal konkreta förslag som kommer att lösa problemen med att nå de olika miljömålen.

Det som är mest förvånande är att dessa 13 etappmål i stort sett är identiska med de etappmål som Miljöberedningen föreslog i december 2010. Har regeringen inte kommit längre? När ska vi få se något mer än bara mål? Regeringen pratar väldigt mycket, men det händer väldigt lite.

De etappmål som vi har sett nu är i många fall bra, men de borde för länge sedan ha lyfts fram och gjorts till mål. Framför allt: När får vi se åtgärder? När får vi se styrmedel, och när får vi se skarpa förslag om hur dessa mål ska kunna efterlevas och uppnås? På det här området som på så många andra områden finns det mål, men det finns inga styrmedel och inga skarpa förslag om hur vi ska nå upp till dessa mål.

Senare i vår kommer Miljömålsberedningen att lämna ett betänkande till regeringen vars syfte är att hitta ett antal punkter kring hur vi ska nå miljö kvalitetsmålen, bland annat målet om en giftfri miljö. Den slutsats man redan nu kan dra är dock att man inte kommer att nå det mål som är satt till 2020. Regeringen och miljöminister Lena Ek har sagt att just målet om farliga ämnen är ett av de områden som regeringen har prioriterat och ska prioritera absolut mest. Men varför händer det då ingenting? Om det här är ett av regeringens mest prioriterade områden, varför får vi då inte se några konkreta åtgärder? Varför får vi bara se mål som vi för länge sedan visste att vi borde ha antagit i den här kammaren?

Herr talman! Enligt Naturvårdsverket kommer Sverige endast att uppnå två av de nationella miljömålen till 2020 – Skyddande ozonskikt och Saker strålmiljö. Övriga mål tror man inte att vi kommer att uppnå om det inte tas ordentligt tag i att skapa styrmedel och ordentliga konkreta förslag som ger effekt.

Regeringen och miljöministern har högt satta ambitioner, men när ska vi få se något konkret så att vi kan nå dessa mål?

(Applåder)

Anf. 72 HELENA LEANDER (MP):

Herr talman! Här om dagen pratade jag med min kompis Cissi. Hon är gravid med sitt första barn, och det är så klart väldigt många frågor som virvlar runt i hennes huvud just nu. En av dem handlar, lite otippat, om kemikaliepolitiken. Hon har nämligen sett en dokumentär om hur många farliga ämnen som hon har i sitt blod och som nu vandrar rakt över till den lilla människa som växer i hennes mage. I den där magen är inte barnet så himla skyddat, utan tvärtom utsätts det för kemikalier som även

i pytt små doser kan ge stora effekter. I den känsliga utvecklingen när en cellklump ska bli en hel människa med armar och ben och alla organ på rätt plats är det inte mycket som krävs för att någonting ska gå fel, särskilt inte med de hormonstörande kemikalierna som kan ge oväntade effekter även i väldigt små doser. Det här var ingen gåva Cissi ville ge till sin bebis.

Samtidigt visste hon inte riktigt vad hon skulle göra för att undvika det här. De ämnen som riskerar att skada hennes bebis finns överallt omkring oss, från plastförpackningarna som vi har vår mat i till krämen som vi smörjer in huden med. Vi kan vända uppochner på plastbyttor och kolla efter plastsorten, vi kan välja ekologiskt och miljömärkt, vi kan lusläsa innehållsförteckningar och vi kan satsa på naturmaterial, men hur vi än vrider och vänder på oss är det som enskild konsument väldigt svårt att välja bort kemikaliesamhället. Därför lovade jag henne att vi politiker skulle göra vad vi kan för att avgifta samhället. Och nu behöver jag hjälp.

Lyckligtvis har vi en rad förslag i det här betänkandet som skulle kunna ta oss i alla fall en bit på väg. Ett av de förslagen handlar just om barnperspektivet, om insikten att barn är särskilt känsliga, speciellt under fostertiden men också under senare utveckling. Då är det viktigt att vara extra noggrann med de ämnen som barn kommer i kontakt med. Men det har ju inte Cissi så stor nytta av nu. Hon kommer säkert sedan, när barnet blir lite större, att glädja sig åt att barnmatsburklock och nappflaskor inte längre ska innehålla bisfenol A, men de ämnen som hon för över till bebisen nu kommer ju inte från nappflaskorna eller barnmatsburkarna, eftersom Cissi själv inte konsumerar så mycket mat ur barnmatsburkar och nappflaskor.

Om vi ska skydda barnen behöver vi plötsligt skydda deras mödrar också. Och presumtiva mödrar dricker ju inte bara ur nappflaskor och äter ur barnmatsburkar. Då måste vi plötsligt ge oss på hela samhället, och så är vi tillbaka någonstans där vi började. Vi måste se till att fasa ut de kemikalier som sprids i vårt samhälle som orsakar effekter på oss, på våra eventuella barn, kommande eller nuvarande, och på kommande generationer.

Var börjar vi då? En bra början är att inse att man inte ska behöva ha en doktorshatt i kemi för att gå ut och handla. Man ska kunna känna sig trygg med att de varor man köper är säkra, att vi förbjuder de ämnen som är farliga. Nu har regeringen tyvärr varit ganska räddhågsen inför förbud och mest gömt sig bakom EU:s lagstiftning. Det är sant att det är bra om man kan få med sig hela EU på att förbjuda saker, men ett sätt att faktiskt få EU att förbjuda saker har visat sig vara att enskilda länder går före och pekar ut ämnen och säger att det här tänker vi inte acceptera. På så sätt kan man också få fler länder att följa efter.

Vi har här förslag på en del ämnen som man skulle kunna förbjuda redan nu, till exempel det extremt svårnedbrytbara och sannolikt reproduktionsstörande PFOA. Vi har också förslag på att ta helhetsgrepp över hela områden, som exempelvis textilier, varor som vi varje dag kommer i kontakt med in på bara skinnet, där man verkligen skulle kunna plocka bort otrevliga kemikalier.

Vi föreslår att den offentliga upphandlingen ska vara en förebild och ersätta farliga kemikalier med mindre farliga alternativ. Kemikaliesekretariatet har en så kallad SIN-lista – Substitute it now! – med några av de

riktiga värstingkemikalierna som man skulle kunna ersätta med bättre alternativ. Det kan vara en utgångspunkt i upphandlingen till skolor, dagis, äldreboenden och andra delar av den offentliga upphandlingen.

Men i grunden måste vi se till att få ordning på EU:s kemikaliepolitik, Reach. Det fanns goda ambitioner med Reach från början, men under resans gång blev det tyvärr rätt urvattnat. Substitutionsprincipen, att farliga ämnen skulle ersättas med mindre farliga alternativ, fick inte riktigt det genomslag som den borde ha fått. Högt satta volymgränser gör att inte alla relevanta ämnen regleras som de borde. Inte minst är det ett problem med nanomaterial, alltså material som baseras på pyttesmå nanopartiklar som just genom sin ringa storlek har nya och delvis okända hälsoeffekter, men också genom just den lilla storleken inte når upp till de här volymgränserna, om de inte används i väldigt stora mängder.

Ibland kan hela kemikalieprövningen kännas väldigt trööstlös. Det finns hundratusentals ämnen ute på marknaden. De flesta av dem har vi väldigt dålig koll på. Även om Sverige lägger i en växel inom Reach-arbetet, vilket vi absolut borde göra, kommer det att ta en eländig tid att gå igenom alla dessa kemikalier om vi fortsätter som nu. Här behöver vi nya grepp för att komma framåt.

Det börjar faktiskt bli bråttom nu. Cissis barn föds i augusti. Det innebär att vissa kritiska skeden i fosterutvecklingen redan är körda, men vi skulle kunna se till att när det här lilla barnet börjar krypa runt på egen hand och stoppa alla möjliga och för all del också omöjliga saker i munnen ska åtminstone de sakerna vara trygga och säkra.

Jag yrkar därför, herr talman, bifall till reservation nr 1.
(Applåder)

Anf. 73 JOSEF FRANSSON (SD):

Herr talman! I betänkande 18, som handlar om kemikaliekontroll, har Sverigedemokraterna två reservationer som jag vill yrka bifall till, nämligen reservationerna 5 och 7.

Jag vill börja med att säga att jag tycker att det är ganska glädjande att Socialdemokraterna väljer att lyfta fram att kemikalier faktiskt också kan ha en positiv inverkan på samhället, så att det inte bara är det negativa som kommer fram, även om jag själv ska prata lite grann om det som är på den negativa sidan. Sedan ska jag avsluta med att diskutera nanoteknik lite grann.

I vår första reservation har vi valt att lyfta fram kemikaliegruppen parabener, som används bland annat som konserveringsmedel i livsmedel och kosmetika. I studier har det kunnat påvisas att dessa kan vara hormonstörande, varför man i Danmark har infört ett förbud mot dessa kemikalier i produkter som är avsedda för småbarn. Bland annat har man kunnat påvisa att flickor kommer tidigare i puberteten och att pojkars spermakvalitet försämras. Sverigedemokraterna vill därför se ett liknande förbud även här i Sverige, efter dansk modell.

Det här är en sådan fråga där det sannolikt inte finns några stora politiska motsättningar i sak. Givetvis vill vi alla skydda våra barn från farliga kemikalier. Dock tycker jag att det är beklagligt att utskottsmajoriteten tycks vilja hänskjuta frågan till EU och förlitar sig på att någon annan ska lösa problemet när det rimligtvis borde finnas kompetens nog nation-

ellt att både bedöma och besluta huruvida vi vill skydda våra barn från de här hormonstörande ämnena.

Herr talman! Sverigedemokraterna har också lyft fram frågan om rotenon, som är ett nervgift som används för att ta död på fiskar genom att giftet slår ut fiskarnas syresättningsförmåga. Tidigare rotenonbehandlades sjöar för att därefter kunna användas som inplanteringsvatten för till exempel olika laxfiskar. Detta förfarande är numera förbjudet.

Rotenonbehandling är dock, enligt en vattendom från 2001, möjlig att använda på dispens. Under sommaren 2011 användes nervgiftet bland annat i Hornavan i Arjeplog.

Rotenonbehandling innebär att vattnet varken kan användas som dricksvatten, badvatten eller som fiskevatten, och vid försök på möss har rotenon kunnat kopplas till Parkinsons sjukdom. Därför är det Sverigedemokraternas uppfattning att ett totalförbud ska införas mot all användning av detta nervgift i våra svenska insjöar.

Herr talman! Till sist tänkte jag ta upp lite grann om den debatt som förs i fråga om nanoteknik. Vi har ett antal motioner i det här betänkandet, men enligt min uppfattning lyfts den här frågan tyvärr fram ur ett både riskabelt och ganska missvisande perspektiv.

Nanotekniken är en av världens snabbast växande teknikformer, vars vetenskapliga betydelse och kommersiella applikationer under de senaste åren har varit signifikanta. Dess framtida potential blir större och tydligare för varje år, men det kommer givetvis samtidigt att innebära nya krav på en nationell kunskap och förståelse i ämnet.

Vissa forskare menar att nanoteknologin de kommande decennierna kommer att innebära en större förändring för mänskligheten än den industriella revolutionen, med potential att grundligt förbättra samtliga teknikformer som vi i dagsläget använder oss av.

De sociala och ekonomiska möjligheterna i att ligga i framkanten av denna utveckling är enorm. Den djupgående förändring som nanotekniken troligen kommer att innebära de kommande decennierna kommer sedermera att medföra stora utmaningar för vårt sociala, industriella och ekonomiska system, vilket kräver omfattande förberedelser såväl utbildningsmässigt som utvecklingsmässigt.

När det gäller säkerheten kring nanopartiklar i ett hälso- och miljöperspektiv engagerar det redan i dag många svenska forskare.

Jag har dock tittat lite extra på vad som sägs om nanoteknik dels i betänkandet, dels i debatten i medierna. Jag kan bara beklaga att det från både höger- och vänsterblocket finns tendenser att exploatera människors oro för sådant som är svårt att förstå. I sant populistiskt manér generaliserar man en hel teknikform och skapar förväntningar om fara, trots att man egentligen ännu inte kunnat påvisa vad som är farligt.

Det är djupt beklagligt att man vill politisera denna fråga ur ett faroperspektiv när det borde vara väl känt för var och en vad det kan innebära för forskning och innovation om man inför ogenomtänkta och omotiverade regleringar.

Jag säger nu på intet vis att man inte ska försöka förebygga faror och risker, men finns det någon som på fullt allvar tror att vi politiker löser detta genom att införa ett regelverk för faror som ännu inte har kunnat påvisas och som bygger på farhågor i stället för evidens?

I reservationen från vänsterblocket kräver man nya regler. Det ska vara höga säkerhetskrav, som man skriver. Och det ska vara anmälningskrav för produkter som innehåller nanomaterial. Just frågan om anmälningskrav är något som vår centerpartistiska miljöminister krävde i en debattartikel för en tid sedan.

Sveriges samlade nanoexpertis var dock snabbt ute och förklarade varför ett obligatoriskt register skulle skjuta över målet. Där framgick följande: De tror inte att ett obligatoriskt register eller ett rapporteringssystem skulle förbättra situationen för säkerheten runt nanotekniken, just för att ämnen i nanoskalan endast har storleken gemensamt. Kunskapen om ett ämnes önskvärda eller icke önskvärda egenskaper går inte att automatiskt överföra till en annan. Ett register skulle därför bli ett tandlöst verktyg utan reell möjlighet att komma åt de verkliga problemen, samtidigt som det skulle hindra utvecklingen på områden där litenheten verkligen har betydelse för resultatet.

Även jag anser att detta är ett stort feltänk. Den stora risken i sammanhanget är att teknik och produktutveckling hamnar i länder där politiker inte är lika klåfingriga. För mig är det fundamentalt att vi måste värna forskningen och teknikutvecklingen här i landet, inte bromsa den och tvinga den ut ur Sverige och ut ur Europa, såsom till exempel har skett med viktiga delar av gentekniken. Låt oss därför eftersträva att förskona nanotekniken från omotiverade regleringar och från EU:s blytung byråkrati.

Anf. 74 JENS HOLM (V):

Herr talman! Det finns mer än 100 000 kemikalier omkring oss. Kemikalierna finns i princip överallt. De finns i produkter som våra barn leker med, de finns i våra kläder, i våra möbler, i våra bilar, i våra hushåll och så vidare. Alla vi är nog överens om att det är viktigt att vi tar kontroll över kemikalierna.

Det här är ett arbete som har pågått länge. Jag satt tidigare i EU-parlamentet och arbetade fram den version av Reach, den europeiska kemikalieförordningen, som gäller i dag. Jag kan konstatera att det fortfarande finns mycket kvar att göra.

Det positiva i det hela är att i år och nästa år kommer kemikalieförordningen Reach att ses över. Från Sveriges sida har vi chansen att bidra till förbättringar av Reach. Vi från Vänsterpartiet har väckt en konkret kemikaliemotion där vi lägger fram förslag till bland annat hur Reach kan förbättras. Vi kräver till exempel att det ska finnas en verklig substitutionsprincip. Substitutionsprincipen fanns med i Reach ursprungliga form. Den innebar att om det finns en farlig kemikalie ska den ersättas med en mindre farlig kemikalie om den kemikalien har ungefär samma egenskaper. Den principen blev till slut inte gällande i Reach. Den vattnades ur. I dag är det tyvärr så att det finns tusentals farliga kemikalier på marknaden som inte borde finnas där. Det borde vara en självklarhet att vi har en substitutionsprincip som fungerar.

Vi föreslår att fler lågvolyämnena ska omfattas av Reach. Vad betyder lågvolyämnena? Jo, vi kan komma ihåg att innan Reach började gälla var det så i Sverige att om ett företag, en användare, ville ta fram en kemikalie på marknaden som vägde mer än 10 kilo omfattades kemikalien av registrering och prövning av dess säkerhetsförmåga. Med Reach

har nivån höjts till 1 ton. Det innebär att mängder av kemikalier inte behöver genomgå den säkerhetsprövning de egentligen borde genomgå. Det gäller inte minst de så kallade nanopartiklarna – dessa hundratals, numera tusentals, ämnen som vi inte vet någonting om. Många av dem kan säkert vara bra, men många andra kan bidra till långtgående konsekvenser som vi i dag inte har en aning om. Vi kanske märker konsekvenserna först om 10 eller 20 år. Därför är det viktigt att nanopartiklarna omfattas av Reachförordningen.

Det finns en till helt bärande del i Vänsterpartiets kemikaliepolitik, nämligen rätten för enskilda medlemsländer att gå före och driva på kemikaliepolitiken. Vi ska inte stå passivt och vänta på att någonting ska hända i Bryssel. Det är tyvärr precis vad vår borgerliga regering gör just nu. Om vi identifierar att det finns en kemikalie vi inte tycker om, om forskarna säger att den kan skada människor, djur och miljön, ska vi förbjuda den eller reglera den på annat sätt.

Det finns ett bra exempel för oss att luta oss mot, nämligen kemikalien i jordbruket som heter parakvat. Vi i Sverige hade ett förbud mot bekämpningsmedlet som vi införde i början av 80-talet. När Sverige blev EU-medlem tvingade EU Sverige att godkänna parakvat i jordbruket igen. Sverige tog strid mot parakvat. Vi kunde visa att det är ett dåligt bekämpningsmedel som leder till stor skada för människor, djur och natur. Vi kunde återinföra vårt förbud, och sedan lyckades vi få hela EU att införa ett förbud mot parakvat. Precis så ska vi arbeta. Precis så kan vi arbeta om vi har en regering med ambitioner.

Vi vill därför att regeringen driver på för ett totalförbud mot den hormonstörande kemikalien bisfenol A. Regeringen har föreslagit ett begränsat förbud mot bisfenol A, men det gäller bara i produkter där barn kommer i kontakt med ämnet. Vi vet i dag att bisfenol används i kvitton och inom byggindustrin. Bisfenol används när rör ska förbättras. Så kallad relining används på rörens insidor. Den kan innehålla bisfenol A. Det tycker inte vi i Vänsterpartiet att man ska få göra eftersom det är ett farligt ämne.

Vi vill förbjuda perfluorerade ämnen som ofta finns i papper, textilier och impregneringsmedel. Det handlar om reproduktionsstörande ämnen och är enligt oss helt onödiga ämnen som det finns alternativ till.

En annan vanlig sak är att silver används alltmer i kläder. Silver lär ha den förmågan i kläder att stöta bort illaluktande dofter, svett och annat. Samtidigt har silver den negativa effekten av att vara extremt giftigt, inte minst för fiskar och andra djur som lever i vatten. Vi vet ännu i dag inte riktigt vad det som håller på att bli en storskalig användning av silver i kläder kan leda till för människor, men det är något som vi tycker måste regleras.

Det här är konkreta förslag som vi lägger fram i vår motion. De flesta av förslagen finns formulerade i reservationer i betänkandet. Jag tycker att i synnerhet reservation 1 är viktig, och jag vill därför yrka bifall till den.

Jag vill också slå ett slag för det som Vänsterpartiet föreslår, nämligen att vi måste stärka det internationella kemikaliarbetet. Många av de kemikalier som vi i Sverige sätter ut på marknaden hamnar efter ett par år i utvecklingsländer med sämre lagar och skydd mot kemikalierna. Därför är det viktigt att det inrättas en kemikaliepanel på internationell

nivå med oberoende forskare som kan driva på kemikaliearbetet. Man kan hämta inspiration från klimatpanelen, där det finns oberoende forskare som driver på klimatarbetet, och man kan göra på ungefär liknande sätt i kemikaliearbetet.

Avslutningsvis vill jag konstatera att jag har talat en hel del om miljö och en hel del om oss människor, oss konsumenter, som exponeras för kemikalierna. Det här är väldigt goda argument för att vi ska reglera kemikalierna mer, att vi ska införa regelrätta förbud där det behövs.

Men vi ska inte heller glömma de hundratusentals arbetare som arbetar inom industrin med kemikalier och som utsätts för stora mängder kemikalier varje dag i sitt arbete. Det handlar om personer som när de blir lite äldre kan känna att de får ont i sina leder eller ont i hela kroppen. De kanske har utsatts för akut metallförgiftning exempelvis. Andra arbetare drabbas av cancer eller allergiattacker och så vidare. Just för arbetarnas skull tycker jag att det är viktigt att vi verkligen tar tag i de här frågorna.

När jag arbetade med de här frågorna i EU-parlamentet var det glädjande att fackföreningarna var väldigt pådrivande just i fråga om att reglera kemikalier. Jag hoppas att vi nu på svensk nivå kan hitta ett större samarbete för att ta tag i de farligaste kemikalierna och se till att förbjuda dem och sedan att vi ska verka på EU-nivå för att få en bättre kemikalielagstiftning än den som vi har i dag.

(Applåder)

Anf. 75 TOMAS AVENBORG (M):

Herr talman! I miljö- och jordbruksbetänkandet om kemikaliekontroll behandlas 36 motionsyrkanden. Mycket av det som tas upp i motionerna finns med både på regeringens agenda och i det globala arbetet med att fasa ut farliga kemikalier. Det finns också med i EU:s arbete med att identifiera och fasa ut farliga kemikalier, och det kommer jag tillbaka till.

I detta arbete har Sverige en mycket viktig roll. Under hösten 2010 beslutade riksdagen att tillföra ytterligare 25 miljoner kronor per år fram till 2014 till Kemikalieinspektionen, detta för att identifiera, begränsa och fasa ut farliga kemikalier.

I december samma år gav regeringen Kemikalieinspektionen i uppdrag att ta fram och genomföra handlingsplanen för en giftfri vardag. Kemikalieinspektionen ska senast den 31 december 2014 lämna en slutredovisning till regeringen av vilka resultat man uppnått och vilka åtgärder som vidtagits.

Redan innan dess kommer vi att få en delrapport. Redan i slutet av detta år, närmare bestämt till den 31 december, ska Kemikalieinspektionen överlämna en delredovisning av arbetet och också förslag till åtgärder för nästa period, 2015–2018.

Herr talman! Flera motioner tar upp Reach, vilket är EU:s förordning gällande produktionen och säkert användande av kemikalier. Förkortningen Reach – vi använder ju ofta förkortningar – står för Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals.

Vårt aktiva deltagande i EU:s arbete med de här frågorna är viktigt, och Sverige ska vara med och driva utvecklingen med att få bort de farliga kemikalierna från vår vardag. Moderaterna har under vintern och våren arbetat intensivt med att besöka industrier, organisationer och

myndigheter som arbetar med kemikalier. Det budskap vi har fått är tydligt på en punkt. Sverige ska vara med och driva utvecklingen med att ha allt färre farliga kemikalier i vår vardag, men – och det är viktigt – vi ska göra det inom ramen för internationellt samarbete.

Särskilda regler för svenska företagare innebär inte att svenska konsumenter inte kommer i kontakt med de ämnen där det finns särskilda regler i Sverige. Inom EU har vi en gemensam marknad med fri rörlighet, så varor som produceras i andra EU-länder kan ändå importeras till Sverige. Därför är vårt arbete inom EU och med Reach väldigt viktigt. Det är en reell chans att påverka för svenska konsumenter. Det kan finnas enskilda tillfällen där särskilda svenska regler är rätt väg att gå, men generellt sett är det vårt deltagande i EU som är det viktiga.

Särskilda regler för Sverige får således konsekvensen att svenska företag i vissa sammanhang inte får samma förutsättningar som andra företag inom EU, men samtidigt påverkar det inte förutsättningarna för de svenska konsumenterna. De svenska konsumenterna kommer inte nödvändigtvis mindre i kontakt med de farliga ämnen som vi vill få bort eller begränsa.

Det är däremot troligt att konsekvensen av enskilda regler för Sverige blir att produktion och arbetstillfällen flyttar utomlands. Industrin i Sverige är i stor utsträckning beredd att arbeta med teknikutveckling som innebär att man fasar ut farliga kemikalier. Men man måste göra omställningen i sjyst konkurrens med andra företag inom EU:s gemensamma marknad.

Regeringens aktiva deltagande i EU:s arbete är därför angeläget. Det driver Sveriges linje om en giftfri vardag framåt för hela Europa på ett sätt som gör skillnad för konsumenter både i Sverige och i Europa.

Herr talman! Det förslag vi har framför oss i MJU18 är ett väl avvägt förslag till beslut. Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på motionerna.

(Applåder)

Anf. 76 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag har några frågor till Moderaterna. Eftersom jag tycker att det i det här betänkandet inte känns helt klart vad den svenska regeringens linje är i en mängd ganska akuta kemikaliefrågor skulle jag vilja veta vad Moderaterna anser om till exempel det stora användandet av silver i kläder. Vi vet att det förr eller senare läcker ut i vattnet och ut i naturen, och enligt forskarna är det extremt skadligt för vattenlevande djur. Vi i Vänsterpartiet vill förbjuda silver och triklosan, vilket är en liknande kemikalie, i kläder. Är det någonting som Moderaterna också kan tänka sig att göra?

Eftersom Tomas Avenborg tidigare sade att det är viktigt att arbeta på EU-nivå och att det kan försämra konkurrenskraften och så vidare om vi går före här i Sverige skulle jag vilja veta lite mer konkret: Vilka konkreta förändringar och förbättringar av Reachförordningen föreslår egentligen Moderaterna?

Anf. 77 TOMAS AVENBORG (M) replik:

Herr talman! När det gäller arbetet med just silver och enskilda andra ämnen har Moderaterna valt att vara väldigt aktiva i Miljömålsbered-

ningen och ta upp ett antal olika ämnen. Jag tycker att arbetet med att lyfta in de frågorna i det arbetet och regeringens arbete kring ett flertal olika kemikalier är viktigt.

När det gäller Reach och vårt arbete där tycker jag att det framgår tydligt både i betänkandet här och med regeringens arbete hur vi vill arbeta med att Sverige ska gå före. Men det handlar om att samtidigt få med resten av EU. Du använder begreppet gå före, Jens. När det gäller att gå före måste andra följa efter. Om man går före men ingen följer efter är man ute och promenerar helt på egen hand, och det är inte det Sverige ska göra.

Det är viktigt att Sverige är drivande och just går före men inte missar att ta med sig de andra i det här. Därför tycker jag att vår hållning i kemikaliepolitiken är mycket mer ansvarsfull. Den syftar till en giftfri vardag på ett helt annat sätt än er, som helt lämnar EU bakom. Ni vill, som ni kallar det, gå före, men jag tror att ni emellanåt är mer ute och promenerar på egen hand.

Anf. 78 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! När man pratar med EU-kommissionen säger de: Driv på i kemikaliearbetet! Registrera fler kemikalier och förbjud fler kemikalier, så får vi någonting att göra på EU-nivå. Det var så Danmark gjorde till exempel med bisfenol A då de införde ett nationellt förbud. Nu kommer Sverige efter och försöker göra likadant, och det tycker jag är bra. Men förbudet mot bisfenol A måste vara ett totalförbud, inte bara gällande nappflaskor.

Det är lite symtomatiskt att Tomas Avenborg och Moderaterna hänvisar till Miljömålsberedningen vad gäller till exempel en reglering av silver i kläder. Det finns väldigt många andra kemikalier som finns här och nu, och vi vet att de åsamkar oss människor, djuren och naturen väldigt stora skador. Forskarna och konsumentrörelsen kräver handling nu. Att då sitta och bereda saker i en miljömålsberedning som i bästa fall någon gång i framtiden kommer att leda till någonting tycker inte jag är särskilt handlingsinriktat. Vi har konkreta förslag att ta ställning till senare här i eftermiddag. Då kan man få bekänna färg.

Jag tycker inte heller att det är särskilt ansvarsfullt att behandla Reach på det sätt som Moderaterna gör, nämligen att avvakta och se vad andra länder gör. Det bästa sättet är att driva på och föreslå konkreta reformer av Reach, och det är precis det som vi gör i det här betänkandet.

Anf. 79 TOMAS AVENBORG (M) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja påstå att Vänsterpartiet i detta sammanhang gör det väldigt ryckigt och svårt att förstå. Å ena sidan säger du att man ska lyfta ut dessa väldigt specifika kemikalier som du vill prata om här, å andra sidan säger du att det finns väldigt många.

Att arbeta konsekvent med detta är att låta Miljömålsberedningen göra en evidensbaserad analys av alla de farliga kemikalier som finns och göra ett beslutsunderlag baserat på det. Det tycker jag är det ansvarsfulla att göra, inte att engagera sig i plakatpolitik och lyfta fram enskilda kemikalier, som jag tycker att du gör när du lyfter fram bara vissa ämnen men samtidigt konstaterar att det finns väldigt många farliga ämnen.

Anf. 80 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! Tomas Avenborg tog i sitt anförande och även i sin replik upp frågan om Moderaternas oro över konkurrenskraften.

Om jag minns det hela rätt utreddes den här frågan ganska utförligt vid inträdet i Reach. Man konstaterade att det inte var speciellt mycket kostnader förknippade med att jobba med en ordentlig miljölagstiftning för att försöka få bort de farliga ämnena. Det kan vara så att företagen vill sälja produkter som är giftfria, och det kan till och med vara en konkurrensfördel att kunna sälja produkter som är giftfria. När man införde Reach såg man inte problemen med en skillnad i konkurrenskraft.

Det var egentligen inte det jag ville ta upp utan rätt och slätt att resultaten uteblir. Det har genomförts ett antal åtgärder från regeringen de senaste åren, men man kan ändå konstatera att målen inte kommer att uppnås. Både myndigheter, Miljömålsberedningen och andra gör samma konstaterande, så min väldigt enkla fråga är: Vilka idéer inför framtiden har Moderaterna och den borgerliga regeringen för att ens lyckas uppnå några av målen för en giftfri miljö eller något annat av miljömålen?

Anf. 81 TOMAS AVENBORG (M) replik:

Herr talman! I detta tror jag att vi till stor del är överens. Jag tror också att det är en konkurrensfördel för en producent att kunna erbjuda produkter som kan påvisas vara mer hälsosamma och innehålla mindre kemikalier.

Jag förstod inte riktigt ditt resonemang. Reach är bra och ger möjlighet att få bort ojämnheter på marknaden och konkurrensnackdelar för enskilda. Men då gäller det att man arbetar just inom Reach med det Europagemensamma och att enskilda länder inte går helt sin egen väg i alltför många frågor.

Det är klart att man ska driva vissa frågor. Som jag påpekade finns det enskilda tillfällen då Sverige ska gå före, men i det huvudsakliga arbetet är det klart att Sverige ska arbeta med att driva på inom EU.

Du återkommer till här, och jag hörde det i ditt anförande tidigare, att man inte ser något resultat. Men, Johan, precis som du säkert har läst i utskottets betänkande kommer delrapporten om detta i slutet av året. Då kommer vi att ha siffror på exakt hur saker och ting ser ut, vilka resultat åtgärderna har fått och dessutom vad det finns för förslag inför nästa period, 2015–2018.

Det blir lite fel, tycker jag, att bara påpeka att det inte finns någonting när man mycket väl vet, och det framgår av handlingarna, att det kommer inom kort.

Anf. 82 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! Vi kan ju vänta till december på att få en delrapport där det ska redovisas lite siffror över hur det har gått och få lite resultat. Då kommer vi nog att komma fram till att vi kommer att ha ännu svårare att uppnå målen. Och har vi sedan tur kommer det några åtgärder som ska genomföras under perioden 2015–2018. Sedan är målperioden i stort sett över. Då är vi framme vid 2020.

Det har tagit alldeles för lång tid. År 2010 presenterades de delmål som regeringen nu har ställt sig bakom. Det tog två år för regeringen att

skriva samma sak som Miljömålsberedningen kom fram till för två år sedan.

När ska vi se till att vi går från att sätta upp ett antal mål i den här kammaren till att ha ett antal konkreta förslag och styrmedel för hur vi ska uppnå målen? Det tycker jag att vi borde fokusera mer på.

Jag ska bara avsluta med en fråga. Finns det något område där regeringen skulle kunna tänka sig att gå före? Jag skulle kunna tänka mig att man kanske skulle kunna gå före när det gäller livsmedelsförpackningar, att vi inte ska ha så mycket farliga ämnen i förpackningar som kommer i kontakt med livsmedel. Man kanske skulle kunna gå före när det gäller ämnen som har olika typer av hormonstörande effekter, eller så kan man gå in på SIN-listan. Där finns det massor av ämnen som man skulle kunna gå före med, för de kommer ändå att utfasas så småningom. Finns det något område där regeringen skulle kunna tänka sig att gå före?

Anf. 83 TOMAS AVENBORG (M) replik:

Herr talman! Vi har bland annat tagit upp bisfenol A. Som framgått av debatten här tidigare har visserligen också Danmark gjort det. Men det finns ämnen som vi går före med.

Jag skulle vilja påstå att Sverige är ett av de länder som är ledande i arbetet när det gäller frågan om enskilda ämnen. Men när det gäller viken av Reach totalt sett inom EU har Sverige verkligen markerat in ett område där vi går före i viss mån.

Det förvånar mig inte så mycket att Vänsterpartiet talar så mycket om att gå före och kanske inte tittar så mycket i backspegeln. Men det förvånar mig lite mer att Socialdemokraterna intar ett mer isolationistiskt förhållningssätt till övriga EU. Det handlar bara om det lilla perspektivet just här och inte det breda. Tidigare har ni varit mer inställda på att arbeta över nationsgränserna och genom EU, men jag tycker att det har försvunnit helt i retoriken. Det kan jag tycka är lite bekymrande.

Anf. 84 NINA LUNDSTRÖM (FP):

Herr talman! Som Tomas Avenborg redan har nämnt behandlar vi 36 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden som berör kemikalier.

Man kan av debatten tro att det finns stora åsiktsskillnader om kemikaliernas vara eller inte vara. Vi kan konstatera att det finns bra och dåliga kemikalier. De dåliga är farliga, giftiga eller sådana där vi inte riktigt vet hur de påverkar mänskligheten, djurlivet och miljön i övrigt. Men det finns också viktiga kemikalier som har förbättrat möjligheterna för mänskligheten.

Vi måste ha en hanteringsordning för de 100 000 kemikalierna. Hur ska var och en av oss kunna veta vilken kemikalie som är farlig och vilken som inte är det? Vem ska bedöma det? För det krävs ett system och ett samarbete, för vi konsumenter konsumerar ju produkter som inte uteslutande är tillverkade i Sverige utan som tillverkas över hela världen. Därför är det viktigt för oss att veta hur man ska hantera dem i ett större sammanhang.

Delar av utskottet gjorde en resa till Indien där vi hade möjlighet att ta del av det miljöarbete som sker utanför EU. Vi besökte verksamheter som hade med produktion av textilier att göra etcetera.

De här frågorna är viktiga överallt, och det finns ett stort tryck från konsumenterna. Vi konsumenter vill konsumera produkter som vi vet är säkra, inte minst för de barn som växer upp i vårt samhälle och över hela världen.

Betänkandet tar upp flera olika delar när det gäller kemikalier. Det handlar om EU:s kemikalielagstiftning Reach, som många har varit inne på, om det nationella kemikaliearbetet och om hur vi kan begränsa och minska antalet kemikalier som finns i vårt samhälle.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Vi i Folkpartiet liberalerna har en vision om ett hållbart samhälle. Som liberaler tror vi på människans eget ansvar att lämna över planeten i gott skick till våra barn och barnbarn.

Det är positivt med det stora intresse som finns för frågor som innebär att Sverige ska vara pådrivande inom EU-samarbetet för att lagstiftningen på kemikalieområdet ska förbättras och skärpas. Vi vill alla att det ska bli bättre, och frågan är: Hur ska vi agera för att det ska bli bättre och för att vi ska ha färre kemikalier?

Jens Holm tog upp exemplet om silver i våra kläder. Jag gissar att många som köpte sig ett underställ under vintern funderade på om det finns silver i eller inte. Ett snabbt sätt för konsumenter att påverka är att välja produkter som inte innehåller silver. Det finns sådana produkter på marknaden, exempelvis underställ gjorda av ull. Vi konsumenter har alltså möjlighet att påverka genom det vi köper och därigenom vara pådrivande.

Det behövs dock ett system för att göra bedömningar av om produkter är farliga eller inte. I exemplet silver är det en fråga om hur vi använder silver. Är det den bästa nyttan med den knappa resurs som finns? När vi tvättar dessa plagg kommer dessutom silvret att åka ut i våra vattendrag, vilket är en större utmaning.

Reach är en viktig del av lagstiftningen. Regelverket omfattar såväl kemiska ämnen som kemiska blandningar och varor som innehåller kemikalier. Detta system gäller inom EU, och här samarbetar vi också i förbudsfrågor. Reach trädde i kraft successivt mellan 2007 och 2009. Mycket har alltså hänt.

Det huvudsakliga syftet med Reach är att öka kunskapen om de ca 30 000 ämnen som man uppskattar finns på EU-marknaden i mängder över ett ton. Genom Reach har tillverkare och importörer fått ett tydligare ansvar för att undersöka kemiska ämnens hälso- och miljöfarlighet. Användningen av farliga ämnen kan begränsas genom regler i Reach. Dessutom har EU inrättat en särskild kemikaliemyndighet.

Den senaste tioårsperioden har alltså i stort sett hela det existerande regelverket inom EU förnyats när det gäller kemiska produkter. Vi konsumenter konsumerar ju som sagt produkter som inte bara tillverkas i Sverige utan över hela världen.

Under de närmaste åren kommer ett stort antal kemikalieregler upp på dagordningen. Av det första delbetänkandet från Miljömålsberedningen framgår att Sverige är ledande inom det europeiska samarbetet på området giftfri miljö.

Det är viktigt att påtala att barn är känsliga för påverkan av kemikalier. Därför behöver vi beakta barnperspektivet specifikt.

Regeringen har uppdragit åt Miljömålsberedningen att ta fram en strategi för Sveriges arbete inom EU och internationellt för en giftfri miljö. För det är som sagt genom samverkan som vi konsumenter får tillgång till produkter som är säkra var de än har tillverkats.

EU-arbetet har stor betydelse för möjligheten att uppnå riksdagens beslutade mål om giftfri miljö. När det gäller substitutionsprincipen, som har nämnts, behöver man uppmärksamma att miljöpolitiken enligt fördraget ska syfta till en hög skyddsnivå. Den ska bygga på försiktighetsprincipen och på principerna att förebyggande åtgärder bör vidtas, att miljöförstöring företrädesvis bör hindras vid källan och att förorenaren ska betala.

Försiktighetsprincipen är av stor praktisk betydelse på hela miljö- och hälsoområdet inom EU. Principen innebär att man ska vidta skyddsåtgärder om man kan anta att en åtgärd kan skada hälsa eller miljö, även om det inte finns fullständigt vetenskaplig säkerhet om att skadan kommer att uppstå.

Sverige är det land som har varit mest pådrivande för att introducera substitutionsprincipen i EU:s miljölagstiftning. Detta kunde man ta del av i Kemikalieinspektionens rapport nr 1 2012.

När det gäller frågan om hormonstörande ämnen konstaterar utskottet att det pågår ett arbete på olika håll för att få mer kunskap så att det går att vidta relevanta åtgärder.

Sverige tog vid miljørådet den 10 oktober 2011 tillsammans med Frankrike upp frågan om EU:s arbete med hormonstörande ämnen. Det fransk-svenska initiativet betyder att det finns en växande kunskap om riskerna med hormonstörande ämnen och att fler initiativ därför behöver tas inom gemenskapen för att bättre skydda barns hälsa.

Initiativet välkomnades av flera medlemsstater. Kommissionen bekräftade att det pågår en studie om kunskapsläget och att resultaten ska redovisas 2012. Man ansåg också att det kan bli aktuellt att revidera gemenskapens strategi för hormonstörande ämnen.

Herr talman! En viktig förutsättning för att minska riskerna med farliga kemikalier i vår vardag är internationella överenskommelser och en effektiv lagstiftning på EU-nivå eftersom det råder en hög grad av harmonisering i detta avseende.

Det är viktigt att Sverige fortsätter att ligga i framkant i kemikaliearbetet och är pådrivande i de internationella processerna. Det gäller att driva på övriga länder för att åstadkomma en mer effektiv kemikaliepolitik internationellt och där det är möjligt gå före med nationella åtgärder för att skapa förutsättningar för att uppnå riksdagens beslutade mål om en giftfri miljö.

Riksdagen behöver en fortsatt rapportering om de konkreta resultat som uppnås för att få till stånd en mer effektiv kemikaliepolitik inom EU.

Frågorna är viktiga, och vi konsumenter måste kunna lita på att det vi konsumerar i Sverige och på andra håll är säkra produkter.
(Applåder)

Anf. 85 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag kan hålla med om mycket av det som du sade, Nina, men en sak skiljer Vänsterpartiet och Folkpartiet åt. Vi tycker inte att dokumenterat farliga ämnen – ämnen som är farliga för människan, mil-

jön och djuren – ska finnas på marknaden, åtminstone inte om det finns ersättningsämnen för dem. Vi tycker att det är fel att man lägger ansvaret på konsumenterna, och vi tycker att det är fel att konsumenterna riskerar att utsättas för de farliga ämnena.

Det gäller till exempel den stora användningen av silver i kläder. Kemikalieinspektionen säger att det är en helt okontrollerad spridning och varnade för det för ett tag sedan. Den varningen kommer sig av att de kommunala reningsverken berättar att det nu finns stora mängder silver i de kommunala avloppen som kommer från våra hushåll. Vänsterpartiet tycker att det är fel att använda silver i kläder även om det kan ha det goda syftet att det ska lukta mindre svett.

Vi tycker framför allt att det är fel att lägga ansvaret på konsumenterna att välja bort dem. Ett underställ som är impregnerat med silver kan vara billigare än ett underställ av ull, som är vad du föreslår. Då blir det plötsligt en klassfråga.

Borde inte även Folkpartiet tycka att staten ibland måste gå in och peka med hela handen och säga: Det här inte är bra för någon. Det här sätter vi stopp för.

Anf. 86 NINA LUNDSTRÖM (FP) replik:

Herr talman! Vi anser att det är väldigt viktigt att de produkter som finns på marknaden är säkra för konsumenterna. Gång efter annan dyker det ju upp nya produkter. Vi har diskuterat en mängd olika produkter i kammaren. Jag har lyssnat till flera debatter i andra sammanhang där olika produkter tas upp.

Hur ska en konsument själv kunna fatta beslut om vad som är farligt och vad som inte är farligt bland hundratusentals kemikalier? Vi behöver ett system för att pröva om en kemikalie är farlig eller inte. Det ska vara evidensbaserat.

Jag är också bekymrad över användningen av silver. Det finns många perspektiv på det. Ett är vad som händer i våra vattendrag när silvret hamnar där, ett annat är att det är en knapp resurs som man kan använda till annat. Det finns ersättningsprodukter. Det är inte bara merinoull, som kan vara knepigt att använda för en vegan. Det finns bambu och annat som man kan göra plagg av.

Det här är en fråga som vi följer. Det kan landa i att man ska förbjuda, vilket är ett verktyg. Men det ska man använda för speciella kemikalier. Vi ska framför allt verka inom en gemenskap och internationellt. Det räcker inte med att Sverige går före om ingen följer efter, som någon sade tidigare. Om något är farligt handlar det inte bara om oss i Sverige utan om hela mänskligheten.

Vi måste ha ett system där vi gemensamt kan hitta lösningar för de stora utmaningarna. Som Helena Leander var inne på är det inte bara vår egen generation vi ska tänka på. Vi ska tänka på de kommande generationerna och på vad som händer med de barn som föds i framtiden. Det är viktigt att vi har ett genomtänkt system för detta. Det anser även Folkpartiet.

Anf. 87 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Nu, Nina, tycker jag att du kommer bort från huvudfrågan. Huvudfrågan är om vi politiker ska ta vårt fulla ansvar för de farliga

ämnen som finns på marknaden, som till exempel silver som du också tillstår inte är bra. Ska vi politiker ta ansvaret och säga: Det här ska inte finnas; det förbjuder vi? Eller ska vi lägga över ansvaret på konsumenterna? Det är huvudfrågan. Jag tolkar ditt svar som att Folkpartiet tycker att man ska lägga över ansvaret på konsumenterna. Det tycker jag är fel.

Precis som du säger, Nina Lundström, finns det en mängd andra farliga ämnen som också måste regleras. När det gäller impregnering av kläder föreslår vi rödgröna i reservation nr 8 ett nytt direktiv om kemikalier i kläder så att vi ska få ett heltäckande perspektiv. Det är bara att rösta för reservation nr 8 när ni röstar i eftermiddag, om Folkpartiet tycker att det är ett bra förslag.

Anf. 88 NINA LUNDSTRÖM (FP) replik:

Herr talman! Jens Holm vill att vi från talarstolen i kammaren ska bestämma vilken gradering vi ska ha på olika produkter och att vi här i kammaren ska avgöra vilka förbud vi ska införa. Som jag har påtalat flera gånger tycker jag att det är bra med den struktur vi har. Vi har myndigheter som har till uppgift att pröva vilka produkter som är farliga.

Efter att ha lyssnat på Jens Holm några gånger gissar jag att han i nästa debatt kommer att hitta nya ämnen som är farliga, som kan riskera att bli farliga eller som vi inte har vetskap om. Det är viktigt att vi har myndigheter som arbetar med frågorna på ett konstruktivt och tydligt sätt. Det viktiga är att hitta ett system så att konsumenterna kan lita på produkterna. På den punkten är vi helt överens.

Jag tycker också att det är oerhört viktigt att vi vet vad vi konsumerar och att vi ska skyddas från produkter som är farliga. När det gäller hur systemet och prövningen ska se ut är jag inte säker på att vi har samma uppfattning. Jens Holm tycker att det är här i kammaren som vi ska avgöra frågan. Jag tycker att vi måste ha ett system för att avgöra frågorna.

Oavsett vilka beslut vi fattar här i kammaren vill vi att alla konsumenter ska slippa farliga kemikalier. Därför måste vi verka inom en större ram, nämligen genom EU-samarbetet. Jag tror inte att ens det räcker. Jag tror att vi måste ha en internationell utblick för att se till att också konsumenter i andra delar av världen kan slippa kemikalier. Vi vet att mycket kemikalier transporteras runt i olika system.

Vi måste ta ett helhetsgrepp. För det behöver vi expertis och myndigheter som bistår oss i det viktiga arbetet. Jag tycker att det är vällovligt att Jens Holm lyfter upp de här frågorna som är viktiga för oss alla.

Anf. 89 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Nina och jag var i Indien tillsammans med miljö- och jordbruksutskottet och tittade på bland annat textilindustrin. Vi fick se det avloppsvatten som gick ut från textilfabrikerna; det var alldeles svart. På den fabriken hade man avloppsrening, men det hörde tydligen till undantagen.

Jag försökte ställa frågor, och sade att det är bra att ni renar vattnet, men de kemikalier ni använder i processen måste ju ta vägen någonstans. Hur skulle det vara om man använde mindre kemikalier över huvud taget? De svarade att de tar fram det som konsumenterna vill ha. Konsumenterna vill ha svarta och mörka kläder. Då krävs det mycket kemikalier.

Det kanske inte är en kunskap som alla svarta-kavaj-bärare här i dag bär med sig naturligt. Om man visste hur mycket kemikalier som används i färgningsprocessen skulle nog många agera annorlunda, men man har inte den kunskapen. Det visar lite på problemet med att lägga allt ansvar på konsumenten i den här frågan. De flesta är inte utbildade kemister, och de har inte varit i Indien på studiebesök. Därför behöver man någon form av reglering, förbud och sådana otäcka saker.

Vi föreslår att man ska ha EU-regler för textilier. Vissa ämnen kanske man vill tillåta någonstans i samhället. Nina Lundström och Jens Holm talade tidigare om silverjoner. Man kanske vill använda dem inom sjukvården för de bakteriedödande egenskaperna, medan de är ganska meningslösa i underställ där de tvättats bort efter ett antal tvättar. Därför kanske man vill gå in och reglera just textilier och säga att just där ska vi inte ha vissa kemikalier. Skulle inte det vara en bra idé, Nina Lundström?

Anf. 90 NINA LUNDSTRÖM (FP) replik:

Herr talman! Nu känner jag mig som en riktig miljöbov i min svarta kavaj, medan Helena Leanders kavaj inte är svart. Det här är jätteviktiga frågor, men jag kan tycka att när man nu har köpt en svart kavaj ska man använda den riktigt mycket så att man gör rätt för sig.

De frågor som Helena Leander tar upp är viktiga, som att det kan finnas andra användningsområden för silverjoner. Jag tror att Helena Leander kan hålla med om att det var bra att få se att man i Indien jobbar medvetet för att komma åt miljöproblemet. Man försöker återvinna en del av kemikalierna genom processer som man har investerat i. Det tror jag är väldigt viktigt. Vi såg många goda exempel på sådana lösningar.

Jag tror inte på att förbjuda svart färg. Jag tror inte att det är lösningen. Jag tror att det handlar om att konsumenterna ska kunna göra aktiva val. För det krävs god kunskap. Det är ju skillnad mellan sådant som man evidensbaserat kan se är farligt och sådant som man av andra skäl vill undvika.

Där kan konsumenten ändå göra ett val om man vill undvika eller premiera en viss typ av produktion, så att vi får fram nya material där man inte behöver silverjoner för att få bort bakterier, dofter eller någonting annat. Det är alltså ett mycket stort arbete som väntar oss.

Det som jag tycker är bra med dessa debatter är att de visar att frågorna engagerar. Jag tror att de också engagerar våra medborgare så att man ska kunna göra rätt val. Framför allt måste vi tänka på och ta reda på vad det är för produkter som vi skickar ut för framtida generationer och om vi inte har gjort vårt jobb. Jag tycker därför att debatten i sig är mycket viktig.

Anf. 91 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Jag får göra ett förtydligande och säga att jag inte vill förbjuda färgen svart och att även jag har en rad svarta kavajer hemma i garderoben som kommer att användas så länge de håller. Att jag har en lila kavaj i dag beror nog mer på att jag är lite våryster i dag än på någonting annat. Det ska jag vara ärlig och säga.

Men bortsett från denna lilla utveckling tycker jag fortfarande att vi från politiskt håll har ett ansvar att reglera de färger och ämnen över huvud taget som ingår i textilier. Då kanske det inte handlar om att för-

bjuda vissa färger utan snarare om att de farliga ämnena ska ersättas med bättre ämnen. Där kommer man inte vidare om man bara tänker sig att vi ska stå här i talarstolen och vara engagerade, medan de stora skarorna sitter hemma framför tv-apparaten och lyssnar på detta och tycker att detta är smart och sedan går ut i butikerna och ställer frågor om vilka färger och andra kemikalier som används i processen. Jag tror att vi behöver någon form av regler.

Återigen: Skulle det vara så farligt att ha någon typ av textildirektiv eller motsvarande där man sätter upp regler för vilka kemikalier som får ingå i textilier och vilka som inte får ingå?

Anf. 92 NINA LUNDSTRÖM (FP) replik:

Herr talman! Jag glömde svara på en av de sista frågorna. Det står beskrivet i betänkandet att arbete pågår inom EU – och Sverige är pådrivande – för att hitta lösningar på textiliesidan när det gäller vilka kemikalier som används. Det är ett arbete som pågår och som jag inte vill föregripa.

Samtidigt vill jag också säga att allt inte var bättre förr. Det fanns en tid historiskt sett när man hade oerhört mycket farligare ämnen i allt från färger till produktion av olika typer av produkter. Det är bly, arsenik och mycket annat som har funnits och som man har kunnat fasa ut. Ibland låter det i debatten som om det inte händer någonting alls. Jag skulle vilja säga att det händer mycket. Det finns också en helt annan typ av vaksamhet i dag och krav från konsumenterna som vill veta vad de konsumerar.

Jag tycker därför att mycket har hänt, inte minst vad gäller färger. De som under de kommande helgerna ska måla om sina hus och fritidshus kan välja färger som är mycket bättre än vad de var tidigare. Det finns alltså ett medvetande som går långt utöver frågan om textilier och som handlar om alla kemikalier i samhället.

Det är mycket bra att konsumenterna är pådrivande. Men sedan måste vi, som sagt, Helena Leander, ha detta system eftersom det är ogörligt att varje konsument ska kunna bedöma exakt hur farligt något är eller om det är farligt. För att göra dessa bedömningar behöver vi våra myndigheter och en expertis så att farliga ämnen i produkter kan bytas ut.

Vi har också detta barnperspektiv, som Helena Leander så vällovligt tog upp i sitt anförande. Det är viktigt att vi har ett generationstänkande eftersom det inte är säkert att vi kan fasa ut det som finns kvar i omlopp i vårt samhälle. Det är alltså viktiga frågor.

Herr talman! Jag tycker alltså att debatten är viktig. Det finns många olika delar som vi är överens om. Sedan har vi lite åsiktsskillnader i fråga om *hur* vi ska nå dit och hur snabbt. Men jag lovar Helena Leander att vi är många som kommer att kämpa för ett kemikaliefritt samhälle.

Anf. 93 ROGER TIEFENSEE (C):

Herr talman! Ledamöter och åhörare! Vi skriver 2012, och 2012 är lite av ett jubileumsår för miljöfrågor. Förra veckan hade vi en konferens som hette Stockholm + 40. Vi lyfte fram vikten av Stockholmskonferensen 1972 som var den första stora FN-konferensen där miljöfrågor lyftes fram.

Det är också 50 år sedan som Rachel Carson skrev sin bok *Tyst vår*. Den handlade om just det som vi debatterar i dag, nämligen kemikaliefrågor. Vi debatterar kemikaliekontroll utifrån 36 motionsyrkanden från allmänna motionstiden. Men frågan är mycket större än så. Rachel Carson lyfte fram frågan om användningen av kemikalier som gjorde att småfågeln dog. Det var tyst på våren. Jag bor själv på landsbygden, det är vårbruk, och det låter. Det är inte tyst. Vi har kommit någon vart.

Utskottet avstyrker samtliga motionsförslag, vilket är lite tråkigt. Det är inte för att de är oviktiga. Det är mycket viktiga frågor. Men frågorna bereds i andra sammanhang. Ibland slår man in öppna dörrar, och ibland känns det som handlingskraftigt att fatta beslut här i riksdagen. Men dessa frågor bereds lite mer grundligt till exempel i Miljömålsberedningen, i regeringen, i Kemikalieinspektionen eller inom EU. Det låter lite tråkigt, men så är det. Vi har beredningskrav i riksdagen, och många gånger blir besluten när de väl fattas mycket bättre och mycket kraftfullare.

Herr talman! Jag ska ge ett exempel. Den 12 april fattade regeringen ett antal beslut för att kartlägga åtgärder när det gäller det hormonstörande ämnet bisfenol A. Det har varit uppe lite grann i debatten tidigare. Det handlar bland annat om att förbjuda bisfenol A i förpackningar för livsmedel avsedda för barn under tre år. Det är aktuellt framför allt när det gäller lock till barnmatsburkar.

Därutöver gav regeringen Kemikalieinspektionen i uppdrag att utreda ett förbud mot användning av bisfenol A i kvitton och biljetter. Jag talade nyligen med en taxichaufför om detta. Han var helt ovetande om att det finns bisfenol A i vissa kvitton. Jag kunde inte svara på om det fanns bisfenol i hans kvitto i taxibilen. Men Kemikalieinspektionen har fått regeringens uppdrag just att kartlägga hur man kan införa ett sådant förbud. Vi har inte kommit så långt än att vi kan säga att vi ska förbjuda. Men Kemikalieinspektionen har fått detta uppdrag.

Det har också gått ett uppdrag till olika myndigheter att kartlägga användning av bisfenol A i dricksvattensrör, i leksaker och i barnartiklar. Regeringen har alltså kortsiktigt infört förbud mot bisfenol A i livsmedelsförpackningar för barnmat och gett ett antal ytterligare uppdrag. Vi är alltså inte färdiga. Vi måste ha kunskap innan vi kan stifta lag.

Herr talman! Kemikalieinspektionen jobbar på regeringens uppdrag med en handlingsplan för en giftfri vardag. I debatten här har behovet av ett barnperspektiv lyfts fram. Som av en händelse har Kemikalieinspektionen just ett barnperspektiv. Det är en särskilt viktig aspekt i arbetet med en giftfri vardag för att minska barns och ungas utsatthet för skadliga kemikalier.

Kemikalieinspektionen håller på med detta arbete och har delredovisat det. Man har utgått från vardagsvaror som många dagligen kommer i kontakt med. Man har särskilt pekat ut fyra områden när det gäller vardagsvaror: byggprodukter och inredningar, elektriska och elektroniska produkter, kläder och skor, vilket har varit uppe i debatten, och leksaker och andra produkter avsedda för barn. Arbete pågår alltså. Det är lite tråkigt, men så är det.

Herr talman! Miljömålsberedningen, som jag själv har glädjen och äran att sitta i, jobbar just nu med ett betänkande om en strategi för Sveriges arbete för en giftfri miljö. Miljömålet en giftfri miljö är ett av de

svåraste att nå. Det har varit svårt för tidigare regeringar, och det är svårt för den här regeringen. Därför är det ett gemensamt viktigt uppdrag i Miljömålsberedningen att öka takten och att jobba smartare.

Ett sätt att jobba smartare är att ta greppet att göra Reach, den europeiska kemikalielagstiftningen, bättre. Det blev inte på det sättet som var den ursprungliga tanken med Reach. Det finns barnsjukdomar, om jag får använda det uttrycket när vi diskuterar kemikalier och barn, också i Reach. Det är därför som Reach ska revideras. Då är min ingång som centerpartist i Miljömålsberedningen att Reach vid revideringen borde bli mer innovationsdrivande.

Det finns mycket diskussion både i samhället och här i debatten om enskilda ämnen. Men jag tror att det skulle vara viktigt att kunna pröva ämnen i grupp utifrån deras egenskaper och användningsområden. Då får vi mer driv, och det blir lättare både för företag och för konsumenter, och vi får snabbare fram beslut. Framför allt behöver substitutionsprincipen stärkas. Det har varit uppe i debatten, och det är någonting som jag hoppas att Miljömålsberedningen kan föreslå regeringen att sedan driva i EU-sammanhang.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

Anf. 94 IRENE OSKARSSON (KD):

Herr talman! En viktig utgångspunkt för kemikaliekontroll och kemikalielagstiftning är att vi måste ha de mest utsatta och de mest sårbara som måttstock för vårt arbete. Därför är det för mig som kristdemokrat självklart att lyfta in barnperspektivet i sammanhanget, vilket flera talare här före mig har gjort.

Det är barnen, de äldre och andra av olika skäl känsliga individer som vi måste utgå från när vi formulerar regler och nivåer för kemikalier och för vad som är tillåtet. Det gäller nationellt, på EU-nivå och globalt.

Herr talman! Det är viktigt att vi inte för in nya skadliga kemikalier i kretsloppet. Få av oss har en aning om hur många kemikalier vi dagligen omger oss med. Det gäller allt från tvålen, tandkrämen och handduken till färgerna i våra kläder och vad frukt och grönsaker behandlats med för att även efter att ha färdats över halva jordklotet se så fräscha ut när de når våra kök och kylskåp. På det sättet skulle jag kunna fortsätta att räkna upp vad vi omger oss med.

Även tidigare i vår historia har det funnits kemikalier runt om oss men aldrig i samma omfattning som nu. En del av kemikalierna är faktiskt naturligt förekommande, som en del talare före mig här i dag berört. De kemikalierna har funnits, kommer att finnas och ska finnas där.

Men i dag har vi möjlighet att skapa nya ämnen på ett sätt som ingen kunnat före oss. Vi kan förfina naturliga ämnen på olika sätt. Jag ser att sverigedemokraten redan lämnat vår debatt här. Jag kan ändå inte låta bli att kommentera och uttrycka min oro över den något nonchalanta syn som jag tycker framfördes när det gäller nanopartiklar och ämnen i nanoform. Många av dem är nyttiga, och många av dem kommer att behövas. Men många av dem är också skadliga. I dag vet vi inte tillräckligt mycket om vilka konsekvenser de kan få.

Prot. 2011/12:107
2 maj

Kemikaliekontroll

Det vi vet – utskottet hade för ett tag sedan möjlighet lyssna på KemI – var just att ämnen i nanoform har en helt annan påverkan än i den traditionella form som vi är vana vid att se och använda dem. Därför är det viktigt med en restriktiv lagstiftning och med tydlighet om vad som är tillåtet att använda. Detta behöver Sverige på internationell nivå, globalt och i EU, jobba med. Det gör vår nuvarande miljöminister på ett förträffligt sätt. Inte minst det som nu hänt kring det som Roger Tiefensee nämnde om att återigen sätta Stockholm på kartan renderar för mig och många andra i ett hopp om att vi också fortsättningsvis kan vara de föregångare vi varit.

De miljömål som denna kammare beslutat är inte enkla att nå och skulle inte vara enkla att nå. Men det behövs också en konkretion. Det ansvaret har Miljömålsberedningen.

Jag har både glädjen och förmånen att få vara Kristdemokraternas representant i det arbetet och kan konstatera att världen inte blir enklare för varje möte i Miljömålsberedningen. Den blir i stället mer komplex och mer svårtydd. Men avsikten med Miljömålsberedningens arbete var väl att vi skulle få tid för att grotta ned oss i frågorna på ett sätt som vi normalt inte kan i denna kammare. Kanske ger vi oss inte heller i andra sammanhang den möjligheten.

Dessutom har vi tillgång till svensk och även internationell expertis på området – detta för att tillsammans komma fram till det som måste vara långsiktiga mål och långsiktiga strukturer för att komma till rätta med det hela.

Att då, likt Socialdemokraternas företrädare, tala om allt nu, genast, och om varför det inte hände i går, tycker jag är att ge de här frågorna en annan betoning än de är värda när det gäller det som bör göras. Det har nämligen skett en hel del under processens gång. Myndigheterna är inte stilla i väntan på att vi gör saker i denna kammare. Miljömålen gäller. Tidigare etappmål, i annan tappning och med andra begrepp, gäller. Man jobbar frenetiskt vidare på det här.

Herr talman! Viktigt att skjuta in är också att vi som konsumenter kan göra skillnad. Kan vi nu konstatera att det finns kemikalier, till exempel silver i våra träningskläder, kan vi väl göra där som vi gjorde när det gällde klorblekning av papper. Köper vi inte produkterna kommer de inte att finnas på marknaden. Det kommer då att finnas aktörer som ser en affärsmässighet i att lansera saker som produceras på ett annat sätt eller som inte innehåller ämnen som vi ser som skadliga.

Det är oerhört väsentligt att vi *inte* gör som vi för något år sedan höll på att göra när växtskyddsmedel var uppe till diskussion här i kammaren och i medierna. Vi höll på att omöjliggöra för lantbrukare – inte minst i det län som den kollega som nu kommer in i kammaren kommer från, nämligen Kalmar län, Öland – att producera livsmedel här i Sverige.

Vi höll på att förbjuda ämnet och därmed göra två saker: exportera problemet utomlands och omöjliggöra en fortsatt utveckling av lantbruk och företagande i Sverige – helt i strid med det övergripande miljömålet om att *inte* se till att skjuta problemet utanför nationens gränser.

Generationsmålet är tydligt: Vi ska se till att städa hemma och internationellt, inte transportera problemen utanför nationens gränser för att sedan påstå att vi löst problemen.

Därför är det väldigt viktigt att vi, som Roger Tiefensee tidigare var inne på, tydligt jobbar med framtidens Reach, att Miljömålsberedningen där tar initiativ och ser till att få till stånd att Sverige kan driva på så att vi får en översyn som blir tydligare och så att redan befintlig lagstiftning implementeras på ett sådant sätt att vi kan gå vidare med att fasa ut farliga ämnen och farliga grupper av ämnen. Vi har en miljöminister som lovat gå i täten för det arbetet.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

I detta anförande instämde Anders Andersson (KD).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

12 § Funktionshindersfrågor

*Funktionshinders-
frågor*

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2011/12:SoU13
Funktionshindersfrågor.

Anf. 95 LENNART AXELSSON (S):

Herr talman! Vi ska nu diskutera funktionshinderspolitik. Hur ett land behandlar människor med funktionsnedsättning säger mycket om hur landet i sin helhet är.

Att vara utlämnad åt andra och aldrig riktigt känna att man har kontroll över sitt eget liv var länge vardag för många människor med funktionsnedsättning. Det var bakgrunden till att den socialdemokratiska socialministern Bengt Lindqvist i slutet av 1980-talet tillsatte en utredning som skulle komma med förslag om hur tillvaron för dessa människor skulle kunna göras bättre.

Utredningens förslag ledde fram till en proposition som 1993 lades fram för riksdagen av den folkpartistiske socialministern Bengt Westerberg och som sedan röstades igenom av en enig riksdag. Detta är bakgrunden till lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade – LSS, som det brukar heta i de flesta sammanhang. Lagen trädde i kraft i januari 1994.

Rätten till personlig assistans har inneburit en enorm förbättring av levnadsvillkoren för människor med funktionsnedsättning. För många har det varit helt livsavgörande och inneburit skillnaden mellan ett passivt liv och ett aktivt liv.

Assistansreformen är en av vår tids absolut viktigaste socialpolitiska reformer. Tanken med den är att människor ska ges makt över sina liv för att på så sätt fullt ut kunna delta i samhällslivet.

Under det senaste året har det stormat rejält kring assistansen. Rubriker om fusk har toppat tidningarnas förstasidor. I mars 2011 tillsattes därför en utredning av regeringen för att försöka hitta sätt att komma åt fusket. Utredningen har i år lagt fram förslag om åtgärder.

Vi stöder givetvis förslag som försvårar eller helst förhindrar dessa kriminella handlingar, och det vet jag att alla som har behov av assistans och alla seriösa anordnare också gör. Vi vill inte tro att fusk är så omfattande som det ibland beskrivs, men allt fusk är en stöld från skattebetalarna och ett hot mot alla dem som behöver assistansen för att kunna leva i samhället på lika villkor.

En del av utredningens förslag har dock väckt starka reaktioner från brukare och deras organisationer, som har känt sig orättfärdigt utpekade som fuskare. Dessutom skulle en del av förslagen, sägs det, starkt påverka möjligheterna för många att anordna sin assistans på ett så bra sätt som möjligt. Det är viktigt att vi tar dessa signaler på så stort allvar som möjligt, inte minst med anledning av att dessa personer inte har fått möjlighet att framföra sina synpunkter under utredningens gång.

Detta är alltså en utredning som kommer att landa på vårt bord inom en ganska snar framtid, möjligtvis, men jag tyckte ändå att det var viktigt att man tar upp det i detta sammanhang eftersom den personliga assistansen diskuteras utifrån så många olika synvinklar. För att kunna få en samlad bild av detta tyckte jag att det var viktigt att ta upp den även nu.

Det har också under flera års tid kommit oroande rapporter om hur lagstiftningen tillämpas. Assistansberättigade personer har vittnat om att de vid Försäkringskassans omprövningar av sina behov fått kraftigt minskad assistans. Försäkringskassan och även kammarrätten hänvisar till prejudikat i Högsta förvaltningsdomstolen som förklaring till den ändrade bedömningen.

Regeringen uppmärksammades på frågan av dåvarande socialutskottet redan 2009, men ingenting har i sak gjorts från regeringens sida. En del statistik har tagits fram, men regeringen har inte gjort några analyser. Många oklarheter kvarstår alltså. Hur många är det som vid omprövningar får sina behov kraftigt minskade till följd av det nya sättet att tolka lagstiftningen? Vad beror minskningarna på i de enskilda fallen, och hur har det gått för dem som har fått sina insatser kraftigt minskade?

Vi socialdemokrater har begärt att snabbt få fram dessa fakta och inte bara en sifferstatistik över hur många som fått minskad assistans. Först då går det att ta ställning till hur vi behöver agera och om och hur lagen i så fall behöver förtydligas eller ändras. En sådan genomgång av läget brådskar och behöver ligga på socialutskottets bord innan årets slut, och ett ställningstagande från regeringen behöver komma senast i början av nästa år.

Vi tycker att det är bra att en majoritet i utskottet har ställt sig bakom detta krav, för regeringens passiva inställning är obegriplig. Ansvarigt statsråd Maria Larsson, Kristdemokraterna, måste börja engagera sig och ta ansvar för assistansreformen. Den fråga utskottet ställde till regeringen redan före senaste valet om vad regeringen anser behöver göras för att se till att människor med funktionsnedsättningar faktiskt får det stöd de har rätt till enligt lagens intentioner, vilket också Maria Larsson säger sig värna, hänger fortfarande i luften. Det handlar faktiskt om enskilda människor och deras levnadsvillkor, inte om statistik.

Fru talman! Förutom den stora frågan om personlig assistans har vi framfört våra meningar i reservationer och särskilda yttranden. När det gäller den allmänna inriktningen på funktionshinderspolitiken menar vi att den i stora delar är alltför passiv. Trots kvarstående problem och

orättvisor för personer med funktionsnedsättning saknas nya mål och konkreta förslag från regeringens sida. Funktionshindersfrågorna är i första hand rättighetsfrågor och inte vård- och omsorgsfrågor. Det finns en rad frågor som regeringen borde ta itu med och där flera olika departement och riksdagsutskott måste involveras.

För det första bör man omedelbart se till att bristande tillgänglighet blir en diskrimineringsgrund i diskrimineringslagstiftningen.

För det andra bör LSS-reformen, som jag tidigare grundligt kommenterat, värnas.

För det tredje måste arbetet för att tillgänglighetsanpassa Sverige påskyndas.

För det fjärde måste aktiva åtgärder sättas in för att öka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att komma in på arbetsmarknaden.

För det femte och sista behöver hjälpmedelsfrågan ses över så att det inte är var man bor som avgör vilka hjälpmedel man får och vad de kostar.

Fru talman! En annan problematik vi tycker är viktig att lyfta fram rör personer med grava synskador. För att de ska kunna leva på samma villkor som andra behöver de ha tillgång till ledsagning. Endast fyra av tio kommuner har politiskt antagna riktlinjer för LSS-ledsagning, vilket har resulterat i stora skillnader i bedömningen av ansökningar. Socialstyrelsen menar att man måste sträva efter mer enhetliga bedömningar. Vi vill därför att Socialstyrelsen ska ges i uppdrag att utfärda riktlinjer för hur ansökningar om ledsagarservice enligt LSS ska bedömas och för tillämpningen av insatsen.

En annan sak som också rör ledsagning är den oro som skapats efter en dom i Högsta förvaltningsdomstolen under 2011. Då konstaterades att det varken i LSS eller i dess förarbeten finns skrivningar som säger att en kommun är skyldig att stå för eventuella utlägg som ledsagare kan ha i samband med sina uppdrag. Det innebär att den person som beviljats ledsagare ska stå både för sina egna utlägg och för ledsagarens.

Det är inte rimligt att den som har behov av ledsagare för att kunna till exempel gå på teater ska behöva ha dubbla kostnader för biljetter. Detta riskerar att urholka ledsagarservicen och kraftigt begränsa möjligheterna att delta i fritidsaktiviteter. Vi anser därför att man bör se över möjligheten att i LSS reglera att den som tillhandahåller ledsagarservice för den enskilde också ska vara skyldig att stå för ledsagarens kostnader i samband med aktiviteter som kostar pengar. Vi har inte reserverat oss i denna fråga, men om det visar sig att utvecklingen går mot att allt fler kommuner kommer att kräva att den enskilde ska stå för ledsagarens kostnader kommer vi att återkomma även om detta.

Fru talman! Till sist vill jag säga några ord om bidrag till glasögon för barn. En motion av Jasenko Omanovic och Ingemar Nilsson, som båda är socialdemokrater, belyser på ett bra sätt hur vi socialdemokrater ser på frågan, och det överensstämmer också i stora drag med det som majoriteten i utskottet ställt sig bakom. Det står:

”Barn som ser dåligt och inte får glasögon får svårt att följa med i undervisningen i skolan, från att läsa vad som står på tavlan till att orientera sig ordentligt i gymnastiksalen eller simhallen. Det är viktigt att barns synfel åtgärdas fortlöpande under uppväxten.

Att köpa glasögon kan bli en stor utgift för familjen. Landstingen i Sverige beslutar själva om de vill ge bidrag till familjer med barn som är i behov av glasögon. Dessa bidrag skiljer sig åt mellan landstingen, och därför varierar beloppet beroende på i vilket landsting man är bosatt. Trots att synen inte är färdigutvecklad förrän vid åtta till tio års ålder, vilket medför flera glasögonbyten, är det få landsting som ger stöd efter sju års ålder.

Det bör vara rimligt att jämställa barns synfel med andra behov av hjälpmedel som till exempel vid en hörselnedsättning. Glasögon till barn får inte vara en plånboksfråga som innebär att alla inte har samma rätt till glasögon efter behov. Det måste vara samhällets ansvar att se till att alla barn får så goda förutsättningar som möjligt under sin uppväxt och i detta bör man inkludera hjälpmedel som glasögon eller annan åtgärd som korrigerar synfel.

Vi anser att det nuvarande systemet för subvention av barns glasögon bör ses över för att åstadkomma ett mer rättvist system.”

Dessutom måste man i detta sammanhang ge en stor eloge till organisationen Majblomman, som på ett väldigt förtjänstfullt sätt har sett till att frågan har hamnat högt på den politiska dagordningen. Inte minst i mitt eget landsting i Örebro diskuteras nu möjligheterna att kraftigt öka stödet för barns glasögon. Det är lite tråkigt att behöva konstatera att det enda landsting i landet som inte har någon subvention över huvud taget är Stockholms läns landsting.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 96 AGNETA LUTTROPP (MP):

Fru talman! Jag stöder alla Miljöpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 6 och reservation 8.

Det är något märkligt när politiker debatterar funktionshinderspolitik rent generellt. Alla är så välvilliga. Alla är så förstående. Men ser verkligheten i Sverige ut som vi tror och hoppas för unga, barn och vuxna med funktionsnedsättning? Nej, det gör den inte. Sverige har skrivit under standardregler för att tillförsäkra människor med funktionshinder delaktighet och jämlikhet. Det gjorde vi 1993. Det är alltså snart 20 år sedan. Ändå är det mycket kvar innan Sverige har nått fram till det vi har lovat.

Under rubriken Delaktighet och jämlikhet i standardreglerna finns ett stycke om tillgänglighet för service, aktiviteter, information och dokumentation. Dit har vi inte nått. Endast hälften av landets grund- och gymnasieskolor är till exempel tillgängliga för elever som är rullstolsburna. Vad gäller affärer, restauranger, biografier etcetera är det inte ett dugg bättre. Därför vill Miljöpartiet ha in tillgänglighet i diskrimineringslagen.

Lika rättigheter finns inte heller. 68 000 personer med funktionsnedsättning står utanför den reguljära arbetsmarknaden. År 2008 var siffran 30 000. Den har alltså mer än fördubblats på fyra år – detta trots att Sverige har skrivit under att dessa personer bör få det stöd de behöver inom det reguljära systemet för utbildning, hälso- och sjukvård, arbetsmarknad och social service. Vi är som sagt välvilliga och förstående, men när det kommer till handling är det mycket som fattas.

LSS innebär ett nytt liv för alla personer med funktionsnedsättning och deras familjer. Så kom en dom från Regeringsrätten, numera Högsta förvaltningsdomstolen, om personlig assistans och grundläggande behov. Domen har inneburit försämringar för de personer som är beroende av personlig assistent för full delaktighet i samhällslivet, vilket vi säger att det ska vara.

Regeringsrättens dom innebär en omdefiniering av grundläggande behov. Domslutet innebär att personlig assistans endast är avsedd för den som behöver hjälp med mycket privata angelägenheter. Domen som blivit praxis för Försäkringskassan har gjort det svårare för många att leva ett liv i delaktighet i samhället. Någon säger: Jag är både blind och rullstolsburen och är alltså tvungen att ha en person som kan hjälpa mig med förflyttningar. Beslut: Noll assistanstimmar! En pojke med Downs syndrom och autism fick assistanstimmarna neddragna från 122 till noll timmar. Det finns otaliga exempel på detta, bland annat med personer som har fått sluta arbeta på grund av att de inte har fått sin assistans.

Kruxet med detta är att lagen inte är ändrad, utan det är domen som har gjort att Försäkringskassan måste rätta sig efter domen och alltså göra en ny tolkning av lagen. Vi som var aktiva i handikapprörelsen när LSS kom till vet att det vi ser nu aldrig var avsikten. Även Bengt Westerberg, som var en av arkitekterna bakom detta, uttryckte det i en intervju i mars i år: Med hjälp av sin assistent ska assistansanvändaren kunna utföra det som en normal person utan funktionshinder kan utföra. Tidsåtgången för arbetsuppgifterna bör också utgå från en person utan funktionsnedsättning.

Vad gör vi då som rikspolitiker? Det är möjligt och till och med troligt att vi måste ändra eller förtydliga lagen så att den efterlevs enligt intentionerna. Men för att göra det behöver vi veta hur och i vilken mån domslutet har bidragit till att assistenttimmar dras ned eller försvinner.

Ställningstagandet innebär att Inspektionen för socialförsäkringen ska ta fram ett underlag för att kunna bedöma orsakerna till utfallet av Försäkringskassans beslut om assistansersättning. Detta ska redovisas en första gång i december 2012. Sedan ska man återkomma till utskottet. Det är som sagt möjligt att vi kommer att stå för en lagändring eller ett förtydligande. Det vet vi inte förrän vi har sett vad man har kommit fram till.

Utgångspunkten i arbetet ska vara intentionerna i LSS. Det kan tyckas som en lång tid att vänta till årets slut, och det är det också. Men för att fatta ett beslut som håller och inte rivs upp av en ny dom är det viktigt med material och analyser som vi kan använda under lång tid. Räkna med att Miljöpartiet noga kommer att följa redovisningen från ISF! Det är, som jag sagt tidigare, möjligt att MP kommer fram till att § 9 måste skrivas om.

Fru talman! Jag går nu över till att tala om glasögon till barn. Så ovetande var jag att jag trodde att alla landsting gjorde som mitt hemlands-
ting Västmanland, det vill säga att alla barn under åtta år har full subvention för glasögon. Det är gratis för barnen i Västmanland. I det alliansstyrda Stockholm får barnet inte en krona. Något måste vara fel! Hur kan tolkningar av vad som är hjälpmedel vara så komplett olika från län till län? Det gäller att bo på rätt ställe.

Därför är det viktigt att kartläggningen angående landstingens tillämpning av sitt ansvar för hjälpmedel vad avser glasögon för barn startar. Därmed har man tillmötesgått Miljöpartiets motion om en översyn av riktlinjerna för stöd till barns glasögon för att stärka möjligheten för barn med synfel att få glasögon oberoende av var de bor.

Miljöpartiet har ändå lämnat ett särskilt yttrande eftersom det man skriver är att frågan huruvida synnedsättning hos barn ska definieras som en funktionsnedsättning bör klargöras. Har man det minsta tvivel om detta är det bara att gå in på Socialstyrelsens hemsida och läsa. Där står det hela ordagrant beskrivet utifrån WHO:s kriterier. När man använder glasögon har man naturligtvis inget funktionshinder, men funktionsnedsättning har man så fort man inte använder dem. Dess värre blev det inte heller någon tidsangivelse för när detta ska återrapporteras. Det sägs bara att man ska återkomma till riksdagen med en redovisning så snart resultaten är klara. Risker är att det blir en långbänk utan tidsangivelse. Men vi håller ögonen på detta, bokstavligt talat.

Fru talman! Jag ska säga något om personkrets. Som ni säkert vet finns det tre personkretsar. Den första är i huvudsak personer med utvecklingsstörning och autism. Den andra är personer med hjärnskada i vuxen ålder. Där är diagnosen utgångspunkten. Sedan kommer det tredje krxet; det står att det gäller en person med andra stora och varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som ger betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och som har ett omfattande behov av stöd.

Som ni hörde tidigare räknas man alltså inte till personkrets 3 även om man är blind och rullstolsburen. Här är det inte diagnosen som är avgörande, utan den enskildes svårigheter i det dagliga livet och behovet av stöd och service. Man kan ju fundera på om en person som är både blind och rullstolsburen inte har väldiga behov. Det är en märklig bedömning. Här måste det bli ett förtydligande så att det inte råder någon tvekan om att personer med grava synskador hör till personkrets 3.

Fru talman! Många personer med funktionsnedsättning behöver ledsagarservice för att öka sin delaktighet i samhället. Ledsagarservice innebär att man får stöd av en person för att kunna delta i aktiviteter i närmiljön utanför hemmet. Kommunerna gör olika bedömningar när det gäller både kostnader för ledsagarservice och omkostnader för själva ledsagningen. Vem betalar biobesöket, kafébesöket eller tågbiljetten för ledsagaren – personen med funktionsnedsättning eller kommunen?

Socialstyrelsen genomförde 2010 en kartläggning av ledsagning och kommunernas ansvar. Man kom bland annat fram till att det råder osäkerhet beträffande vem som står för ledsagarens omkostnader och i vilken utsträckning. I fyra av tio kommuner är ledsagningen avgiftsfri, medan den i de övriga är avgiftsbelagd. Även vem som står för ledsagarens omkostnader vid ledsagning varierar mellan kommunerna.

Slutsatsen från Socialstyrelsen är att ledsagningen är en betydelsefull, ofta avgörande insats för att öka delaktigheten i samhället för enskilda personer med funktionsnedsättning. Kartläggningen ger emellertid ingen enhetlig bild av ledsagarinsatserna i riket, utan former, omfattning, villkor och begränsningar för ledsagarinsatsen varierar. För att kunna erbjuda individuellt utformad ledsagning på lika villkor och med god kvalitet oavsett kommun bör större enhetlighet mellan kommunerna eftersträ-

vas. Här är Socialstyrelsen och Miljöpartiet helt överens. Det ska inte vara boendeort som avgör om jag kan använda ledsagarservice eller inte.

Prot. 2011/12:107
2 maj

Anf. 97 MARGARETA SANDSTEDT (SD):

Fru talman! Det har sagts att vi bör arbeta längre än till den nuvarande pensionsåldern. Det är sant att välfärden är beroende av att pengar dras in till statskassan. Det är bara en sak som jag tycker att man missar när man stakar ut den målsättningen, och det är att många inte håller på sina arbetsplatser i dag. Man måste skapa rätt förutsättningar utifrån rätt utbildning för den speciella yrkesrollen för att människor ska kunna jobba så länge som möjligt. Om man inte gör det får man ett pedagogiskt problem att förklara hur målsättningen att vi ska orka arbeta längre ska bli möjlig att uppnå.

Jag läser ibland olika artiklar, som droppar in med jämna mellanrum, om hur man i Sverige upplever sin arbetsplats. Vi har tidigare haft oacceptabelt höga sjuktal, och många kvinnor har haft tunga jobb. Vi har fortfarande en mycket hög ohälsa på våra arbetsplatser.

Senast nu i februari läste jag en artikel i Svenska Dagbladet om en medarbetarundersökning som visade en nedåtgående trend när det gäller stressen. Det som generellt gör att många finner sin arbetsplats så outtålig är inte särskilt okänt. Det är många gånger bristfällig utbildning, otydliga arbetsroller och ett dunkelt ledarskap. Fortgår det under en längre tid, vilket det oftast gör, kommer sjukskrivningarna som ett brev på posten.

Det här har vi sett nu under mycket lång tid. Därför är det viktigt att någon gång acceptera att det är så här vi människor fungerar. Vi fungerar så här utifrån vissa förhållanden. När vi väl har accepterat det måste vi skyndsamt tänka om när det gäller att få människor att stanna kvar i sitt yrke och framför allt känna en större yrkesstolthet, vilket man gjorde mer förr.

Fru talman! När kommunerna övertog huvudmannaskapet och ersatte landstingets tidigare utbildning med omvårdnadsprogrammet trodde man att studerande skulle komplettera den på komvux eller på högskolan. Det blev inte riktigt så, utan färre sökte till utbildningen inom omsorgen om funktionshindrade. Det innebär att vi i dagsläget bara har ca 40 procent som har behörig utbildning inom sitt arbetsområde.

Jag tycker att det är oroväckande att man inom LSS i princip kan anlita vem som helst, trots att arbetet kan handla om enskilda som har psykisk och fysisk ohälsa och en komplicerad livssituation. Jag tycker att det är respektlöst både mot dem som anlitar LSS och mot varje person som jobbar inom verksamheten.

Nu har förvisso regeringen gått med på att vidta vissa åtgärder för att rätta till detta, som man säger. Det är till viss del bra. Man har bland annat förstärkt tillsynen av verksamheten och gjort det möjligt med vitesförelägganden för att avhjälpa missförhållanden. Men jag saknar fortfarande den samlade kunskap som ska krävas av alla som jobbar inom LSS för att de ska utveckla en egen profession. Om det inte finns någon riktig utbildning är det lätt att känna att man inte har ett riktigt jobb. Och visst är det väl ett riktigt jobb att arbeta inom LSS?

I nuläget tycker jag att det här systemet ger märkliga signaler som i sin tur medverkar till attityder till och synen på funktionshindrade. Jag

*Funktionshinders-
frågor*

tycker att det är dags att vi börjar höja värdet på många vårddyrken för att människor över huvud taget ska vilja söka till utbildningar inom den yrkeskåren. Det är också viktigt att man inom den branschen kan hålla jämna steg med den senaste forskningen så att kunskaper kan hållas uppdaterade.

Jag kan även tycka att omvårdnadsprogrammet borde ses över för att bättre anpassa det till enskildas känslomässiga behov. Många som exempelvis befinner sig i händerna på vårdpersonal kan, trots ett vänligt bemötande som är korrekt på alla sätt och vis, känna en väldigt stor ensamhet och isolering. Man kanske har behov av att förmedla tankar, känslor och upplevelser som man har inom sig. Det gäller kanske särskilt de äldre. Jag tror att många kan känna en viss distans till personliga samtal därför att man inte riktigt vet hur man ska samtala om åldrandeprocessen och vad som händer med kropp och psyke.

Rent generellt kan jag tycka att geriatrik bör lyftas upp mer i omsorgsprogrammet och bli ett tyngre ämne så att man rustar den kommande personalen att kunna hantera vårdtagare och anhöriga när eventuella depressioner och dödsprocesser närmar sig. Jag kan berätta att det kan hända ganska mycket med en människa som närmar sig döden när det gäller kropp och känsloliv. I en del fall kan det vara rätt skrämmande upplevelser som man kanske inte törs orda om av rädsla för att inte bli tagen på allvar eller antas vara inbillningssjuk. Därför finns inte heller, vad jag vet, något riktigt dokumenterat om vad som händer med oss när vi närmar oss döden. Jag tycker även att vi behöver bli bättre på att möta människor i den processen.

Jag ska gå vidare till den motion vi har väckt om gratis glasögon för barn upp till 15 år. Även om jag inte här yrkar bifall till den vill jag betona att det är en mycket aktuell fråga som motionärerna tar upp. Det är ungefär 23 000 barn som riskerar att få försämrad syn bara för att vi inte väljer att klassificera detta som ett funktionshinder. Jag tror att det är många som sitter i den här kammaren som skulle ha svårt att få sin vardag att fungera om de inte hade fått hjälp med glasögon. Jag ser det som självklart att vi måste garantera att barn ska kunna hänga med i skolan, kunna delta i fritidsaktiviteter och kunna känna igen sina lärare, släkt och familj när de möter dem på gatan.

Samtidigt finns det vissa kringfrågor här som vi tycker måste utredas först. Ska det behövsprövas eller inte, vilken myndighet ska övervaka systemet, hur ska subventionen utformas, ska det vara ett högsta belopp och så vidare? Jag anser att frågan är kopplad till barnfattigdom generellt, och fram till dess att vi har tittat närmare på det måste frågan lösas inom ramen för de trygghetssystem vi har i dag.

Däremot är det viktigt att skicka en signal till regeringen om att det förhoppningsvis finns majoritet här i kammaren för själva bevekelsegrunderna för att barn ska få hjälp med glasögon.

Jag vill yrka bifall till reservation 7.

Anf. 98 EVA OLOFSSON (V):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 3 om förtydligande av lagstiftningen när det gäller personlig assistans och reservation 6 om rätten till ledsagning.

Fru talman! I dag har vi den stora debatten om funktionshindersfrågor utifrån alla motioner som väcktes i höstas. I mitt inlägg kommer jag i första hand att tala om rätten till personlig assistans men också om ledsagning och några andra frågor.

Utanför på Mynttorget pågår i dag aktionen Utan assistans stannar livet. Om inte alla redan har varit ute och pratat med dem tycker jag att ni ska göra det. De sitter i en bur för att illustrera vad det innebär för människor att mista sin assistans. Självständigheten att leva det liv som man vill begränsas starkt.

Jag kommer att återkomma till den personliga assistansen men vill bara säga kort om glasögon att för Vänsterpartiet är det en självklarhet att vi inte ska ha någon ekonomisk behovsprövning när det gäller glasögon, vilket det hänvisas till i dag. Man säger att har föräldrarna inte pengar att köpa glasögon åt sina barn för ska de gå till socialkontoret där en ekonomisk behovsprövning görs. Så vill inte vi i Vänsterpartiet ha det. Vi vill ha rätt till glasögon för alla barn. Vi har pengar i vår budget för det.

Det är bra att man tar ett steg framåt i den här frågan, tycker jag, och det gör man i utskottets skrivningar. Jag hoppas att vi hamnar i ett läge där barn i alla landsting får glasögon när de behöver det och inte behöver starta livet med att inte kunna följa med i skolan eller leka med sina kompisar på grund av föräldrarnas ekonomi.

Fru talman! Varje torsdag kl. 8–9 samlas representanter för ett antal funktionshindersorganisationer utanför Rosenbad. Texten på det blå flygbladet den 26 april löd så här: ”525 dagar har vi väntat. Nu är det dags att gå från ord till handling. Tillgänglighet är en fråga om demokrati och en naturlig följd av konstaterandet att alla människor är lika mycket värda.”

Remisstiden för förslaget i promemorian *Bortom fagert tal* om att bristande tillgänglighet skulle klassas som diskriminering gick ut den 19 november 2010. Trots den långa väntan finns inget lagförslag. Den 26 maj är det återigen tillgänglighetsmarscher i Sverige. Där kommer kravet att vara att bristande tillgänglighet ska betraktas som diskriminering. Jag har själv gått med i ett stort antal sådana marscher, och jag vet att flera av er har gjort det. Jag vill slippa gå i fler marscher. Jag vill nu ha den lagstiftning som jag tycker är en självklarhet. Bristande tillgänglighet är diskriminering, och jag vill ställa frågan till regeringspartierna: Kommer ni att nöja er med fagert tal i den här frågan eller kommer en lagstiftning, och kommer den i så fall att komma snart?

Jag vill ställa en fråga till Sverigedemokraterna också. Var står ni i den här frågan? Ni kan faktiskt ha en viktig påverkan på om bristande tillgänglighet blir diskrimineringsgrund i lagstiftningen.

Ledsagning har tagits upp här förut. En av de viktiga insatserna enligt LSS är ledsagarservice, alltså att människor som själva inte klarar sig utan behöver någon som stöd för att kunna komma ut på promenader, kanske träffa vänner och ta del av fritidsaktiviteter och kultur ska ha möjlighet att göra detta.

Det har blivit svårare för personer med grava synskador, och det hänger på vilken kommun jag bor i om jag får ledsagning. Det hänger också på vilken kommun jag bor i om jag får betala dyrt för ledsagningen eller om jag får den gratis. Vissa kommuner har, som vi hörde här tidi-

gare, till och med hittat på att jag inte bara ska betala min egen biljett till teatern eller fotbollsmatchen, utan jag ska också betala för min ledsagare.

Det här är helt horribelt. Därför kräver vi i Vänsterpartiet att man ser över de här frågorna och att man förtydligar lagstiftningen så att min ekonomi eller vilken kommun jag bor i inte ska avgöra om jag får ledsagning eller inte.

Fru talman! När den personliga assistansen kom 1994 var det en frihets- och jämlikhetsreform för människor med omfattande funktionsnedsättningar. I stället för att bo på institution kunde man nu bo i egen bostad. I stället för att vara beroende av anhöriga kunde människor leva ett självständigt och oberoende liv. Den personliga assistansen gjorde det möjligt att skaffa utbildning, arbete och familj. I stället för att vara hänvisad till boendeserviceenheterna kunde man resa och delta i fritidsaktiviteter. I stället för att vara föremål för vård och omsorg fick man möjlighet att vara en aktiv medborgare. Därför är den personliga assistansen så viktig, och därför har det blivit en katastrof för de hundratals människor som på grund av Försäkringskassans hårdare bedömningar förlorat sin assistans.

Det handlar om människor som inte längre kan arbeta, som inte längre kan vara den aktiva förälder de vill vara, som hamnar i husarrest och som åter blir beroende av anhöriga. Det är människor som i vissa fall inte längre kan bo i egen lägenhet utan där gruppboendet får bli alternativet.

Det handlar också om 20 000 användare av personlig assistans varav många i dag är väldigt oroliga. Får de besked om tvåårsomprövningen blir de livrädda för att förutsättningarna för att de ska kunna leva ett självständigt liv ska slås itu.

Jag vill ta några konkreta exempel ur verkligheten, och de människor som det handlar om har gett sin tillåtelse till det. Jag vill med detta visa hur det slår när de här bedömningarna gör att man mister sin personliga assistans.

En rullstolsburen kvinna i 30-årsåldern i Gävle som har kunnat jobba och varit en aktiv förälder kan nu inte jobba längre. Hon är sjukskriven trots att hon inte är sjuk, och hon kan inte längre delta med sina barn på utflykter eller följa dem till och från kompisar och till skolan. Hon har förlorat den personliga assistansen och kom inte upp i de 20 timmarnas grundläggande behov. Kommunen ansåg inte att hon tillhörde personkretsen, och hon fick hemtjänst. Hemtjänsten fungerar inte på det sättet att den ger möjlighet till ett självständigt liv.

En kvinna i 30-årsåldern som var läkarsekreterare på Karolinska har nu blivit förtidspensionär i samband med att hon förlorade assistansen.

En 20-årig kvinna som flyttade till Örebro för att läsa på högskolan har inte förlorat assistansen men fått en så kraftig neddragning att det nu är hennes studiekompisar som får hjälpa henne med toalettbesök och annat innan kl. 12 då den personliga assistansen kommer. Hennes föräldrar får betala för privat hjälp så att hon kan komma i väg till skolan eftersom assistansen inte kommer förrän kl. 12.

En man i 60-årsåldern i Stockholm som är rullstolsburen och blind ansågs tillhöra personkretsen av Försäkringskassan men kom inte upp i de viktiga, grundläggande 20 timmarna. Hos kommunen tyckte man att det var hemtjänst som gällde och att det här trots att läkarintyget sade

motsatsen handlade om ett vanligt åldrande. Nu sitter han sedan i maj 2010 i husarrest.

En pojke med svåra neurofunktionshinder i Jönköpings län har blivit av med sin assistans och har inte fått någon av kommunen. I stället för tre heltidstjänster har hans mamma fått rycka in. Nu håller hela familjen på att gå i kras och syskonen försummas.

En man som fick en hjärninfarkt och total expressiv afasi, det vill säga att han inte kan uttrycka sig i tal och skrift, inte förstår talspråk, inte kan ta initiativ och inte kan fixa en måltid, fick det här med att kunna kommunicera med andra bedömt till 17 minuter om dagen, alltså två timmar i veckan. Ni kan själva förstå vad det får för konsekvenser.

Anledningen till att Försäkringskassan kan tolka lagen så snävt och kan komma att fortsätta att göra det är en dom i högsta rättsinstans, Regeringsrätten, som kom 2009 och som har skapat prejudikat. I domen nekades en strokedrabbad man som var förlamad och satt i rullstol assistans. Ett motiv till detta var att han kunde föra gaffeln till munnen när han skulle äta även om han inte kunde ordna resten av måltiden.

Följden av den här domen har blivit snävare bedömningar och att det är svårare att komma upp i de 20 timmarnas grundläggande behov, och vad man skulle kunna se som en helhetsöversyn för behovet av personlig assistans görs inte. Man hänvisar till kommunerna. En del kommuner ger personlig assistans, och en del kommuner tolkar på samma sätt som Försäkringskassan och säger att det är kommunens hemtjänst som ska fixa det. Vad som händer när man inte kommer upp i de nödvändiga 20 timmarna beror i dag i hög grad på inställningen hos kommunen som man råkar bo i.

År 2010 fick socialutskottet vid en hearing med funktionshindersonsorganisationerna läget tydligt presenterat för sig. Sedan dess har frågan varit aktuell. Vi har haft Socialstyrelsen och Försäkringskassan på besök i flera omgångar, och de har redovisat de rapporter som de har gjort och de bedömningsinstrument som arbetas fram. Under tiden har fler människor förlorat sin assistans.

Vi anser i Vänsterpartiet att de neddragningar av den personliga assistansen som drabbar människor så hårt måste få ett slut. Därför motionerade vi redan hösten 2010 om att det skulle göras ett förtydligande i lagstiftningen i § 9 a i LSS och att riksdagen skulle begära att regeringen skyndsamt lade fram ett sådant ändringsförslag.

Vi har inte fått några argument för att ändra vår inställning. Sedan dess har ytterligare hundratals personer förlorat sin assistans och fått livet kraftigt begränsat. Vi tycker inte att vi kan vänta längre. Vi tycker inte att vi kan vänta till december 2012 för att se om det eventuellt behöver göras något som kanske kommer att ta ytterligare ett par månader eller ett halvår. Därför lyfter vi i dag som enda parti fram förslaget till riksdagen om att förtydliga lagstiftningen.

Folkpartiets dåvarande partiledare Bengt Westerberg var den som lade fram reformen, som fick ett brett parlamentariskt stöd, och från Vänsterpartiet efterlyser vi samma breda parlamentariska stöd för att den personliga assistansen inte ska urholkas. Det finns en möjlighet att ge detta stöd genom att vid omröstningen i morgon rösta för Vänsterpartiets reservation nr 3.

Anf. 99 KENNETH JOHANSSON (C):

Fru talman! Socialutskottet har lagt ned mycket arbete på detta betänkande. Vi har haft flera besök. Vi har lyssnat och analyserat på ett bra sätt, tycker jag. Vi har pratat ihop oss, inte minst avseende den så kallade assistansen.

Jag uppfattar att vi alla vill värna assistansreformen. Den betyder så oerhört mycket för att enskilda människor som har behov av och rätt till personlig assistans ska ges bättre möjligheter att leva som andra. Jag personligen, och flera med mig, har lagt ned mycken möda på detta. Nu vidtas ett antal viktiga åtgärder för att långsiktigt kunna säkra att assistansberättigade ska få sin insats och att intentionerna i LSS fortsatt ska ligga fast. Sju av åtta partier står eniga bakom utskottets ställningstagande i denna del. Det tackar jag för.

Först vill jag sätta in assistansen i dess sammanhang. ”Alla människors lika värde” och ”ett samhälle tillgängligt för alla” är två viktiga utgångspunkter för funktionshinderspolitiken. Det är ofta miljöer och brister i tillgängligheten som gör oss funktionsnedsatta.

De nationella målen ligger fast sedan länge och är väl förankrade. *Från patient till medborgare* var en i stort sett bra handlingsplan. Men oj vad segt det gick för den gamla regeringen att komma i gång! Skillnaden med alliansregeringen blev ett nytt grepp med funktionshindersstrategin – kortare period, konkreta mål och tydligare uppföljning. 22 strategiska myndigheter har nu ett särskilt ansvar och har precis avrapporterat till Handisam som har en samordnande roll.

När jag tittar på reservationerna ser jag vad oppositionen lyfter fram. Vi har också hört det i debatten. Bristande tillgänglighet bör bli en grund för diskriminering, skriver man. Vi är helt överens. Jag utgår ifrån att regeringen kommer med förslag och att alliansregeringen klarar det som den gamla regeringen inte klarade.

Oppositionen anser att LSS-reformen bör värnas. Vi är helt överens. Det är därför vi lägger ned så mycket möda på att få bort fusk som kan minska reformens legitimitet och att – än viktigare – kvalitetssäkra och utveckla verksamheten.

Man vill också intensifiera tillgänglighetsarbetet. Vi är helt överens. Det är därför vi har lagt om funktionshindersstrategin, så att vi nu når de resultat den gamla regeringen inte klarade.

Oppositionen vill öka sysselsättningen för personer med funktionsnedsättningar. Vi är helt överens. Det är därför Arbetsförmedlingen har fått tydliga mål som de också fått resurser för att klara att uppnå. Den senaste tiden har vi sett mycket goda exempel inom den privata verksamheten. Jag kan nämna Ica, Max och Sodexo, som på ett strålande sätt har visat att man förstått betydelsen av mångfald i den här delen. Samhall AB har fått 1 000 nya utvecklingsanställningar som en åtgärd av regeringen. Vi har utvecklingen av de sociala företagen. Vi har Handisams attityduppdrag Hjärnkoll, som också är ett mycket bra exempel på vad som kan göras.

Är det tillräckligt? Nej, det är det inte. På denna punkt är jag orolig. Det finns väldigt mycket kvar att önska. Det är många funktionsnedsatta personer som inte kommer in på arbetsmarknaden. I dag aviseras den så kallade Funkautredningen. Detta är verkligen någonting som vi borde kraftsamla kring på ett bättre sätt. Där idkar jag självkritik.

Hjälpmedelsfrågan behöver ses över, skriver man. Ja, det är klart att den ska; vi är överens. Vi har klargjort ansvaret och har Fritt valutredningen. I dagens betänkande har vi också pekat på åtgärder när det gäller glasögon för barn. Det är fyra punkter. Vi ska få landstingets ansvar för att tillhandahålla hjälpmedel klargjort. Vi ska klargöra definitionen: Vad är synnedsättning hos barn? Det ska klargöras hur det kan definieras som en funktionsnedsättning. En kartläggning ska göras av landstingens tillämpning av sitt hjälpmedelsansvar. En sammanställning görs av landstingens bidrag till glasögon av Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering. I sista hand finns också en möjlighet att biståndspröva individuellt. Utskottet förväntar sig att regeringen återkommer till riksdagen med en redovisning så fort underlag finns.

Fru talman! Jag framhöll inledningsvis hur betydelsefull assistansen är för många enskilda människor. Jag har också varit ute på Mynttorget i dag och pratat med de demonstrerande och oroliga funktionsnedsatta personerna. För Centerpartiet och alliansregeringen är det mycket viktigt att värna den personliga assistansen. För många fungerar det bra, men det finns orosmoln. Enskilda exempel på myndigheters agerande gör att man funderar på vad som behöver rättas till, vilken verkligheten är och vad som kan göras. Därför är regeringens uppdrag till Inspektionen för socialförsäkringen, ISF, viktigt: att ta fram ett underlag för att bättre kunna bedöma orsakerna till utfallet av Försäkringskassans beslut om assistansersättning, såväl vid nybeviljande som vid tvåårsomprövningar.

Utskottet vill genom tillkännagivandet påskynda arbetet med den personliga assistansen. I år ska vi ha en delredovisning. I oktober 2014 kommer slutredovisningen. Underlag tas fram, och eventuella behov av åtgärder för att fortsatt klara intentionerna i LSS ska redovisas för utskottet skyndsamt.

Ett viktigt tillägg som vi enades om i utskottet handlar om att klargöra brukarorganisationernas medverkan, som är viktig för att man ska få del av deras synpunkter.

Väldigt lite har hänt, säger Lennart Axelsson med flera. Jag vill påstå att det är väldigt mycket som har hänt och som vi i utskottet har jobbat gemensamt med på ett klokt sätt. Jag kan räkna upp en lång rad, ett tiotal olika åtgärder som regeringen har initierat med hjälp av sina myndigheter. Nu har vi dem som en grund i det fortsatta arbetet, vilket är nödvändigt och viktigt. Det är en korrekt bild som det är rimligt att ge.

Försäkringskassan har även redovisat statistiken från de tvåårsomprövningar som görs. Indragningarna ligger på 10 procent – oförändrat det senaste året – medan utökningarna av assistanstimmar ökat från 24 till 26 procent.

Antalet beviljade timmar per brukare har ökat från 88,71 timmar per vecka år 2002 till 115,87 timmar per vecka år 2012. Assistansen har således ökat, vilket naturligtvis är en klen tröst för den som fått assistansen indragen. Därför är det nödvändigt med regeringens uppdrag för att säkra att den som har rätt till assistans ska få denna insats och det på ett rättssäkert sätt.

Min ambition är att vi fortsatt ska kunna jobba brett i utskottet med dessa viktiga frågor.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkande SoU13 och avslag på reservationerna.
(forts. 14 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.51 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KU19 Kommittéberättelse 2012 m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU18 Handlingsplan för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

300 för utskottet

19 för res.

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 100 M, 23 MP, 21 FP, 20 C, 18 V, 17 KD

För res.: 19 SD

Frånvarande: 11 S, 7 M, 2 MP, 3 FP, 3 C, 1 V, 2 KD, 1 -

JuU21 Ansvar och engagemang – en nationell strategi mot terrorism

Punkt 2 (Uppdrag till Säkerhetspolisen)

1. utskottet

2. res. 2 (MP, V)

Votering:

278 för utskottet

41 för res. 2

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 100 M, 21 FP, 20 C, 19 SD, 17 KD

För res. 2: 23 MP, 18 V

Frånvarande: 11 S, 7 M, 2 MP, 3 FP, 3 C, 1 V, 2 KD, 1 -

Punkt 3 (Arbete i syfte att skapa starka rättssäkerhetsgarantier)

1. utskottet

2. res. 3 (MP, V)

Votering:

276 för utskottet

41 för res. 3

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 99 M, 21 FP, 20 C, 18 SD, 17 KD

För res. 3: 23 MP, 18 V

Frånvarande: 11 S, 8 M, 2 MP, 3 FP, 3 C, 1 SD, 1 V, 2 KD, 1 -

Punkt 4 (Förebyggande strategi mot terrorism)

1. utskottet

2. res. 4 (SD)

Votering:

300 för utskottet

19 för res. 4

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 100 M, 23 MP, 21 FP, 20 C, 18 V, 17 KD

För res. 4: 19 SD

Frånvarande: 11 S, 7 M, 2 MP, 3 FP, 3 C, 1 V, 2 KD, 1 -

Punkt 5 (Orsaker och riskfaktorer)

1. utskottet

2. res. 5 (S, MP, V)

Votering:

177 för utskottet

142 för res. 5

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 M, 21 FP, 20 C, 19 SD, 17 KD

För res. 5: 101 S, 23 MP, 18 V

Frånvarande: 11 S, 7 M, 2 MP, 3 FP, 3 C, 1 V, 2 KD, 1 -

Punkt 7 (Insynen i Säkerhetspolisen och rättssäkerheten)

1. utskottet

2. res. 7 (S, MP, V)

Votering:

177 för utskottet

142 för res. 7

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 M, 21 FP, 20 C, 19 SD, 17 KD

För res. 7: 101 S, 23 MP, 18 V

Frånvarande: 11 S, 7 M, 2 MP, 3 FP, 3 C, 1 V, 2 KD, 1 -

MJU17 Landsbygdspolitik m.m.

Punkt 3 (Djurvälfärdsersättning m.m.)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

300 för utskottet

19 för res. 2

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 100 M, 23 MP, 21 FP, 20 C, 18 V, 17 KD

För res. 2: 19 SD

Frånvarande: 11 S, 7 M, 2 MP, 3 FP, 3 C, 1 V, 2 KD, 1 -

Punkt 4 (En sammanhållen strategi för mål för ekologisk jordbruksproduktion)

1. utskottet

2. res. 3 (S, MP, V)

Votering:

177 för utskottet

142 för res. 3

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 M, 21 FP, 20 C, 19 SD, 17 KD

För res. 3: 101 S, 23 MP, 18 V

Frånvarande: 11 S, 7 M, 2 MP, 3 FP, 3 C, 1 V, 2 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU18 Kemikaliekontroll

Punkt 1 (EU:s kemikalielagstiftning Reach)

1. utskottet

2. res. 1 (S, MP, V)

Votering:

176 för utskottet

142 för res. 1

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 M, 21 FP, 20 C, 19 SD, 17 KD

För res. 1: 101 S, 23 MP, 18 V

Frånvarande: 11 S, 8 M, 2 MP, 3 FP, 3 C, 1 V, 2 KD, 1 -

Punkt 2 (Kemikalieanvändningen)

1. utskottet
2. res. 2 (S, MP, V)

Votering:

177 för utskottet

142 för res. 2

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 M, 21 FP, 20 C, 19 SD, 17 KD

För res. 2: 101 S, 23 MP, 18 V

Frånvarande: 11 S, 7 M, 2 MP, 3 FP, 3 C, 1 V, 2 KD, 1 -

Prot. 2011/12:107

2 maj

Punkt 6 (Förbud mot parabener)

1. utskottet

2. res. 5 (SD)

Votering:

300 för utskottet

19 för res. 5

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 100 M, 23 MP, 21 FP, 20 C, 18 V, 17 KD

För res. 5: 19 SD

Frånvarande: 11 S, 7 M, 2 MP, 3 FP, 3 C, 1 V, 2 KD, 1 -

Punkt 9 (Förbud mot rotenon)

1. utskottet

2. res. 7 (SD)

Votering:

298 för utskottet

19 för res. 7

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 100 M, 22 MP, 21 FP, 20 C, 18 V, 17 KD

För res. 7: 19 SD

Frånvarande: 12 S, 7 M, 3 MP, 3 FP, 3 C, 1 V, 2 KD, 1 -

Lena Hallengren (S) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

14 § (forts. från 12 §) Funktionshindersfrågor (forts. SoU13)

*Funktionshinders-
frågor*

Anf. 100 LENNART AXELSSON (S) replik:

Fru talman! Det råder ingen tvekan om att vi socialdemokrater är kritiska till det sätt som regeringen behandlar dessa frågor. Vi tycker att man inte har varit tillräckligt aktiv.

Jag vet att Kenneth Johansson brinner för dessa frågor likaväl som jag och många andra som är med och debatterar här. Jag gick tillbaka till det betänkande vi hade 2009/10 för att titta lite grann vad vi krävde av regeringen i det sammanhanget.

Vi hade gjort en utfrågning där det deltog representanter för IFA, JAG, STIL, HSO, RBU, DHR och NHR. Utskottet skriver att det var bland annat vid den hearingen som vi hade fått del av den oro som många funktionshindrade kände för den utveckling som var.

Det sägs också att utskottet utgår från att regeringen noga följer utvecklingen och anser att regeringen så fort underlag finns bör återkomma till riksdagen med en redovisning och vid behov med förslag till åtgärder.

Detta är ganska länge sedan. Min fundering och fråga till Kenneth Johansson är: Är Kenneth Johansson nöjd med det sätt som regeringen har hanterat frågan för att se till att människor med funktionsnedsättning får det stöd som de är berättigade till enligt lagstiftningen från 1994?

Det vore intressant att höra det. Jag hörde i inlägget att det fanns väldigt mycket som var gjort enligt Kenneth Johansson. Men är han verkligen nöjd med det sätt som man har hanterat frågan?

Anf. 101 KENNETH JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Det ärliga svaret är att jag inte är nöjd förrän jag är säker på att alla får den assistans som de har rätt till. Jag är inte säker på att vi är där. Det är därför som det är så viktigt med det omfattande arbetet.

Att som Lennart Axelsson säga att det nästan inte har skett någonting tycker jag är att fara ganska vilse med sanningen. Man kan titta på det tillkännagivande som vi gav 2010 från ett enigt utskott.

Socialstyrelsen har presenterat sitt behovsbedömningsinstrument. Försäkringskassan har presenterat sin rapport med en lång rad åtgärder. Vi har själva vid två tillfällen i utskottets behandling haft kontakt med Försäkringskassans generaldirektör.

De beskriver att de jobbar med enhetligheten i bedömningen och att analysera grundläggande personliga behov. De har stärkt kompetensen. De har ett arbete på gång för att uppdatera sin vägledning.

De har till oss, vilket jag tyckte var väldigt intressant, redovisat att de avser att pröva en särskild ordning för beslutsfattande vid speciellt svårbedömda fall för att lyfta upp det i organisationen.

Det finns ett arbete med att titta på om det finns fusk. Det vet vi att det gör. Vad kan man göra åt det? Det finns ett arbete från ISF med att titta på tvåårsomprövningarna, och det finns ytterligare åtgärder.

Till detta ska läggas det senaste tillkännagivandet om att vi noga ska följa upp vad konsekvenserna är på individnivå där man har minskat eller tappat.

Det är lätt att stå här och säga att man ska göra mer. Jag tycker att det är omfattande insatser som har gjorts. Vad skulle Lennart Axelsson göra i majoritetsroll? Det skulle jag vara intresserad av.

Anf. 102 LENNART AXELSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tolkar nog Kenneth Johanssons svar som att han trots allt är nöjd med vad regering och ansvarig minister har åstadkommit sedan det tillkännagivande vi gav 2009/10. Jag kan inte tolka det på något annat sätt.

Det finns ett antal saker som Kenneth Johansson räknar upp. Visst har det hänt saker. Men den stora och viktiga saken har vi inte fått något besked om.

Vi har fått presenterat en väldig massa statistik och liknande. Men inte vid något enda tillfälle har vi fått ett svar från ansvarig minister Maria Larsson om hur regeringen ser på frågan om det skulle behövas en ändring i lagstiftningen för att garantera att de som har behov av assistans också får det.

Vid den senaste interpellationsdebatten som var i kammaren om dessa frågor uttryckte Maria Larsson att hon stod bakom de intentioner som finns med lagstiftningen. Det är väl jättebra. Nästan alla säger att de står bakom de intentionerna. Men vad gör man för att se till att det blir så att intentionerna upprätthålls?

Jag tycker att det var bra besked från Kenneth Johansson att han så här långt är nöjd med vad regeringen har åstadkommit. När det gäller vad vi skulle kunna ha gjort i stället tror jag med all säkerhet att vi hade sett till att vi fått fram ett besked så att vi från regeringens sida kunde lämna en tolkning av det som håller på att hända och de behov som behöver mötas när det gäller förändringar i lagstiftningen. Jag är ganska övertygad om att vi hade sett till att det hade blivit så.

Sedan var det intressant att höra att Kenneth Johansson tog upp i sitt anförande att man nu kommer att presentera ett förslag så att bristande tillgänglighet faktiskt kommer in i diskrimineringslagstiftningen. Det var en nyhet, men jag tackar för det.

Anf. 103 KENNETH JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Jag inledde mitt svar på repliken med att säga att jag inte är nöjd förrän jag känner mig trygg i att alla får den assistans de har rätt till. Jag är inte trygg med att de får det. Jag ser att det finns behov av åtgärder. Jag ser att det är ett av syftena med det jobb som nu ska göras, och det tycker jag är ett svar.

Om man visste svaret på allting i förväg skulle man inte behöva göra alla de här insatserna. Det är ett tiotal olika insatser som nu görs, som har gjorts eller som man planerar att göra. Det här skulle man ju inte ha vidtagit om man redan på förhand visste vad som krävdes.

Det vet vi inte. Det är därför vi tar det här. Vi vill göra det riktigt, för det här är en oerhört stark och viktig verksamhet som vi vill ska bli säkrad uthålligt för att de enskilda ska få detta.

Lennart Axelsson tror att man, om man fick chansen att ta egna initiativ, skulle ha löst det här. Kom med några förslag! Då lovar jag, precis som under beredningen i utskottet, att vi ska lyssna på dem. Kom med konkreta förslag! Då får vi vrida och vända på dem. Det tycker jag är det bästa sättet att jobba konstruktivt, och jag hoppas att vi ska fortsätta att göra det i framtiden.

Ja, min absoluta övertygelse är att alliansregeringen ska presentera ett förslag så att brister i tillgänglighet ska vara grund för diskriminering. Det klarade inte den tidigare regeringen. Ni klarade inte det. Men jag har absoluta förhoppningar om att vi ska göra det.

Anf. 104 EVA OLOFSSON (V) replik:

Fru talman! Innan vi började trycka på knapparna sade Kenneth Johansson: Så segt det gick. Han pratade då om den socialdemokratiska regeringen. Då kunde jag inte låta bli att tänka på *Bortom fagert tal*, som hade varit ute på en remissomgång i november 2010. Det är alltså för ungefär 530 dagar sedan. Så segt det gick, kan man gladeligen säga i det fallet.

Du sade att det var din absoluta förhoppning, Kenneth. Jag ska gå tillgänglighetsmarschen i Göteborg den 26 maj. Jag skulle gärna vilja veta om det här blir min sista tillgänglighetsmarsch, för det skulle jag gärna se.

Så segt det gick, kan man väl också säga om något annat. År 2010 var det, precis som Lennart Axelsson sade, en rad organisationer som berättade för oss. Frågan har hanterats. Sedan skulle vi vänta på behovsbedömningsinstrumentet. Den 30 juni fick vi det. Sedan skulle vi vänta på Försäkringskassans rapport. Den fick vi den 30 augusti 2011. Och nu ska vi fortsätta att vänta till december 2012, för det räckte inte med den tid som vi har avvaktat. Då ska det eventuellt så småningom komma ett ställningstagande, så fort regeringen kan, om det behöver göras något.

Det här tycker jag också är väldigt segt, för under tiden förlorar ytterligare hundratals personer sin assistans, utifrån den regeringsrättsdom som finns.

Jag skulle vilja höra med dig om det här är acceptabelt. 900 människor har förlorat assistansen. En del har fått någorlunda vettig hjälp från kommunerna, men ett stort antal har inte fått det, utan de har, som jag pratade om förut, fått sina liv förstörda.

Anf. 105 KENNETH JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! När det gäller det första är det samma svar som till Lennart Axelsson. Vi jobbar för att klara av det som tidigare regeringar inte gjorde. Vi jobbar för att vi ska få fram ett beslut om att brister i tillgängligheten ska vara grund för diskriminering.

Det fanns ett fullständigt bristfälligt underlag från den gamla regeringen som vi tog över. Det dög inte att skriva proposition på. Det här är mycket svårt, och det får stora konsekvenser, men jag vidhåller att det är min absoluta uppfattning att vi ska ha fram ett beslut.

Jag har också gått tillgänglighetsmarscher. Jag tycker att det är bra att man bildar opinion och är en blåslampa på oss beslutsfattare. Jag hoppas att Eva Olofsson i framtiden ska få vara blåslampa på något annat område och att vi ska ha löst detta. Det är min förhoppning.

Sedan gällde det de här 900 människorna. Det är svårt att debattera den frågan med Eva Olofsson, för hon vet allt innan alla andra vet något. Eva Olofsson vet konsekvenserna innan alla andra vet konsekvenserna. Eva Olofsson vet att det handlar om 900 när en del pratar om 500 och andra pratar om 200 – och jag har hört om över 1 000.

Man måste också veta. Man måste få ett underlag. Det har inte gått så lång tid sedan vi fick utfallet, och vi har inte så många fall än som vi riktigt kan följa upp. Det är det jobb som nu ska göras.

Ambitionen är helt klar, och det är mitt tydliga svar. Den som har rätt till assistans ska ha det, och LSS intentioner ska ligga fast. Det är den ambition som jag också tycker att sju av åtta partier i utskottet har ställt sig bakom.

Prot. 2011/12:107
2 maj

*Funktionshinders-
frågor*

Anf. 106 EVA OLOFSSON (V) replik:

Fru talman! Kenneth Johansson menade väl inte att *Bortom fagert tal* inte dög som underlag? Den utredningen satte ju regeringen själv till, och det var den som hade fått alla remissvar färdiga i november 2010. Det har gått en ganska bra tid sedan dess.

Jag vet inte allt, och Kenneth Johansson vet inte allt. Vi har fått tydliga signaler från dem som har det här in på skinnet. Det handlar om dem som organiserar människor som har personlig assistans, de brukarkooperativ som bistår med personlig assistans, Independent Living-kooperativen.

Det finns en artikel på Newsmill i dag där de organisationer – det är en hel radda – som står bakom Utan assistans stannar livet säger att vi inte kan vänta längre. Människor drabbas för hårt. De uppmanar andra partier att våga ta ställning för att det behövs en översyn av lagstiftningen.

Jag tror inte att det här är att handla i blindo. Vänsterpartiet har faktiskt valt att säga: Vi ska inte låta välviljans våta filt ligga över funktionshindersområdet. Vi behöver en debatt. Och vi vill vara en blåslampa när det gäller att människors liv inte ska förstöras för att de mister rätten till personlig assistans på grund av den dom som finns, som byggde på en person och som nu många andra personer också drabbas av.

Jag tror att vi alla är ganska eniga om att vi inte är så värst förtjusta i den domen, men då är det vårt politiska ansvar att göra något åt det. För Försäkringskassan kan inte säga: Vi följer inte högsta rättsinstans.

Det är vårt politiska ansvar att se till att inte ytterligare flera hundra personer drabbas.

Anf. 107 KENNETH JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Jag har också lyssnat på STIL, JAG, IFA och en lång rad andra brukarorganisationer. Jag tycker att det är där som mycket av kunskapen finns. Det är de som är mottagare av ett beslut från en myndighet som bygger på vår lagstiftning som vet bäst vad det här handlar om.

Jag har mycket nära kontakt med olika verksamheter och pratar ofta, precis som Eva Olofsson gör, med personer. Jag tar detta på största allvar. Det handlar om det som man har rätt till, det som det har fattats beslut om och det som man har för att man ska ha möjlighet att leva som andra. Det är dit vi ska. LSS intentioner ska ligga fast.

Däremot tycker jag att det är rimligt av oss beslutsfattare att påskynda det här arbetet. Det tycker jag. Det är nog komplicerat, och det får konsekvenser för enskilda som ibland är oacceptabla. Det håller jag med om.

Därför är det viktigt att långsiktigt hitta den lösning som jag hoppas på och jobbar för att vi ska kunna nå framöver och få det uthålligt. Men jag tycker också att med en så stor och viktig verksamhet är det bra att tänka efter före. Det är klart att man kan tycka att det går segt, men ett tiotal olika insatser har gjorts av regering och olika myndigheter. Då tycker jag att det är rimligt att få även de sista delarna på plats. Jag tror

att vi är eniga om målet som är att LSS intentioner ska ligga fast. Det känner jag mig trygg i.

Anf. 108 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Fru talman! Någonting som jag verkligen håller med Alliansen och Kenneth Johansson om är att ni är mästare på utredningar. Fantastiskt många utredningar har gjorts. Jag säger inte att dessa utredningar inte behövs eller att de är överflödiga, men som både Eva Olofsson och Lennart Axelsson har sagt har en del av dem hittills inte lett till något synligt. Det är min fråga: Vilka praktiska och faktiska resultat är nådda? Då menar jag hos en person som faktiskt har en funktionsnedsättning. Utredningar i all välmening, men vilka praktiska resultat har nåtts?

Jag gläder mig åt att vi är så eniga när det handlar om bristande tillgänglighet. När den utredningen är klar kanske vi kan komma överens om att det ska höra till diskrimineringslagen.

När det gäller att LSS ska värnas och intentionerna finnas kvar kommer vi kanske också att kunna enas om att man måste göra någonting åt § 9. Som det är nu värnas inte LSS, och intentionerna följs inte.

Det är jättebra att man jobbar på arbetslösheten, men den har ändå ökat från 30 000 personer 2008 till 68 000 personer 2012. Inte ens om man är väldigt snäll skulle man kunna säga att det går åt rätt håll.

Det jag egentligen undrar är när man tänker gå från ord till handling. När kan vi se handling?

Anf. 109 KENNETH JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Att det är ett fasligt utredande kan jag hålla med om. När jag var i opposition tyckte jag alltid att det bara utreddes och utreddes. Men sedan jag kom i majoritetsställning har jag fått bita i det sura äpplet och lärt mig att det ibland är bättre att tänka efter före och ha ett beslutsunderlag. Jag blir också irriterad när man tror sig veta vad det är som behöver göras, men det drar ut på tiden.

Ett jobb som jag själv ledde var LSS-kommittén. Vi presenterade vårt slutbetänkande 2008. Drygt hälften av våra förslag är nu genomförda. Det har gått några år, men där har Agneta Luttröpp konkreta exempel. Det var däriifrån som besluten om tillstånd och tillsyn kom. Det var däriifrån besluten om att se mer rikslika bedömningar kom. Däriifrån kom också besluten om att vi ska få möjligheter att bättre se barnperspektivet i LSS.

Allt detta kom däriifrån, och det är nu utrullat och genomfört. Jag tror att det är på det sättet vi måste jobba nu.

Agneta Luttröpp har också, precis som jag, varit med och tagit del av vad de olika myndigheterna har gjort. Behovsbedömningsinstrumentet är klart. I betänkandet framgår också och finns beskrivet vad Försäkringskassan håller på med. I juni, om en dryg månad, kommer ISF att presentera sina uppföljningar av tvåårsomprövningarna. Det är även fler saker på gång.

Min uppfattning är alltså att det nog trots allt är så här man långsiktigt måste jobba för att få hållbara lösningar, även om jag kan hålla med om att det ibland känns som att det går sakta.

Anf. 110 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Fru talman! För en person som behöver hjälp måste det vara otroligt frustrerande att ha rätt till hjälp och stöd men inte kunna nyttja den rätten. Det tror jag att många kan skriva under på.

Om vi ser på det som har gjorts, till exempel om rikslika bedömningsar, har man skrivit om det och haft med det i utredningen, och det har gått ut. Men vi vet ju att det inte är så.

Barnperspektivet har också gått ut, och jag vet att jag påpekade både för Försäkringskassan och för Socialstyrelsen att man inte hade med barnperspektivet.

När det gäller behovsinstrumentet har vi fortfarande inte riktigt sett något resultat av de, tror jag, sex försäkringskassor som har det.

Dessa saker har skett, javisst, men hur det har hjälpt den enskilde vet vi ännu inte. Vi får verkligen hoppas på den utredning som vi ska få en första genomgång av i december.

Jag kan meddela något som i alla fall gladde mig, och det kan ju glädja er också. Det är att yrkeshögskolan ska få 90 platser som är avsedda för personer med funktionsnedsättningar.

Anf. 111 KENNETH JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Det som också har hänt är att inga besparingar är gjorda från politiskt håll när det gäller assistansen. Det är 24–25 miljarder som satsas. De behov som redovisas finansieras också. Det är rätt och riktigt. Det ska så vara.

Det finns också en mycket bra och kvalitativt hög verksamhet som bedrivs varje dag, varje natt, ofta 24 timmar om dygnet av utomordentligt duktiga personliga assistenter och andra. Ibland när vi diskuterar problem och utmaningar, som vi ska göra, tycker jag ändå att vi glömmar att det görs så väldigt mycket positivt. Det är så oerhört många personer som ges möjligheter att leva som andra, vilket är LSS intention.

Låt oss alltså även skänka en tanke till alla de insatserna, för jag tycker att de är väldigt viktiga.

Jag tror att Agneta Luttröpp och jag i grunden är väldigt överens om att vi gemensamt ska hitta lösningar som gör att vi med gott samvete kan säga att vi i de beslut vi tar ska hålla fanan högt när det gäller personlig assistans och LSS i sin helhet och fortsatt värna utvecklingen.

Anf. 112 MARGARETA B KJELLIN (M):

Fru talman! För nästan 20 år sedan införde den dåvarande borgerliga regeringen en fantastisk lag. Det var en lag som förändrade livet för personer med funktionsnedsättningar: lagen om stöd och service till personer med funktionshinder.

Den lagen är unik, och det var en borgerlig regering som införde den. Den lagen skapar möjligheter för människor att leva ett liv nästan som alla andra, kanske inte riktigt i alla fall men på ett så jämlikt sätt som det är möjligt.

Jag tror knappast att dåtidens riksdagsledamöter kunde ana vilken frihet denna lag skulle skapa. Eftersom det har varit på tapeten kan jag tillägga att det var en hög företrädare inom funktionshindersrörelsen som sade att dagens arbetsmarknadsminister Hillevi Engström har gjort mer för att få människor med funktionshinder i arbete än vad alla samlade arbetsmark-

nadsministrar har gjort tidigare. Det gäller till exempel det som Agneta Luttröpp tog upp om platser inom folkhögskola och annat. Det har en stor betydelse.

Förra hösten deltog jag tillsammans med Lennart Axelsson i en konferens i FN om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättningar. Det är med stolthet jag konstaterar att alliansregeringen ratificerat den deklarationen. Det är också med stolthet jag kan säga att det var 1993 som Sveriges dåvarande borgerliga regering antog FN:s standardregler.

Sammanfattningsvis kan man säga att de radikala, stora stegen inom funktionshinderspolitiken har tagits av de borgerliga regeringarna. Det var också mycket tydligt när jag var i FN hur revolutionerande lagen om stöd och service är. I andra länder bygger man upp institutioner, något som vi lade ned i början av 90-talet. Där bygger man nu institutioner i stället för att de här människorna ska leva gömda och glömda. Den tiden har vi passerat i Sverige. Världen kommer efter och Sverige går före.

Fortfarande, fru talman, återstår mycket. Det gäller att arbeta vidare med tillgängligheten i samhället, framför allt att öka kunskapen och påverka attityder. Det kan handla om att inte anlägga en handikapparkering i sluttande plan eller att människor lär sig att ett hinder för synskadade är när man parkerar cyklar utmed väggar i gatumiljön.

Jag har vandrat i alla tio kommunerna i mitt hemlän Gävleborg och tittat över vad man behöver göra för tillgängligheten. Det är tydligt att det finns en stor kunskap i kommunerna om att underlätta för personer med rörelsenedsättningar. Det är sämre när det gäller syn- och hörselnedsättningar. Även när det gäller allergier behöver kunskapen ökas både hos kommunens tjänstemän och förtroendevalda men också hos allmänheten.

De flesta ser och vet när man inte kan ta sig fram när man använder rullstol, men få tänker på svårigheterna att inte se och höra, problem att gå förbi en parfymbutik eller att man pratar över huvudet på människor med olika former av problem, allt det som gör att man inte kan leva som andra, att man inte respekteras som andra.

Många av de delarna kan faktiskt ingen lagstiftning i världen göra någonting åt. Det handlar om kunskap hos enskilda människor. Det är det som gör skillnaden. Därför är det så fantastiskt med myndigheten Handisam som har ett särskilt uppdrag som ska leda till ökad kunskap och förståelse för olika problem man som en person med funktionsnedsättning kan uppleva.

Något som jag också har sett när jag har varit ute i länet är att när landstinget ska minska sina kostnader drar man in till exempel service-diskar. Det försvårar för många människor som har funktionsnedsättningar, både yngre syn- och hörselskadade och äldre människor. Det är viktigt att de offentliga aktörerna förstår effekterna av alla åtgärder som man vidtar, att man har rätt glasögon på sig och använder sina kunskaper. Att göra Sverige till ett enklare land att leva i görs bäst genom att vi alla ökar vår kunskap om vad som behöver åtgärdas och sedan åtgärdar bristerna.

Det stora samtalsämnet under de senaste åren har varit assistansreformen och dess tillämpning. När den förra socialdemokratiska regeringen tillsatte en översyn av LSS-reformen, som Kenneth Johansson har

beskrivit, gavs flera direktiv. Ett av dem har fått särskilt stora följdverkningar. Det var att bedömningen av assistansbehovet skulle vara likvärdig över hela landet. Det är svårt att inte sympatisera med det men det fick till följd att Försäkringskassan gjorde en översyn av sina rutiner. Det betydde att några fick en mer generös bedömning och andra en mer restriktiv. Utifrån det kom diskussionen om behovsbedömningsinstrumentet.

Först var det stora protester och många integritetskränkande frågor, men slutligen blev funktionshindersrörelsen och Försäkringskassan överens. Jag har stora förhoppningar om att instrumentet ska göra att behovsbedömningen både är och upplevs som mer rättssäker. Det var vad tillkännagivandet handlade om 2009. Då hade vi inte haft den nya lagändringen. När vi diskuterar detta ska vi veta vad det handlade om. Det behovsbedömningsinstrumentet har Försäkringskassan sagt att de inte behöver något regeringsbeslut eller riksdagsbeslut för att använda. Det är bara för dem att använda.

Vi har fått många rapporter om att människor upplever en starkt försämrad livssituation, och det tar vi på största allvar. Regeringsrätten, eller Högsta förvaltningsdomstolen, har tolkat lagen och det har fått till följd att många inte längre får assistans i den utsträckning som de har haft tidigare, enligt de rapporter vi har fått. Därför är det viktigt att veta vad som har hänt. Det är därför regeringen har gett Inspektionen för socialförsäkringen i uppdrag att redovisa på vilket sätt bedömningen har förändrats, både avseende nya bedömningar men också av tvåårsomprövningarna. Hur har verkligheten påverkats för de personer som är i behov av assistans? Det här är viktigt. Man måste ha det klarlagt innan man kan ta ställning till de förändringar som behöver göras, om det behöver göras några. Det går inte att hugga i luften i en förändrad situation som ska leda till en lag.

I det här motionsbetänkandet finns det också andra motioner. Ett område gäller glasögon. Här är det viktigt att landstinget tar det ansvar de har när det gäller hjälpmedel. Det behövs en kartläggning, och regeringen har sagt att det ska ske. Jag ser fram emot den presentationen.

Utskottet har lyssnat både till Socialstyrelsen och till Försäkringskassan. Vi har lyssnat på utredningen om fusk inom assistansersättningen. Fusk är aldrig acceptabelt, men allt är inte fusk. Det ligger ibland också felaktiga bedömningar till grund för fel beslut och därmed ett överutnyttjande. Det ska ingen enskild person lastas för.

Dessutom har utskottet lyssnat till myndigheten Handisam och företrädare för handikappförbunden. Jag har dessutom personligen träffat företrädare för flera föreningar inom funktionshindersrörelsen. Alla dessa möten ger en verklighetsbild som stärker det fortsatta arbetet, och vi i alliansregeringen står bakom intentionerna i LSS. Jag arbetar vidare för att göra ett bra land, det vill säga Sverige, ännu bättre att leva i för personer med olika former av funktionsnedsättning, både nationellt och regionalt och lokalt.

Mot den bakgrunden, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i socialutskottets betänkande SoU13.

(Applåder)

Anf. 113 LENNART AXELSSON (S) replik:

Fru talman! Jag kan inte låta bli att hålla fast lite grann vid den nyhet som Kenneth Johansson släppte i replikskiftet och även i anförandet, att vi nu kommer att få ett förslag om att bristande tillgänglighet ska komma in i diskrimineringslagstiftningen.

Jag fick ett besked om att det i arbetsmarknadsutskottet, eftersom det här är en fråga som inte socialutskottet behandlar utan det är arbetsmarknadsutskottet som har hand om den, nu finns en reservation från Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna som Alliansen har sagt nej till som handlar just om detta. Det vore lite spännande att få veta när i tid som det är tänkt. Det borde rimligtvis handla om en proposition och inte att man svarar på en motion från något annat parti.

Eftersom Margareta B Kjellin tillhör det största partiet i Alliansen förutsätter jag att även hon känner till när det här kommer upp. Min första fråga handlar om det, och jag nöjer mig med det så länge.

Anf. 114 MARGARETA B KJELLIN (M) replik:

Fru talman! Det är precis som det har beskrivits tidigare av Kenneth Johansson att vi jobbar intensivt på att få till stånd en sådan här lagstiftning. Vi vet att ni också försökte och inte lyckades med den delen. Det är ju så otroligt viktigt.

När vi fick makten 2006 såg vi att det som hade gjorts på tillgänglighetsområdet sedan 2000, när man hade bestämt att man skulle göra Sverige tillgängligt, inte räckte särskilt långt. Då startade vi direkt med att intensifiera det arbetet genom att tillsätta tvärgrupper mellan de olika departementen för att se till att ge uppdragen till länsstyrelserna att skapa en tillgänglighet i Sverige. Det är otroligt viktigt var man börjar.

Den dagen vi har en lagstiftning på plats börjar ett stort arbete. Vi har redan börjat arbetet med att göra Sverige mer tillgängligt genom de åtgärder vi har vidtagit innan det ens har kommit in i lagstiftningen. Oavsett datum när den lagen kommer handlar det om att det måste ske en förändring i människors huvuden när det gäller hur man ser på det här. Man måste förändra samhället.

När jag är ute och tittar på vad som händer i socialdemokratiskt styrda kommuner och landsting ser jag att man inte verkställer det uppdrag man har fått från regeringen. Det gäller både från den gamla socialdemokratiska regeringen och från den nuvarande regeringen. Det går för långsamt. Ingen lag i världen hjälper om man inte gör verkstad.

Den tiden kommer. Jag är glad att vi har börjat arbetet med att verkställa en lag som ännu inte är på plats.

Anf. 115 LENNART AXELSSON (S) replik:

Fru talman! Det var ungefär som jag trodde, nämligen att Margareta B Kjellin kände inte till detta heller. Det är ändå en framgång att ordföranden i socialutskottet vet om att lagstiftningen snart är på plats och att han kommer att informera Margareta B Kjellin senare.

Jag tror inte att så många är överens om att tillgänglighetsarbetet har intensifierats. Jag tror att Margareta uttryckte det så. De allra flesta anser att det vi hade hunnit med fram till 2010, första avstämningen, imponerar inte på något sätt. Även om det har skett ett antal framsteg inom olika områden finns det otroligt mycket mer att göra. Fler insatser kan göras

för att det ska gå vidare. Vi är inte oskyldiga på den punkten. Det kan jag hålla med om. Vi borde ha gjort mer själva. Men nu har ni haft makten i sex år, och det blir nästan lite patetiskt när ni i anförande efter anförande, replik efter replik, hänvisar till något som skedde innan ni fick makten.

När börjar egentligen ert ansvar att gälla? Det låter inte som att ni kommer att ta något ansvar för det ni har eller inte har åstadkommit utan att ni hela tiden hänvisar till vad vi gjorde eller inte gjorde under tolv år.

Jag har en fråga till Margareta B Kjellin. Kenneth Johansson var nöjd med det regeringen hittills har åstadkommit på området. Är Margareta lika nöjd som Kenneth?

Anf. 116 MARGARETA B KJELLIN (M) replik:

Fru talman! Kenneth Johansson behöver inte informera mig extra. Jag vet att arbetet pågår, men det betyder inte att jag vet klockslaget när det kommer på plats i kammaren.

Den dåvarande socialdemokratiska regeringen beslöt 2000 att Sverige skulle vara tillgängligt 2010. Ingenting hade hänt 2006. Ni tog sex år av de tio. Vi fick börja nästan från noll 2006. Vi kan inte åstadkomma mer på fyra år än vad ni gjorde på sex, men vi gjorde det faktiskt. Vi tillsatte statssekreterargruppen. Vi gav uppdragen till länsstyrelserna att verkställa målen på golvet. Det är inte lätt för vare sig den här regeringen eller länsstyrelserna att få de socialdemokratiskt styrda kommunerna och landstingen att inrätta sig efter något de inte vill göra.

Det finns otroligt mycket kvar att göra. Resultatet av den vandring jag har gjort i Gävleborgs län kommer jag att skicka till alla de socialdemokratiska kommunstyrelserna och landstingsstyrelsen för att peka på vad som kan göras på ett enkelt sätt. Så kan vi alla göra. Då kan vi få ett tillgängligt Sverige utan hjälp av en lagstiftning.

Jag säger som Kenneth Johansson, nämligen att jag inte är nöjd förrän allt fungerar utmärkt. Nu är det inte så enkelt. Vare sig man befinner sig i sjukvård, omvårdnad eller utövar funktionshinderspolitik händer saker vi inte vill ska hända. Jag är mycket missnöjd med effekten av Regeringsrättens dom. Men det är otroligt viktigt att ha rätt underlag om lagen ska ändras på rätt sätt. Kenneth Johansson poängterade tydligt att han inte heller var nöjd. Det är inte riktigt sjyst av Lennart Axelsson att lägga ord i munnen på oss som ingen av oss har uttalat.

Anf. 117 EVA OLOFSSON (V) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ha ett besked av Margareta B Kjellin om en lagstiftning som gäller bristande tillgänglighet som diskrimineringsgrund är en prioriterad fråga för Moderaterna. När jag hör Margareta B Kjellin tala låter det som att lagstiftning inte är så viktigt, utan det viktiga är att man gör något lokalt. Margareta hänvisar till kommuner och landsting som är socialdemokratiskt styrda. Har de borgerliga kommunerna och landstingen över lag ett strålande tillgänglighetsarbete? Finns det inga problem i dem? Jag frågar eftersom Margareta bara nämner de socialdemokratiska.

En lagstiftning gör faktiskt att tänkesätt förändras, att människor tänker till och ändrar värderingar. En lagstiftning sätter normen att samhället ska vara tillgängligt för människor med funktionsnedsättning. Det är inte så att det är helt omöjligt med en sådan lagstiftning. Vårt grannland

Norge har en sådan lagstiftning. Jag vill veta om det här är en viktig fråga för Moderaterna eller om det är en "lätt känslomässig" fråga, som jag tror att Fredrik Reinfeldt sade vid något tillfälle.

Vänsterpartiet har föreslagit att i stället för ROT för att göra om villor skapa ett tillgänglighets-ROT där pengar satsas för att få kommuner och även kaféer, restauranger och småföretag att göra sina lokaler tillgängliga. När jag hör Margareta tala låter det som att det bara handlar om kommuner och landsting. Men det handlar om att kunna komma in på en restaurang, i en affär, i alla apotek, att ta del av kulturliv som inte är kommunalt. Det finns en mängd saker som inte är tillgängliga. Därför måste förslagen gälla mer än kommuner och landsting. Därför krävs en lagstiftning. Är det en viktig fråga för Moderaterna? Driver ni på eller stoppar ni?

Anf. 118 MARGARETA B KJELLIN (M) replik:

Fru talman! Jag ska påminna Eva Olofsson om att det är under den borgerliga regeringen med moderata statsministrar som vi har infört lagarna om tillgänglighet och lagen om stöd och service. Att påstå att det är fråga om något annat är lite förmätet.

Det är klart att lagar kan ändra tänkesätt. Det är vitsen med departementsskrivelser och andra skrivelser. Det gjorde redan den förra socialdemokratiska regeringen. Menar Eva Olofsson att uttalandena om att göra Sverige tillgängligt till 2010 saknar betydelse om det inte finns en lagstiftning? Det är klart att det inte är så. Det är klart att det har betydelse med en lagstiftning, men det viktiga är vad man gör.

Att jag nämner socialdemokratiskt styrda kommuner och landsting beror på att jag tyvärr kommer från röda Gävleborg där de flesta kommuner är socialdemokratiskt styrda. Landstinget har alltid varit styrt av socialdemokrater. Tyvärr har jag inte haft makten att påverka. Vi har stundtals regerat tillsammans med Miljöpartiet i Hudiksvall, men inte före 2010. Mellan 1994 och 2010 var kommunen socialdemokratiskt styrt.

Under hela perioden med diskussionerna om tillgänglighet är det ert styre jag har mött ute i kommunerna, det vill säga Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Och de har inte riktigt tagit frågorna på allvar.

Det hände faktiskt någonting med den nya regeringen 2006 när besluten fattades och man lade ut frågorna på länsstyrelserna. En strategi med konkreta mål och praktiska och faktiska åtgärder lades fram. Handisam fick uppdraget att ändra attityder och värderingar.

Nog måste Eva Olofsson hålla med om att attityder och värderingar hos människor har betydelse. Det är det som är verkstaden. Det är där verkligheten befinner sig.

Anf. 119 EVA OLOFSSON (V) replik:

Fru talman! Jag fick inget svar på om en tillgänglighetslagstiftning är en prioriterad fråga för Moderaterna av Margareta B Kjellin. Jag får väl ställa frågan igen.

Jag vill fråga Margareta B Kjellin om personlig assistans. Vi är överens om att vi inte gillar regeringsrättsdomen. Jag har hört Margareta säga det flera gånger. Det är ingen annan som kan ändra den än vi politiker. Måste inte målet vara att ändra den om inte det ska hända som hände den

30-åriga kvinnan i Gävle och läkarsekreteraren som jobbade vid Karolinska? De är nu långtidssjukskrivna respektive förtidspensionerade. Det borde vara dyrt – mycket dyrare än en fungerande personlig assistans. De hade jobb. De gjorde en insats. De fick en lön. De betalade skatt. De mådde säkert bra av att ha jobb. De hade personliga assistenter, det vill säga människor som också fick jobb och betalade skatt.

Man pratar ofta om kostnaderna för personlig assistans. Men om man ser vad det skulle kosta när den inte fungerar och vad det kostar att krascha människors liv och rent samhällsekonomiskt på olika plan, är frågan om man inte ska sluta att tala om personlig assistans som så förfärligt dyr och se på vad den genererar i att människor kan jobba, kan vara ute i samhällslivet, kan studera för att senare få jobb, kan vara bra föräldrar.

Finns det inte utifrån detta anledning att lyfta fram det här perspektivet? Vi ska begränsa fusk, självklart, både det som är rent kriminellt och det som människor gör. Det finns heller ingen anledning att riskkapitalbolag ska tjäna skjortan på personlig assistans. Skulle vi inte lyfta fram det samhällsekonomiskt lönsamma i den personliga assistansen också?

Anf. 120 MARGARETA B KJELLIN (M) replik:

Fru talman! Jag blir nästan betryckt. Jag kan inte svara mer tydligt än att vi har haft två moderata statsministrar som har varit med och genomdrivit lagstiftning för att underlätta för personer med funktionsnedsättning och öka tillgängligheten i samhället. Om det inte är att prioritera frågan vet jag inte hur jag ska kunna säga det. Självklart är det en prioriterad fråga! Det är en del av mänskligheten som måste komma till.

Det kan vara lätt att säga. Vi är helt överens om Regeringsrättens dom, men ska lagen ändras måste det finnas ett underlag så att vi vet på vilket sätt vi ska ändra den. Annars blir det som ni brukar säga, att vi gör fort och fel. Vi vill inte göra fort och fel. Den här reformen är för viktig för att vi ska göra fel. Vi har inte råd med det. Vi måste göra rätt.

Då måste vi ta fram underlag. Vi måste veta vad som har hänt med människor som inte längre har personlig assistans. Får de andra insatser? Hur ser deras vardag ut? Jag beklagar djupt de människor som inte kommer till arbete eftersom den här regeringen prioriterar arbete även för personer med funktionsnedsättning. Vi säger att vi inte ska låsa in dem bara i daglig verksamhet, utan det ska finnas en möjlighet att vara ute på den generella arbetsmarknaden. Vi har vidtagit en massa åtgärder. Som jag sade tidigare: Betyget är att denna arbetsmarknadsminister har gjort mer än samtliga tillsammans tidigare i just den frågan. Det är en bedömning från Funktionshindersrörelsen.

Då vore det otroligt konstigt om ni skulle tycka att det här var fel. Det är klart att ni tycker att det är fel! Det kan inte vara rätt när människor som har förmåga till arbete inte får möjlighet att arbeta. Men vi måste ha rätt underlag. Jag tror att Eva Olofsson har varit så länge i Sveriges riksdag att hon vet att man måste ha ett underlag innan man fattar beslut om lagstiftning.

Anf. 121 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Som så många har sagt före mig är det här ett mycket viktigt betänkande, som utskottet verkligen har lagt ned oerhört mycket kraft och tid på att bereda. Socialstyrelsen, Försäkringskassans generaldirektör och företrädare för handikapporganisationerna har varit i utskottet för att ventilera olika frågor i betänkandet. Det har i huvudsak handlat om det nya behovsbedömningsinstrumentet inför beslut om assistans och den personliga assistansen över huvud taget. Susanne Billum, utredare av betänkandet *Åtgärder mot fusk och felaktigheter med assistansersättning*, har också besökt utskottet.

Herr talman! Jag kommer att fokusera på några mycket angelägna områden i betänkandet, nämligen funktionshinderspolitikens inriktning, tillgänglighet och den personliga assistansen.

Många viktiga steg har tagits av alliansregeringen, har vi fått höra i tidigare inlägg. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning undertecknades av Sverige den 30 mars 2007. Den trädde i kraft den 14 januari 2009. Förra året i januari lämnade Sverige sin första rapport till FN:s kommitté. I den redovisar regeringen hur arbetet har gått med att verkställa sina skyldigheter enligt konventionen och om framsteg som uppnåtts.

Regering och riksdag har också följt upp den nationella handlingsplanen för funktionshinderspolitiken *Från patient till medborgare* och tagit en strategi framåt.

Vi har också fastställt inriktningsmål inom nio prioriterade områden: arbetsmarknad, socialpolitik, utbildning, transport, it, ökad fysisk tillgänglighet, rättsväsen och folkhälsa samt kultur, där både medier och idrott ingår. Det har vi gjort för att förtydliga arbetet inom funktionshinderspolitiken. För att ytterligare få kraft i arbetet för att driva funktionshinderspolitiken framåt har man dessutom gett i uppdrag till olika statliga myndigheter att lämna förslag till delmål inom sina verksamhetsområden för perioden 2011–2016. Sedan har vi i riksdagen också tagit en strategi för genomförandet av denna politik.

Herr talman! Mycket har hänt, men det återstår en del att göra. Arbetet med strategin ska årligen redovisas i vår budgetproposition, och det känns mycket bra att vi synliggör regeringens arbete kring funktionshinderspolitiken i vår budget. När man jobbar med funktionshindersfrågorna får man inte jobba i stuprör, utan man måste jobba på bredden.

Herr talman! För att nå målen för politiken ska fokus särskilt inriktas på rätten till full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättningar. Man ska förebygga och bekämpa diskriminering och ge barn och ungdomar samt vuxna med funktionsnedsättning förutsättningar att leva självständigt och själva bestämma över sina liv.

När det gäller tillgänglighetsarbetet tog regeringen fram en strategi i samverkan med SKL, enkelt avhjälpt, som den kallades. Tre prioriterade områden fastslogs, nämligen tillgänglig kollektivtrafik, tillgänglig statsförvaltning och enkelt avhjälpta hinder. Tillgänglighetsarbetet är ständigt pågående – det får aldrig stanna av. Myndigheten Handisam har ett speciellt övergripande ansvar för arbetet och följer kommuner och myndigheter i tillgänglighetsarbetet. Det går inte fort, men tillgängligheten har sakta förbättrats och framför allt för personer med nedsatt rörelseförmåga. Däremot har det visat sig vara svårare för personer med synnedsättningar, allergier, hörselnedsättningar och kognitiva funktionsnedsätt-

ningar att uppleva att tillgängligheten har förbättrats. Här måste arbetet intensifieras.

När vi ändå pratar om tillgänglighet, herr talman, vill jag passa på att understryka att vi i Folkpartiet anser att det är en självklarhet att bristande tillgänglighet ska ses som diskriminering.

Herr talman! Till sist kommer vi in på det område som utskottet lade ned extra mycket tid på, och det rör LSS och rätten till assistans. Förre folkpartiledaren och tidigare ministern Bengt Westerberg genomdrev 1993 denna genomgripande reform. Helt plötsligt kunde personer med mer omfattande och varaktig funktionsnedsättning ta makten över sina egna liv, påverka, känna delaktighet och leva självständigt. Skälen för en rättighetslagstiftning har inte ändrats. De är lika viktiga i dag som de var den 1 januari 1994 då lagen trädde i kraft. Vi ska komma ihåg att LSS är ett komplement till och inte en ersättning för annan service som ges via annan lagstiftning, till exempel hälso- och sjukvårdslagen, socialtjänstlagen, skollagen med mera. Lagstiftaren gjorde det tydligt att för att lagens syfte ska kunna uppfyllas kan lagen inte innehålla för mycket detaljregleringar eftersom människor är olika.

Herr talman! Förhållanden och önskemål är olika i olika familjer. Assistansanvändare är personer med funktionsnedsättningar – de är inte funktionsnedsättningar.

Men så kom domen 2009 som många har tagit upp i sina anföranden, en regeringsrättsdom som gjorde en restriktiv bedömning av vad som ska anses som grundläggande behov och som har snävat in tolkningen av LSS i rättspraxis.

Herr talman! Utskottet tar detta på största allvar. Intentionerna i LSS-reformen måste upprätthållas. Det är därför angeläget att arbetet kring den personliga assistansen påskyndas. Inspektionen för socialförsäkringen håller på att granska tvåårsomprövningarna inom assistansersättningen och tittar på om och hur Försäkringskassan levt upp till det lagstadgade kravet på omprövningar. De tittar också på om beslutsunderlaget till omprövningarna håller tillräckligt god kvalitet. En rapport kommer i juni 2012. Utöver det har regeringen gett ISF ett uppdrag där de ska bedöma orsakerna till utfallet av Försäkringskassans beslut om assistansersättning, analysera utfallet och göra en analys av orsakerna till utvecklingen av personlig assistans. ISF ska också analysera vad som händer för den enskilde när timmarna förändras.

Herr talman! Utskottet är tydligt med att vi vill att ISF ska delredovisa sina slutsatser senast i december 2012. Sedan ska regeringen skyndsamt återkomma med en bedömning av eventuellt behov av åtgärder för att upprätthålla intentionerna i LSS. Det är viktigt att brukarorganisationerna får medverka i detta uppdrag, för deras erfarenheter och synpunkter är oerhört värdefulla.

Herr talman! Till sist: Jag och Folkpartiet får många signaler från brukarorganisationerna och enskilda om hur en snävare tolkning av de grundläggande behoven hos Försäkringskassan har drabbat enskilda människor med grava och svåra funktionsnedsättningar. Vi är bekymrade och vill därför så snabbt som möjligt få fram fördjupande faktaunderlag om utvecklingen när det gäller personlig assistans. Det ger oss som beslutsfattare ett underlag för bedömning av om lagändringar krävs för att

upprätthålla intentionerna i LSS. Det är därför bra att vi i utskottet har fått till en så kraftfull skrivning i betänkandet.

Anf. 122 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! Det är välgörande att Maria Lundqvist-Brömster är så tydlig med att det ska till en lagstiftning om bristande tillgänglighet och diskriminering. Jag har också hört Erik Ullenhag, folkpartist och ansvarig minister, säga att det är vad man vill. Jag har också hört honom vädja till funktionshindersrörelsen att driva ett aktivt opinionsarbete så att det blir verklighet.

I stället för att fråga vad du tycker i den här frågan tänker jag ta upp frågan om ledsagarservice med dig.

Vi har fått tydliga signaler från Synskadades Riksförbund om att allt fler människor som är gravt synskadade eller blinda inte får ledsagarservice. Socialstyrelsens rapporter har också visat på att det ser väldigt olika ut och att det fattas riktlinjer beroende på vilken kommun man bor i. Vissa kommuner tar ut väldigt höga avgifter så att det blir riktigt ekonomiskt kännbart. I andra kommuner är det gratis. Och så har vi kommunerna som tycker att man inte bara ska betala sin egen kostnad om man till exempel ska ta del av kulturarrangemang eller sportarrangemang utan också betala sin ledsagares kostnad. Vi vet att många människor med funktionsnedsättning har en ganska skraltig ekonomi.

Jag skulle därför vilja veta vad Folkpartiet vill göra för att vi ska få en ledsagarservice som fungerar. Människor ska inte utestängas från möjligheten att leva ett självständigt liv, ta del av livet, promenera, träffa vänner, ta del av kultur och annat viktigt på grund av att de till exempel inte kan betala en hög avgift.

Anf. 123 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik:

Herr talman! Det är väldigt svårt och tufft för dem som har behov av ledsagarservice. Jag känner väl igen problematiken.

Eva Olofsson frågar vad Folkpartiet tycker. Folkpartiet har inte tagit ställning till något nationellt lagförtydligande. Det som jag tycker är viktigt är att SKL, som är den övergripande organisationen, ser till att samråda med kommunerna och landstingen, framför allt med kommunerna i det här fallet, för att försöka komma fram till hur man enhetligt ska kunna hantera de här frågorna.

Sedan är det en gammal regeringsrättsdom som ligger gravt synskadade i fatet. De har svårt att få LSS, för de faller oftast under 20 timmar, trots att det i förarbetena till LSS-lagstiftningen fanns sådana skrivningar som borde vara ganska självklara för dem som ska göra bedömningarna.

I första hand tycker vi att man på frivillig väg ska hitta en samordning och samverkan så att det blir enhetliga bedömningar av ledsagarservicen. Det gäller både prissättning och handläggarnas kompetens.

Anf. 124 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! Om det är en dom som ligger de gravt synskadade i fatet kan man fundera på om det inte behövs annat än frivilliga överenskomelser. Men jag tycker att det skulle vara bra med nationella riktlinjer. Det skulle också vara bra om avgifterna reglerades på något sätt. Det

skulle inte åsamka kommunerna stor skada om det blev tydligt att de inte får låta någon betala också för ledsagarens deltagande.

Jag skulle också vilja ta upp frågan om den personliga assistansen. Som alla har sagt var det Bengt Westerberg och den dåvarande regeringen som införde den med ett brett parlamentariskt stöd. Då får man hoppas på ett lika brett parlamentariskt stöd nu så att inte den personliga assistansen urholkas och människor förlorar den personliga assistansen.

Vi har en regeringsrättsdom sedan 2009, som du mycket riktigt sade.

RBU – Riksförbundet för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar – Stiftarna av Independent Living i Sverige, Handikappförbunden som är en paraplyorganisation, Föreningen JAG, DHR Förbundet för ett samhälle utan rörelsehinder, Hjärnskadeförbundet Hjärnkraft, Personskadeförbundet RTP, Intressegruppen för assistansberättigade och redaktören för Fulldelaktighet.nu har i en debattartikel i dag på Newsmill väddat till politikerna att rösta på reservationen. Vi kan inte vänta längre, därför att det är så många människor som nu drabbas och får sina liv förstörda genom att de förlorar assistansen.

Visst, man ska ta reda på saker. Men vi har väntat på rapporter som kom i juni 2011 och i augusti 2011. Nu ska vi vänta på ytterligare rapporter, och sedan ska vi se om vi eventuellt behöver göra något. Under tiden är det väldigt många människor som drabbas, som inte kan gå till jobbet, vara föräldrar eller leva det liv de vill. Många har ångest av att behöva hamna i den situationen.

Anf. 125 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik:

Herr talman! När det först gäller nationella riktlinjer för ledsagare siter man nu på departementet och analyserar Socialstyrelsens rapport. De har ändå satt pekfingret på bristerna, så vi får se var regeringen landar i tolkningen av det. Det är svårt att nu tala om vad vi får för synpunkter från regeringen. Än så länge är inte nationella riktlinjer något som är aktuellt för Folkpartiets del, men frågan bereds så vi får ta det i beaktande.

När det gäller personlig assistans är det helt rätt som Eva Olofsson säger, att ingen vill att lagen ska urholkas. Vi tycker att det är viktigt att vi kan upprätthålla intentionerna. Personligen tror jag aldrig att vi kan komma ifrån att vi nog måste se över rättighetslagstiftningen för att kunna stärka den på det sätt som var meningen.

Jag känner mig väldigt nöjd med utskottets ställningstagande. Jag har verkligen stött och blött det här under resans gång i utskottet, i beredning och tillsammans med mina allianskamrater.

Jag var på ett besök på ett assistansföretag för ett tag sedan och kände då att det är mycket som vi behöver fördjupa oss i och analysera. Där togs upp bland annat tvåårsomprövningarna. Man berättade att man jobbad med ett ärende som skulle få sin tvåårsomprövning, och det hade gått tio år sedan det första beslutet fattades om att bevilja assistans. Och det var inte ovanligt i det länet att det kunde vara fem år mellan första beslutet och tvåårsomprövningen.

Det finns en hel del saker att fundera på, även det här med aktiv tid som vi nu får höra att Försäkringskassan tittar så strikt på. Var kan gränsen gå för toalettbesök, är det vid sex gånger? Det finns alltså mycket att

fundera på som är viktigt för att vi ska kunna få ett bra underlag till fortsatt hantering.

Anf. 126 LENNART AXELSSON (S) replik:

Herr talman! Jag ska börja med att ge Margareta B Kjellin rätt i det hon sade om att jag kanske inte ska lägga ord i munnen på människor som inte kan försvara sig i replikskiften. Det är ju riktigt. Jag sade att Kenneth Johansson var helt nöjd med regeringens hantering av frågan, men det var nog inte riktigt så han uttryckte det. Han var väl i stort sett nöjd med hanteringen men däremot inte med utvecklingen inom LSS. Det är nog mer riktigt att uttrycka det på det viset.

I det sammanhanget kan jag också passa på att fråga Maria Lundqvist-Brömster om hon känner sig tillfreds med regeringens hantering av frågan. Har man gjort allt vad man har kunnat för att se till att människor med funktionsnedsättning får det som de borde ha rätt till enligt den lagstiftning som kom till 1994?

Sedan vet jag att Maria Lundqvist-Brömster ofta återkommer till att det var en folkpartistisk minister som genomförde LSS. För att komplettera historiebeskrivningen sade jag i mitt anförande att det var en socialdemokratisk socialminister som tillsatte utredningen som sedan ledde till LSS. Men att människor har gjort ett gott jobb tidigare gör ju inte att man kan luta sig tillbaka, utan man måste fortsätta att jobba och se till att de intentioner som fanns även fortsätter att gälla.

Anf. 127 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik:

Herr talman! Lennart Axelsson frågar om jag är nöjd. Jag säger precis som Kenneth Johansson: Jag är inte nöjd förrän jag ser att det blir en bra lösning på assistansen och att vi kan upprätthålla en god assistanslagstiftning med de intentioner vi har i lagstiftningen.

Jag kan ibland känna viss frustration över att det ska ta så fruktansvärt lång tid. Det är min personliga känsla. Vi har satt tidsplanen i utskottet och att utskottet har tagit kommandot till en viss del känns positivt.

När det gäller Bengt Westerberg och Bengt Lindqvist, som jag var och lyssnade på när han kom med handikappreformen, är det bra att vi har sådana förebilder. Funktionshindersfrågorna får man alltid hålla levande. Det handlar om både rättighetslagstiftningen och tillgänglighetsfrågorna.

Anf. 128 LENNART AXELSSON (S) replik:

Herr talman! När det gäller tillgänglighetsfrågorna har vi länge velat att bristande tillgänglighet ska komma in som en diskrimineringsgrund i lagstiftningen.

Låt mig göra ett medskick till Erik Ullenhag som är partikamrat till Maria Lundqvist-Brömster och gratulera honom till att han tydligen har vunnit kampen inom Alliansen för att få igenom denna lagstiftning, för enligt de rapporter vi har fått från olika håll har det inte varit någon lätt kamp.

Jag är verkligen nöjd och glad om det kommer en proposition inom kort som löser denna fråga, eftersom vi alla har uttryckt att det vore bra.

Anf. 129 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik:

Herr talman! När det gäller tillgänglighetsfrågorna tog jag upp flera områden som vi tar upp i betänkandet. Jag tycker att Alliansregeringen har drivit på bra i tillgänglighetsfrågorna med myndigheten Handisam, vilket känns positivt.

Vad gäller frågan om huruvida bristande tillgänglighet ska vara diskriminering vet Lennart Axelsson Folkpartiets synpunkt. Jag ska hälsa Erik vad du har sagt.

Anf. 130 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Herr talman! Jag är också glad över det Maria har sagt om tillgänglighet och diskriminering. Det är också glädjande att vi kanske kommer till rätta med § 9 om det inte föreslås en tillräcklig förändring som gör det bättre.

När jag talade med Kenneth tog jag upp att det hela tiden utreds, kartläggs, bereds och så vidare. Men ute på Mynttorget har vi ett stort gäng, och vi får mejl varenda vecka. Alla utredningar, kartläggningar och beredningar ger inget resultat till dem som behöver det. Min fråga är: Varför?

Anf. 131 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik:

Herr talman! Det var en bra fråga. Som jag tror att Kenneth Johansson också sade är det rollen man får spela när man sitter i majoritet. Det är mycket underlag, utredningar, uppdrag till myndigheter och återkopplingar. När man sitter i opposition är det lättare att känna att det inte händer något och att inget är på gång.

Visst kan jag tycka att det går långsamt. Demokratin mal på, och det tar lång tid. Men ambitionerna för LSS-lagstiftningen finns hos alliansregeringen. Jag har läst interpellationsdebatterna och vad statsråden har sagt, och ingen vill försämma lagstiftningen. Det är viktigt att vi lever upp till intentionerna. Det är dock mycket utredningsarbete på vägen dit.

Jag är ute mycket, och när jag senast i förra veckan träffade brukarorganisationerna berättade jag om utskottets ställningstaganden. De tyckte inte usch och fy, utan det som jag tog upp i ett annat replikskifte kom upp, nämligen att det finns saker när det gäller tvåårsomprövning och annat som kan vara bra att ha med sig när man tittar på ett lagförtydligande.

Anf. 132 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Herr talman! Lagen ska inte urholkas, säger Maria. Det är bra. Men den är urholkad, påstår jag.

År 2010 gjorde man en av alla dessa kartläggningar som har gjorts. Där ser man differenserna i personkretsbedömningar eller, rättare sagt, rättighet till ledsagare. För att ha den rättigheten måste man höra till en av personkretsarna. Precis som Eva sade kan man vara blind men också både blind och rullstolsburen och ändå inte höra till personkrets 3. Vi är beredda att göra något åt det så att det blir klart och tydligt att är man blind eller gravt synskadad hör man till personkrets 3 och har rätt till LSS-insatser.

Är Folkpartiet berett?

Anf. 133 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik:

Herr talman! Det väcktes motioner under allmänna motionstiden om det – inte av mig, men av partikamrater. Det är en diskussion som vi har fört och för inom partiet.

LSS-kommittén hade uppe den dom som kom tidigare för gravt funktionsnedsatta och att den har gjort det svårare för dem att räknas in i personkrets 3. Men det finns skrivningar om det i förarbetena, men oftast hamnar de under 20 timmar.

Jag kan inte utlova något här och nu, men jag vet att vi har väckt motioner om det och att det är en fråga som diskuteras.

Anf. 134 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Först av allt yrkar jag bifall till socialutskottets förslag i betänkande SoU13 om funktionshindersfrågor.

Betänkandet tar upp funktionshinderspolitikens inriktning och LSS, alltså lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Den tar upp hjälpmedel till personer med funktionsnedsättning och glasögon för barn.

De här frågorna handlar inte i första hand om myndigheter eller organisationer. De handlar om personer, om individer med särskilda behov och deras rättigheter. Det handlar om människans okränkbara värde. För oss kristdemokrater är det själva kärnan i vårt politiska engagemang.

Mängden mejl, personliga telefonsamtal, möten och debatter som vi varit inblandade i talar sitt tydliga språk. Det finns en stor oro bland många personer med funktionsnedsättning i vårt land när det gäller att få behålla de rättigheter som olika reformer har skapat.

FN:s konvention om mänskliga rättigheter säger att alla har rätt till liv, frihet och personlig säkerhet, att erkännas som person i lagens mening och att ta del av sitt lands styrelse. Alla har också rätt till arbete, undervisning, kulturliv, att bilda familj med mera.

FN har tydligt markerat att funktionshinderspolitik handlar om mänskliga rättigheter. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, som trädde i kraft i januari 2009, slår fast att dessa personer ska få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda utan hinder.

Människor med olika former av funktionsnedsättning har i alla tider särbehandlats, men på olika sätt beroende på den rådande tidsandan. Under 1800-talets senare hälft rådde en optimistisk syn på framtiden. På privat initiativ började skolor för personer med funktionsnedsättning växa upp på olika håll i landet och det kristna kärleksbudskapet tjänade som utgångspunkt för arbetet.

Mot slutet av 1800-talet började landstingen ta över verksamheterna. Och under början av 1900-talet kom en alltmer pessimistisk samhällssyn att göra sig gällande. Personer med utvecklingsstörning eller andra funktionsnedsättningar skulle isoleras från samhället. Man skapade stora institutioner där det rådde sträng disciplin. Det var inte längre tal om att bilda och utveckla den enskilda individen.

Från 1940-talet och framåt kommer det ett antal lagar och förbättringar. Jag hoppar fram till den omsorgslag som kom 1986. Det var en rättighetslag som reglerade rätten till särskilt stöd utifrån social, medicinsk, psykologisk och pedagogisk kompetens. Den omfattade fortfarande en begränsad personkrets men den tydliggjorde det allmännas ansvar för personer med utvecklingsstörning.

Herr talman! Allt det som gjorts och det som i dag görs inom handikappolitiken handlar om personer, individer och människor: FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, EU:s handikappstrategier, vår egen nationella handlingsplan för handikappolitiken och vår strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken 2011–2016. Låt oss aldrig glömma den enskilda personens behov. Sedan är det naturligtvis så att myndigheterna har sin givna roll när det gäller att förverkliga våra nationella mål och efterlevnaden av FN-konventionen.

Myndigheter som Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Boverket, Socialstyrelsen, Folkhälsoinstitutet, Sveriges Kommuner och Landsting och många fler bidrar.

Inte minst Myndigheten för handikappolitisk samordning, Handisam, har en nyckelroll när det gäller analys av utvecklingen på det här området.

Under Handisam finns ett projekt som kallas Hjärnkoll. Regeringen har tagit initiativet till satsningen och uppdraget handlar om att förbättra våra attityder till personer med psykisk sjukdom och psykisk funktionsnedsättning. Jag hade själv förmånen att tillsammans med Hjärnkoll genomföra ett seminarium i riksdagen om den här problematiken i höstas. Vi återkommer med ett nytt seminarium våren 2013 då Norges tidigare statsminister Kjell Magne Bondevik har lovat att komma. Han blev känd över hela världen då han under en period som statsminister var sjukskriven för depressiv reaktion.

Hjärnkoll arbetar med funktionsnedsättningar som inte syns utanpå. Många har det på det sättet. Så här lät det i ett mejl jag fick för bara någon vecka sedan: ”Jag är verkligen orolig, det ser mörkt ut för de som har dolda funktionshinder som många gånger kan vara lika svårt att leva med som de synliga. Utan hjälp kan dessa bli sittande utan att ta vara på sig själva. Många av dessa behöver ständigt stöd och tolkning för att förstå sammanhang och detta av några få personer. De kan ha ett högt intellekt men inte klara ut sin vardag. Jag är glad för ditt intresse och hoppas att vi i Sverige har råd att ta hand om de svaga.”

Herr talman! Så gäller det LSS som vi har hört rätt mycket om här i eftermiddag. Vi kan glädja oss över den stora, nästan totala enighet som finns i socialutskottet i frågan om stöd till personer med funktionsnedsättning. Utskottet uttalar uppfattningen att det är viktigt att upprätthålla intentionerna i lagen. Och ISF – Inspektionen för sjukförsäkringen – har ett viktigt uppdrag att analysera utvecklingen inom LSS bland annat när det gäller Försäkringskassans arbete med behovsbedömningar. Utskottet ser också vikten av att brukarorganisationerna blir involverade i processen genom att de ges möjlighet att delge sina synpunkter.

LSS-reformen är en mycket bra reform som verkligen förändrat livet för många, både brukare och anhöriga, sedan den kom 1994. Det jag tror är viktigt framöver är att det blir en harmonisering över hela landet när det gäller bedömningar och kostnader. En starkare revision av de företag som bedriver assistans är nödvändig för att komma till rätta med fusket. Det drabbar ju inte den som sköter sig, eller hur? Första prövningen av personlig assistans är naturligtvis extra viktig så att tvåårsomprövningarna blir en uppföljning för att se om något har förändrats och inte en prövning igen från scratch. Jag tycker att vi också ska prata om de vinster som LSS betyder för samhället och inte bara om kostnader.

Herr talman! Som kristdemokrat gläder jag mig över den kartläggning som regeringen initierar och som gäller glasögon för barn och det ansvar som landstinget har. Vi har levt i årtionden utan att detta har åtgärdats. Nu kommer det, och det blir ett bra verktyg för att kunna göra öppna jämförelser och därmed motverka de olikheter som finns mellan landstingen. Något som jag tror kommer att få betydelse för landstingens bedömningar är Socialstyrelsens kommande svar till Majblommans riksförbund på frågan om synnedsättning hos barn är att betrakta som ett funktionshinder.

Frågan är i första hand varje landstings och regions ansvar och flertalet landsting ger i dag frivilliga bidrag till glasögon för barn.

Jag besökte Demokratiska Republiken Kongo under våren – ett land med en fattig befolkning. Vi besökte en skola och jag frågade om just glasögon för barnen. Metoden de hade var att sätta barnen med synnedsättning längst fram så att de förhoppningsvis såg vad som stod på tavlan. I vårt land har vi ett helt annat välstånd med andra möjligheter.

Det är landstingets ansvar, men låt mig avsluta med att citera socialminister Göran Hägglund från en interpellationsdebatt om barns rätt till glasögon: Barns ekonomiska situation är en viktig fråga för regeringen, och vår ambition är att se till att alla barn kan växa upp under goda förutsättningar. Och detta, herr talman, är ett ord att lita på!
(Applåder)

I detta anförande instämde Anders Andersson (KD).

Anf. 135 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Herr talman! Vi fick en historieberövning. En del av den känner jag inte igen, annat är välbekant. Carlbeck hette damen som startade detta för att hennes systerson hade en utvecklingsstörning.

Var finns Roland Utbult och KD i detta? Du säger att du är nöjd med kartläggningarna och nöjd med det som görs i fråga om glasögon och LSS. Hur ställer sig KD till frågan om tillgänglighet? Anser KD att det är diskriminerande och att det behöver lagstiftas? Om man kommer fram till att inte göra några förändringar i § 9, kommer KD att gå med på det?

Anf. 136 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Om man kommer fram till att det inte ska göras några förändringar i § 9, är vi då med på det? Det var också en fråga.

Tills vidare har jag tillit till Försäkringskassans och Socialstyrelsens arbete när det gäller behovsbedömningsinstrumentet och förutsätter att det utvecklas på ett bra sätt.

När det gäller tillgänglighet står Kristdemokraterna bakom ambitionen och inriktningen att tillgänglighet ska gå under diskrimineringslagen.

Det har varit en lång process under ganska lång tid när det gäller tillgänglighet. I Uddevalla kommun arbetade vi i socialnämnden med att få tillgänglighet implementerad i varje nämnd, inte bara i socialnämnden utan i samtliga nämnder. Det var inte bara som tidigare ett övergripande mål, utan det fanns egentligen med i allt vi gjorde. Men sedan tyckte jag att det gick ganska långsamt. Vi vet alla att det tar tid och att det är en ganska lång process.

Den lag som har tagits upp här i dag är väl ändå en naturlig följd av allt det arbete som har gjorts och som görs. Sedan får lagen komma när tiden är inne.

Prot. 2011/12:107
2 maj

*Funktionshinders-
frågor*

Anf. 137 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Herr talman! Det var ett bra svar när det gäller tillgänglighet, alltså att ni är beredda att lagstifta om det.

Däremot blir jag lite mer orolig när det gäller § 9. Vi har tidigare varit rörande eniga om att LSS inte ska urholkas, att intentionerna ska följas och så vidare. Men problemet är att Försäkringskassan har uttryckt att intentionerna i LSS följs, alltså med anledning av den dom som vi alla petar i. Men Försäkringskassan, som ändå är den som du, Roland Utbult, litar på, tycker att intentionerna följs utifrån det som man gör i dag.

Anf. 138 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Jag instämmer med övriga talare i dag, bland annat vår ordförande Kenneth Johansson, om att intentionerna i LSS ska ligga fast. Det är naturligtvis oerhört viktigt.

Vi har i dag inte någon idé om att denna lag ska skrivas om. Såvitt jag har förstått utskottets beslut om detta handlar det om att vi är överens om att det i nuläget inte ska vidtas någon sådan åtgärd. Det är egentligen bara Vänsterpartiet som har reserverat sig när det gäller just detta.

Detta är frågor som handlar om processer, och jag har ändå tillit till Försäkringskassans och Socialstyrelsens fortsatta arbete.

Jag är naturligtvis också berörd av de fall som vi har läst om i tidningarna. Jag läste bland annat en tidning i dag om ett fall där någon hade råkat illa ut för att man inte får sin assistans.

Men det svar som kristdemokraten gav där – det var i Jönköping – var att man kanske får se över handläggningen och den kompetens som handläggaren har. Det uttrycktes som att man behöver bringa lite sunt förnuft in i det hela.

Anf. 139 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! Jag har för mig att innan de stora institutionerna kom var det många människor med funktionsnedsättning som, om de inte hade anhöriga som kunde ta hand om dem, hamnade på fattighuset tillsammans med många fattiga människor, med gamla människor och med sjuka människor.

Jag blir ganska orolig när jag hör Roland Utbult. Jag tolkade utskottet på det sättet att det i alla fall finns en fördel med att man säger att det ska gå snabbare. I flera partier – Folkpartiet, Miljöpartiet, kanske Socialdemokraterna, hoppas jag, och Centern – finns det i alla fall en öppenhet för att det kanske behövs en förändring av lagstiftningen. Men det finns tydligen inte hos KD. Det är KD som sitter på departementet med ansvarig minister. Det är en ansvarig minister som i flera debatter faktiskt har bemött det faktum att många har förlorat sin assistans med att hänvisa till att andra har fått fler timmar. Men det hjälper inte dem som har drabbats av regeringsrättsdomens snävare tolkning och blivit utan assistans att vissa andra har fått fler timmar, som jag berättade om. De förlorar kanske sina jobb och blir förtidspensionärer. Jag berättade om en pojke vars

mamma fick ta över hela ansvaret, och hela familjen har det jättejobbigt med en utsliten mamma och syskon som kommer i kläm.

Jag skulle därför vilja fråga Roland Utbult följande: Är du inte bekymrad över att man har snävat in på personlig assistans och att det är tuffare tolkningar? Försäkringskassan måste följa regeringsrättsdomen. Men när man också säger att intentionerna om att kunna leva ett jämlikt och delaktigt liv som andra uppfylls tycker jag inte att det är så. Tycker du det? Jag skulle gärna vilja ha svar på dessa frågor eftersom jag blir mycket orolig över ditt inlägg.

Anf. 140 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! De enskilda fallen berör nog oss alla lika mycket. Jag talar ibland med David Lega i vårt parti om dessa frågor. Vi ser naturligtvis bekymmer när enskilda råkar illa ut.

Men jag menar fortfarande att intentionerna i LSS ska ligga fast. När det gäller en ändring av lagen ska hela processen påskyndas. Man ska se över vad som eventuellt behöver åtgärdas. Uppdraget har gått till ISF, Inspektionen för socialförsäkringen, att se över detta och analysera situationen när det gäller tvåårsomprövningar. Man ska även analysera ägarstrukturer i bolagen och så vidare.

Jag måste säga att jag har tillit till det som kommer att hända framöver. Om det behövs en ändring av lagen har jag inte sagt att jag är motståndare till det. Men jag har fortfarande tillit till ISF och till regeringens hantering av det hela när man ger detta uppdrag till ISF.

Anf. 141 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! Då skulle jag vilja ställa en fråga till dig, Roland Utbult. David Lega är kommunalråd i min hemstad Göteborg. Jag hörde honom i en debatt före valet. Då sade han att han inte var för att vi skulle ha en lagstiftning om diskriminering när det gäller bristande tillgänglighet. Jag hoppas därför att du inte lyssnar för mycket på honom utan att KD har en annan inställning i den frågan.

Du säger att du har tillit till Försäkringskassan, Socialstyrelsen och andra. Vilken tillit har du till Ingrid Burman och Jonas Franksson från HSO som var hos utskottet och sade att detta drabbar människor mycket hårt? De ser det och hör det från funktionshindersorganisationerna, och de märker det från de medlemmar som de har i sitt brukarkooperativ och hos andra assistansanordnare som nu mister sin assistans. Det blir personliga katastrofer. Man kan inte leva sitt liv som andra. Vilket förtroende har du för dem som sitter här på Mynttorget? Har du varit nere och talat med dem som sitter där i en bur för att visa vad det innebär att bli fångad i sitt eget hem om man blir av med sin assistans? Vilket förtroende har du för de tiotal organisationer som skrev en debattartikel på News-mill i dag? Har du inget förtroende för dem som själva har haft personlig assistans och blivit av med den och som berättar vad det innebär? Det skulle jag vilja veta.

Anf. 142 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Jag tror inte att Eva Olofsson och jag skiljer oss åt när det gäller medkänslan för de människor som drabbas. Jag har lika stark medkänsla som du. Vi har också träffat dessa organisationer. Jag har

stadigt kontakt med personer som har personliga assistenter och som beskriver sin situation. Många av dem är mycket glada för att det fungerar i deras liv. Jag har också talat med de organisationer som arbetar med personer som har förlorat assistans. Det är lika hjärtskärande varje gång.

Jag kan inte förstå varför du ifrågasätter att jag skulle ha förtroende för dem. Jag vet att det är människor som inte får sin personliga assistans.

Kanske handlar det om kompetens hos handläggare. Vi har sett det även i flera andra sammanhang. Vi har även haft generaldirektören hos oss som har talat om att man ska lyfta vissa av dessa svåra fall till en högre nivå och så vidare.

Det finns en problematik runt detta, och det är därför som vi har denna debatt. Intentionerna i LSS ska ligga fast. Det är det svar som jag kan ge.

Anf. 143 LENNART AXELSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tänkte börja i den ände där det förra replikskiftet slutade, nämligen att förklaringen till dessa bekymmer skulle vara brist på kompetens hos handläggarna. Det har jag väldigt svårt att se. Det är inte en diskussion jag har varit med om i alltför många sammanhang i alla fall, att man skulle lyfta fram som en lösning att det räcker med att man utbildar handläggarna för att alla problem ska försvinna. Det vore intressant att få en lite utförligare utveckling när det gäller detta.

Sedan kan man kanske i någon mån, även om det inte stämmer riktigt, säga att det är Kristdemokraterna som har fått ansvaret för dessa frågor i regeringen, när det gäller Socialdepartementet. Roland Utbult har alltså ett lite större ansvar för frågan än de andra i Alliansen. Nu stämmer kanske inte det, men du har i alla fall kontakt med dessa ministrar på ett annat sätt än vi andra har.

Jag hörde att Roland Utbult sade att han hade tillit till alla instanser, även till regeringen. Min fråga är om det faktiskt är så att det inte finns *någon* kritik när det gäller ansvarig minister i frågan, ens från Roland Utbults sida. Jag har ställt frågan till de övriga också, så jag tänkte fullfölja detta och få höra kommentarer om det.

Roland Utbult uttryckte också att de ser bekymren när enskilda drabbas. Jag tror att jag skrev ned det direkt när du hade sagt det. Det är ju enskilda som drabbas; det finns inga andra. Det var alltså en lite konstig formulering, kan jag tycka.

Tillkännagivandet tänkte jag ta i nästa replik.

Anf. 144 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Det var inte så att jag sade att alla handläggare har brist på kompetens. Det skulle jag nog aldrig säga. Det kan dock vara *en* del av orsaken till detta. Man kan inte tro att alla handläggare har all kompetens i världen, utan det kan finnas brister här och där. Det kan alltså vara en del av det. Det kan också vara så att Försäkringskassan och ISF, som nu har detta uppdrag, ser över vad tvåårsomprövningarna får för konsekvenser.

Detta behöver man alltså titta på för att människor inte ska drabbas. Jag tycker inte att det är rätt att människor som har uppenbara grundläggande behov inte skulle få behålla sin assistans. Det är min egen, personliga uppfattning.

När det gäller kritik mot ministern har jag faktiskt ingen sådan. Jag tycker att hon gör ett alldeles utmärkt arbete, och jag tycker att både socialministern och barn- och äldreministern gör ett fantastiskt jobb. Jag vet också att man känner väldigt starkt för dessa frågor, så där finns ingen kritik från min sida – som om det vore överraskande, men så är det i alla fall.

Anf. 145 LENNART AXELSSON (S) replik:

Herr talman! Nej, det var inte överraskande. Jag hade blivit överraskad om det hade varit ett annat svar. Jag skulle säkert ha sagt samma sak om jag var i motsvarande situation. När det gäller den kritik framför allt vi socialdemokrater ändå framför om att det inte har gått tillräckligt snabbt i olika delar av denna process kan det dock vara bra att veta att Roland Utbult inte tycker att det är så.

När det gäller tillkännagivandet tycker jag att det är bra att vi har kommit så långt att vi har en klar majoritet i utskottet för att vi faktiskt vill skynda processen. Det tycker jag är bra. Sedan var det inte riktigt så att detta var ett förslag som Alliansen i utskottet presenterade från början, utan det var efter förhandlingar vi kom fram till slutresultatet. Hade vi inte gjort det hade processen varit betydligt mycket längre än vad som nu blev fallet. Jag uppskattar dock att vi faktiskt har försökt att se till att vi kan få en lösning på dessa frågor, som ju i grunden drabbar enskilda människor väldigt hårt.

Jag hoppas att vi i december, när vi förhoppningsvis får den första delredovisningen, kan vara överens om att ställa krav på att även få ett besked från regeringen om hur man ser på grundfrågan i detta. Det handlar om huruvida det krävs en lagändring eller inte. Vi måste få regeringens besked om detta. Tycker man inte att det behövs en lagändring är det bättre att man säger det, för då vet vi vad vi har att utgå ifrån.

Med gemensamma krafter hoppas jag att vi kan få frågan i hamn på något sätt. Det är de som har behov av dessa insatser värda.

Anf. 146 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Vi kristdemokrater står helt bakom utskottets beslut att hela processen framöver ska ske skyndsamt. Det är vi helt med på.

Sedan tycker jag att Lennart och andra visar prov på en storslagenhet här. I demokratins namn har vi i utskottet lyckats ro detta i hamn på ett alldeles utmärkt sätt. Nu är inte ordföranden här, så jag får tacka samtliga medverkande i detta. Det har nämligen varit ett stort arbete med detta betänkande, men det har förts i hamn på ett alldeles utmärkt sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 3 maj.)

15 § Bordläggning

Prot. 2011/12:107
2 maj

Anmälades och bordlades

Motioner

med anledning av prop. 2011/12:86 En effektivare försvarslogistik
2011/12:Fö9 av Mikael Jansson (SD)

med anledning av skr. 2011/12:139 Riksrevisionens rapport om med-
finansiering av statlig infrastruktur
2011/12:T12 av Siv Holma m.fl. (V)
2011/12:T13 av Anders Ygeman m.fl. (S)

16 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 27 april

**2011/12:345 Närings- och regionalpolitiska konsekvenser av Astra
Zenecas nedläggning av forskningsverksamheten i Södertälje**
av *Ingela Nylund Watz* (S)
till näringsminister Annie Lööf (C)

den 30 april

2011/12:346 Olyckor vid arbetsplatspraktik
av *Mehmet Kaplan* (MP)
till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

den 2 maj

2011/12:347 Svenska företag på den internationella marknaden
av *Carina Adolfsson Elgestam* (S)
till näringsminister Annie Lööf (C)
2011/12:348 Utförsäljning av ICT
av *Monica Green* (S)
till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabb-
protokoll tisdagen den 8 maj.

17 § Anmälan om fråga för skriftligt svar

Anmäldes att följande fråga för skriftligt svar framställdes

den 2 maj

2011/12:558 Stöd och bostad till människor med psykiska funktionsnedsättningar

av *Eva Olofsson* (V)

till statsrådet Maria Larsson (KD)

Frågan redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 8 maj.

18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 30 april

2011/12:529 Fängslade palestinska parlamentariker

av *Peter Hultqvist* (S)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

den 2 maj

2011/12:542 Lappkodicillen

av *Fredrik Malm* (FP)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

2011/12:544 Hushållens möjligheter att välja tv-utbud

av *Helene Petersson* i Stockaryd (S)

till kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth (M)

2011/12:549 Försäljningen av Rakelsystemet

av *Åsa Lindestam* (S)

till försvarsminister Karin Enström (M)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 8 maj.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdet början till och med 9 § anf.
26 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 64 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 95 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 14 § anf. 120 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om ordförande i utrikesutskottet.....	1
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
4 § Anmälan om inkommet protokollsutdrag från utskott.....	2
5 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	3
6 § Förnyad bordläggning.....	3
7 § Kommittéberättelse 2012 m.m.....	3
Konstitutionsutskottets betänkande 2011/12:KU19	3
Anf. 1 ANDREAS NORLÉN (M)	3
(Beslut fattades under 13 §.)	4
8 § Handlingsplan för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism.....	4
Konstitutionsutskottets betänkande 2011/12:KU18	4
Anf. 2 JONAS ÅKERLUND (SD).....	4
Anf. 3 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S).....	5
Anf. 4 CECILIA BRINCK (M).....	8
Anf. 5 MATHIAS SUNDIN (FP)	9
Anf. 6 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik	10
Anf. 7 MATHIAS SUNDIN (FP) replik	11
Anf. 8 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik	11
Anf. 9 MATHIAS SUNDIN (FP) replik	12
Anf. 10 MIA SYDOW MÖLLEBY (V)	12
Anf. 11 MONTASER ENEIM (M).....	13
Anf. 12 HANS EKSTRÖM (S).....	14
(Beslut fattades under 13 §.)	15
Ajournering.....	15
Återupptagna förhandlingar	15
9 § Ansvar och engagemang – en nationell strategi mot terrorism.....	15
Justitieutskottets betänkande 2011/12:JuU21.....	15
Anf. 13 ELIN LUNDGREN (S).....	15
Anf. 14 MARIA FERM (MP)	17
Anf. 15 KENT EKEROTH (SD).....	19
Anf. 16 MARIA FERM (MP) replik.....	23
Anf. 17 KENT EKEROTH (SD) replik	24
Anf. 18 MARIA FERM (MP) replik.....	25
Anf. 19 KENT EKEROTH (SD) replik	25
Anf. 20 MARIANNE BERG (V).....	26
Anf. 21 KENT EKEROTH (SD) replik	27
Anf. 22 MARIANNE BERG (V) replik.....	28
Anf. 23 KENT EKEROTH (SD) replik	28
Anf. 24 MARIANNE BERG (V) replik.....	29
Anf. 25 PATRICK RESLOW (M).....	29
Anf. 26 MARIANNE BERG (V) replik.....	32

Anf. 27	PATRICK RESLOW (M) replik	32	Prot. 2011/12:107
Anf. 28	MARIANNE BERG (V) replik	32	2 maj
Anf. 29	PATRICK RESLOW (M) replik	33	
Anf. 30	ROGER HADDAD (FP)	33	
Anf. 31	JOHAN LINANDER (C)	35	
Anf. 32	CAROLINE SZYBER (KD)	37	
Anf. 33	MORGAN JOHANSSON (S)	39	
Anf. 34	KENT EKEROTH (SD) replik	39	
Anf. 35	MORGAN JOHANSSON (S) replik	40	
Anf. 36	KENT EKEROTH (SD) replik	41	
Anf. 37	MORGAN JOHANSSON (S) replik	41	
	(Beslut fattades under 13 §.)	41	

10 § Landsbygdspolitik m.m. 42

	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2011/12: MJU17	42
Anf. 38	PYRY NIEMI (S)	42
Anf. 39	KEW NORDQVIST (MP)	44
Anf. 40	JOSEF FRANSSON (SD)	46
Anf. 41	KEW NORDQVIST (MP) replik	48
Anf. 42	JOSEF FRANSSON (SD) replik	48
Anf. 43	KEW NORDQVIST (MP) replik	49
Anf. 44	JOSEF FRANSSON (SD) replik	49
Anf. 45	JENS HOLM (V)	49
Anf. 46	ÅSA COENRAADS (M)	50
Anf. 47	PYRY NIEMI (S) replik	54
Anf. 48	ÅSA COENRAADS (M) replik	54
Anf. 49	PYRY NIEMI (S) replik	55
Anf. 50	ÅSA COENRAADS (M) replik	55
Anf. 51	JENS HOLM (V) replik	56
Anf. 52	ÅSA COENRAADS (M) replik	56
Anf. 53	JENS HOLM (V) replik	57
Anf. 54	ÅSA COENRAADS (M) replik	57
Anf. 55	KEW NORDQVIST (MP) replik	58
Anf. 56	ÅSA COENRAADS (M) replik	58
Anf. 57	KEW NORDQVIST (MP) replik	58
Anf. 58	ÅSA COENRAADS (M) replik	58
Anf. 59	NINA LUNDSTRÖM (FP)	59
Anf. 60	JENS HOLM (V) replik	61
Anf. 61	NINA LUNDSTRÖM (FP) replik	61
Anf. 62	JENS HOLM (V) replik	61
Anf. 63	NINA LUNDSTRÖM (FP) replik	62
Anf. 64	ERIK A ERIKSSON (C)	62
Anf. 65	PYRY NIEMI (S) replik	65
Anf. 66	ERIK A ERIKSSON (C) replik	66
Anf. 67	PYRY NIEMI (S) replik	66
Anf. 68	ERIK A ERIKSSON (C) replik	67
Anf. 69	IRENE OSKARSSON (KD)	68
Anf. 70	TINA EHN (MP)	69
	(Beslut fattades under 13 §.)	72

11 § Kemikaliekontroll.....	72
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2011/12: MJU18	72
Anf. 71 JOHAN LÖFSTRAND (S)	72
Anf. 72 HELENA LEANDER (MP).....	74
Anf. 73 JOSEF FRANSSON (SD).....	76
Anf. 74 JENS HOLM (V)	78
Anf. 75 TOMAS AVENBORG (M)	80
Anf. 76 JENS HOLM (V) replik.....	81
Anf. 77 TOMAS AVENBORG (M) replik	81
Anf. 78 JENS HOLM (V) replik.....	82
Anf. 79 TOMAS AVENBORG (M) replik	82
Anf. 80 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik.....	83
Anf. 81 TOMAS AVENBORG (M) replik	83
Anf. 82 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik.....	83
Anf. 83 TOMAS AVENBORG (M) replik	84
Anf. 84 NINA LUNDSTRÖM (FP).....	84
Anf. 85 JENS HOLM (V) replik.....	86
Anf. 86 NINA LUNDSTRÖM (FP) replik.....	87
Anf. 87 JENS HOLM (V) replik.....	87
Anf. 88 NINA LUNDSTRÖM (FP) replik.....	88
Anf. 89 HELENA LEANDER (MP) replik	88
Anf. 90 NINA LUNDSTRÖM (FP) replik.....	89
Anf. 91 HELENA LEANDER (MP) replik	89
Anf. 92 NINA LUNDSTRÖM (FP) replik.....	90
Anf. 93 ROGER TIEFENSEE (C).....	90
Anf. 94 IRENE OSKARSSON (KD).....	92
(Beslut fattades under 13 §.)	94
12 § Funktionshindersfrågor	94
Socialutskottets betänkande 2011/12: SoU13	94
Anf. 95 LENNART AXELSSON (S)	94
Anf. 96 AGNETA LUTTROPP (MP).....	97
Anf. 97 MARGARETA SANDSTEDT (SD)	100
Anf. 98 EVA OLOFSSON (V)	101
Anf. 99 KENNETH JOHANSSON (C)	105
(forts. 14 §).....	107
Ajournering.....	107
Återupptagna förhandlingar	107
13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	107
KU19 Kommittéberättelse 2012 m.m.	107
KU18 Handlingsplan för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism	107
JuU21 Ansvar och engagemang – en nationell strategi mot terrorism	107
MJU17 Landsbygdspolitik m.m.	109
MJU18 Kemikaliekontroll.....	109
14 § (forts. från 12 §) Funktionshindersfrågor (forts. SoU13).....	110
Anf. 100 LENNART AXELSSON (S) replik	110

Anf. 101 KENNETH JOHANSSON (C) replik	111	Prot. 2011/12:107
Anf. 102 LENNART AXELSSON (S) replik	111	2 maj
Anf. 103 KENNETH JOHANSSON (C) replik	112	
Anf. 104 EVA OLOFSSON (V) replik	113	
Anf. 105 KENNETH JOHANSSON (C) replik	113	
Anf. 106 EVA OLOFSSON (V) replik	114	
Anf. 107 KENNETH JOHANSSON (C) replik	114	
Anf. 108 AGNETA LUTTROPP (MP) replik.....	115	
Anf. 109 KENNETH JOHANSSON (C) replik	115	
Anf. 110 AGNETA LUTTROPP (MP) replik.....	116	
Anf. 111 KENNETH JOHANSSON (C) replik	116	
Anf. 112 MARGARETA B KJELLIN (M)	116	
Anf. 113 LENNART AXELSSON (S) replik	119	
Anf. 114 MARGARETA B KJELLIN (M) replik.....	119	
Anf. 115 LENNART AXELSSON (S) replik	119	
Anf. 116 MARGARETA B KJELLIN (M) replik.....	120	
Anf. 117 EVA OLOFSSON (V) replik	120	
Anf. 118 MARGARETA B KJELLIN (M) replik.....	121	
Anf. 119 EVA OLOFSSON (V) replik	121	
Anf. 120 MARGARETA B KJELLIN (M) replik.....	122	
Anf. 121 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP)	122	
Anf. 122 EVA OLOFSSON (V) replik	125	
Anf. 123 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik.....	125	
Anf. 124 EVA OLOFSSON (V) replik	125	
Anf. 125 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik.....	126	
Anf. 126 LENNART AXELSSON (S) replik	127	
Anf. 127 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik.....	127	
Anf. 128 LENNART AXELSSON (S) replik	127	
Anf. 129 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik.....	128	
Anf. 130 AGNETA LUTTROPP (MP) replik.....	128	
Anf. 131 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik.....	128	
Anf. 132 AGNETA LUTTROPP (MP) replik.....	128	
Anf. 133 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik.....	129	
Anf. 134 ROLAND UTBULT (KD)	129	
Anf. 135 AGNETA LUTTROPP (MP) replik.....	131	
Anf. 136 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	131	
Anf. 137 AGNETA LUTTROPP (MP) replik.....	132	
Anf. 138 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	132	
Anf. 139 EVA OLOFSSON (V) replik	132	
Anf. 140 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	133	
Anf. 141 EVA OLOFSSON (V) replik	133	
Anf. 142 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	133	
Anf. 143 LENNART AXELSSON (S) replik	134	

Anf. 144 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	134
Anf. 145 LENNART AXELSSON (S) replik	135
Anf. 146 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	135
(Beslut skulle fattas den 3 maj.)	135
15 § Bordläggning.....	136
16 § Anmälan om interpellationer	136
17 § Anmälan om fråga för skriftligt svar	137
18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	137
19 § Kammaren åtskildes kl. 17.57.	138

Tryck: Elanders, Vällingby 2012